Digitized by Google

Digitized by Google

JO. FRIDER. MAYERI,
Doctoris & Profeſſoris Theologi,
In Univerſ. Kilonienſi & Gymnaſio Hamburgenſi,
Hamburgenſis itidem Eccleſiæ ad D. Jacobi Paſtoris
& Scholarchæ,

DE

PONTIFICIS ROMANI ELECTIONE

Liber Commentarius

Cum duarum Diſſertationum appendice.

HOLMIÆ & HAMBURGI
Sumptibus GOTHOFREDI LIEBEZEITI
Litteris HENNINGI BRENDEKII,
Anno 1690.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRI VIRO,

DN. HENRICO MEURERO,

JCto Eminentiſſimo & Inclytæ hujus Civitatis Conſuli h. t. Præſidi Magnifico,

PATRONO MEO OPT. MAX.

VIRO

SUMME REVERENDO atq; EXCELLENTISSIMO

DN. SAMUELI SCHULTZIO,

Doctori Theologo de Eccleſia Jeſu Chriſti præclariſſimè merenti, Max Rev Miniſterii Seniori plurimum venerando, Eccleſiæ ad D. Petri Paſtori Primario vigilantisſimo, Scholarchæ gravisſimo, Collegæ Conjunctisſimo,

Nec

Digitized by Google

Nec non

CONSULTISSIMO atq; EXCELLENTISSIMO

VIRO

DN. D. JO. CHRISTOPH. VVAGENSEILIO.

JCto, Juris Publici & Linguarum Orientalium in Inclyta Altorffina Profesſori Publ. Facult. Jurid. Aſſeſſori.

POLYHISTORI CELEBRATISSIMO, AMICO PRISTINO ÆSTIMATISSIMO

Fauſta & Felicia omnia

Ecquid

Digitized by Google

ECquid ergo, VIRI SUMMI, dignius poſt conſecratos cum anni ingreſſu Beatisſimæ Trinitati labores meos agere poteram, quam, hymnis in laudem ejus exactis, modeſtiæ quærererationem, qua Trigæ veſtræ, â qua ſum provocatus, in amore reſponderem. Illud namque omnis hominum inter homines humanitas poſtulat, ut beneficia officiis coronemus. Hoc nomine VOBIS, quorum virtute & prudentia magna felicitatis noſtræ publicæ, & nulla non amœnitatis meæ pars conſtat, ut publicus ex me quoque aliquis amoribus & curis veſtris, quas TU cumprimis Magne MEURERE, cum COLLEGIS, viris mea laude majoribus, *Viva illa Bibliotheca, ambulatorioque Muſeo* JO. SCHULZIO, in quo judicii divinitatem cum memoriæ pertinacitate, hac cumprimis Senecta con-

Digitized by Google

tendere, mirantur, ipſiq; propriam hanc felicitatem precantur boni omnes, Muſarum Charitumque Ocello LUDKENIO Juriſprudentiæ Civilis Conſultiſſimo, expromtiſſimæ humanitatis & prudentiæ templo LEMMERMANNO Optimo, pro egregio publico ſuſtines; honor conſtaret, Commentarium hunc Librum ſubmiſsè offerre æquitas juſſit. Vos, ſi non alio argumento, ſaltem nominum, quorum cultui ſacer hic labor eſt, ſublimitate perſuaſi confidere aliquantum occipietis *Mayerum veſtrum*, non quidem tam honorificam & officioſam veſtram mentem atque benevolentiam demereri potuiſſe, aut poſſe, quam ingrati tantum animi ſtuporem exuere omnino voluiſſe. Proinde quem ſemper cum devinctiſſimorum ſtudiorum memoriâ recolo, addictiſſimum, in *Mayerum obſtrictisſimum* continuabitis

favo-

Digitized by Google

ſavorem, & hanc æterni caſtiſſimique obſequii, fraternæ conjunctionis, amicitiæ interpolatæ teſſeram, quam veſtris NOMINIBUS lubens meritoque inſcripſi, ſerena fronte accipietis. Pro quo uti porro, ſi quid amplius in me eſt vel officii, vel gratæ cogitationis, id omne VOBIS lubente animo nuncupo; ita, ut cum felici anni novi exordio nova felicitate creſcatis atque macti ſitis, Deum ævi fatique autorem ſupplex veneror. Valete VIRI MAXIMI, & amate ſtudia atque vota, quæ iterum iterumque VOBIS dicat

Hammaburgi ex Muſeo
Poſtrid. Cal. Januar.
Anni CIↃ IↃC XC.

Magnif. Sum̃e Reverend.
Ampliſſim. Dignitatum
veſtrarum

Cliens & Cultor diligentiſſimus

JO. FRIDER. MAYER. D.

PON-

PONTIFICUM jactans ſeriem, Romana caterva,
Haud interruptam, dic, quantus in ordine, nuper
Quem ſelegiſti Venetorum ex ſanguine, Papa
Sanctus ALEXANDER? Num SEPTIMUS, anne OCTAVUS?
OCTAVUS, dices. Bene. Sed num QUINTUS habendus
Ergo, quem *Synodus Piſana* (a) elegit amabo,
Papæ inimica tuo? Non affirmabis, opinor.
Si tamen affirmas, Synodos agnoſcere oportet
Supra Pontifices: Schola quod negat *Omnipotentis*
Illius *Domini* atque *Dei*, qui (b) fallere neſcit.
Nempe hæc Romana methodus ſervatur in Urbe:
Sic Ordo eligitur, cujus ſucceſſio certa
Eſſe baſis debet ſacri indubitanter ovilis.
O quale & quantum in Romanis rebus inane eſt!
Quam confuſa ibi cuncta, Deoq; inviſa hominiq;!
Tu, MAYERE, doces, docuiſti & porro docebis
Scriptis id perquam doctis; ceu pagina monſtrat
Hæc quoq;. Roma quidẽ grates non ſolvet, opinor,
Propterea, nec vel Papam, vel purpura amictum
Carnalem Te conſtituet, vel Præſulis ullam
Imponet mitram: plaudit tamen orbis ubique
Doctus, amans veri; gratatur noſtra Camœna.

(a) Conciliũ Piſanum Ao. 1409. à ſolis Cardinalibus, ſine ullius Pontificis conſenſu, celebratũ, dejectis Gregorio XII. & Benedicto XIII. Alexandrum V. Papã conſtituit.
(b) Vide acta Concilii Laterã. à Leone IX. approbata Seſſ. IX. & XII.
(c) Gloſſa ad c. cũ inter, Extra. de verb: ſign. Sabæus Brix. Epigr. in Paulum III.

Celeberr. Dn. Autori, Collegæ honoratiſſimo,
ſcrib. L. M. Q.
de Romana Curia, ingrata licet, dudum
non peſſime meritus.

CHRISTIANUS KORTHOLT,
S. Theol. D. Profeſſor Primar. & Academ.
Kilon. Pro Cancellarius.

Digitized by Google

*** *** ***
*** ***

ROmanos rerum Dominos, Gentemque togatam
Priſca celebrarunt ſecula, noſtra ſtupent.
Hi regere imperio populos, hi vincere ſueti
Jurare in leges hos docuere ſuas.
Sublimes ſonuere Aquilæ plaudentibus alis,
Cæſareus latè cum graderetur apex.
Maxima ſed poſtquam ruit alto â culmine Roma,
Salvaque non armis amplius illa fuit:
Viribus occultis revocata potentia crevit,
Per mentes Regnum nunc habitura novum.
Hac grasſata viâ Furiis majoribus arſit
Inque caput Regum ſœva tyrannis iit.
Tu, MAYERE, ſacri pandis myſteria Regni,

Arbitriumque ſubit maxima Roma tuum.
Quam tua nunc fertur ſpatioſo fama theatro!
Nam quod inire queas majus honoris iter?
Roma Tibi petitur, caput orbis, & auſpice Româ
NuncTibi in hoc majus nomine nomen erit.
Fama Tibi incedit majoribus edita grallis
Pontifices inter purpureosq; Patres.
Cum Tu Principibus Cenſor permiſtus Achivis,
Multa ſagax calamo vindice digna notas.
Orbem tot potuit ſacra vincere Roma triumphis:
Quis tuus in Romam, prome, triumphus erit?

D. G. MORHOFIUS.

Digitized by Google

INDEX I.S.
Syllabus AUCTORUM.

A.

ALbanus pag. 91
Albericus 33
Alegambe 59
Alex. ab Alexandro 196
Leo Allatius 244
Almainus 91
Jac. Altingius 180
Amalarius 177
Ambroſius 198
Franciſcus Amicus 61
Ammianus 191
Anaſtaſius 71.80.244
Auguſtinus Triumphus Anconitanus 4.11.12.29 81.100. 155. 194.195
S. Antoninus 33.128
Appiaro 190
Apulejus 196
Joan de Aran. 97
Arragonius 130
Auguſtinus 196
Honorius Auguſtodunus 187
Azorius 28.86.91.192.151.153.157
Azzolini 41

B.

BAlæus 13 80.
Benedictus Balduinus 174 188.223
Balſacus 198
Laurentius Banck 169.173.180. 184.103.196.200.243
Gabriel Baraletta 158
Auguſtinus Barboſa 103.104. 189.223.229.
Barlaamus Gyracenſis, ſ. Hieracenſis 68
Baronius 70.71.86.105.161.165. 198.199
Barradas 182
Baſileenſe Concilium 89
Jo.Chriſt.Becmannus 167.197. 199.200.202.238.239.240
Beda 182
J. Belethus 27
Bellarminus 30.255
Benedictus XIII. 8
Bernardus 110. 187
Laurentius Beyerling 22
Bituricenſe Concilium 80
David Blondellus 144.245

Boccatius 39
Bodinus 197. 198. 200
Bœclerus 244
Martinus Bonacina 20.28 97. 160. 164
Bonifacius VIII. 4. 6.36
Borellus 89
Jacobus Boſius 222
Boxhornius 164
Thomas Bozius Eugubinus 199. 200
Andreas Barbatia 89
Joh. Braunius 173.187. 239
S. Brigitta 31
Bucelinus 166
Petr. Bungus 24
Bzovius 11. 28

C.

Cœcilius 158
Benedictus Cajetanus 5
Campanili 128
Melchior Canus 11
Julius Capitolinus 196
Caramuel 193
Caſpar Caſalius 33
Jo. Bened. Caſalius 162. 181
Jo. Bapt. Caſalius 75.196 197. 200.224.
Caſaubonus 174. 196
Georgius Caſſander 197
Dion Caſſius 169
Caſtellinus 128
Didacus del Caſtillo 182. 193
Alphonſus à Caſtro 52. 120
Catholicus Diſcretus 12
Cencius 185
Laonicus Chalcocondyla 242
Laertius Cherubinus 34
Valentinus Chimentellius 243
Ciaconius 7
Claudianus 240
Nicolaus de Clemangis 178
Clemens VI. 52
Clemens VII. 34
Clemens VIII. 8
Cocus 198
Cœleſtinus V. 4. 5. 6. 36
Coiffetellus 106
Pandulphus Collenutius 37
Colomeſius 86
Joh. de Columna 45
Ægidius Columnius 10
Confucius 23
Conringius 1. 198
Conſtantienſis Concilii acta 7
Angelus de Corario 8
Corcyrenſis Epiſcopi ceremoniale 168
Antonius Cordubenſis 33
Philippus Coupletus 23
Joh. Creccelius 187
Antonius Cregutus 166
Nicolaus Cuſanus 198
Cyprianus 82
Cyriacus 6. 10

Dan-

D.

PEtrus Damiani 105. 106.
Dannhawerus 197
187
Deza 126
Johannes Diaconus 225
Antoninus Diana 12.70.89.97. 157.189.193.194.200
M. Anton. de Dominis 84
Johannes Driedo 33
Duardus 159
Fronto Ducæus 199
Guilielmus Durandus 22.24. 176.188.199.200.221
Joh. Stephanus Durantus 181. 188.229.

E.

JAnus Nicius Erythræus 21.113
Eſtius 259
Euſebius 150.197.198
Eutropius 196

F.

Fabrottus 244
Minutius Felix 158.196
Hieronymus Manfredus Ferrarienſis 89
Jo. Fileſacius 236
Vincentius Filliucius 20
Auguſtinus Fivizanius 221
Hugo Flaviacenſis 187
Radulphus Flaviacenſis 246
Blondus Flavius 199
Antonius Florentinus 198
Dan. Francus 264
Philippus Francus 158
Frantzius 196
Carolus du Freſne 178.187
Otho Friſingenſis 88
Frodoardus 105
Fuligattus 108.168

G.

Galeri Cardinalitii auctor 54
R. David Gans 248
Geierus 165
A. Gellius 159
Generalia Concilia paſſim 82
Germanicus 542
Glaſſius 164
Goldaſtus 200
Gomezius 10
Grammondus 41.12
Jacobus Granado 12
Gregorius X. 35. XII. 81 XIV. 157. XV. 28.48.55. 75.95.130
Jacobus Gretſerus 199
Carolus Grobendoncquius 124
H. Grotius 165
Gruget 250
Franc. Guicciardinus 198

H.

Romanus de la Hay 127
Henriquez 230
Chriſtianus Herdtrichus 21
Herodianus 243

Hieronymus 176.198
Hildebrandus [illegible]
Joh. Hornbeck 102
Hoſtienſis 89
Franciſcus Hottomannus 167
Hunnius 196.197

I.

Jacobatius 33.70
Ignatius 104
Intorcetta 23
Johannes XXIII. 7
Jus Canonicum paſſim
Fr. Junius 233

K.

Kempius 196.197
Kirchmannus 196

L.

Labbeus 244
Lactantius 164.196
Pomp. Lætus 196
Lancelottus 89
Lanſius 199
Corn. à Lapide, 9.106.187.197.199.200.238
Latinus 5
Martinus Garatus Laudenſis 89.97
Joan. Launojus 244
Lavorius 94
Paulus Laymannus 12.154
Lemovicenſe Concilium 80
Matthæus Paulus Leo 223
Lezana 104
Limnæus 9.10.238
Lipſius 196
Gregorius Logotheta 191
Joh. Franciſcus Loredanus 121
Lorinus 198.200
Jo. Fr. Lottinus 103.109
Cardinalis de Luca 21.23.31.43.47.50.52
Ptolomæus Lucenſis 44
Petrus de Luna 8

M.

MAbillonius 254
Macri Fratres 19.90.169.176.225.228.236
Dan. Maier 197
Majolus 238
Petrus de Marca 226
Ammianus Marcellinus 6.240
Marcellus 46.199.200.214.215
Samuel Mareſius 243.244.246
Marſilius 12
Papirius Maſſonus 118
Rabanus Maurus 184
Antonius Mazaronius 200
Menardus 187
Alfonſus Mendoza 33
Aubertus Miræus 39
Carolus Molinæus 10.165
Petrus Molinæus 198
Michael de Molinos 95
Levinus Nicolaus Molrken 101.121

Mor-

Mornæus 197
Mountacutius 160.293.165

N.

DIdacus de Narbona 103
Petrus Navarra 128
Nauclerus 87.101.151
Nepotiſmi Romani Auctor 237
Nicephorus 198
Nicolaus II. 33
Joannes Nider 125
Theodoricus à Niem 45
Jo. Euſebius Nierembergius 59
Aloyſius Novarinus 240
Joh. Maria Novarius 103.104

O. 223

Ocka 33
Olearius 196
Onuphrius 9.80
Origenes 182
Orlandinus 122
Oroſius 196
Lucas Oſiander 198
Jo. Ad. Oſiander 121

P.

Guido Panciroilus 196
Johannes Pannonius 243
Onuphrius Panvinius 43 165 199
Matthæus Paris 178
Paſchalius 238
Paſſarinus 13
Marſilius Patavinus 198
Alvarus Pelagius 33
Perez 89
Perronius 122
Dionyſius Petavius 82
Sylveſter à Petraſancta 198.200
Petrarcha 160.255
Petruccius 95
Mich. Piccartus 168
Albertus Pighius 31
Stephan. Vinandus Pighius 243
Piſtorius 139
Pius II. 79. IV. V. 8.94
Platina 5.13.105.160.199.237
Plinius 32.196
Politianus 156
Martinus Polonus 45
Hugo à Porta 10
Poſſevinus 246
Prudentius 196

R.

RAbanus 181
Ravanellus 164
Theophilus Raynaudus 11.28. 162.187.231
Johannes Nicolaus Stupanus Rhetus 37
Rivetus 197.198.199.243
Angelus Rocca 188
Franciſcus Romanus 196
Franciſcus Rougemontus 23
Rupertus 184.225

S.

SAlmaſius 188

Sal-

Salmero 159
Salmuth 196
Caſpar Sanctius 122
Sannazarius 198
Paulus Sarpius 223
Scaliger 239
Emanuel à Scheelſtraten 31
Caſpar Schottus 125
Johannes de Scribanis 8
Seneca 196
Sigebertus 86
Bruno Signienſis 180
Sigonius 159
Sixtus V. 89.111
Jo. Hier. Sopranes 172.174.182. 187
Maria Soreſinus 239
Dominicus à Soto 33.129
Speidelius 239
Simon Starovolſcius 151
Johannes Stella 98.105.
Didacus Stella 231
Stengelius 109
Joſeph Stevanus 192.197.198. 199.200.235.240
Ægid. Strauchius 197
Suarez 128
Andreas Suaſſay 200
Petrus Svavis 223
Marquardus de Suſannis 247
Jo. de Sylveira 159
Sylveſter 13,198
Æneas Sylvius 198
Symmachus 11

T.

Cornelius Tacitus 32.241
Tannerus 194.200
Joan. Bapſt. Thiers 244
Thuanus 109
Thuldenus 239
Torcellanus 93
Torigius 6
Toſtatus Abulenſis 62.162.128
Tridentinum Concilium 103
Adrianus Turnebus 196
Turrecremata 12.33,70

U.

Joh. Valckenier 197.
Laur. Valla 198.236
Petrus della Valle 186
Gabriel Vaſquezius 59
Polydorus Vergilius 159.196.197
Matthias Ugonius 89
D. Victorellus 70
Gundiſalvus de Villadiego 89
Voetius 197.198

W.

Wagenſeilius 2.20.47.52.73.99. 121.127.159.248.256
Waldenſis 33

X.

Xenophon 196

Z.

Joh. Sarius Zamoſcius 104
C. Zieglerus 30.52.86.87.223. 226.230.
Zonaras 241.

INDEX II,
S.
RERUM.

Abbatiſſæ ætas 104
Abdicatio ſedis Romanæ ultronea 4
Ejus exempla 6. 7. 10
Acclamatio excipiens Pontificem domum revertentẽ 259
Adoratio Pontificum 193
prima 195
ſecunda 200
omnium maximè ſolennis 201
Æneas Sylvius Papa 79
non audet apertè impugnare veritatem Hiſtoriæ de Johanna Papiſſa 252. 253
Alba longa quid 180
Albæ longæ figurata explicatio 181
Alexandri VI. Epitaphium 318
VII. modeſtia 202
ruditas 121
faſtus 167
Amictus Papalis quid 179
Anaſtaſii Manuſcr. 245
depravatio ibid.
Anaſtaſius comprobat veritatem Hiſtoriæ de Johanna Papiſſa 244. 245
Anconitanus notatur 81. 100
Annulus piſcatoris quid 19
Ante ſcrutinii actus 133
Ἀποθέωσις Pontificum 164
Archidiaconi ætas 103
Avenio qualis urbs 37
quomodo in poteſtatem Pontificis pervenerit 39
eam bis repetiit Ludovicus XIV. 41

B.

Baronius quare non factus Papa 121
in eo 2000. errores deprehenſi 86
Joh. Chriſt. Becmannus laudatus 167
Bellarmini hypocriſis circa dignitatem papalem 9
Benedictus IX. juvenis Papa creatur 106
Bibliotheca Theologica Autoris 246
Birretum quid 177
Bonifacius II. ſucceſſionem Vigilio deſtinatam revocat 71

)()()()(

Bo-

Bonifacius VIII. autor coronæ triplicis Pontif. 236
Bonifacii VIII. corpus integrũ repertum 6
Breve quid 20
Brigitta 39
Bulla quid 19
C.
Cæremonia ſtupæ combuſtæ 239. 240
Cæremoniæ hujus origo 240
Calcei purpurei nota cultus principalis 190
horum figurata explicatio 191
Caligæ rubeæ quid 174
Camiſia quid 180
Caput Eccleſiæ num fuerit tẽpore Johannæ Papiſſæ 251. 252
Caputium quid 169
Cardinis Romani Scriptores 89
Cardinales cenſura notati 95
Cardinis dignitas infantibus largita 92
Cardinales olim ſeptem 90
Cardinalis Camerarii officium 19
Cardinaliũ adoratio prima 195
ſecunda 200
Cardinalium ficta cum Papa ſanguinis proquinquitas 89
Cardinalium Numerus 89
Ornatus 89
Oſculum 200. 220
Titulus Eminentiæ 89
Veſtitus Exſequialis 22. 23
Cardinalium in Conclave ingreſſus 48
miniſtri 52
Cardinalibus non licet exire Conclavi 57
non licet ſanguinem mittere inſcio Pontifice 89
fercula quot apponantur 53
Cardinalitiam dignitatem jure divino fundatam volunt Pontificii
Cardinalitiorum memorabilium Ecloga 89
Cellularum in Conclavi deſignatio 46
Cingulum 182
Cingulum rubeum quid ſit, dubitatur. 177
Clemens Pontificatui renunciat 6
Clementis IV. Mors 43
Clemens VII. dubius de retinendo Papatu 8

Ejus

Ejus conſtitutio de loco Electionis 34
VIII. ex Leone XI. Papa procreatus 80
notatur 105
Columbam capiti Fabii eligendi inſediſſe narrant 151
Cœleſtinus V. Papatui renunciat 7
Ejus decreti de renunciatione ſedis Romanæ Autoritas 4
occaſio 5
Conclave quid 45
Conclavis cellulæ 46
clauſura 51
cuſtodes 50.54
diſciplina 55
Origo 42.43
Viſitatio 56
Conclaviſtæ qui 52.57
Conſecratio Pontificum 205 208
Conjectura Autoris, quare Pontifices Corona triplici ornari voluerint 238
Conſtantinus Imp. confirmationem Imperatorum in eligendo Papa ſuſtulit 85
Coronæ Pontificis origo prima 233. & ſeq.
antiquitatem & originem qualem eſſe velint ipſi Pontifices 236
Coronæ Pontificis triplicis autor 236.237
gemmæ 237
Synonymia. Dicitur regnum 233.234
appellatur etiã Diadema 235
inſcriptio 239
mutatio ibid.
ſignificationes myſticæ 238
vera cauſſa ib.
Corona triplex Pontificis ſignum eſt arrogatæ dignitatis plusquàm Regiæ 233
Corona quadruplex 239
Corona Pontif. triplex 231
Coronationis ritus 203.210.213
Crocea quid 169
Crux crepidis Pontificis impreſſa 189
præfertur Pontifici 227 203
Crucis effectus 193
diverſi colores 214
Crux argentea inſigne Lega Papæ 2ti

Bonifacius VIII. autor coronæ triplicis Pontif. 236
Bonifacii VIII. corpus integrũ repertum 6
Breve quid 20
Brigitta 39
Bulla quid 19

C.

Cæremonia ſtupæ combuſtæ 239. 240
Cæremoniæ hujus origo 240
Calcei purpurei nota cultus principalis 190
horum figurata explicatio 191
Caligæ rubeæ quid 174
Camiſia quid 180
Caput Eccleſiæ num fuerit tẽpore Johannæ Papiſſæ 251. 252
Caputium quid 169
Cardinis Romani Scriptores 89
Cardinales cenſura notati 95
Cardinis dignitas infantibus largita 92
Cardinales olim ſeptem 90
Cardinalis Camerarii officium 19
Cardinaliũ adoratio prima 195
ſecunda 200
Cardinalium ficta cum Papa ſanguinis proquinquitas 89
Cardinalium Numerus 89
Ornatus 89
Oſculum 200. 220
Titulus Eminentiæ 89
Veſtitus Exſequialis 22. 23
Cardinalium in Conclave ingreſſus 48
miniſtri 52
Cardinalibus non licet exire Conclavi 57
non licet ſanguinem mittere inſcio Pontifice 89
fercula quot apponantur 53
Cardinalitiam dignitatem jure divino fundatam volunt Pontificii
Cardinalitiorum memorabilium Ecloga 89
Cellularum in Conclavi deſignatio 46
Cingulum 182
Cingulum rubeum quid ſit, dubitatur. 177
Clemens Pontificatui renunciat 6
Clementis IV. Mors 43
Clemens VII. dubius de retinendo Papatu 8

Ejus

Ejus conſtitutio de loco Electionis 34
VIII. ex Leone XI. Papa procreatus 80
notatur 105
Columbam capiti Fabii eligendi inſediſſe narrant 151
Cœleſtinus V. Papatui renunciat 7
Ejus decreti de renunciatione ſedis Romanæ Autoritas 4
occaſio 5
Conclave quid 45
Conclavis cellulæ 46
clauſura 51
cuſtodes 50. 54
diſciplina 55
Origo 42. 43
Viſitatio 56
Conclaviſtæ qui 52. 57
Conſecratio Pontificum 205
208
Conjectura Autoris, quare Pontifices Corona triplici ornari voluerint 238
Conſtantinus Imp. confirmationem Imperatorum in eligendo Papa ſuſtulit 85
Coronæ Pontificis origo prima 233. & ſeq.
antiquitatem & originem qualem eſſe velint ipſi Pontifices 236
Coronæ Pontificis triplicis autor 236. 237
gemmæ 237
Synonymia. Dicitur regnum 233. 234
appellatur etiã Diadema 235
inſcriptio 239
mutatio ibid.
ſignificationes myſticæ 238
vera cauſſa ib.
Corona triplex Pontificis ſignum eſt arrogatæ dignitatis plusquàm Regiæ 233
Corona quadruplex 239
Corona Pontif. triplex 231
Coronationis ritus 203. 210. 213
Crocea quid 169
Crux crepidis Pontificis impreſſa 189
præfertur Pontifici 227
203
Crucis effectus 193
diverſi colores 214
Crux argentea inſigne Lega Papæ 2[1]1

)()()()()(2 Chr

Chriſti olim gemmis ornata 222
In cruce Chriſti vera gloriatio 221
D.
Damaſus Pont. Rom. 84
Decreti Cœleſtini V. Autoritas. 4
Decreta Conciliorum cujus Autoritatis. 22
Pontificum de non eligendo ſucceſſore 70
Depoſitio Pontificum propter hæreſin. 11
propter alia crimina 12
Diaconi, quibus os clauſum 92
Donatio Conſtantini ficta 198
Duliam Pontifici tribuunt Romanenſes. 194
E.
Eccleſia Romana num biceps 30
Electio Epiſcoporum Roman: à Clero & populo 82
hujus duratio 84
à Cardinalibus fit 90
interdum armis confirmata 99
ſui ipſius numrata habenda 143
an poſſit oppugnari aut reſcindi 154
an poſſit vitiari 156
Electionis R.P. Locus quis 33
locus ſpecialis Conclave 42
de hoc Decreta Pontificum 33. 34. 36
Confirmatio ab Imperat. facta quondam recenſoria 84
Electionis modus ex Ceremoniali Gregorii XV. proponitur 130. 152
Electio quaſi per Inſpirationem 131
per Compromiſſum 131
per Scrutinium vel per ſcrutinium & Acceſſum. 133
Electionis Ritus 96
Tempus 96
Elevationis Pontificis ritus 240
ratio ibid.
Eligendi Pontificis virtutes 113
Eligendorum ætas 103
Eligendorum olim nullius ad patriam reſpectus 100
Eligentium numerus 96. 97
Eminentiæ Titulus Cardinalibus conceſſus 89
Exſequiæ Papæ 22
quando intermittendæ 28

Fa-

F.

F biani Epiſc. Rom. electio 150
Franciſci Hottomanni modeſtia 168

G.

Gaudium ob electum Pontificem 171
Gregorii X. decretum de loco Elect. R.P. 36
electio quomodo facta 44

H.

Hildebrandi electio in R. P. 82
Hildebrandi Papæ Cæſaria 87
Hottomanni modeſtia 168

I.

Jeſuitarum nemo fit Pontifex 9.112
Imperatoris Rom: ſuffragium in eligendo Pontif. quomodo neceſſarium 84
Infallibilitas non competit Papæ 120
Innocentius II. populo ſuffragandi libertatem abrogat 87
III. in purgatorio hæret uſque ad diem noviſſimum 30
X ruditas 121
XI. laus debita 32
Johannæ Papiſſæ Hiſtoria an pro vera habenda ſit, dubitavit olim Autor 244
argumentis validiſſimis & variis probatur 244 & ſeqq.
ex argumentorũ ſummâ vera eſſe colligitur 247
Objectionibus invalidis in dubium vocatur 252.253.255
teſtium numero confirmatur 249.& ſeq.
commemoratur 243. 250 & ſeq.
abſurditates variarum aſſertionum, & inprimis infallibilitatis Pontif. prodit 253
anſam dedit quæſtioni, num Eccleſia ſit aliquando ſine capite 251.252
Johanna Papiſſa depicta olim in templo urbis Senenſis 254
in virum transformata 254.255
Comparatur cum Theodoſia Imperatrice Conſtantinopoleos 252
Johannes XI. P. à Sergio P. genitus 80
XIII. Papa juvenis 105
XXII. electio 151. 153.

XXI.

XXIII. Papatui renunciat 7
XXIV. ſeipſum elegit 98.99
Judæi Pontif. legẽ offerunt 218
Judæis etiam nota fuit Hiſtor. Johannis Papiſſæ 248
Jus Canonicum filios Pontificum à dignitatibus ſacris excludit 80

L.

Lateranenſis poſſeſſio quo ſplendore peragatur 203.213
Libelli de divortio cœleſti Autor quis 74

M.

Marcellinus cur Papatui renunciaverit 7
Marcellus II. de retinendo Pontificatu dubius 9
Mathæiſorum familia 88
Miſſæ quot legantur pro Pont. demortuo 27
Mitræ quid 185
Modus Electionis 130.ſeq.
Molinos ab Anonymo notatus 96
Mulier an unquã eligi potuerit 155
Myſterii vox de qua in Apocal 239
literis aureis tiaræ Pontificis olim inſcripta 239

N.

Nomen Petri nemini Pontificum datur 161
& quare 165.166
Nominis mutatio electi Pontif. 158
cauſa 161
non neceſſaria 164
origo 159.160
Novendialia quid apud Pontif. 24
apud gentiles 25
Numerorum myſteria apud Pontif. 24

O.

Octavianus autor mutationis nominum P.R. 161
Os aperire & claudere Diaconis quid? 92.93
Oſculum quot modis accipiat Papa 22
Ejus oblatio per literas 200
quale præbeant Cardinal 201.220
Oſculi Pedum R.P. ortus 196
progreſſus Sec. IV. 198
Sec. IIX. XI. 199. ſeq.
religioſum non agnovit Eccleſia primœva 197
Ottobonus Petrus 167

P.

Pallium Papale Ejus deſcriptio 223
Ej. forma 226
Origo 225
præparatio 224
uſus & formulæ iſtud inſcipiendi 229
Paulus II. gemmis ornavit coronam Pontif. 237
ejus genius ib.
Papa vid Pontifex
Paulus II. Papa rudis 119
Pelagii Pontificis electio 84
Petri nomen nemini Pontif datur 161.164
quare id fiat 165.166
Petri Apoſtoli cathedra in mundo relicta eſt duplex 255

Digitized by Google

Petrus an ſucceſſorem ſibi deſignaverit. 65.68
Petruccius Cardinal. 95
Pileus ruber Cardinal. conceſſ9 89
Pius II. P. genuit filium 79
Ej. lapis 73
V de retinendo Papatu dubius 8
Pluviale rubeum quid 184
Podolatriæ Papalis ortus & progreſſus 196
Pontifex Hebræorum miniſtravit ſine calceamentis 195
Pontifex Rom. an deponi poſſit 11
an dignitatem retinere poſſit 8
in hæreſin utrum incidat 11
oſculum quot modis accipiat 22. 196. 200. 220
num in purgatoriũ deveniat 28
Sigilla quot habeat 19
Ejus Mors utrum indicetur 13
moribundum & quo ſigno populo innoteſcat 21
circa mortuum ritus 15.16.17.18
cadaveris deductio in Vatican. 22
pro anima 25
pro eo quot Miſſæ legantur 27
parentatio 31
Pontifices Romani utrum ſedi abdicare poſſint 2
huic quinam renunciarint 6.7
adoratio qualis tribuatur 193.201
conſecratio 218
corona triplex 231
coronationis ritus 203.210. 213
eliguntur è Cardinal. numero 128
& quare 130
electorum promulgatio 170
poſt electionẽ nomẽ no˜tant 166
electi extra conclave 57
enumeratio qui per breve ſpatiũ Pontificatum geſſerunt 110
hodierni fere omnes Itali 101
patriæ olim reſpectus nullus 100
humili loco nati 102
juvenes 105. 106
impietas quorundam 118
infallibilitas qualis 65. 70
pallium ejusq; deſcriptio 223. ſq.
ruditas quorundam 119
Senes cur hodie eligantur 106
Succeſſorem num ſibi deſignare poſſint 59. 61. 65
Poſt Scrutinium ejusq; actus 145
Presbyteri ætas 104
Purgatorium ex mente Pontif. exhaurire poteſt Pontifex 28
in eo Innocentius III. usq; ad diem extremum perſiſtit 30

R.

Renunciatio Papæ vid. Abdicatio.
Ritus coronationis P.R. 203 210
circa delationẽ Pontificatus 157
diſtributionem cellularum conclavis 47
ordinem Cardinalium quando conclave intrant 48
oblationem ciborum in conclavi 53
moribundum Pont. 15. 16. 17
mortuum 18
ante nominis mutationem 168
Ritus Ethnicorum à Pontificiis adſciti 240.241

Digitized by Google

Ritus Elevationis Pontificis 240
Rochetum quid 170. 179

S.

Sandalia 158
rubra 177
Schedula Scrutinii 133
acceſſus 136 137
ſcriptio 138
ſcriptæ exemplum 139
Schedularum complicatio 141
obſignatio 142
Scrutatorum extractio 138
Scrutinii Actus octo 142
Scaligeri Epigramma in operibus ejus non extans 263
Sedes Romana quot modis vacet 3 10. 13
juris divini eſſe ſtatuunt Pontif. quidam 33
num in aliam urbem & provinciam transferri poſſit 32
Stercoraria 220
Sella B. Petri Apoſtoli alterâ cur utantur Pontifices Rom. 256
cur uti nolle videri velint 257
Sella B. Petri Apoſtoli Emblemate Ethnico & ſpurco eſt inſignita 295
Sellæ Stercorariæ origo, uſus & cauſa 242. 243. 251
forma 243. 244
Senes Papæ cur eligantur 106
Sergius II. primum dictus bucca porci 159
Autor mutationis nominũ Pontif. electorum 162
primum dictus fuit Petrus 163
Sigilla quot Pontif. habeat 19
Somnium Kircheri de ſui electione in Pontif. 125
ſimile cujusdam Dominicani ib.
Sponſio ſuper electione R. P. 157
Spurios Papæ genuerunt 79
Stola quid 183
hujus anagogica explicatio 185
Stupæ combuſtio vid. ceremonia ſtupæ combuſtæ.
Succeſſores Pontificum filii 79
Succeſſorem aliquando repræſentare poteſt P. R. 75
Sylverius Papa filius Papæ 80
Sylveſtri P. ſepulchrum ſudans 13
dotes à Balæo recenſentur 14. 15
Sylveſter Pontifex qualis fuerit 236

T.

Themata genethliaca Pontificibus erigere prohibitum 111
Thuanus laudatur 109
Toga Papalis quid 173

V.

Vacatio Sedis Rom. quot modis contingat 3. 10. 13
Veſtes Papales 171
Veſtitum Pontif. V. T. Pontificii æmulantur 172. 180
Virtutes Pontif. eligendi quænam eſſe debeant 113
Urbanus IIX. Papa facultatem deſignandi Pontif. affectat 73
De uxore Papæ ante electionem ducta mota quæſtio ab Anconitano 155

JESU

Digitized by Google

JESU FORTUNANTE!

NOndum iviſſe ad celebrandum conclave purpuratos Romanæ curiæ patres fama nunciaverat, poſtquam auguſtum Innocentii XI. cadaver ſepulchro fuerat illatum; cum acrius mentem vellicare cœpit promiſſi aliquando de Electione Romani Pontificis juſti commentarii memoria. Inſufflabantur atq; reſuſcitabantur inde faces, quas mihi olim ὁ πάνυ, immortalis famæ Vir *Conringius* ſubdiderat in literis, amantiſſime ad me perſcriptis: *Tuum de electione Paparum propoſitum laudo. Satis eſt enim vel illud unum evertendæ Anti-Chriſtianæ Monarchiæ, me quidem judice: ac nihilominus tamen à quam paucis Proteſtantium argumentum hoc vel tactum fuit. Dixi quidē ipſe nonnulla de monſtroſo illo negotio, in libro uno alteroq; jam dum edito, ac jam pridem affecta habeo longe plura, ſed hactenus negotia editurum prohibuerunt, nunc præter illa etiam morbida mea ſenectus iſtam curam jubet deponere. Gaudeo igitur abs Te inſigne hoc negotium ſuſcipi, qui vales & ætate, & ſupra ætatem accurato judicio, ſingularique induſtria. Nec vero dubito, etiā hoc in campo præſtiturum Te adverſariis vere Majorē, &c.*

 Et

Et ſentiebam inſimul denuo calcaria, quæ mihi tum addiderat amiciſſimus *VVagenſeilius*, atq; ita in ſpem ingrediebar, fore, ut inſtitutum ipſum auctoritate Virorum, quorum tamen magis ſemper ex amore judicium, quam ex judicio amorem in me profluxiſſe credidi, exoſculatusque ſum, conſultum videretur, & captata proinde temporius occaſio quam plurimis, præſertim geſtorum in orbe, eorundemque momentorũ ac rituum curioſis æſtimatoribus probaretur. Excuſſi itaque ſolicitius cœpti pridem operis ſylvam. Miſcuerint animũ profundis cogitationibus ancipti in deliberatione poſiti Cardinales, quomodo Regum Principumque offenſas evitare poſſint, & utrũ *Capizuchi* Mediolanẽſis omnium voto reſpondeat, ponderent; ac ignoſcant interim, ſi ego quidã quaſi Gvido iis, qui domi peregrinantur, futurus, *Conclave* Patribus exeuntibus reſeravero. Nunc cui commodum eſt intrare limen, jam tempus eſt!

DE

DE ELECTIONE ROMANI PONTIFICIS.

Cap. I. Lemmata.

§. I.

SEdes Romana tribus modis vacat. (α) *abdicatione*. Renunciare poſſe Papali dignitati Pontificē Rom. probatur decreto Celeſtini Vti. auctoritas & occaſio hujus decreti recenſetur. §. II. Probatur iſthæc renunciatio exemplis. §. III. Disquiritur, utrum ſerena conſcientia per domeſticas aſſertiones Papalem dignitatem retinere poſſit Pontifex. allegantur in contrariam partem Pii V. Clementis VIII. Marcelli II. & Bellarmini effata, cujus poſtremi hypocriſis apud Fuligattum deprehenditur. Utrum propter oblectamenta virginum Pontifex renunciare poſſit quæritur. Votum pro Zieglero. §. IV. (β) *depoſitione*. Pontifex utrum deponi poſſit? Sententia affirmans probatur auctoritate Concilii Romani & Canoniſtarum. Deponitur Papa propter hæreſin. Papa qua Papa an poſſit incidere in hæreſin diſputatur. Deponendum etiam eſſe propter crimina alia evincitur auctoritatibus. §. V. (γ) *morte*. Sylveſtri ſepulchrum ſudans utrum indicet mortem Pontificis, diſſeritur de Sylveſtro. (§) VI. Recenſentur ritus ex Ceremoniali circa Papam moribundum, mortuumque obſervandi. §. VII. Cardinalis Camerarii in Pontificis, & ab ejusdem obitu ſpecialis cura officiumque indicatur. Quot ſigilla habeat Romanus Pontifex? Annulus Piſcatoris quid? Bulla quid? Signum quid? quæ differentia inter Breve & Bullam Apoſtolicam? §. VIII. Quo ſigno populo Romano mors Pontificis innoteſcat. Libertatis ſimulachrum in carcerem compactis oſtenditur circa obitum Pontificis. §. IX. Deductio cadaveris in Vaticanum. Debaſiatio ejusdem Concilio Audiſiod. contraria. §. X. Quo habitu & cujus coloris hoc tempore incedant Cardinales. Coloris violacei vituperium ex Confucio. §. XI. Quæ cura animæ Pontificis poſt fata deſtinetur. Miſſæ quot legantur pro Pontifice. Utrum Pontifex obnoxius ſit purgatorio, cui vivus imperat. Innocentius III. usq; ad diem noviſſimum in purgatorio, annon Eccleſia expians biceps quæritur. §. XII. Sermo epitaphius Pontificis Romani. Laus debita meritis nuper defuncti Pontificis Innocentii XImi.

§. I.

TRibus potiſſimum modis fieri ut ſedes Apoſtolica, qualē Pontifices Romani obtinere volunt, vacet, *abdicatione* nimirū *depoſitione & morte* principio conſtare debet, Quod

ad renunciationẽ ultroneã attinet,non eſt quod diſputationis aleæ poteſtatem ejusmodi,qua Papa aliquis ſe Romanæ ſedi abdicare valeat,& utrum illa Papæ competere poſſit, eo quod ſuperiorẽ,in cujus manus reſignare queat ſedẽ,non agnoſcat,cõmittamus;ſiquidẽ eo nec quicquã obſtante manifeſto Cœleſtini Vti. decreto, quod ſucceſſor ejus Bonifacius VIII., qui ſextum Decretalium nobis librum dedit,inter Sanctiones retulit, res jam eſt determinata. Digna quæ hic legatur Pontificis ſententia, lectori fidem factura. *Quoniam aliqui curioſi diſceptantes, de iis quæ non multum expediunt, & plura ſapere quam oporteat contra doctrinam Apoſtoli temerè appetentes, in dubitationem ſolicitam, an Romanus Pontifex (maxime cum ſe inſufficientem agnoſcit, ad regendam univerſalem Eccleſiam, & ſummi Pontificatus onera ſupportanda) renunciare valeat papatui ejusq; oneri & honori, deducere minus provide videbantur Cœleſtin9 Papa quintus, prædeceſſor noſter (dũ ejusdẽ eccleſiæ regimini præſidebat) volens ſuper hoc hæſitationis cujuslibet materiã amputare, deliberatione habita cum ſuis fratribus Eccleſiæ Romanæ cardinalibus (de quorũ numero tunc eram9) de noſtro & ipſorum omnium concordi conſilio & aſſenſu, authoritate Apoſtolica ſtatuit & decrevit, Romanum Pontificem poſſe libere reſignare. Nos igitur ne ſtatutum hujusmodi, per temporis curſum oblivioni dari, aut dubitationem eandem, in recidivam diſceptationem ulterius deduci contingat: ipſum inter conſtitutiones alias, ad perpetuum rei memoriam de fratrum noſtrorum conſilio, duximus redigendum.*

Cujus decreti auctoritatem adeo non poſſe elevari *Auguſtinus Triumphus Anconitanus*: (ipſe tantæ auctoritatis in grege ſuo quondam dux atque caper, quemadmodum eum epitaphium Neapoli in Eccleſia Eremitarum Auguſtinianorum poſitum celebrat, *quem talem Virum omnes debeant ſequi, qui fuerit religionis ſpeculum*:) cenſet, ut etiam Papæ cuidam definire ſecus non licere contendat, *de poteſtate eccleſiaſtica quæſt. IV. Art V.*

P.

p. m. 45. Et quia prohibitum non eſt, quod homo ſuo juri renunciare non poſſit: Ideo iſtud intelligitur eſſe conceſſum: ut ſicut homo per ſuum liberum conſenſum poteſt onus & curam aliorum ſuſcipere: ita quod per diſſenſum poteſt illud onus deponere & illi curæ renunciare. Et per conſequens poteſtas juriſdictionis, ſicut per hominem poteſt acquiri, ita per hominem poteſt & tolli, deperdi. Et ſi quæratur, an Papa poſſit facere ſtatutum prohibens, quod Papa renunciare non poſſit. Puto eſſe dicendum, quod tale ſtatutum eſſet contra veritatem, & contra Reipublicæ utilitatem. Nullus enim dubitare debet, quin talis poſſit eligi in Papam, qui nec ſcientia nec experientia ſufficiens eſſet ad regendam totam eccleſiam: ſicut aliquando electus eſt. Unde ſi ſibi renunciare non liceret, faceret contra veritatem ſuæ conſcientiæ: ex quo eccleſia langueret ſub regimine ſuo, eſſet tale ſtatutum contra commune bonum totius Eccleſiæ. Eo ergo modo dicendum eſt Papam tale ſtatutum facere non poſſe. Quomodo dicit Apoſtolus 2. Cor. 13. Non poſſumus aliquid adverſus veritatem, ſed pro veritate.

Occaſionem ejus edicti forte non alienum ſit ab inſtituto hic referre: ita vero *Platina in vita Cæleſtini Vti: Verum cum Cæleſtinus à priore vita ob Pontificatum nequaquam declinaret, adeo benignus & facilis omnibus petentibus erat, ut eadem diverſis concederet: unde & contemptus dignitatis, & immunitio pontificatus oriebatur. Erat ſiquidem ob privatam vitam, quam antea in heremo duxerat, rebus agendis parum idoneus. Hanc ob rem de abrogatione ejus mentio fieri cœpta & maxime vero mortuo Latino Cardinali, Viro optimo, cujus auctoritate Cæleſtinus tantum pondus adhuc ſuſtinebat. Verum inſtantibus acriter Cardinalibus quibusdam, maxime vero Benedicto Cajetano, Viro in jure Civili & Canonico peritiſſimo vafroq; qui primum locum apud Pontificem tenebat, ut ſe Pontificatu abdicaret, ne Eccleſia Dei ob imperitiam gubernantis periclitaretur, de omittendo Pontificatu cogitare cœpit. Hoc autem ejus levitate & ſuperſtitione motus Carolus, hominem amiciſſimum*

Nea-

Digitized by Google

Neapolim perducit, ejusq; animum à tanta fœditate rei amovere conatur, clamante ubiq; locorum populo ſe nolle alium Pontificem quam Cæleſtinum, idque ab eodem pontifice precibus & obſecrationibus contendente. Cui Pontifex reſpondit, nil aliud ſe eſſe facturũ, quam quod Deus vellet, quodq; ipſe è Republ. Chriſtiana eſſe cenſeret. Tum vero Cardinales abdicationem hominis quærentes, vehementer inſtant, ut id quam primum agat, propoſito Republ. Chriſtianæ diſcrimine, quod ſua ignoratione imminere omnium cervicibus oſtendebant, affirmantes omnia mala tum accidentia die judici ſibi imputatum iri. Motus his verbis Vir ſanctus & ſimplex futurum ſe in eorum poteſtate dixit, modo id jure fieri poſſet. Quare conſtitutio omnium conſenſu facta eſt, licere Pontifici abdicare ſe magiſtratu. Quã quidem conſtitutionem Bonifacius VIII. ejus ſucceſſor poſtea confirmavit, quemadmodum lib. 6. Decretalium apparet. Et in vita Bonifacii VIII. *ſunt enim qui ſcribant Bonifacium immiſiſſe ſubornatores clanculum quosdam, qui noctu dimiſſa quaſi cælitus voce in cubiculum Cæleſtini hominis ſimplicis, ei perſvaderent, ut Pontificatum dimitteret, ſi ſalvus fieri vellet.*

De Bonifacio hoc obiter noto corpus ipſius poſt tria ſecula integrum fuiſſe repertum cum omni ſuppellectile Pontificia, refert id *Torigius* de Cryptis Vaticani pag. 372, innuit illud nova inſcriptio: IHS. Corpus Bonifacii VIII. Cajetani Pont. Max. ex veteri in novam Baſilicam translatum hic repertum jacet, de quo illud mirabile accidit, quod eodem die, quo obiit V. ſcil. Id, Octobr. jam inde 302. elapſis annis, integrum atq; incorruptum repertum fuerit Anno Domini M DC. V. Conf. 2. Fratres Macros in Hierolexico p. 524. tit. *Rochetum.*

§. II. Neque vero deſunt exempla Paparum, qui ſibi ſupremam illam dignitatem abdicaverint, & quatuor præcipue à Doctoribus Canonum, penes quos fides eſto, atq; in geſtis Sanctorum commemorantur *Clemens, Cyriacus, Marcellinus & Cæleſtinus*, qui tamen fere diſparem ſuæ abdicationis cauſam habuerunt. Cle-

mens

Digitized by Google

mens quidem mali propter exempli evitationem id ſibi facienpum putaſſe creditur. Cum enim ſede fuiſſet inauguratus ab ipſo Divo Petro,ne poſteris ad ſucceſſorem deinceps eligendum præiret,& ita in hæreditariam ſucceſſionem mitteretur Papatus, ſequeſtrata,quæ magis convenire videbatur,*quo de infra pluribus*, electione, loco lubens ceſſit. Cyriacus ad martyrii coronationem properans ex viſione , (quis putidam hanc non videat fabulam ?) quam habuiſſet , cœleſti , XI. Mille Virginibus cum S. Urſula Romam venientibus ſe immiſcuit it & convocatis Cardinalibus ſeceſſum ſuum indicavit. Marcellinus in idololatriæ poſtquam ſe crimen induerat, immolando in templo gentilium , coram Concilio Epiſcoporum ipſe in ſe ſententiam ejusmodi : *Ego Marcellinus ob ſcelus idololatriæ , quod infelix commiſi, judico me deponendum & anathematizo omnes, qui corpus meum tradiderint ſepulturæ.* pronuncians ab apice hoc reſiliiſſe legitur. Cœleſtinum vexaſſe tenuitatis ſuæ conſcientiam perhibent,& ipſe ſatis cauſam prodit in renunciationis formula, quam lubet ex *Ciaconio* ſubdere : *Ego Cœleſtinus Papa V. motus ex legitimis cauſis,id eſt cauſa humilitatis,& melioris vitæ & conſcientiæ illæſæ,debilitate corporis, defectu ſcientiæ & malignitate plebis , infirmitate perſonæ,& ut præteritæ conſolationis vitæ poſſim reparare quietē,ſponte ac libbere cedo Papatui & expreſſe renuncio, loco & dignitati , oneri & honori dans plenam & liberam facultatem ex nunc Sacro cœtui Cardinalium eligendi & providendi, duntaxat concione , univerſali Eccleſiæ de Paſtore.* Excitimæ vetuſtatis Pontificibus *Johannē XXIII.* è ſtatione hac prius, quam ex vita migraſſe referunt *Acta Concilii Conſtantienſis Seſſ. 2. Tom. XXIX. Concil. p. m. 253.* *Anno à nativitat Domini 1415. indictione 8. Pontificatus quo ſupra, die vero Martis ſecunda Menſis Martii fuit celebrata ſesſio in qua Dominus noſter celebravit Miſſam in Eccleſia majori de ſpiritu Sancto. Qua celebrata,fuerunt lectæ ſolennitates , quæ conſueverunt fieri in ſesſionibus. Demum Dominus noſter ſedens in Cathedra an-*

Digitized by Google

te altare, converſus ad Concilium ibidem congregatum, legit ſchedulam tenoris ſequentis per Dominum Vitalem Patriarcham Antiochenum nomine Concilii traditam, alta voce ſic incipiendo: Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, promitto, voveo, & juro Deo & Eccleſiæ, & huic ſacro Concilio, ſponte & libere dare pacem ipſi Eccleſiæ per viam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu juxta deliberationem præſentis Concilii, ſit, & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. & Angelus de Corario, Gregorius XII. in ſuis obedientiis nuncupati, papatuiquem prætendunt, per ſe, l. procuratores ſuos legitimos ſimpliciter cedant, & etiam in quocunq; caſu ceſſionis vel deceſſus, aut alio, in quo per meam ceſſionem poterit dari unio Eccleſiæ Dei ad extirpationem præſentis ſchismatis. Et dum legebat illam clauſulam in præſcripta ſchedula, ſpondeo, promitto, voveo, & juro Deo, flexit genua verſus altare, ponendo manus ad pectus, & dixit hæc verba: Et ita promitto obſervare. Quo facto, Imperator ſurgens de ſua cathedra, regratiatus fuit eidem Domino noſtro nomine Concilii & ſuo, flectendo genua, deponendo coronam, & oſculando pedes ejusdem Domini noſtri. Et etiam Dominus Patriarcha fuit regratiatus eidem nomine Concilii. Poſt hæc cantores inceperunt cantare: Te Deum Laudamus &c. Et procurator Concilii, Joannes de Scribanis, petiit nomine Concilii confici publicum inſtrumentum à Protonotariis, & Notariis ac ſcribis ſedis Apoſtolicæ,

§. III. Tametſi poſt illa tempora nulli inventi ſint, qui idem factitarint, mirari merito ſubeat, quo jure, quave injuria reliqui in ſtatione hodienum manſerint, ac quidni potius ultra Sauromatas & glacialem Oceanum, ut Poeta loquitur, fugere hinc libeat Pontificibus, quam ſplendidæ iſti miſeriæ vel æternum pœnitendæ ſe addicere? Fatentur namque ipſi, quorum, ut pectus falli neſciũ ita auctoritas irrefragabilis eſt, Papæ, cum ſalutis æternæ diſcrimine eam dignitatem eſſe conjunctam. Quis vero in hoc lubrico ſtare ſuſtineat, unde lapſus fit in exitium vertendus ſempiternum? Anxios animi ea propter in omni vita fuiſſe *Pium V. & Clementem VIII.* Pontifices ac dicere ſentireque utrumque ſolitum: *Cum eſſem religioſus, ſperabam bene de ſalute animæ*

meæ

Digitized by Google

meæ : Cardinalis factus extimui : nunc Pontifex creatus pene deſpero, auctor eſt *Cornelius à Lapide Comment. in Numeros p. m. 807.* & de *Marcello* II. *Onuphrius in vita p 398. Manu menſam percutiens dixit* : *Non video quomodo qui locum hunc altiſſimum tenent, ſalvari poſſint.* An eadem forte cauſa præter alias, Bellarmino hanc Litaniam & quotidianam ſupplicationem: *à Papatu libera me Domine, & mitte, quem miſſurus es. vid. Fuligattus in vita ejus p m. 359.* expreſſerit, dicere non habeo, ſupervacaneas tamen & irritas ejus haſce preces fuiſſe adducor facile ut ſentiam, qui noverim primo in ordinem Jeſuiticum, cujus nobilis portio Bellarminus erat, non cadere illam ſacerrimam amplitudinem, deinde Gallicanæ factionis conſortes eum nunquam fuiſſe admiſſurum, quod Papæ dominium in res temporales illimitatum defendiſſet, qua de re exſtantes ejus adverſus Barclajũ libros publica auctoritate regia proſcriptos conſtat. Neque promtũ tamẽ eſt dicere Bellarminũ cũ vulpe Æſopica, neglexiſſe prorſus, quæ non valeret aſſequi, in hoc etiam callida beſtia, quæ celebratur in fabulis, tortuoſior, quod Deũ omniſciũ deprecaretur in re gratiſſima acceptiſſimaque futura. Quam enim male profunda hæc diſſimulatio ſibi conſtiterit idem auctor vitæ ejus *Lib. IV. cap. VI p. m. 353.* docet recenſendo hoc votum, quod pro ornanda à ſe illa Sparta nuncupaſſet : *Die XXVI. Septembris M. DC. XIV. fer. VI. in domo Novitiorum S. Andreæ degens, & exercitiis ſpiritualibus vacans, matura præhabita deliberatione, in ſacrificio Miſſæ, cum ſumpturus eſſem ſanctiſſimum Domini noſtri corpus, votum vovi Domino in hac forma : Ego Robertus Cardinalis Bellarminus è Societate JEſu, Religioſus profeſſus, voveo DEO omnipotenti, in conſpectu Beatæ Virginis Mariæ, & totius cœleſtis Curiæ, quod ſi forte (quod non cupio, & precor DEum, ut non accidat) ad Pontificatum aſſumptus fuero, neminem ex conſanguineis & affinibus meis*

Digitized by Google

exaltabo ad Cardinalatum, l. temporalem principatum, vel Ducatum vel Comitatum, vel quemcunque titulum; neque eos ditabo; ſed ſolum eos adjuvabo, ut in ſtatu ſuo civili commode vivere poſſint Amen Amen. Cæterum utrum *Gomezius* apud *Limnæum Lib.* II. *cap.* XI. ſcribens: *Pontificem poſſe Papatui renunciare, id tamen raro fieri, niſi cum cauſa quando videlicet propter oblectamenta virginum eum dimittat*, per jocum ſcripſerit, utrum reſpexerit ad *gloſſam* ad *c.* 1. *renunciat. in 6.* cujus hæc *Datur autem certum Exemplum de Cyriaco Papa, de quo legitur, quod cum Urſula & undecim millib9 Virginũ martyrizatus eſt, ſcribitur enim de ipſo, quod quondã revelatũ eſt, quod eſſet cum illis virginib9 palmã martyrii recepturꝰ. Tunc congregatis Clero & Cardinalibus omnibus invitis & præcipue Cardinalibus coram ipſis renunciavit dignitati & officio. Sed iſte Cyriacus in Catalogo Romanorum Pontificum non denominatur, quia, reditum fuit per Cardinales, quod, non propter devotionẽ, ſed propter oblectamenta Virginum papatum dimiſiſſet*, non facile dixerim. Illam tamen Gloſſam à recentioribus codicibus abeſſe cũ ego Corporis Can. gloſſati *Lugdunenſem* editionẽ poſſideam, apud *Hugonem a Porta* 1555. docuit me incomparabilis ille, in quo colendo filio dignam mihi pietatem conſtitui quique me patris inſtar amat, *C. Ziglerus*, quod Eccleſiæ atque Rei literariæ pignus egregio publico diu ſalvum ſupereſſe Deus velit. Lib. II. de Epiſcopis Cap. 13. p. 496. *Hanc Gloſſam in noviore editione fruſtra quæſiveris, nec tamen eam deleri juſſit* Index expurgatorius *Madriti editus, ſed Summarium tantum à Carolo Molinæo in margine adſcriptum.* Sed de Renunciatione Papæ, ne quid plura, peculiari ea de re egit commentario *Ægidius Columnius Romanus.*

§. IV. Ad abdicationis, prioris quo Romana ſedes vacare poſſit, modi Segnior forte Hannibal, quod propoſitum excedendi ab ipſo Pontifice inque pectoris ejus Scrinio oriatur, nunc ad alterum vacuitatis genus deducimur quod extrinſecus advenit & ex faſtigio Sacro omnium ſummo non ſine vi deturbat Vejoves Capitolinos, inque eos fulmina propria convertit. Nec hic quo

qu-

que me latet fuiſſe qui omnem vim à tam ſacerrimis capitibus arcerent Papasque loco poſſe moveri negarent ; quales Albertus Pighius & Bzovius, quorum hic *Pontif. Rom.* cap. IX. p. m. 121, *moneri quidem & velut patrem obſecrari, quoniam & ipſe circumdatus ſit infirmitate ceterum à nemine judicari poſſe contendit.* Id quod integro inculcat capite. Enim vero I. ipſius Pontificis atq; Conciliorum opponimus auctoritatem, quæ in veſtigiis apertis hæreſeos deprehenſo Pontifici nec quicquam parcit. Ita enim *Symmachus Papa* in Concilio Romano Vto. Anno Chriſti 503. Tom. X. Concil. p. 352. *De cetero vero ne unquam talia non ſolum modo in Apoſtolicæ ſedis Præſule à quoquam præſumantur, ſed nec in ullo Chriſtianorum Epiſcopo uſurpentur. Non ergo neceſſe eſt ſuper his nova cudere, ſed vetera recitare atque firmare. Eſt enim à multis anteceſſoribus noſtris Synodaliter decretum atque firmatum, ut oves quæ Paſtori ſuo commiſſæ fuerint, eum nec reprehendere, niſi à recta fide exorbitaverit, præſumant: nec ullatenus pro quacunque re alia, niſi pro ſua injuſtitia, accuſare audeant: quoniam Paſtorum actus gladio oris non ſunt feriendi, quanquam rite reprehendi æſtimentur.* Plura loca juris quoq; Canonici eam in rem dabit Melchior *Canus Epiſcopus Canarienſis LL. Cl. Lib.* VI. *cap. ult. p. m.* 343. Defendit id *Anconitanus* quoque cujus hæc, ceu vocat, reſolutiones : Papa ſi clare ſit hæreticus ſeque emendare nolit ipſo facto eſt depoſitus *quæſt. 5. art. 1. p. m. 50.* & Papa quomodocunque in hæreſin laberetur ſi corrigi non eſſet paratus deponendus eſſet *quæſt. 5. art. 2.* Habent tamen, quo ſe poſſe evadere, putant κρησφύγετον nimirum Papam, quà Papam, non poſſe prolabi in hæreſin, neque unquam prolapſum eſſe, quod in univerſum, aſſerit A. Pighius Lib. IV. Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Cap. VIII. quam ſententiam Melchior Canus l. c. p. 342. *novam in Eccleſia opinationem* vocat, Agi id quoque *Theophilus Ragnaudus Jeſuita in Corona aurea ſuper mithram Romani Pontificis* ſubnotatione 2da. Veritate 7ma. p. 366. & ſeqq. Sunt tamen bene quoque multi neque inferioris notæ, qui Papam hic

Digitized by Google

minime eximium habendum dicant, inque hæreſin & lapſum ſubinde, & poſſe utique adeo procidere fateantur: Ibi namq; non ita intoleranter, ut quidẽ *Raynaudus* exiſtimat *Alphonſus à Caſtro Lib. 1. contra hæreſes Capt. 4 dixit: Pontificẽ, etiã quatenus Pontificẽ atq; adeo prout ex cathedra loquentem, errare poſſe, & reipſa aliquando eraſſe.* Neque minus fidum alias Pontificis mancipium Paulus Laymannus, intra dentes hic muſſitat, fatendo probabilitatis tantum ſpecie ſe commendare ſententiam, Papam errare haud poſſe. *Theol. Moral. Tomo 1. Lib. II. Tract. 1. Cap. 7. aſſert. ſecunda pag. 199.* Nos Cadmæos fratres hanc in pugnam committentes ſententiam porro excutere properamus: utrum Pontifex perinde ob vitioſos mores queat repudiari. Quod plurimos inficiatos eſſe reperimus, in hanc fere reſolutionem *Anconitani Qu. V. Artic. IV. p. m. 52. Papam hiſce in terris à nemine judicari poſſe, ſed ipſum humano judicio omnes habere judicare, Idea pro crimine, quodcunque ſit illud, deponi non poſſe. Quia quamvis Papa per hæreſin aut per infidelitatem deſinat eſſe Papa, non tamen propter peccatum, Quia propter peccatum licet caput ſit languidum, eſſe tamen Caput, per hæreſin vero non item* deſinentes. Diana Tract. de Adorat. ſummi Pontificis Reſolut. XVI. fol. 504 Tom. XI. Opp. conſimiliter ita definit: Nullum Pontificem poſſe deponi à Papatu propter quæcunque crimina horrenda & ſcandaloſa ſecluſo delicto hæreſis, & ita tradidit *Jacobus Granado in 2. 2. D. Th.* Controv. 1. tr. 7. diſp. 2. ſect. 4. n. 20. & communiter Schola Theologorum. *Marſilius* tamen, ut auctor eſt *Turrecremata. Lib. IV. P. 2. c. 37.* contra pronunciat: *quod ſi Papa ſit incorrigibilis, deponi etiam poſſit propter alia crimina præter hæreſin.* Quam etiam ſententiam videtur inſinuare gloſſa cap. 1. Papa 40. diſtinct. Et recenti auctoritate *Sereniſſimus Catholicus Diſcretus* Papam omnino ob pravos mores deponi debere contendit Libro 2do cap. 5. ſect. 8. a. pag. 286. usque 291. Quid? *Joh. Baptiſta Cardinalis de Luca in Relatione Romanæ Curiæ forenſis* ſententiã magis cōmunem vocat: ita enim diſcurſu 3tio p. m. 27. *Tertia ſpecies vacationis (quam Deus ex ejus miſericordia avertat) contingere*

Digitized by Google

gere poteſt ex crimine hæreſis, quod Papa incurrat, vel ex alio ſimili, per quod magnum ac notorium ſcandalum in toto mundo generetur, juxta debitas, magisque receptas declarationes deſuper traditas per decreta conciliaria, vel apoſtolica; ſive per magis communem ac receptum Canoniſtarum ac Theologorum ſenſum, quibus in hoc relatio habeatur, cum ad privatum ſcriptorem non pertineat, ſuper his judicium proferre, agit. Paſſarin. aliorum relator. dicto tract. quæſt. 32.

§. V. Mors denique ultima rerum linea aufert æternitatis iſtos in hoc ævo arbitros, atque ut nemini, ita neque Pontificibus Romanis neceſſitatis ſuæ gratiam facit. Non tamen temere illos aut de improviſo rapi promiſcua inter funera, ſed mature à Deo ipſis fatalem terminum ſubinſinuari ſunt qui aſſerere velint. Præſagia illuc arceſſunt, & Sylveſtri Pontificis ſepulchrum ſudans nunquam ſine ferali nutu ſiccisque oculis (*licet ei Johannes cognomento Siccus* ſucceſſerit:) à Romanis Pontificibus conſpici, Scriptores Pontificii contendunt. Ita enim *B. Platina domeſticus ſanctos in vita Sylveſtri ſecundi, pag. 152. ſcribit idem Martinus tam ex colliſione oſſium, quam ex ſudore ipſius ſepulchri l. humectatione potius deincepi morituri Pontificis ſigna, & quidem manifeſtisſima colligi, idque ipſius ſepulchri epitaphium indicare. Verumne ſit, an ſecus, ipſi Pontifices viderint, ad quos pertinet. Hactenus Platina, ſed juvat, ut explicatius ea de re conſtet, audire Baleum ſylveſtri hujus dotes his deſcribentem de Actis Rom. Pontif. lib. 5. p. 145.*

Sylveſter ſecundus, natione Gallus, ac profesſione monachus,
„ Gilbertus primum appellatus, in Floriacenſi cœnobio Benedi-
„ cti regulam adoleſcens profitebatur: & artibus diabolicis inten-
„ tus, totum ſe Satanæ mancipabat. Monaſterio demum relicto, in
„ Hiſpaniam ſe contulit, profanarum artium ſtudio fervens: & ad
„ philoſophum Saracenum magiæ peritum Hiſpalim pervenit.
„ Apud qvem, non eruditione ſolum, ſed & ambitione crevit: co-
„ gitavitq; qvo pacto ſibi viam inveniret, ad altiora honoris &
„ opum faſtigia: putavitq; nihil ad eam rem conducibilius eſſe,
„ qvàm ut magicis artibus ſe addiceret. Viderat antè apud Ma-

 gum

„ gum hoſpitem, librum necromanticum, eumq́; ut ei ſurriperet, „ operam dedit. Cum verò codicem religioſius ille ſervaret, „ qvàm à Gilberto ſurripi poſſet: perſvaſit filiæ, qvam domi „ habuerat Magus, cū qva ſibi interceſſit domeſtica familiaritas, „ ut patris librum ſecretò tolleret, daretq́ue ſibi perlegendum. „ Puella morem geſſit, fitq́; ille voti compos. Libro accepto, „ clàm parat abitionem: metuens tamen, ne ex furto illo ſibi vitæ „ periculum immineret, Satana igitur jure jurando ſe tradidit, ea „ lege, ut ejus præſidio tutus in Galliā, veniret & conſeqveretur „ non vulgares dignitatum gradus. Venit in Galliā, ſcholas cum „ qvibus dam aliis aperuit: liberales artes non ſine auditorum „ admiratione docuit. Unde plures habuit in prædicta arte „ diſcipulos, Conſtantinum ſcilicet, abbatem D. Maximini prope „ Aurelianum, Lotharium Archiepiſcopum Senonenſem, Adel- „ boldum Epiſcopum Wirtzenburgenſem, Othonem imperato- „ ris filium, Robertum Franciæ regem, Theophylactum, Malfita- „ num, Brazutum, Johannem Gratianum, ſacerdotes Romanos „ atqve alios multos. Horum opera & largitionibus fiebat pri- „ mùm epiſcopus Rhemenſis, ut dictum eſt: deinde malis artibus „ adeptus eſt archiepiſcopatum Ravennæ: poſtremo diaboli ope „ adjutus, Romani papatus ſedem accepit: ejus vicarius factus, „ qvem è puteo tartareo ſuis præſtigiis ac necromantiis ſolvit „ Apocal. 20. Nam & Petrus Præmonſtratenſis cum qvibus dam „ aliis ſcriptoribus, refert illum in anno à Chriſti nativitate mille „ ſimo, auſſumpſiſſe papalem cathedrā In qvo anno, terræmotus „ magnus & mirabilis (teſte Maſlæo) contigit, & cometes horri- „ bilis viſus erat 14. die Decembris. Magicas artes in papatu cela- „ bat: & neceſſitudinem illam, quam cum ipſo habuit diabolo, „ diſſimulabat. Caput veruntamen æneum in abdito qvodam „ loco ſervabat: à qvo, cum qvicqvam peteret à maligno ſpiritu „ illo, reſponſa ſemper accepit. Tandem ſibi pulchrè placens in „ papali faſtigio, ſciſcitabatur ex ſuo congerrone diabolo,

quam-

„ qvamdiu potiturus eſſet pontificatu? Diabolus ambigue reſpon-
„ dit: non moriturũ illum, priusqvã in Hieruſalẽ miſſam celebra-
„ verit. De vitæ ergo diuturnitate bona ſpe accepta, omnino cœ-
„ pit eſſe ſecurus, qvod ſciret ſe poſſe cavere, ne Hieroſolymam
„ (Palæſtinæ urbem intelligens) proficiſceretur. Mos verò fuit,
„ ut pontifex in qvadam qvadrageſimalis ſtationis die, Romæ
„ ſacra faceret, in baſilica S. crucis, qvæ Hieruſalem vocabatur.
„ Unde Sylveſter de ſua vita ſecurus, cum tamen in cavendis
„ Satanæ inſidiis non ſatis circumſpectus eſſet, miſſam ex more,
„ in eo templo peregit. Qui ſtatim gravi correptꝰ febre, ex ſtrepitu
„ dæmonum (inqvit Petrus Præmonſtratenſis) ſenſit ſibi
„ mortem adeſſe, penſumqve Satanæ reddendum. Scelus magici
„ erroris publicè plorans, inde confitebatur, miſerabili & horren-
„ do hoc in teritu præventus. Et inter ipſas mortis anguſtias
„ ſupplicat (inqvit Benno) manus & lingvam abſcindi (ſunt qvi
„ addant genitalia (per qvas in ipſo cælibatu ſacrificando dæ-
„ monibus, Deum ipſum blaſphemavit. Atqve ita anno Domini
„ 13. condignum ſuis meritis exitum invenit. Sed ejus diſcipulos
„ mors hæc teterrima, ab idololatriæ ſtudiis non abſterruit, ut
„ ſtatim ſeqvetur: quibus etiam non defuit divina ultio. Et qvis
„ non hinc intelligat, qualenã munus ſit, qvalis dignitas, qvale i-
„ ſtud officiũ, qvod diabolus ſuis conferre novit qvodqve Satani-
„ cis & nefariis artibus adipiſci poſſunt homines perditisſimi?
„ Qvale ſit etiam miſſæ ſacrificium, qvod vivis & mortuis pro-
„ deſſe tam crebrò jactitatur: cum diabolus tantam tragædiam ad-
„ verſus ſanctisſimum Petri ſucceſſorem & ſocium (Simonem
„ Magum potius) ſub eo excitaverit, atqve ad lacum tartareum ſe-
„ cum tandem traxerit. Hujus Sylveſtri ſepulchrum, osſium col-
„ liſione & ſudore emiſſo, ab eo tempore dicitur ſemper ponti-
„ ficum mortem prænunciaſſe.

§. VI. Quod ſi jam Papæ humanitus quid contingat morbusque lethalis eum lecto affigat atque ad reddendam animam

ipſum

ipſum ſe componere jubeat, quibus ritibus tunc circa eũ decumbentem & exanimem poſtea perfungantur ſummi] pariter atque mihi volupe eſt cognoſcere. Non vero rectius tales tradiderim, quam ex Ceremoniali à Marcello Archi-Epiſcopo Corcyrẽſi collecto *lib. 1. p. m. 155.* *Quod ſi forte non agnoſceret Pontifex, dum ægrotat, morbi periculum, medici qui illius curã gerant, cum de ejus ſalute dubitare cœperint prudentibus verbis eum admoneant, ſemotis arbitris, horteturq; ad ea peragenda, quæ ad animæ ſuæ ſalutem pertinent, polliceantur ſed à ſtudio acturos, quæ ſpectent ad corporis ſanitatem, aperiant eidem confeſſori Pontificis, qui verbis apertioribus ſecreto tamen, & cum ſumma reverentia & charitate moneat Pontificem in quo ſit diſcrimine, hortetur, ut voluntati divinæ non invitus adhæreat, cogitet quem locum teneat, oportereque, ut alios principes verbo & exemplo ad viam ſalutis deducat.* Pontifex ſua ſponte, quod meliꝰ erit, l. ſaltẽ his monitionibus excitatus cũ ultimũ diem appropinquare cognoverit, primũ peccata ſua confeſſori diligentiſſime confiteatur, petatque ab eo plenariam indulgentiam, deinde tempore congruo jubeat ad ſe vocari prælatos domeſticos, & principales familiæ ſuæ, & præſente ſacratiſſimo Chriſti corpore primum confiteatur, & Catholicam fidem, quam affirmet ſe ſemper inconcuſſe, & firmiter tenuiſſe, & in ea velle vivere, & mori, cum Deo placuerit. Tum petat veniam ab omnibus, ſi quem forte in juſte offenderit, largiatur eis aliquas gratias ſpirituales, roget, ut orent Deum pro anima ſua, & petat à Sacriſta, l. ab aliis prælatis, ut tunc ſacratiſſimum viaticum recipiat, & cum tempus eis videbitur, alia Eccleſiæ ſacramenta ſibi adminiſtrent. Convocet poſthæc, dum ſenſus integri ſunt, ſacrum Cardinalium ſenatũ, profiteatur iterũ catholicã fidẽ, petat veniã ſi in ſua adminiſtratione Deũ offenderit & hortetur ut in electione ſucceſſoris diligentes ſint, & unanimes, & talem eligant, qui Chriſtianos uberius, quam ipſe paverit, qui paſci noverit, & ſi ei videbitur, nominet unum, l. plures, quos ſuo judicio magis idoneos arbitreos. Aperiat etiam eis debita, & credita, ſi qua ſunt, & ſimiliter ſcripturas, pecunias, & gemmas,

Digitized by Google

mas, ac precioſa qværqve manifeſtet, condat teſtamentum ſuum, ſi vult, & eligat ſepulturam. Demum commendet ſenatui familiam, & attinentes ſuos, & gratias ſpirituales, quas voluerint, eis largiatur, eoſqve cum ſua benedictione dimittat. Hujusmodi ultimum cum fratribus ſuis ſermonem, (ut audivimus) Nicolaus v. noſtro tempore habuit, & qvod ipſi vidimus, Pius ſecundus. Hic etiã in vigilia aſſumtionis B. virginis, cũ pridie de ſacramento altaris communicatus fuiſſet, & cum domeſticis, inter qvos minimus eram, quæ ſuperius convenire diximus, peregiſſet ſacrum collegium ad ſe poſt veſperas convocari juſſit, patreſqve longo & dulci ſermone qvanqvam morti proximus (nam ſecunda noctis hora expiravit) allocutus eſt. Vidimus Cardinales omnes abunde lacrymantes, cubiculo languentes exire. Et ultra ſupra dicta omni ſtudio hortatus eſt ſenatum, ut expeditionem contra Turcas obquam rẽ ipſe Anconam ſe contulerat, proſequerentur. Poſthæc Cardinales, ut cognoverint pontificem in extremis laborare, tres deligebant ex collegio, unum videlicet de qvolibet ordine, qvi ſimul cum Camerario inventarium faciant de õnibus bonis, quæ ſunt in palatio Apoſtolico & illa reponant in loco tuto, ſub bona cuſtodia.

Qvæ vero ad ſacriſtam pertinent revideant, dimittant apud ſacriſtam, quoniam eſt officium perpetuum. Deinde provideant Cardinales, ſi in urbe moritur Pontifex, ne tumultus aliqvis concitetur. Advocent, & intromittant prudenter & in tempore Eccleſiaſticam militiam & eam diſponant per civitatem in locis opportunis, provideant etiam provinciis Eccleſiæ, mittendo commiſſarios viros graves & prudentes. Pontifice vero animam agente, aliqvis ex prælatis domeſticis ei adſtet, & crucem inſpiciendam oſculandamqve illi crebrò offerat redigatque ei ad memoriam paſſionem Chriſti.

Digitized by Google

Cubicularii adſtent cum diligentia; miniſtrantes neceſſaria ſacriſta in tempore extremam unctionem, & commendationem animæ faciat, prout in ordinario. Pœnitentiarii vero circumſtent legant Pſalmos pœnitentiales, paſſionem Chriſti & alias devotas orationes dum ad huc exſpiret. Poſtqvam vero ſpiritum Creatori reddiderit legant officium mortuorum. Cardinales vero debent mox narrare, & ſinguli abſolvere defunctum Pontificem, dicentes unum reſponſorium cum ſuis verſiculis & orationem pro defunctis videlicet, Deus qvi inter Apoſtolicos. &c. &, ut qviſqve abſolvit, diſcedit, cubicularii autem parent aqvam calidam cum herbis odoriferis, & fratres plumbatores lavent ejus corpus, tonſor radat barbam.

Interim lavetur corpus cum optimo vino albo aromatizato, & calido, & loca ſpumantia impleantur aromatibus, myrrha & aloes nares & aures impleantur muſco, & demum bene fricentur manus, & totum corpus balſamo, quod cubicularij & ſacriſta ſubminiſtrabant. Poſthæc Pœnitentitarij induant eum communes veſtes uſque ad rochetum, deinde ſacras, ac ſi eſſet celebraturus incipiendo a ſandaliis, uſque ad mitram ſimplicem, tum & annulo cum favone, pallio, ſpinulis, & omnibus ornamentis, paramenta erunt rubri coloris, ponent inde corpus ita ornatum ſuper feretrum, ſive lecticam coopertam aureo panno, cum Pontificis & Eccleſiæ armis & ſubtus caput cervical, ex panno aureo & ad pedes duo alii ſimiles, ſuper quibus erunt duo pilei pontificales. Corpus lavabitur & ornabitur in camera ſecreta, & ornamentum ponitur in lectica, ſ.; feretro in Camera papali. Et ibi uſque ad diem ſi pontifex in nocte morietur pœnitentiarii vigilantes & pſallentes cuſtodient corpus & habebunt expenſas, & omnia neceſſaria a palatio. Deinde hora Competenti præcedente ſubdiacono Apoſtolico cum

Cru-

Digitized by Google

Cruce & cum cappa ſua obſcuri coloris videlicet violacea. Cantores Capellæ cantabunt: ſubvenite: & pœnitentiarii portabunt corpus ad Capellam majorem. Portabuntur ante corpus viginti ſex aut viginti Octo intorticia accenſa per ſcutiferos defuncti. Reliquum familiæ ſequetur, Cantores & pœnitentiarii cantabunt Veſperas & vigilias pro defunctis quouſque veniant alii Religioſi. Et nota quod Camerarius, ſi non eſt Cardinalis, debet omnibus, dum fiunt, perſonaliter intereſſe. Si vero eſt Cardinalis, non ipſe, d. vice Camerarius intererit. Collegia Clericorum & conventus Religioſorum, ut venerint, cantant vigilias, aſpergunt & incenſant Corpus & abſolvunt, ut in exequiis Cardinalium diximus. Hactenus Ceremoniale Romanum.

§. VII. Habeo, quæ commemorationi ab Archi Epiſcopo factæ ex planandi gratia addam. *Cardinalis* quem a *Camera* vocant ſimul ac certa imminentis Pontifici mortis indicia adeſſe compe rit, liberum ſibi depoſcit aditum ad ipſius Papæ cubiculum, oculis cernit exitum & quam prope ab eodem abſit, quandoque pro lubitu cuſtodes palatio apponit. Morte vero inſecuta Tribunal Camerale ex Clericis conſtitutum advocat ad recognitionem cadaveris, qua facta annulum piſcatoris & partem bullæ confringit. Eſt vero *annulus piſcatoris* qui publica auctoritate ſumtibusque 115. Scutatorum a Senatu Populoque Romano in ipſo inaugurationis die Pontifici offertur, cujus in ſuperficie imago Petri piſcantis expreſſa. Eſt que adeo inter tria ſigilla, quibus Papa omnis inſtruitur quæ ita recenſent *Macri Fratres in Hiero lexicop. m. 38. b. ANNULUS PISCATORIS eſt quo Romanus Pontifex in cera rubra brevia ſignat, ita vocatus a figura D. Petri in actu piſcationis: aliud BULLA dicitur, quo in Cancellaria Apoſtolica plumbeæ Bullæ ſignantur, habet ex una parte amborum Apoſtolorum capita, quibus interpoſita eſt crux, ex altera vero parte ponitur regnantis*

C e Pon-

Pontificis nomen. Tertium ſigillum dicitur SIGNUM in quo aliqua Sacræ ſcripturæ ſententia inciditur. Unde promtum eſt colligere inſimul, quam differentiam agnoſcant tabulæ publicæ mandatariæ ſive inſtrumenta auctoritate Pontificis corroborata, quæ in *Bullas* & *Brevia* diſpeſci ſolent. Exponunt differentiam illam *Martinus Bonacina* in *Opp. de Morali Theologia Tom. III. Tract. de Cenſuris Eccleſiaſt.* in *proœm. diſp. 1. q. 1. punct. 1. p. m. 1.* & *Vincentius Filliucius Tractatione XVI & de Cenſuris VI. cap.* 1. Tom. 1. *Opp. p. 301.* Bulla *nihil aliud eſt quam Scriptura in membrana deſcripta, plumbo funibus pendente. Dicitur autem Bulla ob appoſitionem plumbi in quo Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli capita impreſſa ſunt ad differentiam Brevium, quibus plumbum non apponitur ſed cera. Literæ enim Apoſtolicæ in duplici ſunto differentia. Alia dicuntur Brevia, quia brevi & compendioſa ſcriptura continentur, & ſola cera rubra ſignantur annulo Piſcatoris, id eſt Sigillo, quod à S. Petro, qui Piſcator erat, veriſimiliter creditur adhibitum fuiſſe. Aliæ dicuntur Bullæ, a plumbea Bulla illis appenſa & ob id non cenſentur expeditæ, antequam illis appoſitum fuerit plumbum, eo vero appoſito perfectæ & expeditæ habentur.*

Quæ enodatius idcirco tradidi, ut plenius conſtaret, quomodo typorum horum auctoritas cum ipſo Pontifice expiret. Ut primum enim Pontifex animam efflavit, dictus Cardinalis Camerarius, quo e diverticulo qvaſi in viam redeamus, ſigilla hæc licet *non uno modo*, (qua in re leviuſcula ab Incomparabili Wagenſellio, quod pace tanti Viri fiat obnixe rogo, diſſentire liceat:) antiquat eorundemque uſum abdicat. Annulum qvidem Piſcatoris, quo Brevia obſignaverat Pontifex defunctus, minute concidit, typum, quo Bullarum ſigilla expreſſa fuerant, non item. Ejus namque alterutra pars, cui inciſum erat Pontificis nomen, disjicitur, alteri autem qvid accidat, aut ſaltem accidere debeat, *Ceremoniale* docebit *p. m. 160.*

Vice Cancellarius, ut primum Pontifex exſpiravit, bullas, quibus literæ Apoſtolicæ ſignari conſueverunt, a plumbatoribus accipit, & partem illam

illam, in qua litera cum nomine Pontificis inſcripta ſunt publice & coram pluribus per ipſos plumbatores frangit, & ad ſignandum omnino ineptas reddit. Aliam vero partem, in qua Apoſtolorum Capita ſunt ſculpta linteo panniculo involutam alligatam & ſigillo ſuo ſignatam camerario tradit, & diligentisſime curat, ne aliqua litera ſignari poſſint poſt Pontificis obitum.

§. VIII. Dum hæc geruntur in palatio, quod inde *ab agone Pontificis* usque *ad clauſuram quam vocant, Conclavis*, occupat Cardinalis Camerarius, quorſum is accedit, & unde in publicum recedit ſtipatus ſemper militibus Papæ prætorianis ex Helvetiorum gente; interea uſque quaque propalatur Pontificis obitus, & maxima quidem in Capitolio æris campani nola ad triſte, pulſu perpetuato, murmur concitatur. Ita Janus Nicius Erythræus ad Tyrrhenum epiſt 67. p. m. 177. *In ſingulas horas, l. potius in ſingula temporis puncta expectamus, dum de morte Pontificis, qui jam diu animam agit, fiat palam. Scribere haſce ad te coeperam, nec perperam ſcripſi illud. Nam hoc ipſo momento emanavit in vulgus, hora nempe diei undecima, Urbanum VIII, qui tam diu præfuit Reipublicæ Eccleſiaſticæ, diem obiisſe ſupremum. Nec rumor eſt inanis: nam quæ aſſolent, quæque oportet ſigna hanc ad rem eſſe omnia adſunt. Strepitus populi & admurmuratio, civium hac illac diſcurſitantium fragor, ſignum ære Campano, ut moris eſt in morte Pontificum, datum à Capitolio, cujus magiſtratuum vigilantia diligentiaque, Urbis cura committitur. Utinam ſanctorum Pontificum choris inſeratur. Sub hac utque narrat. Cardinalis de Luca l. c. diſ. III. p. 27. a. Conſervatores Populi Romani, qui aliquam (licet valde ſuperficialem) imaginem jurisdictionis, cum omnimoda tamen dependentia à S. Collegio reaſſumunt, aperiunt carceres, atq; carceratis libertatem tribuunt, non tamen liberationem. Pene verum eſt quod reſpectu carceratorum pro cauſis tribunalibus, id pro frequentiori contingentia non ſequitur, d. ſolũ in iis, qui pro levibus cauſis carcerati reperiantur, cum reſpectu carceratorũ pro cauſis gravibus ex diligentia & mandato Cardinalis Superintendentis Generalis ac etiam Gubernatoris Urbis aliorumq; magiſtratuum imminente Pontificis morte illi tranſmittuntur ad arcem Hadrianam ſeu S. Angeli.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

§. IX. His rite peractis poſtridie ejus diei, quo vita exceſſerat Pontifex, deducitur funus ad Eccleſiam S. Petri, & in pavimento ſacro reponitur, præferuntur multa intorticia & familia ſequitur, finito officio remanet ibi Corpus per biduum aut triduum, ut populus poſſit illud viſitare & oſculari manum pedemq; Id enim non vacare myſterio creditur quod ſummus Pontifex ſeptem modis accipit oſculum videlicet ad os, ad pectus, ad humerum, ad manus, ad brachia, ad genu & ad pedes. Verba ſunt *Guilielmi Durandi, Lib IV. Rational. Divinor Offic. Cap. LIII. de Pacis Oſculo num. 13* Quæ tamen in mortuum pietas quomodo cum obſervantia quam Conciliis alias deferunt ſtare poſſit, non ſatis capio, neque ipſi, credo, capient. Illud in confeſſo eſt Conciliorum decreta vim legum apud Pontificios habere, ita enim *Laurentius Beyerling in tractatu Synodico ad Synodum Dordracenam c. 10. p. 101. Ceterum licet conciliorum decreta ad ſacram ſcripturam non pertineant, obtinere tamen ea vim legis pro comperto habemus. Sit inſtar omnium unicum Juſtiniani Imperatoris Teſtimonium (in Auth. de Eccleſiat ſit. & privil.) quo ſancivit, vic m legum obtinere Sanctas Eccleſiaſticas Regulas, quæ à ſanctis Conciliis expoſita ſunt aut firmatæ: quorum dogmata, ſicut ſanctas ſcripturas accipimus & Regulas ſicut leges obſervamus.*

Atque illam reverentiam, ritu hoc violant irritamque reddunt cum in *Concilio AUDISIODORENSI Can XII. Tomo III. Concil. fol. 44.* expreſſis verbis oſculandi officiũ adverſus mortuos interdicatur. Sed hoc iſti viderint. pergimus nos. Cadaver ſatis debaſiatum à Cardinalibus arcæ cupreſſeæ inditur, cui ſuperinducitur poſt modum plumbea, quæ ſtanno diligenter obfirmatur & in hanc injiciunt nummos, in quorum una parte Pontificis effigies, in altera facta ejusdem inſigniora excuſa ſunt, deinde noctu contumulant,

§. X. Hic vero non alienum ſit referre qvo habitu luctum, teſte

teſtentur Cardinales, dum funus Papæ faciendum curant. Formaqvidem habitus luculentior, qvanqvam color variet. Illuc videatur de *Luca Cardinalis* l. c. p. 24. a. *atque in hoc novendiali ſpatio magis quam quovis alio tempore elucet Cardinalitia dignitas, non ſolum circa formam habitus, quia ſcilicet per urbem incedant cum Rochetto diſcooperto & mozzetta eo modo quo in ſignum juris dictionis incedit Papa per univerſum Orbem & Epiſcopus in propria diœceſi vel Cardinalis in propria Eccleſia titulari,* qui tamen his temporibus non Purpura amicti ſed violaceis veſtimentis induti incedunt. Hic enim Color illis funeſtus & exeqvialis eſt, prout & toti Romanæ eccleſiæ, quæ quatuor potiſſimum coloribus utitur, albo, rubro, nigro & viridi, nigrum tamen cum violaceo colore permutat, *quem in diebus afflictionis & abſtinentiæ pro peccatis, à prima Dominica Adventus uſq; ad miſſam nativitatis incluſive, & à ſeptuageſima uſq; ad officium vigiliæ paſchatos excluſive uſurpat. Utitur & Eccleſia Romana eo colore in proceſſione, quæ fit in Purificatione Mariæ ante Miſſam pro eo, quod officium illud eſt de anxia expectatione Simeonis & ſapit Vetus Teſtamentum, in diebus jejunii, cum enim jejunamus, carnem noſtram crucifigentes maceramus, ut ſic facta livida Chriſti livoribus conformentur, cujus livore ſanati ſumus. Ad quod deſignandum Colore Violaceo utimur, quia pallidus & quaſi lividus eſt. hanc rationem ſuppeditat Cit. Durandus Lib. III. c. 18. n. 69. ſeqq.*

Si Jeſuitas Editores Opp. Confucii *Proſperum Intorcettam, Chriſtianum Herdtrichum, Franciſcum Rougemontum & Philippum Couletum* cauſam adhibiti coloris eo in caſu violacei rogemus, illi forte ad Philoſophum ſuum digitos intendent adque Cardinales eo colore qvalitates, qvibus in palatio & conclavi vacante ſede opus ſit, repræſentare velle ex natura coloris reſponſuri fabuntur.

Ita vero illi referunt *Scientiæ Sinicæ Lib. III. p. 129. Confucius in-ctione quadam ſimilium declaraturus quanto ſit damno, & quam diodiis omnium ſpecies oris ſimulata & aſſentatricis mendaciſq; linguæ facundia*

urpuratis Patribus, qui & totius Eccleſiæ cardines ſunt, & omnium fide- um inſtar, ex myſtica cœremoniarum formula indicitur per Novem dies niverſa Romanæ curiæ luctus. Quodidcirco ab Eccleſia uſurpatum vide- poterit, quod cum duo omnino Fidelium ſint vitæ ſtatus, alter quidem in ia, qui futuri figura cenſetur, & octava benedictione perficitur: alter in tria, ubi DEum facie ad faciem videbimus, qui denario numero perfe- us habetur: mors ipſa ſanè ſit medium quoddam terribilis horrendiq; trans- us, non tam hujus corporeæ naturæ diſſolutione, quam divini judicii, ul- onisq; dici exſpectatione. Quare infeliceſſimum hoc tempus, cum & ſup- ſitum noſtrum tanto doloris ſenſu diſſolvatur, & anima ipſa nudata & rterrefacta illi tremendo Judici ſiſtatur, ex cujus ſententia vel ſumma oria, vel horrendi cruciatus pendeant, Novenario deterrimo numero ſigni- are myſticè voluerunt, ſimulque intereaper totidem dies ſine intermiſſione orandum precibus DEI benignitatem judicarunt. Neque verò hic mo- at nos, quod hujuſmodi Novendialia ab Aur. Aug. improbata videantur. am ſi recte ejus ſententia attendatur, non damnat Novendialia; ſed quan- ndam opinionem, qui propterea ad expiandos Manes à fidelibus adhiberi bitrabantur, quod olim fuiſſent à Gentibus in funeribus excogitata. uit enim ſolenne apud illos vetuſtiſſima conſuetudine Novendialia pro ortuis celebrare, quemadmodum licet plurimis in locis animadvertere ud Homerum, quem unum omnium Gentium mores diligentiſſimè perſe- tum fuiſſe teſtatum eſt, Novem diebus inter DEos immortales contentio orta, eo quod Achilles Hectoris cadaver inhumatum teneret, neque Pri- mo patri, ut ſepeliretur, reſtitueret,

Novem diebus jam contentio inter immortales orta eſt
Hectoris circa cadaver, & Achillem Urbium expugnatorem.

paulò poſt inducitur Priamus Novem dierum inducias ab Achille petere faciendas Hectori exequias.

Si placet ut dignos nato impendamus honores.
Flere Novem luces permitte domi Hectora noſtræ,
Ætheraque, & miſeris implere ululatibus urbem.

ud eundem Poëtam Niobes ſex filii, & filiæ totidem, hæ ab Apolline; illi à ana interfecti, Novem diebus inhumati jacuerunt.

Digitized by Google

es temporibus Juſtiniani Imperatoris, per quem etiam ſancitum fuit, quod
eres non teneretur creditoribus defuncti reſpondere ante novem dies ab
itu defuncti in Auth. ſed neque C. de ſepul. viol. De quo Gloſ. fin. l. ſi ex re
ſt. ff. de ſtip. ſer. dicit tempore Digeſtorum in uſu fuiſſe, ut univerſa fami-
a defuncti veſte lugubri incederet, famulique atque omnes hæredes tene-
ntur portare illas veſtes per Novem dies: quia totidem diebus debebant
gere: ideoque non vocabantur in jus illis Novem diebus. Subjiciam tan-
em miraculo Cimiterii Innocentii Pariſienſis confirmatum fuiſſe numerum
ovenarium morti diſſolutionique obnoxium eſſe: ſic enim proditum eſt, &
otidie experimentum comprobatur, cadavera quæ illuc fuerint illata, in-
a Novem dies adeo computreſcere, quod in pulverem reducantur, & oſſa
ida extrahantur, aliique in eisdem ſepulchris ſepeliantur. Quibus no-
m diebus quoque Cardinalium celebrantur congreſſus,
nſilia inſtituuntur de literis mittendis ad Reges, de reliquis
ardinalibus convocandis, Conclave adornatur, procuduntur
ımmi, quorum una facies ſedem vacuã, altera inſignia Pontifi-
a exhibet, at non negligitur interea temporis defuncti Pontificis
ima. Miſſa nimirũ, qua non eſt ſanctior inter Papæos ceremo-
a, hæc Novendialia ſacra potiſſimũ abſolvuntur. Ac *primo* ſta-
n *die* ab obitu in unica Divi Petri Baſilica *ducentæ miſſæ* recitan-
r, reliquis diebus centum ibidem & in ſingulis templis præle-
ıntur, miſſis illis miſſis quæ in monaſteriis undique perſo-
ınt. Ubi obſervari meretur, quod ſi magna hebdomada paſſi-
nis Dominicæ ex vita Pontifex decedat, & his novem diebus
iam feſtum Paraſceves includatur, tum eo die pro Pontifice
ıiſſam legi haudquaquam poſſe. *Omni enim tempore poteſt cele-*
ari miſſa pro defunctis, præſente cadavere niſi in Paraſceve: tunc
im non debet corpus Chriſti immolari &c. Verba Joh. *Belethi*
heol. Pariſienſ. in rationali divinorum officiorũ cap. 67. Nihilominus
ımen illi dies, quibus hæc ſacra intermittuntur, quales illis eti-
m feſti præcipui, ſunt pro ratis habendi: ita enim Pii IV. Bulla:

Digitized by Google

Statuimus & declaramus, ut quum Pontificem de hâc vita migrare contigerit Cardinales præſentes decem tantum modo diebus, juxta Gregorii prædeceſſoris conſtitutionem in Concilio Lugdunenſi editam, Cardinales abſentes expectare teneantur, & interim ſolitas novem dierum exequias omnino peragant, nec ullo prætextu ulterius differant. Et nequid impedimento eſſe poſſit, quo minus exequiæ ipſæ nono die abſolvantur, ſi quando per obſervantiam alicujus magni & præcipui feſti, Cardinalibus videretur Officium exequiarum intermitti debere: dies illi ſic intermiſſi, in numerum novem dierum nihilominus computari debent, & impenſa, quæ in eis pro exequiis facienda eſſet, inter pauperes Chriſti diſtribuatur: quam conſtitutionē & iiſdē verbis repetiit & approbavit Gregorius XV. in Ceremoniali de ritu electionis Romani Pontificis ſtatim ab initio. Quid vero, inquimus Papæ miſſa proſit, an forte & ipſe neceſſe habeat cum flammis expiatricibus colluctari, cui adeo ſuppetiæ à Vivis ſint ferendæ. Heus arrigite aures Pamphili! Quis ille veſter Papa *monopolico jure Sanctiſſimus*, qualem ſe venditabat Leo I. teſte Azorio *P. 1. Lib. IV. cap. 4. qu. 2.* & Bonacina *Tom. III. Opp. diſp. 1. de Cenſuris in communi puncto 2.* quanquam *Raynaudus* citimæ vetuſtatis habere nolit ulteriusque in ævum porrigat titulum blaſphemum *in Corona ſuper mithram Pontificis p. 287.*

Quis nunc veſter iſte *impollutus & a peccatoribus ſegregatus?* qualem buccinatus eſt Bzovius de Romano Pontifice toto Cap. XXVII. Intelligite vos probe, quorſum ruitis ſacrificuli Miſſam pro Patre veſtro deblateraturi? quonam ergo gentium abiit anima Pontificis veſtri, an id forte juxta cum Hadriano morituro, quem ſæpius Patres veſtri in agone quiritando conſimilem in modum, ſunt ſecuti, ignoratis? At apertiſſime confitemini & ad purgatorū digitum intenditis, inde, inquitis eruemus noſtrum. Atqui ſic à Vobis accepimus longe ſuperiorem Papam eſſe Purgatorio, in cujus poteſtate ſit vel *exhaurire* purgatoriū. Vix mihi temperare poſſum, qvin hic reſolutionem magiſterialem, qvam ad qvæſtionem: *Utrum Papa per communicationem indul-*

gen

tiæ poſſit totum locum purgatorii expoliare Anconitanus de poteſt. leſ. qv. 32. art. 3. p. m 193. adhibet, referam ejusmodi :

Præter iſtos ergo duos gradus perſonarum, quantum ad omnes ſputo, quod Papa poſſit purgatorium expoliare. Et illud proba- tali ratione : Papa poteſt omnium illorum pœnam tollere per ſa- ctionem & communicationem indulgentiæ, in quibus poteſt uti nibus Eccleſiæ, & duo, per communicationem indulgentiæ, quia a poteſt uti clavibus ad remiſſionem peccatorum dupliciter. Pri- nediante ſacramento, ut baptiZando, vel confeſſiones, audiendo. ndo ſine Sacramento, indulgentias faciendo & ſuffragia Eccleſiæ municando. In primo caſu tantum poteſt Papa, quantam pote- m Deus dedit ſacramento, ita, quod non melius datur ſacramen- à meliori, & deterius à pejori vel à minori, quia ſecundum Augu- er diverſos miniſtros Dei munus æquale eſt. In ſecundo vero ca- pa tantum poteſt, quantam poteſtatem Deus dedit officio. de poteſtate ſcribitur Matth. 16. Tibi dabo claves regni cœlorum iſto que modo Papa poteſt per communicationem indulgentiæ, omnium m pœnam tollere, in quibus poteſt uti prædictis clavibus Eccleſiæ. 'apa poteſt uti clavibus Eccleſiæ in omnibus, qui ſunt in purgato- ſubjectis jurisdictioni ſuæ quantum ad meritum conditionale, omnes tales habent pro eis poſt mortem illa, propter quæ indulgen- rdinata eſt valere ; & quantum ad meritum ſacramentale, omnes tales fuerunt Eccleſiæ milites, & ſalvati ſt. ſecundum nunem gratiam ſacramentalem. Ideo omnes poſſunt ſtipendia- ſauro Eccleſiæ. Sequitur ergo, quantum ad omnes prædictos, Papa poſſit Purgatorium ſpoliare. Loquendo ergo de poteſtate primo modo, quantum ad abſolutam ejus jurisdictionem videtur icendum ; quod Papa poſſit Purgatorium ſpoliare quantum ad s iſtos, qui ſubjiciuntur jurisdictioni ſuæ.

xpediat igitur ſua hic tela Jupiter, disjiciat locum, quo ægre contineri! Aut quid obſtat tandem, quominus poteſtate itatur in ſui liberationem Pontifex veſter? At ſedebit forte

Digitized by Google

& inibi ad expiantis clavum Eccleſiæ ejusdem caput futurus, pro eo, ac olim eccleſiam militantem moderabatur? Sed heu! quantum veror, ne in purgatorio bina concurrant capita, haud ſecus atque arietes adverſis cornibus pugnam committunt. quam vereor, ne *Innocentius Innocentium* ibi ſalutet. Defunctum nuper vita eo commigraſſe miſſa veſtra teſtatur ſatis, alterum vero dudum ibi adfuiſſe permanſurumque ad noviſſima mundi, & duos adeo Papas una nunc eſſe tam certum eſt, quam quod certisſimum, ſi audiatur *Bellarminus de gemitu Columbæ* Cap. IX. p. m. 293.

Quod etiam confirmatur ex viſione beatæ Ludgardis virginis ſanctisſimæ & celeberrimæ, cujus vitam ſcripſit idem ille Thomas Cantipratenſis, qui ſcripſit vitam Chriſtinæ mirabilis. Et quoniam res eſt magna, & ad exemplum Prælatorum Eccleſiæ prodeſſe poteſt, adſcribam hoc loco verba ipſa Auctoris quæ habentur libro ſecundo Vitæ S. Ludgardis apud Surium tomo tertio, ad diem Junii ſextum decimum. Hoc fere tempore, inquit Auctor, Dominus Innocentius Papa tertius poſt celebratum Lateranenſe concilium ab hac vita migravit, moxq; apparuit viſibiliter Ludgardi. Illa autem, ut vidit eum ingenti flamma cinctum, quisnam ſit percontatur. Reſpondit ſe eſſe Innocentum Papam, & illa cum gemitu: quid hoc eſt? inquid, communem omnium noſtrum Patrem tam diu cruciari? Reſpondit ille: tres ob cauſas ita crucior, quæ etiam æternis ſuppliciis me juſtisſime addixiſſent, niſi per intercesſionem piisſimæ matris Dei, cui monaſterium condidi, in extremis me pœnituiſſet. Et æternam quidem mortem evaſi, d. Pœnis atrocisſimis usq; ad judicini diem cruciabor. Quod autem ad te ſuffragia petiturus venire potui, mihi à ſuo filio mater miſericordiæ impetravit. His dictis confeſtim diſparuit. Ludgardis vero ejus neceſſitatem ſororibus, ut ei ſuccurrerent, indicavit. Porro admodum dolens vicem ejus, mirabili ſe cruitatu illinc cauſa affecit. Noverit Lector, nos revelante Ludgarde, tres illas cauſas non ignorare, d. pro tanti Pontificis reverentia referre noluiſſe. Hæc ille. Quod exemplum me quidem ſæpe maximo timore & tremore afficere ſolet.

Si

Digitized by Google

ntum laudabilis Pontifex, & quod in oculis hominum non probus ιdens ſolum. d. etiam ſanctus, & imitatione digniſſimus habitus mparum abfuit à gehenna & usq; ad diem judicii purgatoriis diis atrociſſimis puniendus eſt, quis Prælatus non trepidet? quis :curatiſſime conſcientiæ ſuæ ſecreta rimetur. Jam libet quæ- *nnon ecclesia ſit biceps*? Si eſt uti dictis factisque comprobatis, bi forma ſit regiminis non ſatis capio, uti nec illud, quippini tiam defuncti anteceſſoris Innocentii III ſucceſſores deſtru- : purgatorium, aut cur ipſe æternum miſer, poteſtatem ſu- ıi non exſeruerit, niſi quod forte ex modeſtia ſucceſſoribus m tituli præſcindere noluerit, haberentque ipſi, cujus ultra um comercium ſe Dominos jactare, & quo pacto mortuis ıe cenſum imperare poſſent, Deinde lubet ulterius quæ- Pontifices in eum locum deſcenderint, *unde negant redire uam* Scripturæ diviniores, inferas in ſedes: Ita namque *ritta* Revelat. Lib. 7 cap. 7. p. 632. *Multi ſummi Pontifices t ante Johannem Papam, qui ſunt in inferno*, ad quid tum proficiant? Quidni reſpondetis Pontificibus, hoc offi- niſſæ à vobis efflagitantibus, quod olim Papa eo in caſu ıdebat? *Is enim rogatus ut pro Cardinalis Riceliaci anima, ſolet, miſſam diceret, dixit ſe nolle operam perdere vid. Grotius ppl. edit in fol. epiſt. 676. p. m. 959.* Vos autem ſacrificuli mi- n operam tantum, ſed oleum cum opera perditis, qui ope- ıugas adhibetis ad reducendum aliquem ex loco ejusmodi, *ulla prorſus datur redemtio.*

§. XII. Denique poſtquam rite proſpectum, ut iſti putant, : Pontificis eſt, interpolandæ ejusdem memoriæ dant ope- Præterquam vero, quod exterorum Principum Oratores, *ıendialibus illis ſacris teſte* Card. de Luca *l. c. p. 24. in Baſili- icanæ ſacriſtia audiuntur*, morti Pontificis oratione indo- :æterlapſo novem iſtorum dierum ſpatio; decimo die, ſer- ɔetur panegyricus in laudem defuncti Pontificis. Acces- ſit.

ſit Innocentio XI. ſupremus ille felicitatis cumulus, *quomodo Plinius Lib.* II. *epiſt. I. Conſulis Cornelii Taciti laudatoris eloquentisſimi officium celebrat*, ut ab eloquentisſimo Viro *Emanuele à Schelſtraten*, cujus in orbe literato celebratiſſimam famam Germani nos quoque germane colimus, illud officium ſit exſolutum. Effloruiſſe ejusdem ex beata rerum geſtarum copia orationem facile credimus, neque veremur, quod ingenui in hoſte quoque virtutem laudare ſolent, laudem Innocentio XImo tribuere invicti animi, exactioris judicii, moderationis ſummæ, à vexationibus Chriſtianæ eccleſiæ alienæ, parſimoniæ item, unde nervus rerum adverſus infenſiſſimum chriſtiani nominis hoſtem gerendarum procuratus, amicitiæ cum Auguſtiſſimo Imperatore recte cultæ, & Zeli denique in refrænanda Moraliſtarum veſana licentia comprobati. *Aut ergo hic Papa laudandus, aut alius nemo*!

Cap. II. Lemmata.

§. I. PRæmittitur quæſtio de affixa Urbi Romanæ ſede Apoſtolica. §. II. Diſſeritur de electionis loco, quem pariter Romam Nicolaus II. & Clemens VII. ſanciunt. §. III. Gregorii X. liberior circa illam rem definitio memoratur. §. IV. Avenione nonnulli electi Pontifices. Avenio qualis Urbs, & qua ratione in ditionem ſedis Romanæ pervenerit. Johannæ Reginæ Neapolitanæ libido, tyrannis & infamis exitus. Avenionem Gregor. XI. derelinquit, ſedem denuo Romam transfert. Refertur increpatio S. Brigittæ & Epiſcopi cujusdam. Repetiit Avenionem bis Ludovicus XIV, atque etiamnum tenet.

§. I.

ARdua non incautos futurorum contingentium Moraliſtas exercet quæſtio de perennitate Apoſtolicæ ſedis, *utrum Romanus Pontifex aliam in urbem & provinciam eam transferre posſit.* Qui illam jure humano niti volunt quod Petrus præter Chriſti mandatum expreſſum Antiochia Romam Pontificatum olim tranſtulerit, cenſent ingruente ejusmodi necesſitate quæ Papam adigat ad mutandum locum, qualis

qualis expugnatio urbis &c. Sedem Apoſtolicam eundem ſequi, ut corpus umbram, quorſum conferri poſſunt *Dominicus à Soto in 4. d. 24. qu. 2. a 5. in fine. Antonius Cordubenſis, Caspar Caſalius, Waldenſis & alii, quos citat & ſequitur Alſonſus Mendoza Scholaſt. controv. quæſt. 4. concluſ. 3.* Qui vero juris merè divini ſedem eſſe contendunt, Chriſtumque aliquando Petro in mandatis dediſſe, ut ibi potiſſimum Pontificatum collocaret, nonniſi revelatione diſpenſationis facta aliorſum transferri eundem poſſe dictitant, in quibus *Johannes Driedo. Lib. 4. cap. 3. part. 3. Turrecremata in gloſſa ſuper cap. Rogamus 24. qu. 1. Cardinalis Jacobatius Lib. 8. de Conciliis art. 6.* ubi & pro hac ſententia citat, *Archi-Diaconum, Ockam, Albericum* & alios *S. Antoninus, 3. part. Scholaſt. tit. 22. cap. 4. §. 1. Alvarus Pelagius lib. 2. de planctu eccleſiæ artic. 32.* & illi ipſi, ſi contingat Papæ mutare locum, ſedem tamen Romæ fixam hærere aſſerunt, eoque allegant præjudicium quod Pontifices ſederint Avenione per 70 annos, vocati tamen Pontifices Romani, non Avenionenſes fuerint, haud ſecus atque Imperator noſter perpetim, translato licet ad Germanos nunc imperio, Romanus cluet Sed de eo ipſi viderint.

§. II. Perinde vero ut iidem tam felicia ſibi fluere tempora exoptant, quibus Papa usque Romæ, in ſede genuina, manere posſit, ut perennis illa videatur; ita quoque extra neceſſitatis caſum electionem alio loco, quam Romæ, fieri, haud facile concedunt. Loquitur id *Nicolai* II. *decretum*, quod legitur *diſt. 33. in nom. dom: Quod ſi pravorum atque iniquorum hominum ita perverſitas invaluerit, ut pura, ſincera, atque gratuita fieri in urbe non poſſit electio; Cardinales Epiſcopi cum religioſis clericis, Catholicisque laicis, licet paucis, jus poteſtatis obtineant, eligere Apoſtolicæ ſedis Pontificem, ubi congruere viderint. Plane, poſtquam electio fuerit facta, ſi bellica tempeſtas, vel qualiscunque hominum conatus malignitatis ſtudio reſtiterit, ut is, qui electus eſt, in Apoſtolica ſede juxta conſuetudinem inthronizari non valeat: Electus tamen, ſicut verus Papa, obtineat*

Digitized by Google

auctoritatem regendi Romanam Eccleſiam, & diſponendi omnes facultates illius: quod beatum Gregorium ante ſuam conſecrationem feciſſe cognovimus. Idem publica quoque lege ſancivit Clemens VII. cujus hæc in *Laertii Cherubini Bullario Magno Tom. 1. p. 679.* habetur conſtitutio.

CLEMENS EPISCOPUS,

Servus Servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam.

„Cum cariſſimus in Chriſto filius noſter, Carolus Romanorum & Hiſpaniarum Rex Catholicus, in Imperatorem electus, intellexiſſet, Turcarum Tyrannum potentiſſimo exercitu ad denuo Regnum Ungariæ invadendum & occupandum venire, cognoſcensque propterea non ſolum regnum ſed etiam totam Rempublicam Chriſtianam in maximo verſari diſcrimine & deſiderans Ferdinando Regi Ungariæ fratri ſuo dulciſſimo ipſique Reipublicæ Chriſtianæ opem ferre, prout ad ejus officium, cum advocatus Eccleſiæ exiſtat, pertinere cognoſcebat, omnibus ſuis regnis dimiſſis, quamprimum ad Italiam venit, offerens pacem illam, quam Jeſus Chriſtus in Cœlum aſcendens ſuis reliquit diſcipulis, Regibus & Principibꝰ Chriſtianis ac Italiæ potentatibus, ſine qua eidem Turcarum Tyranno reſiſti non poſſe cognoſcebat, & pro hujusmodi univerſali pace facilius componenda nuper nobis ſuis literis ſignificavit plurimum expedire, ut in civitate noſtra Bononiæ, quam celerius fieri poſſet, inſimul conveniremus, ut totam Italiam tandem à tot Calamitatibus liberaremus, illique pacem daremus, ut illa placata, illius Potentatus ac Barones unitis animis & viribus non ſolum dicto Turcarum Tyranno reſiſti, ſed ipſe cum toto ejus excercitu profligari poſſit. § 1. Nos ejus pium & honeſtum deſiderium plurimum in Domino commendantes, etſi ex gravi infirmitate, qua tot menſibus detenti fuimus, convaluerimus,

ta-

Digitized by Google

nen rei bene gerendæ & tam neceſſarii boni omittere nolen-
,cognoſcentes ad officium noſtrum pertinere pro ſalute gre-
dominici nobis commiſſi, periculo vitæ nos exponere & ad
itatem ipſam Bononiæ omni celeritate & mora ceſſante nos
iferre, in alma tamen urbe noſtra cauſarum & literarum A-
ſtolicarum Audientiam relinquentes, ac relinquere declaran-
, ad effectum, ut ſi ante reditum noſtrum ad urbem ipſam nos
hac luce migrare contingeret, in ipſa Urbe, in qua Audien-
n memoratam relinquimus, & non in civitate Bononiæ ſeu
ilio loco, in quo, tempore obitus noſtri, cum noſtra curia re-
eremus, electio Romani Pontificis fieri debeat, niſi ipſa Urbis
c interdicta, vel contra Eccleſiam Romanam in manifeſta
ellione perſiſteret, ſeu de impreſſione dubitaret, ſicut alias ex
ſis tunc expresſis, proximis annis circa electionem Pontifi-
eventum obitus noſtri, ita & nunc etiam providere deſidera-
s & intendimus. §. 2. Habita igitur ſuper his cum Vene-
ilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali-
matura deliberatione & diligenti examine, & de eorundem
ſilio & unanimi conſenſu, cauſarum & literarum Apoſtoli-
um Audientiam ipſa urbe poſt noſtrum ab ea diſceſſum re-
nere, ad effectum, ut ſi ante reditum noſtrum ad ipſam ur-
n, nos ab hac luce migrare contingeret, ibi & non alibi, ubi
mori contingat, electionem Romani Pontificis celebrari
ere, niſi Urbs ipſa tunc interdicto ſubjaceret, vel eſſet aperte
ellis, aut mihi de Impreſſione dubitaretur, ut præfertur. Su-
quo, majoris partis Cardinalium tunc ibidem exiſtentium
iſioni ſtari, & tunc in civitate Caſtellana, ſeu Urbevetana,
Peruſina, ſervato Scripturæ hujusmodi ordine fieri debere,
nmodo illæ eccleſiaſtico interdicto ſubjectæ ſeu rebelles
i fuerint, ut præfertur,

III. Liberior in definiendo loco fuit Gregor. X. qui urbem
libet, ditionis Pontificiæ, in qua Pontifex obiret aſſignavit.

Digitized by Google

Qua de re decretum in Concilio Lugdunenſi promulgavit, Tomo XXVIII. Concil. p. 354. quod poſtea Cœleſtinus V. & Bonifacius VIII. approbarunt, quorum alter id Libro VI. decretalium inſeruit. Tenor eſt, qui ſequitur:

„ Hoc ſacro Concilio approbante ſtatuimus: ut ſi eundem „ Pontificem (in civitate, in qua cum ſua curia reſidebat) diem „ claudere contingat extremum, Cardinales qui fuerint in civita- „ tate ipſa præſentes, abſentes exſpectare decem diebus tantum- „ modo teneantur: quibus elapſis (ſive abſentes venerint ſive „ non) extunc omnes conveniant in palatio, in quo idem Ponti- „ fex habitabat: contenti ſinguli ſingulis tantummodo ſervi- „ entibus clericis, vel laicis, prout duxerint eligendum. Illis ta- „ men quibus patens neceſſitas id ſuggerit indulgeri, duos habe- „ re permittimus, ejusdem electionis arbitrio reſervato. In eo- „ dem autem palatio unum conclave nullo intermedio pariete, „ ſeu alio velamine omnes habitent in communi. Quod (ſerva- „ to libero ad ſecretam cameram aditu) ita claudatur undique, ut „ nullus illuc intrare valeat vel exire; Et paulo poſt: Porro ſi „ quando Romanum Pontificem extra civitatem prædictam, in „ qua erat cum ſua curia reſidens, contigerit ab hac luce migrare, „ teneantur Cardinales in civitate, in cujus territorio ſeu diſtrictu „ idem Pontifex obiit, convenire; niſi ſit forſitan interdicta, vel „ contra Eccleſiam Romanam in aperta rebellione perſiſtat. Quo „ caſu in alia viciniori conveniant, quæ ſimiliter nec ſit (ut prædi- „ citur) apertè rebellis. In hac etiam civitate, tam quoad exſpe- „ ctationem abſentium, quam quoad habitationem communem „ clauſuram, & cetera omnia in domo epiſcopali, vel alia qualibet „ eisdem Cardinalibus deputanda, eadem obſerventur, quæ ſu- „ perius, obeunte dicto Pontifice in ea, in qua cum ſua reſidebat „ curia, ſunt expreſſa.

§. IV. Factum eadem libertate, quæ tamen hodie iterum exſpiravit, ut nonnulli Pontifices Avenione quondam eligerentur.

Digitized by Google

tur. Illa enim, quod & dictum ante, per 70 annos ſedem præbuit Pontificibus. Jam mirum cuiquam videri poſſit, quamobrem Avenionem potiſſimum ex tot urbibus deſtinarit ſibi Pontifex. Nobis ſane videtur, quin & omnibus qui prophetiæ rectius attendunt, videbitur, credimus, id præter intentionem licet, ipſum feciſſe, ut ſemper adimpleret conditiones mulieris ſeptem ſupra colles habitantis, *Apocal. Cap. XVII. v. 9. hic eſt mens, quæ habet ſapientiam: ſeptem capita ſeptem montes ſunt, ſuper quos mulier ſedet.* Quemadmodum enim Roma ſeptem collibus illuſtris, ita numero pariter ſeptenario hæc urbs, in qua ſunt ſeptem palatia, ſeptem parochiæ, ſeptem hoſpitia, ſeptem virginum monaſteria, ſeptem collegia, ſeptem monachorum conventus, ſeptem portæ. Qua ratione in ditionem pervenerit Pontificis, cum Galliæ Narbonenſis nobilis pars ſit, paucis conficiemus. Clemens V. anno 1352 ab inexhauſtæ libidinis fœmina Johanna, Regina Neapolis, quæ maritum ſuſpendio ſuſtulit e medio, quo informi letho poſtmodum & ipſa vitam finiit. Luculentus eam in rem auctor eſt *Pandulphus Collenutius* Ictus Piſaurienſis, in *Hiſtoria Neopolitana*, quam latine ex Italico ſermone convertit, *Joannes Nicolaus Stupanus Rhetus*, ex quo *Libr. V. p. 216. ſeqq.* hæc damus:

Johanna Roberti neptis, quæ prima hujus nominis regina fuit Neapolitanum regnum eo, quem diximus modo, conſecuta, Andreaſſo ex patris ſui patruele genito nupſit, quemadmodum ab avo in teſtamento conſtitutum fuerat. Atque ille quidem eo matrimonio in Italiam accitus, ubi tres annos cum Regina vixiſſet, & ambo jam forte averſæ eſſent, nocte quadam ad reginam ſubito vocatur, ceu propter quippiam, quod ei ex improviſo acciderit: cumque accurrens ille ad angiportum quendam perveniſſet, comprehenſus ibi & injecto in collum laqueo reginæ juſſu ſuſpenſus eſt. Cujus rei cauſa narratur fuiſſe, quod Andreaſſus, etiamſi juvenis admodum eſſet, tamen uſu Veneris infrænatæ Reginæ libidini minime ſufficeret. Fertur autem etiamnum publice Neapoli, Andreaſſum aliquando, cum reginam cerneret bene craſſam Chordam aureis filis texere & adornare, quæſiviſſe ex illa, ut fieri ſolet, familiariter à maritis, in quos uſus tam craſſam

 chor-

Digitized by Google

chordam pararet, & reſpondiſſe illam ſubridendo, ut ipſum ſuſpenderet. Uſq; adeo ſcilicet parvi eum pendebat, atque ille homo ſimplex non multum iſta curavit; ſecutus tamen eſt eventus, nam ea ipſa chorda ſtrangulatus fuiſſe dicitur. Andreaſſo enecato ſtatim alteri eadem ſanguinis affinitate fere cognato, Ludovico Tarentino juveni formoſiſſimo nupſit, erat enim ille ex Philippo Tarentii Principe & Roberti avi fratre natus. Atq; hæc res tam turpis atque ſcelerata omnibus viſa eſt, ut etiam Roberti avi nomini odium maximum pareret. Et Ludovicus Hungariæ Rex Andreaſſi frater, ea ipſa re multiſque Italorum hortationibus ad vindictam permotus, cum potentiſſimo exercitu anno ſalutis noſtræ M. CCCIIL. expeditionem in regnum Neapolitanum ſuſcepit. Multa autem ei ſcribebat regina excuſandi ſui cauſa, ſed ille facile demonſtravit, quanti omnes ejus excuſationes eſſent faciendæ, unica brevique epiſtola, cujus hæc verba fuerunt. Inordinata vita præcedens, retentio poteſtatis in regno, neglecta vindicta, vir alter ſuſceptus, & excuſatio ſubſequens, necis viri tui te probant eſſe participem & conſortem. Itaque in regnum perveniens Sulmonem expugnavit, quæ una urbs ei reſiſtere auſa fuit, ſed ubi illam occupaſſet, totum regnum ſeſe ad eum convertit. Quá re perterrita regina in Provinciam Narbonenſem aufugit. Nec multo poſt eum ſecutus eſt Ludovicus novus maritus, relicto ibi, ut ſuas vices ageret, Carolo Dyrrhachino, qui ex Ludovico Dyrrhachino Roberti fratre natus erat. Tanto autem hominum odio jam gravati erant Regina atque Tarentinus maritus, ut cum Florentinos ſummopere rogaſſent, tamen illi neque antiqua cum Galliæ Regibus amicitia, neque ea, quam cum Andiovina familia habuiſſent, ullo modo permoveri potuerint ad auxilium aliquod ferendum: & Hungari metu, ne voluere quidem iis tranſitum per urbem ſuam concedere. Ludovicus autem Hungarus Rex, cum Neapolim appuliſſet, deprehendit ibi Carolum Dyrrhachinum cum reginæ copiis: isq; in Andreaſſi mortem conſenſerat, & dicebatur etiam rem Veneream cum Regina habuiſſe: quamobrem cum eo congreſſus, quoniam reſiſtere decreverat, illum ſuperavit, & propter cauſas jam commemoratas capite plectendum curavit: reliquit autem ille poſt ſe filium ejusdem nominis admodum parvum. Atque hoc modo totius regni imperium obtinuerat jam Ludovicus: ſed ſecuta eſt mox graviſſima illa peſtilentia, quæ per totam Italiam graſſata, abiit in proverbium, ut etiamnum peſtis illius nomine, quæ anno M. CCCIIL. fuit,

hor-

Digitized by Google

rendas quaſdam res ſignificemus: veluti eam etiam Boccatius in Deca-ronis ſui initio enarravit, quamobrem in Hungariam reverſus eſt, n vix tres menſes regnum tenuiſſet. Neapoli tamen haud mediocres rum Hungarorum copias reliquit. Eam ob cauſam Clemens V. Ponti-e, qui tunc Avenione erat, & reginæ quoque precibus forte permotus, re-i curam ſuſcepit & in Italiam miſit Guidonem Lemovicenſem, Cardina-m Portuenſem familiarem ſuum, qui res ita adminiſtravit, ut inter Lu-ovicum Hungarum atque Johannam Reginam pacem conciliarit, ea nditione, ut ipſa in regnum reverſa, reginæ nomen uſurpare poſſet, mari-s autem non alio titulo, quam Tarenti Princeps appellaretur. Cætera ero regni jura, poſtquam ex hac vita Regina migraſſet, ſibi reſervarentur. taque reverſa eſt eo modo Johanna iterum Neapolim cum Tarentino & pud Clementem V. inſtans, brevi effecit, ut regni Corona, in maritum tiam conferretur, nempe anno M.CCC LII & inter ipſos atq; Ludovicum Hungarum nova pax conſtitueretur. Cujus rei cauſa donavit deinde Pon-tifici Avenionem, quam urbem ex patria hæreditate poſſidebat, Venditionis tamen ſpecie, acſi pretium urbis compenſaret tributum, quem ex regno non perſolverat, ab eo tempore, quo regios faſces fuiſſet conſecuta: atq; illa ra-tio eſt, cur Avenionis urbs ab eo tempore usq; ad noſtram memoriam in Ec-cleſiæ poteſtate fuerit.

Hæſiſſent forte ibi diutius, niſi urbium defectiones & graviſſimæ Brigittæ pariter atque Epiſcopi cujusdam admonitiones aurem Pontificibus vellicaſſent. Rem omnem ſuccincte narrat *Aubertus Miræus Protonotarius Apoſtolicus Orig. Monaſticar. Libr. 1. cap. 23. p. m. 54.*

„ Sancta Brigitta fuit ex Svecis oriunda, Daniæ Regis filia, Ne-
„ ritiæ Princeps. Octo liberos habuiſſe dicitur, mares quatuor &
„ fœminas totidem. Marito vita functo, cum filia Catharina Je-
„ roſolymas profecta eſt; reverſaque Romam ſcripſit Gregorio
„ Pontifici, qui in Gallia ſedem habebat, Dei voluntatem eſſe, ut
„ Romam rediret. Sederant autem Avenione Pontifices ordi-
„ ne ſeptem, Gallici omnes ſanguinis, quorum primus Clemens
„ eo nomine V. natione Vaſco, Epiſcopus ante Burdegalenſis,
„ qui Roma ſedem, Cardinales & Curiam tranſtulit; emitq; eam

ur-

„ urbem à Johanna Siciliæ & Neapolis Regina, ſibi & poſteris
„ Pontificibus, tricies mille florenis aureis. Item ſecuti ſunt Jo-
„ hannes XXII. Caduceus, Benedictus XII. Toloſanus, Clemens
„ VI. Lemouix, Innocentius VI. Lemouix, Urbanus V. Le-
„ mouix, & Gregorius XI. Lemouix, qui ſedem ex Gallia Romam
„ tranſtulit, anno M. CCC. LXXVI. ſeptuageſimo quarto poſt-
„ quam Avenione fuiſſet, magno Italiæ & præſertim urbis Romæ
„ damno. Pontificum enim abſentiam ſtatim ſecutæ ſunt urbi-
„ um defectiones, novorum Principum lectiones, Venetorum
„ cum Ferrarienſibus bella, Hetruriæ concusſio, Galliæ Ciſalpinæ
„ motus, Henrici Cæſaris in Italiam irruptio, Pontificum novæ
„ lectiones, & inde ſchisma, Neapolitani regni turbæ, Romæ ob
„ libertatem tumultus, Venetorum & Genuenſium mutuæ cla-
„ des, totius Italiæ turbatio, Vicecomitum ſtrages, Cypri vaſta-
„ tio Genuenſium auſpiciis, Famaguſtæ deditio, Perini Regis de
„ ſalute Pactio & tributum, Pretenſis urbis invaſio, populorum
„ ab Eccleſia ſeceſſio, Britonum Siſennæ clades, miſeranda Siſen-
„ natum cædes, Romæ denique frequentes mœnium, templo-
„ rum, ædium ruinæ, ſolitudo, barbaries. Quæ maximè res &
„ Brigittam ad monendum impulit & Gregorium ad parendum.
„ Acceſſit inſuper liberum Epiſcopi cujusdam reſponſum, qui
„ cum à Pontifice rogaretur, quid cauſæ eſſet, quò minus ad ſuam
„ ſe Eccleſiam reciperet: Et quid, inquit, cauſæ eſt, cur tu, ô Pon-
„ tifex, non ad tuam? Satis apertè Romam innuens. Itaque re-
„ diit ille, ut dixi, Romam: ſive ſanctæ Brigittæ monitu, ſive
„ aperto Epiſcopi reſponſo, ſive demum ſuopte conſilio, cum
„ tot Italiæ calamitates, & ipſius Reginæ quondam urbium Ro-
„ mæ, fando audiret, animo cerneret.

Quam grata vero S. P. Q. R. exſtiterit ſedis Apoſtolicæ ab A-
venione in Urbem revocatio, publico monimento teſtati ſunt,
cujus hæc inſcriptio in templo S. Mariæ Novæ habetur:

GRE-

Digitized by Google

GREGORIO XI. LEMOVIC. HUMANITATE & DOCTRINA PIETATEQ. ADMIRABILI, QUI UT ITALIAM SEDITIONIBUS LIBERARET, APOSTOLICAM SEDEM DIU AVENIONEM TRANSLATAM DIVINO AFFLATUS NUMINE, HOMINUMQ. MAXIMO PLAUSU POST ANNOS LXX. ROMAM FELICITER REDUXIT PONTIFICATUS SUI ANNO VII.

S.P.Q.R. TANTÆ RELIGIONIS ET BENEFICII NON IMMEMOR.

Repetiiſſe Ludovicum XIV. binis vicibus Comitatum Avenionenſem à Papa, recentior Hiſtoria civilis notat. Primo quidem cum anno 1662. Papa violaſſet Legatum Regis Galliæ, Ducem de Crequi, immiſſis Latronibus Corſis, Rex juſtisſima vindicta Papæ Comitatum Avenionenſem adimebat, quin imo res ad arma ſpectabat, ſed tandem pace facta Avenio Papæ reſtituebatur. Nuperrime ob denegatum Legatis hoſpitii jus in eandem vindictam intendebat Rex, publica tamen fama nunciavit Cardinali d' Eſtres in commiſſis datum, ut reſtitutionem aulæ Romanæ denuo offerret. Cæterum quam poteſtatem in hoc ſedis Romanum feudo ſemper ſibi reſervaverit Galliæ Rex; *Grammondus* docebit. Hiſt. Libro. XIII. p. m. 580. 581.

„ Idibus Novembris Taraſcone Rex Avenionem venit: urbs „ eſt Sedis Romanæ feudum, quam Rhodanus alluit, adeo con„ termina Gallis, ut ipſius extra amnem ſuburbia, queis Villa nova „ nomen, partem Galliæ faciant: Regia pompa excipitur à Vice„ legato Ludovicus: geritque in omnibus pro Rege, quanquam „ extra Galliæ limites. Præibat primo in urbem ingreſſu Co„ neſtabilis, enſe nudo, quod omnimodæ poteſtatis indicium eſt, „ circumſtabant præſidiarii vigiles Galli, Scoti & Helvetii; ſta„ tiones militum poſtmodum renovatæ, quales in Gallia ſtatis „ horis, tympanis de more pulſatis & expoſſitis per urbem ſignis;

F teſ-

Digitized by Google

„ teſſera militaris, qua diſtingui ſolent excubiæ, ab ipſo Rege di-
„ ſtributa; patuere nocte & interdiu ſine cuſtodia, urbis portæ,
„ qui mos in Gallicis urbibus, Rege intromiſſo; noxii pœnæ, ca-
„ ptivi exempti vinculis judicio Regis: Denique Chriſtianiſ-
„ ſimus Rex, qualis in Gallia, talis Avenioni fuit, condigne hono-
„ rante primogenitum ſuum parente. Cuſa in memoriam' rei
„ bis centena numiſmata ex auro, quæ Vicelegatus Pontificio
„ nomine, Regi in donum dedit, inſculpta Ludovici XIII. imagi-
„ ne & urbis typo. Dux Sabaudiæ (quanquam ſenecta tardaba-
„ tur) decurſoriis equis, quo videndi impatientiam Regis magis
„ oſtenderet huc ſe confert, ſalutatoq; humiliter Ludovico, data
„ invicem fide confirmat fœdus.

Cap. III. Lemmata.

§. I. Locus electionis Specialis, Conclave hujus origo & occaſio §. II. Conclave quid? ejus deſcripio ex Ceremoniali Romano. §. III. Cellularum Conclavis diſtributio per Sortem magnitudo, latitudo, ornatus. §. IV. Quo die quove ordine Cardinales Conclave intrent. §. V. Primo ad Cardinales eligentes viſitaturis Principibus patet aditus in noctem usque. §. VI. Solicite clauditur, claudentes quinam? §. VII. Qui præter Cardinales remaneant in Conclavi. §. VIII. Cardinales quot habeat ministros? Conclaviſtæ qui? §. IX. Quot fercula offerantur Cardinalibus. Quo ritu & qua cum ſolicitudine? §. X. Quibus Conclavis cuſtodia demandata. §. XI. Conclavis religio quanta? §. XII. Referuntur Pontifices qui à tempore Gregorii Xmi extra Conclave fuerunt electi.

§. I. Libero ſub ſole quod hodie non amplius Cardinis Romani antiſtites electionem Pontificis peragant; ſed in carcere quaſi compacti ſecluſis quoq; radiis ſolaribus in Conclavi quodam in eo ſudent, factum propter diſſidia Cardinalium & moras nimis ſæpe longinquas, quibus extraxerant & afflixerant ſubinde ſedem Romanam. *Proficuam ad eo fuiſſe inventionem Conclavis, quo medi ante praxis non tribuat illas diuturnas & ſcandaloſas ſedis Apoſtolicæ vacationes, quas Chronica narrant, fatetur Cardi-*

nalis

nalis de Luca Relat. Rom. Curiæ forenſis p. m. 24. b. Quod clarius patet ex Origine ab *Onuphrio Panvinio* in Nobis ad Vitam Gregorii Xmi auctore *Platina* p. 219-220' tradita:

„Ratio cur conclavis uſus in creatione Romani Pontificis inventus fuerit. Anno Dominicæ nativitatis M.CCLXVIII. „Clemens Papa IV. Viterbii, ubi cum curia ſua toto penè ſui „pontificatus tempore permanſerat, in die ſanctæ Cæciliæ „ægrotare coepit, & octavo die poſt morbo, ſenioque confectus III. Cal. Decemb. obiit. Cujus cadaver honorificè ad „eccleſiam Prædicatorum ſanctæ Mariæ ad gradus Viterbii ſepultum eſt. Qvo mortuo, vacavit ſedes propter Cardinalium diſcordiam annos duos, menſes IX. & diem. Eò porrò vita functo, Cardinales qvi tunc in curia Romana præſentes erant numero XVII. in creatione futuri Pontificis diſſentire coeperunt, electionisqve ratio adeò diſcordiis agitata eſt, „ut propé in triennium protraheretur. Sæpius ſiqvidem congregati, negotium conficere nulla ratione valuere, dum unusqvisque ipſorum ad pontificatum adſpirans, nemini cedere „vellet. Eo autem tempore nequaquam ut nunc conſuetudo „eſt cardinales in conclavi reludebantur, ſed ſummo mane ſingulis diebus, ſi Romæ erant, Laterani: vel in baſilica „S. Petri, aut alibi, prout occaſio ſeſe offerebat: ſin autem extra urbem, in Eccleſia Cathedrali illius civitatis, in qua tunc „commorabantur, una conveniebant, perinde ac noſtro tempore faciunt, eam congregationem ſunt habituri, de Romani Pontificis electione tractantes. Quo interim tempore „ad curiam Romanam Viterbium venerunt. Philippus Francorum & Carolus Siciliæ Reges, collegiumq; pro „celeri & matura pontificis electione rogantes, parum profecerunt, ſed rebus infectis reverſi ſunt. Tunc Johannes e-

„piſcopus Cardinalis Portuenſis videns cardinalium pertinaci-
„am iis in comitio exiſtentibus,& ſpiritum ſanctũ invocantibus,
„publicè dixit ; Domine , diſcooperiamus tectum cameræ
„hujus , quià ſpiritus , ſanctus nequit ad nos per tot tecta ingre-
„di. Qui etiam cum papam Gregorium renunciatum ani-
„madvertiſſet, hos de ſua electione verſus edidiſſe fertur.

„Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
„Quem Patrem Patrum fecit diſcordia fratrum,

„Poſtremò poſt longiſſimum duorum annorum menſiumq;
„novem interregnum, quod maximo Reipublicæ Chriſtianæ
„malo, & incommodo fuit : à Viterbienſibus propemodum co-
„acti, cum diſcordantibus animis, ut unum ex ſe eligerent, fieri
„non poſſet, tandem per viam compromiſſi, in ſex cardinales
„facti, ſuadente maxime S. Bonaventura ordinis Minorum
„generali miniſtro. Kal. Seppt. anni MCCLXXI. in pontificem
„maximum renunciaverunt, Theobaldum vice comitem Pla-
„centinum , archidiaconum Leodienſem virum ſanctum &
„religioſum, extra collegium cardinalium & abſentem. Is
„in obſequio Chriſti tunc trans mare in Syria apud Ptolomai-
„dem commorabatur, cum Odoardo primogenito Regis An-
„glorum, tempus opportunum exſpectans, ut Hieroſolymam
„cum cæteris peregrinis proficiſceretur. Qui decreto electio-
„nis à collegii legatis trans mare miſſis, accepto atque confir-
„mato menſe Decembri ex Syria navigio receſſit, Brunduſi-
„umq; primum, demum Viterbium ſequenti anno, ubi cardi-
„nales erant , III. Febr. venit , Romani pontificatus in-
„ſignia ſuſcepturus. Inde Viterbio diſcedens, Romam pro
„fectus eſt, ubi 6. Kal. Aprilis conſecratus & coronatus, Grego-
„rius x. eſt appellatus. Sedit autem à die electionis annos IV.
„menſes IV. dies X. Hæc ex regiſtris ejus. F. Ptolemæo Lucenſi,

Marti-

Digitized by Google

„Martino Polono, Theodorico à Niem, Joanne de Columna, & aliis horum temporum ſcriptoribus, qui hujus Pontificis vitam edidêre, excepi. Qui Pontifex altero poſt conſecrationem anno, Chriſti verò MCCLXXIV. maximo Chriſtianorum Concilio Lugduni in Gallis congregato, multas ſuper eccleſiæ catholicæ reformatione, leges edidit, leges, quas canones appellant. Inter quas has quoq; de futura Romani Pontificis electione tulit, longiſſimis interregnis, quæ in poſterum accidere poſſent, remedium aliquod allaturus.

§. II. Deſcriptionem Conclavis luculentam ſuppeditat *Ceremoniale Romanum* l. 1.

Locum conclavis (ita enim hodie appellant, ubi Patres pro electione includuntur) in ipſo Apoſtolico Palatio deſignabimus. Is locus continet aulas ſuperiores duas ſ. tres & ſacella duo, & ita undiq; firmis repagulis muroq; clauditur, ut oſtia nulla, feneſtræ nullæ niſi altiſſimæ, exitus nullus, introitus unus ſuperſit.

Dum igitur Pontifici defuncto juſta peragantur, Camerarius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & qui Cameræ præſunt, curam inſtruendi ornandiq; Conclavis diligenter gerant, ad quem aſcenſum aditumq; unum tantum dimittant, qua ad ſanctum Petrum per januam in primipio primæ aulæ meridiem verſus deſcenditur. In ipſa prima aula Regia appellatur, eo quod ibi publica conſiſtoria pro Regibus Regiisq; Legatis ſuſcipiendis celebrari ſolent, feneſtræ portæq; omnes muro calceq; firmentur, præter illas, quibus ad ſacella vel ad ſecundam aulam itur. Porta prima in principio primæ aulæ ferreis Vectibus & ſerris quatuor muniatur. In medio porticulum habeat, quo eſculenta & poculenta clauſis patribus miniſtrentur In angulo ſiniſtram intranti Camerula aperiatur pro latrinis, quæ nul-

Digitized by Google

lum exitum nullamq;habeant feneſtram, in ea ſedulo ardeant lampades, ibiq; cerimoniarum miniſtri dormiant. In ſacello ſ.capella minori ad dextram, quæ divo Nicolao dicata eſt, conveniant Patres ad divina peragenda & ad electiouem celebrandam: in majori Capella ad ſiniſtram patent cellulæ pro Patribus tot, quod ſt. numero Cardinales electioni interfuturi. In capite hujus capellæ ad ſiniſtram intranti cameræ ſunt, in quibus ſacriſta palatii Apoſtolici habitat, harum prima pars, qua latrinas habet, pro conclavi reſervetur, cetera omnia muro cludantur ita, ut tenebroſa fiat pars illa. Et ideo de prima camerula diximus, lampadibus accenſis continuo illuſtretur, Cellulæ in ipſa capella majore hinc inde conſtituantur, non muro aut materia diſtinctæ, ſed cortinis lineis tenuioribus ſeparatæ. Eriguntur namq; ipſæ cellulæ tignis quaternis à ſuperiore parte, à quibus cortinæ dependent, firmanturq; ipſa tigna aliis lignis transverſis ita, ut locus non maculetur & inter cellulam & cellulam ſpatium dimittitur palmi vel circa. *Hactenus Marcelli Archi Epiſcopi Corcyrenſ. Ceremoniale* cui addo, ſenatus populiq; Romani impenſis hoc ædificium extrui, huicq; rei deſtinatam eſſe ſummam 5539. ſcut. Argent.

§. III. Conclave conſtitutum in cellulas diſpeſcunt Romanenſes; ita nos quoq; ædificii naturam ſectati ſpecialius nunc de iisdem commentabimur. Sunt autem *cellulæ ædiculæ ligneæ*, Spatio illi, quod definit ceremoniale, juxta numerum Cardinalium inædificatæ & combinatæ quidem ex aſſeribus ſimplicibus, ut longitudo ſit pedum XXII. latitudo XX. Quælibet harum ad pedem unum ab altera diſtat, neq; ullam partem loci contigui, in quo ſunt conditæ, aſſumit ſed ſuis & ſeparatis trabibus & parietibus ligneis, ut domuncula peculiaris continetur. Signantur deinceps cellulæ illæ literariis elemen-

clemẽtis, & Alphabeto abſoluto ab integro litera duplicata præfigitur. Quæ ſignatio ad ſingulas cellas ita deinceps procurrit juxta numerum quoq; Cardinalium, licet ſcire haud poſſint, quot Cardinales ſint ad electionem acceſſuri. Neq; enim *Cardinalium abſentium, teſte Card. de Luca l. c. p. 25. Solemnis convocatio facienda eſt, eo modo, quo de jure in aliis electionibus & actibus capitularibus fieri debet, tit. de Canon. & Capit. diſc. 27. quoniam ipſa ſubjecta materia convocationem præ ſe fert, dum mediantibus celeribus curſitationibus vacatio ſedis intra breve tempus per univerſum Orbem Catholicum notoria redditur.* Peractis his omnibus aſſignatio fit per ſortem, illaq; decimo ab obitu Pontificis die inſtituitur, eo rigore, quem pius IV. expreſſit in Bulla: *Mandamus quoq; quod cella conclavis Cardinalibus ſorte diſtribuantur, nec liceat eas etiam infirmitatis prætextu mutare aut deſuper ædificare, vel illas dilatare, ſed quilibet etiam Decanus ſit ſua ſorte contentus.* Ritum omnem enodatius ex Wagenſeili mei diſſert. de *Electione Rom. Pontificis p.* 28. exponam:

„Decimo â Pontificis obitu die, poſt oblata Miſſæ ſacrificia, „Panegyricus recitatur in laudem defuncti Pontificis. Eo di- „cto, Cardinalis Camerarius Urnulas duas afferre jubet, in qva- „rum unam nomina omnium Cardinalium; alteram vero, ſi- „gna Alphabetica, qvibus ædiculas Conclavis notatas diximus, „confusè poſtqvam conjecit; mox ex priore urna nomen Car- „dinalis uti fortuito offertur, & tum qvoqve ex altera, ſchedam „cum ædiculæ ſigno extrahit, atqve ſic Cardinalium manſio- „nes ſorte dividit, diviſisqve eorundem nomina inſcribere im- „perat. Sortitioni præter Epiſcopos & Præſules multos, ad- „ſtant Cardinalium miniſtri, nec mora ſuorum qviqve Hero- „rum ædiculas exornare incipiunt, veſtiendo illas foris & intus „tela ſubtiliſſima, hac tamen plerumque obſervata conſvetudi- „ne, ut eæ, qvas â proximè defuncto Pontifice creati Cardinales

inha-

„ inhabitant, viridi colore, à cæteris violaceo gaudentibus, di-
„ ſcriminentur. Hinc in hiſtoria Conclavis Nicolai V. gravi-
„ ter perſtringitur Cardinalis Bononienſis, qvod ſuam ædicu-
„ lam tela candida operiri juſſerit: Il Cardinale Bologneſe or-
„ dinò che la ſua cella foſſe accommodata di color bianco, forſe
„ perche la mente ſua non era ne piu pura, ne più retta degli al-
„ tri. i. e. Cardinalis Bononienſis juſſit cellam ſuam candidam
„ fieri, fortaſſe qvia mente aliis nec puriore, nec ſinceriore erat.
„ Coeterum cum obductum eſt tugurium, menſa, lectus, cande-
„ labra, & qvibus opus eſt utenſilia alia inferuntur, atque ſic in
„ apparando dies conſumitur.

§. IV. Simulac diei undecimi lux eſt coorta neceſſe habent Cardinales intrare Conclave ipſum, necqvicquam iisdem more indulgetur amplius ita maniqve Pii IV. habet Bulla: *Nos quantum cum Deo poſſumus, futuris caſibus & periculis occurrere rolentes eorundem prædeceſſorum noſtrorum lonſtitutiones tum innovando, tum declarando & pro rerum & temporum neceſſitate ſuplendo de fratrum noſtrorum unanimi conſilio atq; aſſenſu definimus, ſtatuimus & declaramus ut cum Pontificem de hac vita migrare contigerit Cardinales præſentes, decem tantummodo diebus, juxta Gregorii prædeceſſoris conſtitutionem in Concilio Lugdumenti editam Cardinales abſentes exſpectare teneantur. Et in terim ſolitas novem continuorum dierum exequias omnio peragant, nec ullo prætectu ulterius differant - - lapſis vero decem diebus a die obitus Pontificis ingreſſus Conclavis nullatenus prorogetur, aut diſteratus ſed ſequenti die miſſa de ſpiritu ſ. relebrata ſive Cardinales abſentes vererint, ſive non, qui fuerint præſentes ſtatim conclave ingredi teneantur.* Ordinem, quem ſervant Cardinales, & ritum, quo illuc deducuntur, memorat Ceremoniale Gregorii Papæ XV, quod, licet in Cherubini Ballario Magus Tomo III. p. 405. exſcriptum poſſideam, ſeorſim tamen Roman. in Typographia cameræ Apoſtolicæ anno 1622. excuſum, tanquam cimelium literarium ex inſtructiſſima ſelectiſſimaq;

ma ſelectiſſimaque ſua Bibliotheca mihi ſuppeditavit Vir ſelectioris ſcientiæ omnis conſultiſſimus Dn. M. Henricus Elmenhorſt, Collega conjunctisſimus: cujus edit. pag. 97. hæc legas. *Exequiis defuncti Pontificis completis, & interim conclavi opportuno præparato, Cardinales in Baſilica S. Petri, vel alibi pro temporis, & loci opportunitate conveniunt, ubi per Decanum ſacri Collegii, vel eo impedito, per alium ex antiquioribus Cardinalibus, Miſſa de Spiritu Sancto celebratur, & in fine per aliquem Prælatum, aut alium virum doctum habetur oratio, in quâ monentur ut ſepoſitis omnibus privatis affectibus, ſolum Deum præ oculis habentes, Sanctæ Romanæ, & univerſali Eccleſiæ de Paſtore ſufficienti, & idoneo providere, omni qua poſſunt brevitate, & diligentia curent, ad Apoſtolicarum conſtitutionum, & ſacrorum conciliorum præſcriptum. Re divina peracta, clericus ceremoniarum capit Crucem Papalem, & procedit, quem Cardinales ſequuntur, Epiſcopi primum, deinde Presbyteri, poſtremo Diaconi cum ſuis cappis violaceis: Crucem præcedant familiares Cardinalium, & immediatè cantores (Hymnum, Veni creator Spiritus cantantes) poſt Cardinales, ſequuntur Prælati, atque ita proceſſionaliter procedentes, Conclave ingrediuntur, & cum ad capellam pervenerint, Cardinalium Decanus apud Altare dicit orationem. (Deus qui corda fidelium) qua finita leguntur & jurantur per Cardinales conſtitutiones de Romani Pontificis electione, & una cum eis conſtitutio noviſſima GREGORII XV. Deinde Cardinales poſt ſermonem habitum per Decanum, quo eos convenientibus verbis ad electionis negotium ritè, & rectè peragendum hortatur, ad cellas ſorte inter eos juxta conſtitutionem Pii IV. diſtributas, divertunt; & poſt prandium omnes rurſus ſimul congregantur, & officiales conclavis, & alii præſtant ſacro Collegio juramenta conſueta.*

§. V. Jam verò cellas ingreſſi Cardinales per totum diem in multam usque veſperam copiam ſui faciunt Principibus, eorumdemque & rerum publicarum Oratoribus, Prælatis aliisque omnibus, tam ex nobilibus, quam ex populo qui vel officii gratia accedunt,

Digitized by Google

dunt, vel quicquam ſuarum rerum ſunt peroraturi, quorſum conf. de *Luca. l. c diſc. III. p. 24. b.* Nocte autem ingruente ceſſat illa libertas admittendi hoſpites, & exinde pro ſe quisque Cardinalis in cella ſua hoc unice agit, cujus rei gratia intraverat. Loquitur id *Ceremoniale Gregorii XV. edit. Rom. p. 98. Bullarii p. 405. Cardinales autem ingreſſi Conclave non exeant, veſpere reverſuri, ſed in ipſo, omnino permaneant. Ipſumque Conclave poſt ter juſſu Cardinalis Decani perſonatam campanulam, videlicet prima vice circa primam horam noctis, ſecunda circa ſecundam, & tertia circa tertiam, excluſis omnibus, qui in conclavi remanere non debent, intus & extra claudatur, & claves S. R. E. Camerario ac Magiſtro Ceremoniarum, & Prælatis cuſtodibus conclavis juxta ſolitum aſſignentur.*

§. VI. Clauditur autem per Conclavis cuſtodes, qui duo ſunt fixi ac primarii. Alter quidem Prælatus, a Collegio purpuratorum ante ingreſſum electus, qui & Gubernator Conclavis cluet, alter vero ex Clero non perinde aſſumitur, ſed ex Principibus & Conclavis Mareſchallus nuncupatur, quod officium hæreditario jure obtinet Savelliorum familia. Et hi quidem forinſecus obfirmant Conclave, ut vero intus nemo forte occultari poſſit, aut in angulo quodam conquiniſcere, dant operam tres potiſſimum Cardinales cum camerario, idque ex conſtitutione Pii IV: *Statuimus etiam quod tres Cardinales antiquiores, unus videlicet ex quolibet ordine una cum Camerario poſt Pontificis obitum reliquos Cardinales congregandi & occurrentes neceſſitates in congregationibus generalibus proponendi & ut Conclave bene undique claudatur, curandi jus habeant; ipſorum autem officium tertia die poſt conclavis ingreſſum omnino exſpiret, eorumque loco tres alii ſequentes in ordine, quolibet tertio quoque die cum eodem Camerario in eadem poteſtate ſuccedant.* Continetur illorum officium his partibus: *Accenſis funalibus una cum magiſtro ceremoniarum latebris & angulos omnes Conclavis diligenter perquirunt, ne quis ex iis, qui eſſe in Conclavi prohibentur intus permanſerit.* vid. Cerem. Gregor. XI. quæ qui-

Digitized by Google

quidem partes tanti ſunt momenti, adeoque penſi habendæ, ut publico inſtrumento per magiſtrum ceremoniarum omnibus de enixiſſima clauſura ſarcta tectaq; fides fieri debeat, ni deinde velint vel ipſam electionem irritam reddi, & cavillis inde depromtis eludi. Accipe ea de re verba Gregorii XV. Ceremonial. p. 100. edit. Rom. Bullar. M. 406. *Quoniam autem ex Gregoriana conſtitutione, ad actum electionis ſub pœna nullitatis devenire non poſſunt Patres, niſi clauſo conclavi: tres Cardinales & Camerarius ejusdem conſtitutionis executores deputati providebunt, ut ſtatim poſt clauſum conclave, diligens per aliquos fiat inquiſitio ſuper ipſa clauſura, eaque in effectu reperta, curabunt, ut de ea publicum fiat documentum per Magiſtrum ceremoniarum rogandum, & poſt hujusmodi documentis etiamſi conclave in totum, vel pro parte de facto apertum fuiſſe reperiatur, ſemper tamen clauſum, & pro clauſo cenſeri & haberi debet ad effectum validitatis electionis, donec de conſenſu duarum partium Cardinalium præſentium, per ſecreta ſuffragia apertum eſſe declaretur. Hæc tamen declaratio electioni, quæ ante ipſam facta fuerit, nullatenus præjudicare debet, neque ob ipſam declarationem præcedens electio impugnari poteſt.*

§. VII. Remanent in Conclavi cum Cardinalibus juxta Bullam Pii IV; ſequentes: *Sacriſta quoque cum uno clerico Coadjutore in officio ſacriſtiæ, duo quoque Magiſtri ceremoniarum, Conclave ingrediantur, Miſſis celebrandis, & aliis quæ ad ipſos pertinent vocaturi. Adſit præterea unus Religioſus pro confeſſionibus audiendis à majori parte Card. per ſecreta ſuffragia eligendus, unus collegii ſecretarius tantum, duo medici, unus Chirurgus, unus aromatarius cum uno aut duobus ſervientibus, unus faber lignarius, unus cementarius, duo barbitonſores cum uno aut duobus ſervientibus. Item octo, aut decem ſervientes publicæ utilitati, & commoditati omnium, veluti pro lignis portandis, pro verrendo Conclave & ſimilibus neceſſariis miniſtrandis, qui omnes à Collegio Card. non tamen ex familia alicujus Card. per fabas ſecretas eligantur, ita tamen ut is obtineat, qui plura*

vota tulerit, & eis ſalaria de publico perſolvantur. Quod ſi ultra præfatas perſonas, in Conclavi aliquis inventus fuerit, expelli ſtatim debeat. Et ſi quis uſpiam ſe occultaſſe deprehendatur, ignominioſè expellatur, & infamia notetur, & officiis atque beneficiis privetur; conſcii verò ſub eadem pœna illos collegio revelare teneantur, præmium reportaturi, ſi indicaverint.

§. VIII. Præter dictos cuivis Cardinalium conceduntur bini, qui ipſi miniſtrent, ceu potius bini *familiares*, quales eos *de Luca* indigitat, qui cum ipſo ſint. Senibus vero Cardinalibus (*de Luca addit*) iis etiam, qui ſunt de genere Principum tres permittuntur, quanquam univerſum antea Collegium arbitretur, quinam dignus ſit, cui tres adminiſtri ſeu familiares adjungantur. Conclaviſtas eos homines vocant; de quorum requiſitis ita Pius IV: *Quilibet autem Card. in Conclavi duobus ſervientibus clericis vel laicis contentus ſit, infirmis autem & graviter affectis à majori parte collegii per ſecreta ſuffragia, tertius ad ſummum indulgeri poſſit. Qui ſervientes familiares domeſtici, & continui commenſales ipſius Card. & ab anno ante fuiſſe, & tunc eſſe debeant, & non mercatores, miniſtri Principum, domini temporales, & juriſdictionem habentes, neque fratres aut nepotes, Card. etiam ſi expenſis eorum viverent. Et de qualitatibus conclaviſtarum Cardin. deputati ante conclavis ingreſſum diligenter inquiſitionem habere, & eos approbare, ac poſt ingreſſum denuo diligenter providere debeant.* Quanti Conclaviſtarum eorum opera habeatur & quam eximium ſtudium ſit Wagenſeilius latius perſequitur in diſſertatione allegata.

§. IX. Ne vero Patribus in Conclavi ſedentibus, perinde alias habituris, allubeſcat forte diutius inibi permanere moramque nectere, omnis luxuriei & opipari convictus copia ipſis denegatur, ut citius tædio tenebrarum & præſentis victus corripiantur electionemque adeo accelerent. Deſtinatum ipſis eſt ferculum modicum & frugale, ut habet Bulla Clementis VI. & Pii IV. *Ac etiam ſingulis, præter panem, vinum & aquam in prandio, & in cœna,*

unum

Digitized by Google

unum duntaxat ferculum, ſeu miſſum carnium unius ſpeciei tantummodo, aut piſcium ſeu ovorum, cum uno potagio de carnibus, vel piſcibus principaliter non confectis, & decedentibus ſalſamentis habere valeant, ultra carnes ſalitas, & herbas crudas, ac caſeum, fructus ſive electuaria. Ex quibus tamen nullum ſpecialiter ferculum conficiatur, niſi ad condimentum fieret, vel ſaporem. Nullus verò eorum de alterius ferculo veſci poſſit. Et Pius IV. *Cardinales autem, primo ipſo die, quo Conclave ingreſſi fuerint, tam in prandio quam in Cœna uno ſolo ferculo unius ſpeciei tantum, eoq; moderato, & alias juxta conſtitutionem præfati CLEM. VI. qualificato contenti ſint, & eſſe debeant, nec quisquam in alterius ferculo veſcatur.*

Neque unicum hoc ferculum ſuſpicioſis Patribus ad palatum ſatis eſt, niſi prius probe luſtretur, ruſpationibus eventiletur, ne quid literarum tecte hoc modo queat perferri. Juſſit id anxie fieri Pius IV. *Prælati quoq; ad cuſtodiam Conclavis deputati ſub pœna perjurii, & ſuſpenſionis à divinis, maxima & exquiſita diligentia utantur in inſpiciendis, ac perſcrutandis epulis, & aliis rebus, ac perſonis conclave intrantibus, & de eo exeuntibus, ne ſub earum rerum velamine literæ aut notæ, vel ſigna aliqua transmittantur. Quod ſi tale quid inventum fuerit, familiares Card. aut alii delinquentes, pœnam privationis officiorum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad obtenta, & obtinenda incurrant. Et ulterius per Gubern. carceribus mancipentur, exinde niſi de mandato novi Pontificis minimè relaxandi: Sed ejus arbitrio acrius puniendi, omni facultate collegio Card. in favorem quorumcunque, qui in præmiſſis vel eorum aliquo deliquerint omninò interdictâ.*

Diverſis locis circa Conclave ſunt *ſeptem rotulæ*, ſive feneſtræ, quæ in modum rotarum circumaguntur, quibus obfirmatione Conclavis factâ cibus ac potus purpuratis patribus inſeritur. Afferuntur autem Cibi iſta fere *pompa* obſervata: primo loco incedunt bini Cardinalis illius, cui prandium aut cœna porrigitur, miniſtri, *Palatrenieri* dicti; uterque horum geſtat baculum ligneum,

Digitized by Google

benelongum, coloris aut violacei aut viridis, qui *Mazza* dicitur, isque inſigne Cardinalis ſui præfert, hos excipit magiſter quidam bacularius *Mazziero* dictus, geſtans baculum argenteum, aliique nobiles de familia ejus Card nalis. Sequitur illos pincerna, (*Scalco*) qui humero injectam geſtat mappulam, deinde famuli duo qui vaſa, & inter hæc vitra foculosque argenteos portant. Illos pone gradiuntur famuli alii duo, cibos tenentes, duo itidem panes varios & condititios quoque (biſcaccia) ferentes, & duo denique lagenas ſupportantes in certis quibusdam vannulis, quæ a violaceis itidem aut viridibus pendent baculis. Cujus pompæ iconiſmum exhibet *auctor Galeri Cardinalitii ad pag.* 186.

§. X. Ut vero tuto verſari in Conclavi Patres poſſint, & & tecto latere abſcedere cuſtodes iis dantur. Ita namque Ceremoniale Romanum p. 2.

„ Inter alia ibi Conſtituunt quadruplices cuſtodes futuri „ conclavis. Primæ portæ palatii cuſtodia alicui magno Prælato, „ vel nobili potenti, ut primum obiit Pontifex, committitur, qui „ armata cohorte die noctuque palatium patresque tueatur, cui du- „ centi ſive trecenti pedites aſſignantur. Secunda cuſtodia eſt in „ prima porta, qua ad locum Conclavis aſcenditur. Et hæc de- „ mandatur conſervatoribus & capitibus Regionum urbis, qui ad- „ junctis ſibi aliquibus nobilibus civibus portam ipſam cuſtodiant. „ Tertia cuſtodia in ſecunda porta aliquanto ſuperius demandari „ ſolet oratoribus Laicis, ſive non prælatis Regum aut Principum, „ aut etiam aliquibus magnis & potentibus proceribus numero ad „ id idoneo. Quarta autem cuſtodia, quæ eſt in ipſo aditu unico „ Conclavis, committi conſvevit prælatis dignioribus Romanæ „ curiæ ſex aut octo, ſive ſint oratores ſive non, etſi commode fieri „ poteſt & alii idonei cenſeantur, curandum ut ex diverſis nationi- „ bus eligantur, ut omnium ſtudiis tractetur, quod ad omnes perti- „ net. Sed hæc omnia quoad cuſtodiarum diſtinctionem & cuſto- „ dum numerum & qualitatem in arbitrio ſunt ſacri Senatus, qui

pro

Digitized by Google

pro temporis & loci commoditate & conditione opportune pro- „
videre conſvevit. Cuſtodes primæ portæ palatii cum armatis „
ut primum obiit Pontifex, locum ſervant, alii vero cum patres „
intrant conclave. Et hæc quidem porta quatuor, ut diximus „
ſerris munitur, extra una, ſupra porticulum duabus, infra porticu- „
lum ipſum etiam una. Et ſimiliter interiore parte idem porticu- „
lum una, cuſtodes ipſius loci claves duas portæ & clavem porti- „
culi retinent clerici cerimoniarum; aliam portæ clavem & cla- „
vem porticulæ interioris, ita ut neque porta neque porticulum „
aperiri poſſit ſine conſenſu illorum, qui ſunt intus & qui ſunt ex- „
tra; Aulæ ſive duæ ſint, ſive tres reſervantur pro deambulatio- „
ne patrum. Et in una ex eis remotiori ſcilicet, aliquando ſimul „
convenire ad ea ſtatuenda, quæ ſunt præter electionem Pontificis „
Quanquam ſecundum ſacrorum Canonum conſtitutionem fas „
non ſit patribus aliud tractare in conclavi, niſi de providendo ma- „
nifeſto & urgenti periculo terris Eccleſiæ & de ſubſtituendo pro „
tempore pœnitentiario ſummo & camerario S. R Eccleſiæ, ſi „
interea vacarent, non eſt inconveniens & à majoribus noſtris fre- „
quentatum eſt tractare aliqua, quæ etſi ipſum actum electionis „
præciſe non reſpiciant, tamen laudabile regimen futuri Pontifi- „
cis religioſam adminiſtrationem honeſtiori quodam vinculo „
temperant. „

§. XI. Diſciplina Conclavis ſatis arcta eſt caſtigataq;, quæ primo omnem ſuſpicionem quam diligentiſſime jubet præſcindere, atque inde ne qua voces Cardinalium curioſis auribus queant excipi, contigui parietes nulli tolerantur, interdicto namque Pius IV. promiſcua ædificia a Conclavi arcet: *Ceremoniale Gregorii XV. p. 62.* Poſt Conclavis vero ingreſſum, interdicimus, &
„ expreſſe prohibemus ſub officiorum & beneficiorum privatio-
„ nis pœna, atque etiam ſub alia arbitrio gubernatoris ad cuſto-
„ diam Conclavis deputari ſoliti infligenda, ne quis immediatè
„ ſupra, aut infra Conclave, ſeu à lateribus habitare vel morari

pos-

Digitized by Google

„ poſſit. Quæ loca muris claudi, & à Præſidentibus cuſtodiæ „ Conclavis, ac à dicto gubernatore ſæpius viſitari debeant. Et „ ſi qua fraus commiſſa fuerit, teneatur ipſe gubernator ſub per- „ jurii pœna eo ipſo incurrenda, & alia arbitrio futuri Pontificis „ infligenda; delinquentes hujusmodi Cardinalibus pro tempore „ deputatis revelare, curareque ut delinquẽtes ipſi carcerentur & „ acriter puniantur. Tum clauſo conclavi prohibentur colloquia cum iis, qui ſunt extra conclave, quod iterum Pius IV. notavit: l. c. p. 65. Clauſo conclavi nulli ad colloquium, etiam extra „ partem conclavis, etiam Principum oratores, niſi ex magna & „ urgenti cauſa à majori parte collegii approbanda admittantur. „ Et ſi quis fortè (quod abſit) clam ipſum conclave, & aliunde „ quam per oſtium ingrediatur, omni honore, gradu ac officio, & „ beneficio ipſo facto privatus exiſtat, & tradatur curiæ ſeculari „ acerrimis pœnis puniendus. Porro literæ & ſigna, poſtquam clauſum conclave eſt, procul ſunt habenda definiente eodem Pio IV. l. c. p. 65. Literas verò, aut cujusvis generis ſcripta ad eos, „ qui in conclavi erunt, ſeu nunciũ, vel notam aut ſignum mitte- „ re, ſeu recipere, aut contra, è conclavi ad eos, qui foris erunt, nul- „ lo modo liceat: qui contra fecerint, quacunque dignitate, „ etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, pœnæ excommuni- „ cationis latæ ſententiæ ſubjaceant, abſolvendi facultate, præter- „ quam in mortis articulo, ſoli Pont. Max. reſervata, à quo nihil- „ ominus pro qualitate delicti, ultra dictam excommunicationis „ pœnam puniendi erunt. Pertinet deinde ad hanc diſciplinam ſolicitior & circumſpectior conclavis viſitatio, cujus enixiſſimam obſervationem his verbis Pius IV. præcipit. l. c. p. 63. „ Teneantur quoque Card. pro tempore deputati cellas Card. & „ alia conclavis loca ſæpius viſitare, & diligenter perquirere, ne „ in ipſius conclavis muris, aut laquearibus ſeu pavimentis vetita „ foramina fiant. Et ſi quid tale deprehenſum fuerit, auctores

pri-

Digitized by Google

„ privationis officiorum & beneficiorum, ac aliis etiam corpora-
„ libus, & ſeveriſſimis pœnis, gubernatoris, ac etiam futuri Ponti-
„ ficis arbitrio afficiantur, & conſcii de præmiſſis eisdem pœnis
„ teneantur; niſi ſtatim, ſi intra conclave fuerint, iisdem Card.
„ deputatis, ſi verò extra conclave Gubernator, & Prælati ſub per-
„ jurii pœna in hoc invigilare, & opportune providere debeant.

In rigore quoque hujus diſciplinæ continetur obſervatio; hæc ſtricta, quod nemini poſtea Cardinalium inde liceat ſua ſponte exire, ita omnes cohibent ſingulos, niſi quid ſontica morbi cauſa imperet. Fores namque Conclavis temere non adaperiuntur, niſi ante Electionem perfectam adventante forte Cardinale quodam peregrino. Hæc ſola fere intromittendi ratio. Exitus vero multo difficillimus. Morbus quidem Cardinalis ſi caput ſpectet, & Medicus jurato id teſtetur, exeundi veniam ab universo Collegio meretur, ceterum, ſi qui extra Conclave ægrotent, qui Cardinali cuipiam propinqua ſint cognatione conjuncti, nulla pietatis officiique ratio habetur: Ita Anno 1644. ſtante Conclavi accidiſſe novimus, ut Cardinalium Barbarinorum mater D. Conſtantia Magalotti decederet, ubi, cum nihil tam vellet Antonius filius natu minor, quam conflictanti cum morte matri adeſſe & officioſa manu claudere lumina parentis, exeundi copia ipſi facta non eſt. Conclaviſtæ ſi ob parilem ægritudinis lethalis cauſam exeant, ulterius ingredi prohibentur à Pio IV. l. c. p. 67.
„ Conclaviſtæ vero, & quicunque alii ſervientes, conclave ex cau-
„ ſa infirmitatis manifeſtæ, & notabilis à medicis medio juramen-
„ to probatæ, & de conſenſu deputatorum, quorum etiam con-
„ ſcientiam deſuper oneramus, & non aliter exituri, nullo modo
„ reverti poſſint: ſed eorum loco, alii eodem prorſus tempo-
„ re, qui infirmi exibunt, ingrediantur.

§. XII. Enimvero ceremonia Conclavis celebrati non tamen fuit perpetua, multique poſt tempora Gregorii Xmi ſunt electi Pontifices, ſuper quibus tam expreſſa deliberatio non eſt habita.

Digitized by Google

bita. Status electionis turbulentus, quo ſæpius plures ſimul atque adeo Anti-*Papæ* ſunt creati, quique non raro ab ætate Gregorii Xmi accidit, ejus rei facile fidem facit. Temporibus quoque illis, quibus Avenione ſederunt Pontifices Conclave perennaſſe dubitare licet, quod Cardinales ſemper vereri habuerint, ne ſi Tempus Conclavis præſtolarentur, id ſibi fraudi foret, electo interea in Italia Pontifice alio. Ceterum ineptit auctor *Galeri Cardinalitii*, qui præter & extra has præſumtionis vias, a nobis indicatas, recenſere quoſdam Pontifices inſtituit, quorum primus ante ordinatum Conclave electus, reliqui & ipſi Platinæ non ſine celebratione Conclavis deſignati memorantur. Lubet doctis quoque aliorum ſuſpicionibus ſiſtere male cohærentem ejus enarrationem, *pt 183.* : *Non* obſervatum *usque, ſcribit, ut juxta conſtitutionem* Cardinales *undecimo quoque die Conclave frequentarint.* Namque *poſt fata Honorii II. Anno 1130. d. 15. Februarii poſtridie ſtatim Innocentium II. electum eſſe. Honorium IV. anno 1285. die quarto poſtquam Martinus IV. deceſſerat Ab obitu Bonifacii IX. anno 1404. ſequenti die Innocentium VII. & qui huic ſucceſſerit, Gregorium XII. anno 1406. octiduo poſt diem anteceſſoris emortualem electum eſſe.*

Cap. IV. Lemmata.

§. I. QUare Pontifex eligatur & anne in manu ejus ſit ſitum deſignare ſibi in ſede Romana ſucceſſorem. Affirmant id Vaſquezius & amicus Jeſuitæ, quorum loca adducuntur. Succenturiantur his conjecturæ quædam noſtræ, ex Theologia Pontificia petitæ, quæ idem adſtruunt. §. II. Negant plurimi Doctorum ipſorum Pontificum auctoritatem & exempla in ſubſidium vocantes. §. III. Succeſſerunt tamen Patribus filii & nothi quandoque §. IV. notatur Anconitanus. §. V. Obtinuit Electio, quæritur quare jus eligendi Pontificis non immediate Deo tribuant. Fuiſſe aliquando jus illud penes clerum & populum oſtenditur. §. VI. Deinde penes Imperatorem, §. VII. hodie penes Cardinales, de quibus diſſeritur, utrum hanc poteſtatem habeant qua tales an qua Eccleſiam præſentent. §. VIII. Quinam Cardinales ad eligendum ſint idonei, utrum etiam Cardinalis Non Diaconus Cardinalis cui os clauſum, Cardinalis cenſura notatus, Car-

dinalis

dinalis Petruccius jure num admittatur ad electionem futuri Pontificis. §. IX. ad juſtam electionem quot Cardinalium ſuffragia requirantur. utrum duorum Cardinalium ſufficiant, utrum ſuo ſe quiſquam deſignare ſuffragio poſſit. §. X. Pontificum quorundam a militibus & mulieribus electorum exempla.

§. I.

COllocant Papæi homines Vejoves ſuos in faſtigio iſtiusmodi, quod ipſi tandem non valent aſſequi. Mirantur quippe illi ipſi, cum tam ſublimem illimitatamque Pontificibus ſuis tribuere alias poteſtatem cogantur quidni & iiſdem aſſeri queat peculiaris facultas, qua ſuo quiſque arbitratu vivus adhuc ſtatuere & prædefinire poſſit, quem potiſſimum & qualem ſibi ſuccedere velit. Quare iterum haud ſecus ac incertum vulgus, ſtudia in contraria ſcinduntur. Ex multis, qui affirmativam tenent, quos adducere in proclivi foret, binos tantum paratiores teſtes dabimus, alterum quidem *illum, quem* Joh. de S. Baptiſta, relatus a *Jo. Euſebio Nierembergio C. 38. Vitæ ſ. Ignat.* (*conf. Alegamben. in Bibl. ſcriptorum ſ. j. p. m.* 146.) vocat *ſolem Theologiæ Magiſtrum magiſtrorum & Doctorum, hominem admirabilem. Angelum vita atque intelligentia, Magiſtrum, Lucem, ſolem Theologiæ, qui ſine ullius injuria, jure mereatur nomen Doctoris Orbis, quemadmodum ætate ſua glorioſiſſimus Chryſoſtomus, Gabrielem Vaſquezium in 3. part. Tom. 3. diſput. 244. c. 3. n. 26, p. m. 714. b. 715. a.*

„ Poſtremo de electione ſummi Pontificis Romani dicamus, „ de qua cum certum ſit, ab ipſis Summis Pontificibus eſſe modum electionis præſcriptum, & Cardinalibus commiſſum; „ manifeſte conſequitur hoc jus primarie in ipſo Summo Pontifice eſſe, ut ipſe eligere ſibi poſſit ſucceſſorem, ſicut Petrus elegit ſibi Clementem, teſte Johanni III in epiſtola unica, quæ „ eſt ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos, capite primo. Nam ſi „ non poſſet Summus Pontifex ſucceſſorem ſibi eligere, neque etiam

„ iam lege ſua poſitiva aliis præſcribere poſſet modum electio-
„ nis, ſicut revera præſcripſit & Cardinalibus tribuit. Contra
„ vero, qui poteſtatem à Deo habet præſcribendi modum ele-
„ ctionis aliis, & eum immutandi, prout expedire judicaverit,
„ cur etiam non habebit ſucceſſorem ſibi eligendi? Et quidem
„ Beatum Petrum elegiſſe Clementem, ut ſibi ſuccederet, nega-
„ re non poſſumus: cum id expreſſè teſtetur Joan 3. in prædi-
„ cta epiſtola: Nam Linus & Cletus non ſucceſſerunt Petro in
„ Romano Pontificatu, ſed ipſo vivente abſolute ordinati ſunt
„ Epiſcopi, hoc eſt ſine ulla Eccleſia, ut Petri coadjutores eſſent,
„ ſicut diſput. 241. capite I. diximus, & idem Johannes tertius
„ ſcribit; Nullum autem fundamentum habemus, ut aſſeramus
„ hoc fuiſſe Petro expeculiari privilegio conceſſum, ut ſibi ſuc-
„ ceſſorem poſſet eligere. Scio quidem viros peritos aliquos
„ oppoſitam ſententiam ſecutos fuiſſe, ut Antonium & Panor-
„ mitanum in c. Licet, de electione, eo quod effectus hujus ele-
„ ctionis referatur ad tempus, quo jam non eſt Papa, & ideo vi-
„ deatur nulla, cum tunc jam non ſit Papa, cujus autoritate id fie-
„ ri debet, id quod etiam docuit Sylveſter in ſumma verbo Ex-
„ communicatio, 9. n. 2. Verum hæc ratio mihi non probatur,
„ nam ſicut Pontifex tribuit aliis facultatem, ut poſt mortem ſuam
„ ſucceſſorem eligere poſſint; cur etiam ipſe in vita ſua non poſ-
„ ſet ipſum ita deſignare, ut jus ſucceſſionis haberet? Præterea
„ hanc poteſtatem potuiſſe illi Deum tribuere, nemo dubitare
„ poteſt; cumque legimus, Petrum elegiſſe Clementem ſibi ſuc-
„ ceſſorem, dubitare etiam non debemus, aliis etiam Pontifici-
„ bus hanc poteſtatem reipſa Deum tribuiſſe. Cæterum quam-
„ vis dicamus jure divino hanc poteſtatem eligendi ſucceſſorem
„ ſibi, Pontifici Romano conceſſam fuiſſe: non proinde aſſeri-
„ mus, hunc eſſe magis convenientem modum electionis, aut
„ ſemper Pontificem eo uti poſſe ſine peccato: nam poteſtas
„ à Deo ita conceſſa eſt, ut ſi hoc modo electio magis expedire

indi-

Digitized by Google

„ indicetur, fiat; ſin minus, aliis committatur, & præſcribatur
„ modus illius, & hic modus ut plurimum magis conveniens eſt.

Alterum vero *Franciſcum Amicum* moderatiorem in pronunciando in affirmativam tamen æque pronum. *Curſus. Theol. Tom. IV. Diſp. 6. ſect. 6. n. 204. p. m. 94. & 95.*

„ Dico I. Penes Summum Pontificem eſt jus ſtatuendi mo-
„ dum eligendi, non ſolum Epiſcopos, ſed etiam ſummum Pon-
„ tificem. Eſt communis; & conſtat ex variis conſtitutis Pon-
„ tificum, qui modum eligendi Pontificem præſcripſerunt. Fun-
„ dam. nullus eſt jure divino determinatus modus eligendi Pon-
„ tificem, vel Epiſcopos: nam licet videatur jure divino deter-
„ minatum, ut Pontificis electio ad Eccleſiaſticos ſpectet; mo-
„ dus tamen eligendi non eſt jure divino determinatus: ergo ad
„ eum talis determinatio ſpectabit, cui commiſſum eſt ſupre-
„ mum Eccleſiæ Regimen. DICES, Si penes Pontificem eſt,
„ jus ſtatuere eligendi Pontificem, cum ejuſdem ſit jus auferre,
„ cujus eſt ferre, poſſet tale jus ab Eccleſiâ auferre: ac proinde
„ manere poſſet Eccleſia perpetuo privata ſuo Paſtore. Reſp.
„ Neg. ſequel. non enim Pontificis eſt, jus Eccleſiæ conferre
„ eligendi Pontificem ſimpliciter, cum id Eccleſia habeat â
„ Deo. Nec per hoc Eccleſia eſt ſupra Pontificem: quia hoc
„ jus non eſt ad conferendam poteſtatem Pontificiam, ſed ad
„ deſignandam duntaxat perſonam, cui conferenda ſit â Deo.
„ Eſt igitur Pontificis tantum determinare modum, vel perſo-
„ nas, quæ debeant Pontificem eligere. DICO. 2. Poſſet
„ Pontifex ſibi ſucceſſorem poſt mortem deſignare: isque ſic
„ deſignatus validè electus foret. Eſt Victoriæ apud Suar. to. de
„ fide diſp. 10. ſect. 4. qui etiam hanc Poteſtatem concedit Pon-
„ tifici, modo talis electio apertam non contineat injuſtitiam:
„ quod tunc eſſet, ut declarat Gloſſà in cap. Tranſitus Papæ
„ diſt. 79. quando Pontifex hoc faceret, quaſi ex teſtamento
„ dignitatis ſuæ hæredem ſubſtitueret. Nam tunc invalida eſſet

„ electio tanquam uſurpati juris non ſui: cum Pontifex hanc po-
„ teſtatem non habeat ut hæreditariam cum jure de illa diſponen-
„ di quomodocunque, ſed in utilitatem duntaxat & emolumen-
„ tum eccleſiæ. Eandem ſententiam approbare videtur Cajet.
„ in Apol. de Autoritat. Pontif. & Conc. p. 2. c. 22. in caſu ne-
„ ceſſitatis, quo poſt mortem Papæ non poſſent electores con-
„ gregari, & pro occurrenti periculo opus eſſet univerſali Ec-
„ cleſiæ Paſtore. Aſſertio ſic explicata (1) colligitur ex cit cap.
„ ſi tranſitus: in quo videtur ſupponi, poſſe Pontificem futu-
„ rum ſucceſſorem nominare: ſic n. habet; ſi tranſitus Papæ
„ inopinatus evenerit, ut de ſui electione ſucceſſoris ante de-
„ cernere non poſſit &c. Nam etſi hoc caput nonnulli expli-
„ cent de electione ſucceſſoris, non quem ipſe Pontifex imme-
„ diate & per ſe ipſum deſignet, ſed mediantibus electoribus,
„ cum quibus ante mortem, de futuro ſucceſſore ab ipſis eligen-
„ do deliberet: nulla tamen ratio cogit ad illud ſic intelligen-
„ dum. Præterea ſi poteſt illum per electores à ſe deſignatos
„ eligere, cur non poſſet ipſe illum eligere? cum ſit ſupra ele-
„ ctores, qui poteſtatem eligendi habent ab ipſo Papa, qui Ele-
„ ctores pro futuro Pontifice determinare poteſt. DICES. Ideo
„ non poſſe præſentem Papam futurum eligere, quia mortuo
„ eligente, non amplius obligat ejus electio, quæ in vita eligen-
„ tis non habuit effectum. Sed contra; unde conſtat, mortuo
„ Papa eligente, ejus electionem non amplius obligare? potuit
„ enim Chriſtus hanc ſuo Vicario concedere: & aliunde non
„ conſtat, illam ei non conceſſiſſe. Prob. 2. ipſo facto Petri,
„ qui vivens ſucceſſorem ſibi elegit Clementem, ut ipſe teſtatur
„ Epiſtol 1. ad Jacob. init. & habetur cap. Si Petrus 8. qu. 1. ubi di-
„ citur Petrus Pontificiam poteſtatem tradidiſſe Succeſſori ſuo
„ Clementi. Quomodo eligendi aliqui apud Suarez diſp. 10.
„ ſect. 4 n. 8. uſos fuiſſe putant Linum & Cletum. DICES. Aut
„ Clemens fuit electus à Petro peculiari inſtructu Spiritus S. qui

modus

„ modus non eſt in exemplum trahendus; vel certe electus fuit
„ à Petro non immediatè, ſed mediantibus electoribus, quos
„ Petrus conſtituit: ſicut dicitur Pontifex eligere futurum Pa-
„ pam per electores à ſe conſtitutos. Sed contra 1. unde con-
„ ſtat, hoc Petrum feciſſe peculiari inſtinctu Spiritus S. & non ex
„ ordinaria poteſtate ſibi à Chriſto communicata? ut recte no-
„ tat Cajet. to. 1. Opuſ. tract. 3. in Apolog. de Compara. autho.
„ Papæ cum auth. Conc. p. 2. c. 22. ad 5. talis explicatio eſt contra
„ textum, in quo legitur, tradente ſibi Petro, non ordinante.
„ Prob. 3. nullum extet jus divinum oppoſitum prohibens: hu-
„ manum autem poſitivum non ſufficit, cum Pontifex plenam
„ poteſtatem habeat non ab Eccleſia ſed à Deo. DICES. jus
„ divinum colligi ex duob. cap. Epiſcopo 8 qu. 1. quibus ſtatui-
„ tur, non licere Epiſcopo ſucceſſorem ſibi eligere. ſed con-
„ tra; manifeſte ibi agitur de jure Eccleſ. quod fuit in Antio-
„ cheno Concil. determinatum. Et conſtat quia ex diſpenſa-
„ tione Papæ poteſt Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligere, ut no-
„ tat ibi Gloſſa, & habetur cap. Petiſti. 7. qu. 1, ubi Pontifex Za-
„ charias concedit Archiepiſc. Moguntino, ut ſibi ſucceſſorem
„ poſt mortem eligat. Oppoſitum docent Cajet. citat. Bellarm.
„ l. 1 de Cleric. cap. 9. Turria diſp. 15. dub. 3. quia non fuit expe-
„ diens, ut talis poteſtas concederetur Pontifici ob multa incom-
„ moda, quæ ex tali electione naſci poſſent. Unde efficax ar-
„ gum. ſumunt ex eo, quod nullus Pontifex hactenus tali modo
„ uſus ſit. Verum hæc ratio tantum probat, hujuſmodi electio-
„ nem irritam fore in caſu, in quo apertam contineret injuſti-
„ tiam. Alias in maximum bonum Eccleſiæ interdum cederet,
„ ſi præſens Pontifex prævidens futura ſchiſmata ex futuri Pon-
„ tificis electione, ipſe ſucceſſorem deſignaret. Ceterum quod
„ nullus Pontifex hactenus hoc modo eligendi uſus ſit, id for-
„ te accidit, vel propter probabilitatem contrariæ ſententiæ pro-
„ pter quam merito nullus voluit futuri Pontificis electionem

dubio

Digitized by Google

„ dubio exponere : multa enim ſpeculative indicantur vera, quæ „ tamen ut redigantur in praxin, non ſemper cenſetur tutum: „ tum ne daretur occaſio, ne Pontifices hoc jure uterentur ut „ proprio & hæreditario, qui eſſet peſſimus poteſtatis abuſus. „ DICO. 3. Poſſet Pontifex adhuc vivens renunciare Papatui,& „ alium Papam loco ſui eligere. Hæc aſſertio ſequitur ex præ- „ ced. nam ſi poteſt naturali morte Papa defunctus, ipſe ſuc- „ ceſſorem ſibi eligere, cur non poterit adhuc vivens, renuncia- „ to Papatu, alium in ſedem Petri deſignare? nam quod poſſit „ ſponte Papatum renuntiare, maximè accedente conſenſu Ec- „ cleſiæ, ab omnibus conceditur: idque peculiari ſtatuto defi- „ nivit Cœleſtinus V, qui & ipſe ſponte Papatui renuntiavit, ut „ de renunciat. cap. 1. refert Bonifacius VIII. qui tunc tempo- „ ris erat unus â Cardinalibus, ut ipſe teſtatur. Quod autem „ ipſe eligere poſſit Papam, prob. modus eligendi Papam eſt de „ jure poſitivo; pendens â Poteſtate Romani Pontif. ergo poſ- „ ſet hunc modum ipſe ſtatuere ac ſervare Adverte tamen, „ non poſſe Papam prius renuntiare Papatui, & deinde alium „ eligere: quia renunciato Papatu non haberet amplius poteſta- „ tem mutandi modum præſcriptum ab alio Papa. Sed exi- „ ſtens Papa poſſet alium deſignare, per quam deſignationem „ ſimul & alter eligetur, & ipſe deſineret eſſe Papa, ita ut ele- „ ctio unius eſſet renuntiatio & depoſitio alterius, ut nec ſimul „ tempore eſſent duo pontifices? nec daretur tempus, in quo „ nullus eſſet tali caſu Pontifex, quando unus deſineret, alter „ inciperet. Neque obſtat, quod cum Celeſtinus III. gravi „ morbo laboraret, renuntiare vellet Papatui, & Cardinalem „ Joann. de S. Paulo titulo S. Priſcæ illius loco eligi cuperet, Car- „ dinales noluerint, aſſerentes inauditum eſſe in Eccleſia Dei, ut „ Pontifex ſe ipſum deponat: Nam hoc factum eſt ante „ Celeſtinum V. ante quem nullum præceſſerat exemplum.

Quod

Digitized by Google

Quodſi hanc probabilitatem munire & fulcire amplius ſuſtineamus, tibicines ſatis robuſtos Theologia Pontificia ſuppeditabit. Quanta Romanenſibus *in Infallibilitate Pontificis* ſui, & quidem adhuc *in cathedra* Petri ſedentis, ſint momenta ſita conſtat. Sed quare eam ipſam in electionis inſtrumentum non convertunt? quidni præſentem quemlibet Pontificem rectius de promovenda eccleſiæ ſalute per Succeſſorem à ſeipſo conſtitutum, decernere, quam quidem Cardinales, ejus prærogativæ minime capaces queant, poſſe ſtatuunt? Quantum ergo infallibilitatis ſuo capiti largiuntur, tantum quoque eidem facultatis hujus tribuere haberent. Fallere neſcius optimum quemque legit. At talis præter Papam habetur alius nemo. Huic adeo unice, ejusque *in pectore Scrinio*, illa, de propaganda ad Succeſſores dignos Sede Apoſtolica, reliquenda cura erat. Jam vero *Petri* exemplū abſolutiſſimum omnibusque Papæis verendum eſſe debet, quod & ipſum *petram* ſuæ eccleſiæ faciant. Iſte tamen, ut memoria Anti-Chriſtianorum annalium habet, ſucceſſorem nactus eſt Clementem, non electum votis ſuffragiisque, ſed ab ipſo Petro vivo ſibi deſtinatum. Legant Petrum ſuum Romanenſes (nobis enim facile datur ſubleſtam epiſtolæ fidem deprehendere) invito renitentique Clementi Papatum obtruſiſſe, quod ille fatetur in epiſtola ad Jacobum Fratrem Domini perſcripta, quæ Tom. I. Concil. General. pag. m. 81. habetur ejusmodi.

„*Epiſtola I. ad Jacobum Fratrem DOMINI, Ruſino Torano Aquileienſi interprete. Narrat Clemens quomodo S. Petrus ſe invitum ſuum ſucceſſorem elegerit, & omnia præcepta ab eodem ſibi tradita explicat.* Clemens Jacobo fratri DOMINI, „& Epiſcopo Epiſcoporum, regenti Hebræorum ſanctam Eccleſiam Hieroſolymis, ſed & omnes Eccleſias, quæ ubique Dei „providentia fundatæ ſunt, cum presbyteris & diaconis, &

„ceteris omnibus fratribus, Pax tibi ſit ſemper. Notum tibi „facio, Domine, quia Simon Petrus, qui veræ fidei merito, & „integræ prædicationis obtentu, fundamentum eſſe Eccleſiæ „definitus eſt, qua de cauſa etiam Domini ore divino cogno-„minatus eſt Petrus, qui fuit primitiæ electionis Domini, Apo-„ſtolorũ primus, cui & primo Deus Pater Filium revelavit, cui & „Chriſtus competenter beatitudinẽ contulit, qui & vocatus eſt „& electus eſt conviva Domini & comes effectus, tanquam bo-„nus & probatiſſimus diſcipulus, qui obſcuriorẽ mundi plagam „occidentis (velut omnium potentior) illuminare præceptus „eſt, quique & integre potuit implere præceptum. Sed quo-„uſque ſermonem protraho, refugiens indicare quod triſte „eſt, quod quidem neceſſe eſt, licet tarde, proferre? Hic de-„nique ipſe homines gerebat, palam cum omni fiducia (adver-„ſante etiam tyranno totius mundi) prædicare non deſtitit, & „regem omnium ſeculorum per orbem terræ, & uſque ad ipſi-„us Romanæ urbis hujus notitiam, ut etiam ipſa ſalvaretur, in-„vexit: heic, pro pietate pati volens, præſentem vitam finivit. „In ipſis autem ædibus, quibus vitæ finem ſibi imminere præ-„ſenſit, in conventu fratrum poſitus, apprehenſa manu mea, „repente conſurgens in auribus totius Eccleſiæ hæc protulit „verba: Audite me fratres & conſervi mei: Quoniam ut edo-„ctus ſum ab eo, qui miſit me, Domino & magiſtro Jeſu Chri-„ſto, dies mortis meæ inſtat, Clementem hunc Epiſcopum vo-„bis ordino, cui ſoli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram „trado: Qui mihi ab initio uſque ad finem comes in omnibus „fuit, & per hoc veritatem totius meæ prædicationis agnovit: „Qui in omnibus tentationibus meis, ſocius extitit, fideliter „perſeverans: Quem præ cæteris expertus ſum Deum colen-„tem, homines diligentem, caſtum, diſcendi ſtudiis deditum, ſobri-

Digitized by Google

„ſobrium, benignum, juſtum, patientem, & ſcientem ferre
„nonnullorum (etiam ex his, qui in verbo Dei inſtituuntur)
„injurias. Propter quod ipſi trado à Domino mihi traditam
„poteſtatem ligandi & ſolvendi; ut & omnibus quibuscunque
„decreverit in terris, hoc decretum ſit & in cœlis. Ligabit e-
„nim quod oportet ligari, & ſolvet quod expedit ſolvi, tan-
„quam qui ad liquidum Eccleſiæ regulam noverit. Ipſum er-
„go audito, ſcientes quia quicunque contriſtaverit doctorem
„veritatis, peccat in Chriſtum, & Patrem omnium exacerbat
„Deum, propter quod & vita carebit. Ipſum autem qui præ-
„eſt cæteris, oportet medici vicem agere, & non feræ beſtiæ
„furore commoveri. Hæc eo dicente, ego procidens ad pe-
„des ejus, rogabam, excuſans me, & declinans honorem cathe-
„dræ vel poteſtatem. At ille reſpondens: Pro hoc, inquit, ne
„me rogaveris. Hoc enim fieri ſtatutum eſt mihi, & eo magis,
„quod excuſas: quia hæc cathedra eum qui cupit eam & auda-
„cter expetit, non requirit, ſed ornatum moribus & in verbis
„eruditum. Quod ſi eſſet alius melior, ſi quis mihi alius adju-
„tor tam ſedulus adſtitiſſet, ſi quis tam plene doctrinæ meæ ra-
„tionem cepisſit, habens alium talem, non te cogerem opus bo-
„num ſuſcipere nolentem. Superfluum eſt ergo alium quæ-
„rere, cum primitias eorum qui ex gentibus per me ſalvantur,
„& præcipuè hujus urbis, te primum obtulerim Deo. Sed & il-
„lud intuere, quia ſi periculum peccati timens, ſuſcipere refu-
„gis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto, quia amplius peccas, qui
„populum Dei velut in fluctibus poſitum & periclitantem, cum
„juvare posſis, ſubterfugis; tui tantummodo habens conſide-
„rationem, & non quod in commune omnibus expedit, provi-
„dens. Sed certus eſto, quod neceſſe eſt te ſuſcipere omne pe-
„riculum, quia nec ego pro ſalute omnium ab obſecrando ceſſā-

„bo. Quanto ergo mihi citius acquieveris, tanto me citius „laboris & triſtitiæ meæ mœrore relevabis. Novi etiam hoc, „o Clemens, quod tibi tædia & moleſtias, pericula etiam & op-„probria inerudit vulgi indociliſque conciliem; quæ tu tamen, „ſcio quod conſtanter & fortiter feres, reſpiciens ad illam ſpem, „quæ tibi apud Deum patientiæ præparat coronam. Sed & „illud cupio, te mecum juſta ratione perſpicere, quando maxi-„me opera tua indiget Chriſtus, nunc cum inimicus adverſus „ſponſam ejus commovet bellum, an futuro in tempore, quan-„do jam Chriſtus poſt victoriam triumphabit, nec ultra illius „operam indigebit? Quis non etiam parvi ſenſus intelligat, „quod iſtud eſt tempus, in quo operam tuam Chriſtus requirit? „Tota igitur mente in præſenti neceſſitate præbe operam tu-„am, & auxilium in præliis exhibe regi optimo, remuneratio-„nes magnificas poſt victoriam reddituro. Libenter ergo ſu-„ſcipe Epiſcopatus officium, eo maxime, quod Eccleſiaſticas „diſpoſitiones à me probabiliter didiciſti, ut ſalus eorum, qui „per nos confugerunt ad Deum, nequaquam vacillet. Ve-„runtamen & breviter te de ipſius diſpenſationis ordine coram „omnibus commonere neceſſarium duco.

Quinimo videtur *Barlaamus* Gyracenſis, ſeu potius *Hieracenſis*, huic fundamento, quod nimirum Petrus ſibi ipſi Succeſſorem adſciverit, ſuperſtruere omnem Romanæ Sedis Papalisque monarchiæ ordinationem. Præbet haud obſcure ſuſpicionem eam locus ejus Epiſcopi in tract. *de unione Romanæ Eccleſiæ & proceſſione Spir. S. Bibliotheca Maxima Patrum Tom. XXVI. p. 8.*

Multi doctorum noſtrorum docent Pontifices quidem locum obtinere duodecim Apoſtolorum: prebyteros vero ſeptuaginta. Ergo primi Pontificum Apoſtoli ſunt, & is adhuc prior quidem primitus Chriſtus. Secundo verò & ab omnium primo conſtitutus, ad habendam principandi rationem ad alios, beatus Petrus. Quid igitur? oportet ne pontificale quidem miniſterium

non

non in ipſis Apoſtolis circumſcribi ſed etiam ſucceſſoribus ipſum tradi uſq; ad fines ſæculorum, ut ſemper in mundo ſint Pontifices ſucceſſores eorum; Pontificatus verò primatum in ipſis oportebat finiri, ut quemadmodum in illis factus eſt aliquis decreto Dei primus, quem alii pro capite ſuo ducebant: hoc nequaquam ad reliquos tranſeat, ut alij aliquem unum ſuum principem putent, ſed omnes per omnia coæquales ſint? Et ex qua differentia hoc deberet contingere, pontificiale quidem miniſterium tranſeat ad ſucceſſores: principandi vero officium, ſecundum pontificatum minime, cum utraq; ſimiliter eſſent à Domino oſtenſa, & ſimiliter multitudini fidelium neceſſaria exiſtant? Vel quomodo totaliter providentiæ opus eſſet, omnia ſapienter adminiſtrantis, Apoſtolis quidem providere, ut habeant primatem: quos ita gratia erat perfectura; poſt illos vero multitudines fideliũ in principatas & inordinatas deſerere ferme? Ego enim contrarium credo: Ideo Petrum principem aliorum conſtitutum fuiſſe, ut ſecundum eandem formam ſemper in Eccleſia ad unum reducantur omnes principium. Sed quoniam Pontificatum quidem ad multos tranſire impoſſibile erat; ideo licet multi in diverſis locis, & orbis partibus Epiſcopi à beato Petro creati fuerunt, ut de eo Chronica indicat: & omnes poſſibile eſt nominari ſucceſſores ejus, ſecundum pontificalem dignitatem; ſed tamen ſecundum utraq; pontificatum ajo & primatum, ſolus beatus Clemens, ſucceſſor ejus ab ipſo ſubſtituitur. Ipſe enim in quadam ad Jacobum Epiſtola ita narrat: quod divinus Petrus ante paucos dies ſui corporalis finis, convocatâ totâ Romanâ Eccleſiâ, conſtituit eum coram omnibus vice ſua illis Epiſcopum, dicens ad illum quidem: Tibi do omnem traditam mihi à Domino poteſtatem; ad plebem verò, ut in omnibus illi tanquam ſibi attendant. Itaq; extunc aliarum quidem civitatum pontifices, invenies, nihil ut plurimum æſtimantes oportere curioſius agere, ultra illa, quæ ad ſuam diœceſim pertinebant: Romanos vero Pontifices, à beato Clemente incipiendo tanquam totius orbis habentes, unipralaturam & curam ad miniſtrare mox ordientes, ad univerſas partes regulares epiſtolas mittentes, & quæ ubiq; peccabantur corrigere intendentes, & quod agendũ erat, omnibus ſtatuentes: ut poteſt hoc ſciri, ſiquis regulares epiſtolas Romanorum Pontificum à beato Clemente uſque ad ſanctum Sylveſtrum diſcurrere voluerit; in quibus non pauca inveniet contenta, etiam eorum, quæ nunc Eccleſia Græcorum facit ab illis Pontificibus inſtitua & originem habentia.

Aut

Aut ergo conclave demoliantur, aut Sedem Apoſtolicam non ægrè ferant ſibi ſubrui.

§. II. Plurimi verò Papæorum nihilo ſecius inficiati ſunt competere Papæ poteſtatem ſui ſibi deſignandi ſucceſſoris. Nolo auctorum multitudine obruere lectorem, alias adducerem *Jacobatium de Concil. lib: V. a. 22. n. 2. Turrecrematam in Summa Eccleſia, Lib. 2. c. 51. Antoninum Dianam, §. X. Opp. Moral. Tract. V.* aliosque, qui partim ad Decreta Pontificum, partim ad eorundem exempla provocant. Quod ad Decreta attinet, enarrat *Jo. Bapt. Caſalius de Ritibus veter. Chriſtianor. Cap. 69. p. m. 404.*

„Denique prædictis ritibus circa Romani Pontif. electio-„nem addimus, quod Papa de ſui ſucceſſoris electione decerne-„re non poſſit: (Sicut diximus ſupra Clementem â S. Petro in „proprium ſucceſſorem deſignatum. Card. Baron. in anno „499. ubi Spond. num. 1. & de hoc extat Relatio Conſiſtoria-„lis, de qua D. Victorellus in additione ad Caicconem in vi-„ta Papæ Pii IV. his verbis: (Anno 1565. die 18. Cardinalis in „Conſiſtorio, alloquens Papam ætatem ſuam ſenio confectam „in occaſum quaſi præcipitantem ferri, narrans; adjecit, ſcire „ſe quæri â juriſconſultis. An Romanus Pont. ſucceſſorem „ſibi deligere queat; & ſub Paulo IV. agitatam quæſtionem? „An idem Pontifex, adjutorem cum futura ſucceſſione adſciſce-„re poſſit? & quamvis nonnulli imprimis id affirment, eam „tamen ſententiam Pius, ut falſam rejiciendam cenſuit; vole-„batque declarare, & ſi opus fuiſſet, ſtatuere; Pontificem, Car-„dinalibus etiam aſſentientibus, id facere non poſſe. Major „Cardinalium numerus, decretum faciendum indicavit: Gam-„bara dixit, declaratum olim â Pontifice in Conſiſtorio, & de-„creto firmatum, hoc â Pontifice effici non poſſe: quare ſaje-„bat, videndum, quibus verbis Conſtitutio conficienda. Pius „audi-

Digitized by Google

„auditis ſententiis, Decretum inutile non futurum aſſeruit; ſeq; „declaraturum , Pontificem non poſſe ſucceſſorem, adjuto- „remve cum futura ſucceſſione ſibi eligere.

Exemplum allegant Bonifacii IIdi, qui Vigilio ſucceſſori futuro Papalem Sedem Chirographo aſſignaverit, quod poſt pœnitentia ductus, Conciliique ſvaſu adductus flammis tradiderit, teſtibus *Anaſtaſio de Vitis Pontificum p. m. 51. & Baronio Tom. VII. Annal. A.C. 531 p. m. 177.*

Annus Redemtoris quingenteſimus trigeſimus primus vacuus Conſulibus ordinariis poſt Conſulatum præcedentium Conſulum Lampadii atque Oreſtis inſcribitur : quo Romæ à Bonifacio Papa Synodus collecta eſt , de qua hæc breviter Anaſtaſius : Hic congregavit Synodum in Baſilica beati Petri Apoſtoli, & fecit conſtitutum, ut ſibi ſucceſſorum ordinaret ; quo conſtituto cum chirographis ſacerdotum & jurejurando ante Confeſſionem beati Petri Apoſtoli diaconum Vigilium conſtituit ſucceſſorem videlicet. Quod enim (ut ſuperius fuſius dictum eſt) Gothorum Reges Italiæ dominantes impie ſibi vendicaſſent Romani Pontificis electionem: ut ejus modi præſumptam & vi uſurpatam licentiam ex Gothorum manibus Romana Eccleſia extorqueret, hoc prætextu viſus eſt Bonifacius novam hanc & à prædeceſſoribus hactenus intentatam viam aggredi; nempe ut ſucceſſorem deligens Pontifex nullum relinqueret locum vacantis Sedis : quod quidem licet ſpeciem juſtitiæ aliquam præſe ferret, poſtea tamen ab omnibus eſt improbatum atq; reſciſſum. Nam ſubdit de his idem Anaſtaſius. Eodem tempore facta iterum Synodo, hoc caſſaverunt ſacerdotes omnes propter reverentiam ſanctæ ſedis, & quia contra Canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum reſpiciebat, ut ſucceſſorem ſibi conſtitueret : Ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt majeſtatis, quod diaconum Vigilium ſui ſubſcriptione chirographi ante Confeſſionem beati Petri ſucceſſorem conſtituiſſet : & ipſum, conſtitutum in præſentia omnium ſacerdotum & cleri & Senatus incendio conſumpſit. Hactenus de his Anaſtaſius. Majeſtatis verò ea ex parte crimen videri poterat Gothis Bonifacius incurriſſe ; quod contra Regis voluntatem, ad quam electionem Romani Pontificis ſpectare Theodoricus ſtatuerat, à Bonifacio fuiſſet inſtitutus ſucceſſor. Sed nec

placue-

Digitized by Google

placuerunt iſta clero, neq; Romano populo. Certum quidem eſt ejus modi conatum probro eſſe datum ambobus, inprimis vero ipſi Vigilio, quod id curaſſet. Scimus enim Sylverium Papam in decreto anathematis in Vigilium hæc ita exprobraſſe; Quia contra jura canonica temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipſo vivente, deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi Senatus obveniſſet juſtitia: tunc providentia paſtorali ac Pontificali autoritate tua execranda jam debuerant auſpicia detruncari. Sed dum pravum vulnus in te neglectum eſt, inſanabile accrevit apoſtema, etc. hæc in Vigilium delectum à Bonifacio ſucceſſorem Silverius. Porro rerum geſtarum Bonifacij Papæ non tantum hæc de eligendo ſucceſſore, ipſo vivente, & ab ipſo deleta fuere; ſed & ea etiam poſtea, quæ ab ipſo poſt mortem Dioſcori, eum damnando, anathematiq; ſubiiciendo, geſta fuerunt. In ipſum enim Bonifacium iſta peracta ab Agapeto Pontifice, teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius: Hic Agapetus videlicet, in ortu epiſcopatus ſui libellos anathematis, quos invidiæ dolo extorſerat Bonifacius preſbyteris & Epiſcopis contra canones & contra Dioſcorum, in medio Eccleſiæ congregatis omnibus, incendio conſumpſit; & abſolvit totam Eccleſiam ab invidia perfidorum] hæc ibi. Sic igitur vides nonſolum quæ per Bonifacium acta ſunt in decernendo ſucceſſore, ab ipſo primum, deinde à ſucceſſoribus eſſe damnata, ſed etiam quod in Dioſcorum veluti ſimoniacum idem damando eundem poſt mortem egiſſet. Ob cauſam quidem pecuniariam damnatum Dioſcorum à Bonifacio, ex Juſtiniano diximus; cujus in epiſtola ad Joannem Papam, ſed ad Vigilium data, hæc ſunt verba: Super hæc autem omnia quis ignorat ea, quæ noſtris temporibus in eccleſia antiquioris Romæ contra Dioſcorum acta ſunt? qui cum nihil in fidem peccaſſet; tamen ſolum propter eccleſiaſticum ordinem, poſt mortem ab eadem eccleſia Romana anathemizatus eſt. Si igitur nihil infidem peccantes Epiſcopi, propter ſolum Eccleſiaſticum ordinem & propter cauſam pecuniariam anathemati & poſt mortem ſubii ciuntur: quanto magis Theodorum etc. hæc quo ad cauſam Dioſcori, quem Agapetus injuſta ſententia condemnatum abſolvit. Quod vero ſpectat ad ſucceſſoris electionem: intelligis, puto, lector, ex his quæ dicta ſunt, quantum exhorruerint Romani omnes; inprimis vero ijdem ipſi Romani Pontifices, ut aliquis ſibi vivens quovis digno prætextu Pontifex deligat ſucceſſorem; cum eadem ipſa, qui ea ſtatuit

Digitized by Google

tuit Bonifacius fuerit compulſus reſcindere in poſteriori Synodo, quæ in priori, ſuadente juſtâ ſibi viſa ratione, facere decreviſſet. At licet eadem caſſata ab ipſo auctore penitus & reddita prorſus nulla fuiſſent, in ipſa tamen perperam geſta Silverius & ſucceſſores Romani Pontifices declamarunt. Verum etſi videri potuiſſent iſtæc de eligendo Succeſſore commiſſa à Bonifacio, ab eodem expiata; tamen cito Deus, ad aliorum exemplum, eum ex hâc vita ſubtraxit. Hoc namque anno die decima ſeptima menſis Octobris poſt dictum Conſulatum Lampadij ipſum ex hac vita migraſſe Bibliothecarius habet; quod & (ut dicemus) alia vetera monumenta teſtantur, quibus innoteſcit, hoc eodem anno poſt Conſulatum Lampadii & Oreſtis jam ejus ſucceſſorem ſedere cæpiſſe Joannem cognomento Mercurium. Sic igitur dicta die mortuus eſt Bonifacius, cum ſediſſet annum unum & dies duas; licet Bibliothecarius annos duos ejus ſedi tribuat & dies viginti ſex: verum cum ipſum hoc anno Conſulatus Lampadij defunctum dicat atque ſepultum decima ſeptima menſis Octobris, non niſi annum unum & dies duos vixiſſe Pontificem oportuit, cum creatus habeatur anno ſuperiori decima quinta die Octobris.

Enimvero Bonifacii IIdi pœnitentia, quod Papæis hic in aurem dictum volumus, nondum efficere valuit, quin reliqui Pontifices quandoque de acquirendo ſibi ſedis Romanæ ſucceſſore conſilium ad animum ſuum paterentur allabi. Deprehenſus in pari molimine, quod clariſſimus W*agenſeilius præfat. ad tela ignea Satanæ p.35*, obſervat, Urbanus VIII:

„ Et vero, noverat hæc omnia, iſtasque, aut ſimiles, ἐξ ἀνάγκης
„ collectiones inſtituit Urbanus IIX. Papa, pro ſagaci, quo præditus erat ingenio, inſignique illa eruditione, quam ipſe in ſe agnoſcens, inter familiares (ceu Romæ à viris fide dignis accepimus)
„ prædicare ſolebat, neminem omnium anteceſſorum doctrina
„ ſuperiorem, parem, vix ullum præter Pium II. civem ſuum ſe
„ agnoſcere. Hunc enim certum eſt, ſæpe id ſecum agitaſſe, ut
„ facultatem ſucceſſoris deſignandi, ſibi, futuriſque deinde Ponti-
„ ficibus aſſereret. Notum id Romæ omni populo, & in libello

Digitized by Google

„ de Divortio Cœleſti, cujus Gallica translatio tantum mihi ad „ manus eſt,& quem in lingua originali Itala,ante memorato Ferranti Pallavicino plerique acceptum fuerunt, Urbani Angelus „ tutelaris,ſic inter reliqua, cum Paulo Apoſtolo loquens introducitur: Si je vous avois conté combien de fois je, ay trouvé „ de loiſir à fantaſier a part ſoy, s'il ſervit poſſibile de rendre le „ Pontificat electis,non plus par le Conſiſtoire,mais par la perſonne de celui qui regne,a fin de le rendre en apres hereditaire a ſa „ poſterité,peut eſtre vous eſtonnerıer vous des vaines chimeres „ qui occupent ſouveut auſſi l'enrendement des Vicaires de Jeſus Chriſt. Id eſt: Si tibi narraſſem quoties eum repererim „ otioſum ſecum deliberantem, num fieri queat ut Pontificatus „ reddatur electivus,non amplius per Conſiſtorium,ſed per illum „ qui imperat, ut illum poſtea poſteritati ſuæ faceret hæreditarium,fortaſſe obſtupeſceres vanas chimæras, quæ ſæpe etiam occupant ingenium Vicariorum Jeſu Chriſti: Interim apparet „ ex iſtis, Urbanum Pontificem, ſuo conſilio,non tam Eccleſiæ „ Romanæ,quam familiæ propriæ gentisq; Barbarinorum commodis intendiſſe. Paulo amplius illius ſecreti rationem, Neceſſariorumque, ſive uti vulgo audiunt, Nepotum Urbani, in „ promovendis his conatibus callidiſſimas aſtutias, prodidit Autor neſcio quis Nepotismi Romani,l.3.c.4. cujus verba, ex Italico in Latinum converſa, apud Interpretem hac forma concipiuntur; Papatum in domo Barbarina (Nepotes Urbani) hæreditarium facere cogitarunt, quod non credebant eſſe difficile,quia major Cardinalium pars,ab ipſis erat creata, & Cardinalis Franciſcus apud omnes erat magni, & media quibus hoc negotium ad concupitum finem perducere putabant, non erant „ adeo mala,quamvis parum bene fundata. Singulis Cardinalibus ab ipſis creatis (quorum numerus multo duas ex tribus partibus excedebat) volebat ſingulas dare urbes,ut illis, eorum vita durante,tanquam abſoluti Principes fruerentur, & ſuis etiam

poſt

Digitized by Google

„ poſt mortem relinquendi abſolutam haberent poteſtatem, & „ in ſumma tot Principes facere, quot erant Cardinales. Decre- „ verant prætereà integrum ſtatum (Avenionem ut volunt) Car- „ dinali Richelieu, vel uni ex ejus Nepotibus concedere, ut illum „ hoc pacto obligarent & Gallorum auxilia, in ponderis negotio „ ſibi devincirent. Jure quis miretur, proſperos eventus deſtitu- „ iſſe: quæ tam ſolerter fuerant excogitata, imo, ne quidem auſos „ fuiſſe inventorês horum conſiliorum, operi manum admóvere.

Ne quid tamen Lectorem benevolum lateat ſimulacra quædam hujus facultatis apparent in Pontifice, debilia licet & caſtigata probè, quando quidam aſſerunt & potuiſſe & morem fuiſſe aliquando ut ante exitum ſuū P. R. per modū tamen admonitionis nudæ non vero deſignationis juſtæ & efficacis de ſucceſſore cum quibuſdam ageret, quod innuit. *Jo. Bapt. Caſalius de Veter. Sacr. Chriſt. Ritibus* l. c. Quare & qui acerrima alias excommunicationum decreta ebulliverunt in eam ſententiam, ne quis Vivo adhuc & ſuperſtite Pontifice de futuro quopiam ſucceſſore mutiret quicquam, eam ſemper limitationis cautelam adhibuerunt, qua id citra deliberationem cum ipſo Pontifice, ſedente adhuc, fieri haut debere, intelligi poſſet, eamque formula hac *inconſulto Pontifice*, ubivis inſerta expreſſerunt. Patebit res exemplis conſtitutionum quas recenſet *Ceremoniale Gregorii XV.* p. 1. ex conſtitut. Symmachi:

„ Si quis Papa ſuperſtite pro Romano Pontificatu cuiquam quo- „ libet modo favorem præſtare convincitur, loci ſui honore „ privetur, & infra. Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut Cle- „ ricus Papa incolumi, & eo *inconſulto*, aut ſubſcriptionem „ pro Romano Pontificatu accommodare, aut pyctatia pro- „ mittere, aut Sacramentum præbere tentaverit, aut aliquod „ certè ſuffragium polliceri; vel de hac cauſa privatis conven- „ ticulis factis deliberare aliquid atque decernere præſumpſerit, „ loci ſui dignitate vel communione privetur, & infra.

Digitized by Google

„ Propter occultas fraudes, & conjurationum ſecretas in-
„ ſidias, quas ſententia hujus diſtrictionis perſequitur, ſi quis
„ ad Eccleſiaſticam pertulerit notitiam conſilia eorum, qui
„ contra hanc Synodum de Pontificali egerint ambitu, & ra-
„ tionabili probatione convicerit, particeps hujuſmodi actio-
„ nis, non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam remu-
„ neratione, quæ non indigna ſit, ſublevetur.

Et PIUS IV. p. 47.

„ Nos cupientes hujuſmodi deteſtabile ambitus, & illi con-
„ juncta ſimoniacæ hæreſeos, & læſæ Majeſtatis crimina, non
„ ſolum noſtris, ſed etiam ſucceſſorum noſtrorum Romano-
„ rum Pontificum pro tempore exiſtentium temporibus, per-
„ petuò abolere, & non ſolùm ex uſu, ſed etiam ex mentibus
„ hominum, præſertim in electione Romani Pontificis, qui
„ Domini Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti in terris Vica-
„ rius exiſtit, radicitùs evellere, & in præmiſſis pro tanta rei
„ neceſſitate & periculi magnitudine ut tenemur ſalubriter pro-
„ videre, habita ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris
„ ipſius S. Q. E. Cardinalibus deliberatione matura, de eorum
„ conſilio, & unanimi aſſenſu, hac noſtra perpetuò valitura
„ conſtitutione, Apoſtolica Authoritate & de noſtræ Apoſto-
„ licæ poteſtatis plenitudine, omnes, & ſingulas excommuni-
„ cationis, ſuſpenſionis & interdicti, ac privationis, & quaſvis
„ alias ſententias, cenſuras, & pœnas dudum à Romanis Pon-
„ tificibus prædeceſſoribus noſtris, aut ſacris Conc. ſeu Sancto-
„ rum Patrum noſtrorum decretis, ſtatutis, capitulis, canoni-
„ bus, conſtitutionibus & ordinationibus contra ſic ambientes
„ quomodolibet latas, & promulgatas approbamus & innova-
„ mus, ac perpetuò obſervari, & in viridi obſervantia ſi forſan
„ in ea nòn ſint, reponi & eſſe debere.

„ Nec non quoſcunque in præmiſſis, tam noſtro, quam ſuc-
„ ceſſorum noſtrorum prædictorum tempore, publicè vel oc-
cultè,

„ culté, aut aliàs quomodolibet delinquentes cujuſcunque ſta-
„ tus, gradus, ordinis, conditionis & præeminentiæ exiſtant,
„ & ſi Epiſcopali, Archiepiſcopali, Patriarchali, aut alia majori
„ Eccleſiaſtica dignitate, ſeu Cardinalatus honore, vel munda-
„ na etiam Ducali, Regali, Reginali, aut imperiali auctorita-
„ te, ſive excellentia præfulgeant, & eorum quemlibet, ſen-
„ tentias, cenſuras, & pœnas prædictas incurrere volumus, at-
„ que decernimus. Et nihilominus conſiderantes dignum eſſe,
„ ut quos Dei timor à malò non revocat, Eccleſiaſticæ ſaltem
„ coerceat ſeveritas diſciplinæ, de ſimilibus conſilio, & aſſen-
„ ſu, ac auctoritate & plenitudine poteſtatis volumus, & decla-
„ rando ſtatuimus, ordinamus, & decernimus, quod ſententiis,
„ cenſuris, & pœnis prædictis in ſuis robore, & efficacia rema-
„ nentibus, ac effectum ſuum ſortientibus omnes, & ſinguli,
„ tam clerici, quàm utriuſque ſexus laici, qui per ſe, vel alios
„ nobis viventibus, & *inconſultis*, vel ſcriptis, aut nunciis, cum
„ aliquo de futuro Pontifice eligendo hactenus tractarunt, vel
„ tentarunt, ſeu impoſterum Romano Pontifice vivente, & *in-
„ conſulto* tractabunt vel tentabunt, etiamſi, ut præfertur qua-
„ lificati, & dignitate, honore & auctoritate, & excellentia
„ prædictis præditi exiſtant, ſint ipſo jure, & facto, abſque alia
„ deſuper ferenda ſententia excommunicati excommunicatio-
„ ne majori, & maledictione æterna damnati, & ab excommu-
„ nicatione hujuſmodi, & maledictione hujuſmodi per alium
„ quam per nos, & Romanum Pontificem pro tempore exi-
„ ſtentem, præterquam in mortis articulo abſolvi non poſſint,
„ incurrerintque & incurrant reſpectivè crimen ſimoniacæ hæ-
„ reſeos & læſæ Majeſtatis in primo capite, ac privationem et-
„ iam omnis Epiſcopalis, Archiepiſcopalis, & Patriarchalis, ac
„ cujuſvis alterius majoris vel minoris dignitatis, ac Cardinala-
„ tus honoris, nec non Ducalis, Regalis, Reginalis, & Impe-
„ rialis auctoritatis, & excellentiæ ac omnium & ſingularum

Digitized by Google

„ Eccleſiarum, Cathedralium quoque ac prioratuum, aliorum-
„ que beneficiorum, & officiorum Eccleſiaſticorum, cum cu-
„ ra, & ſine cura ſecularium, ac quorumvis ordinum regula-
„ rium per eorum quemlibet obtentorum, nec non quorum-
„ vis fructuum, redituum & proventuum Eccleſiaſticorum,
„ ac penſionum annuarum ſuper ſimilibus fructibus, rediti-
„ bus, & proventibus reſervatorum & aſſignatorum ac Regno-
„ rum, Dominiorum, feudorum & bonorum ſpiritualium,
„ & temporalium, vel miſtorum, etiam patrimonialium, &
„ allodialium. nec non jurium-patronatus, & juriſdictionum
„ quarumcunque careantque voce activa, & paſſiva, ac effecti
„ ſint, & efficiantur reſpectivè perpetuò inhabiles, & incapaces
„ omnium dignitatum, honorum, bonorum, jurium, & legi-
„ timorum actuum, perpetuaque infamia ubique gentium ſint
„ notati, & notentur reſpectivè, nec infamia hujuſmodi ab eis
„ aboleri, neque ipſi ullo unquam tempore ad vocem, digni-
„ tates, honorem, bona, jura, & actus hujuſmodi, niſi ex ſpe-
„ ciali verbo, & mandato noſtro, ſeu Romani Pontificis pro
„ tempore exiſtentis, noſtra ſeu illius manu propria ſubſcri-
„ pto, ac ſpecifica & individua, reatus, & culpæ ſuæ qualitate
„ expreſſa, reſtitui poſſint.

„ Quodque ſimiles ſententias, cenſuras & pœnas reſpectivè
„ incurrerint, & incurrant ipſo jure & facto, ac ſine alicujus ſenten-
„ tiæ prolatione, omnes & ſinguli, etiam ut præmittitur, qualifica-
„ ti, & dignitatibus hujusmodi præditi, cujusvis ſexus, & ordinis
„ exiſtant, qui per ſe, vel alium, ſeu alios à die noſtræ ad ſummi A-
„ poſtolatus apicem aſſumptionis, usque in hanc diem in præmiſ-
„ ſis, aut eorum aliquo quodvis auxilium, conſilium vel favorem
„ ſeu operam, verbis vel ſcriptis, aut re vel facto, ſeu promiſſione,
„ pollicitatione, ſuaſione, vel his omnibus inſimul, aut quovis
„ alio modo, directè vel indirectè, principaliter vel incidentaliter
„ præſtiterunt, ſeu in futurum quovis etiam ſucceſſorum noſtro-

rum

„ rum Romanorum Pontificum tempore præſtabunt aut in præ-
„ miſſis quovis modo intromiſerunt, vel immiſcuerunt, ſeu in
„ poſterum etiam tempore ſucceſſorum hujusmodi habebunt,
„ niſi ea nobis, aut ſucceſſoribus noſtris, quorum tempore id con-
„ tinget, vel alteri, cui id per nos, vel ſucceſſores prædictos com-
„ miſſum fuerit, per ſe vel alium, ſeu alios cùm primum commo-
„ dè potuerunt, revelaverunt, etiam ſi in præmiſſis aliquod aliud
„ auxilium, conſilium, vel favorem aut opem non præſtiterint.
„ Nos enim iis, qui præmiſſa revelaverint; etiam ſi complices
„ fuerint, non ſolùm veniam, ſed etiam gratiam & præmia polli-
„ cemur, prout etiam ſucceſſores noſtros præfatos facturos eſſe
„ confidimus, ad hoc, ut eorum judicio, participes tanti criminis
„ valeant coerceri.

§. III. Hoccine vero credibile cuiquam ſit, aut memorabile, ut nihilo ſecius, tametſi omnes deſtinationes de ſucceſſore, vivo adhuc Pontifice quodam, ſolicite excludantur, filios tamen aliquando Patribus ad inſtar quaſi juris hæreditarii ſucceſſiſſe legat? Dicendum tamen quod res eſt. Atque adeo Patres hos Romanæ Eccleſiæ ſæpenumero patraſſe filios, extra legitimum thorum licet, facile conſtabit. Proſtituit eam in rem exemplum ſuum *Æneas Sylvius* poſtea Pius IIdus dictus.

Ep. XV. ad Patrem.

„ Ais, inquit, dolere te meum crimen, quod ex peccato genue-
„ rim filium. Neſcio quam de me tibi finxeris opinionem. Cer-
„ tè nec lapideum nec ferreum genuiſti filium, cum eſſes tu carne-
„ us. Scis qualis tu gallus fueris. Ac nec ego caſtratus ſum, nec
„ ex frigidorum numero. Nec ſum hypocrita, ut videri bonus,
„ quam eſſe malim. Fateor ingenuè meum erratum; quia nec
„ ſanctior ſum Davide Rege, nec Salomone ſapientior. Anti-
„ quum & vetus eſt delictum, neſcio quis eo careat. Latè patet
„ hæc peſtis (ſi peſtis eſt naturalibus uti) quamquam non video,
cum

Digitized by Google

„ cum Natura, quæ nihil perperam operatur, omnibus ingenuerit
„ animantibus hunc appetitum ut genus continuaretur huma-
„ num.

Quanquam vero Jus Canonicum filios ejusmodi procul a dignitatibus ſacris abarceat, & tantum non exſecretur 56. diſt. cap. 1. *Conferatur. Canon. VIII. Concil. Bituricenſis in Concil. Lemovicenſi IIdo expoſitus Tom. XXV. Concil. General. p.m. 386. Ut filii Presbyterorum ſive Diaconorũ ſive Subdiaconorũ in Sacerdotio vel Diaconatu nati nullo modo ulterius ad Clericatum ſuſcipiantur; quia tales & omnes alii, qui de legitimo conjugio ſunt nati ſemen maledictum in Scripturis divinis appellantur, nec apud ſeculares leges hæreditari poſſunt, neque in teſtimonium ſuſcipi & qui de talibus Clerici nunc ſunt ſacros ordines non accipiant, ſed in quocunque gradu nunc ſunt in eo tantum maneant neque promoveantur;*

Habet tamen filiorum iſtorum avita dignitate poſtmodum auctorum nomina Annalium Antichriſtianiorum memoria. ſunt ex illis. *Sylverius natione Campanus ex patre Hormisda Episcopo Romano qui ſedit annum unum menſes quinque dies undecim, verba ſunt Anaſtaſii Bibliothecarii p.m. 53. Joannes XI. patria Romanus, patre Sergio Pontifice anno Domini non genteſimo nono Pontificatum iniit Platina p.m. 141. & Onuphrius in notis ad Platinam Joh. XI. Sergii Papæ & Moroziæ nobiliſsimæ inter Romanas fœminas filius.* Nolo nunc ex Balæo ceu adverſario (horum cum domeſtici ad hos confundendos ſatis ſuppetant) commemorare *Clementem VIII.* ex Leone Xmo procreatum, *de Rom. Pontif. Actis Lib. VIII. p. 441. Clemens VIII. patria Florentinus Leonis Xmi Papæ (nothus dixiſſem) nepos & Julius antea vocatus titulo S. Laurentii Presbyter Cardinalis ſcelerato Patri ſceleſtiſsimus filius impio Papatu ſucceſsit.* Non tamen plane ex vano hauſtam illam narrationem & merito ſuſpectos haberi Clementis VIImi, quo loco apud hunc numeratur, natales arguit *Onuphrius* in vita Clementis p. 360.

Digitized by Google

„ Clementis ſeptimi pater Julianus Medices fuit, ſenioris
„ Laurentij frater, qui conjuratione Pactiana, anno ſalutis 1478.
„ quinto Kalend. Maji nefariè interfectus eſt, in quo Juvene ſin-
„ gularis humanitas, cum inſigni liberalitate conjuncta, omnium
„ ætatum ac ordinum hominum incredibilem ei benevolen-
„ tiam comparavit. Natus eſt illi ex parum certa, neque propalam
„ legitima uxore, altero circiter atque triceſimo ab obitu die
„ ad ſeptimum Kalendas Junij filius poſthumus nomine Ju-
„ lius.

§. IV. Facere non poſſum, quin hic deridendum Lectori propinem *Anconitanum* ex congruo factum inferentem, & viceverſa negantem, quod ſedes Romana cuiquam obtigerit, niſi per electionem, idque quia ita congruat: quaſi ſemper fiat, quod debet, aut quod congruit. *De Poteſt: eccleſiaſt. Q. v. II. art. 2. p. m. 19.* Quærit nimirum: *utrum quilibet Papa poſt Petrum fuerit factus per electionem?* :atque hanc ſubjicit reſolutionem *Papa quilibet poſt Petrum per electionem factus* fuit. *Idque congruum tribus rationibus eſſe duximus h. e. propter vitandum hominum fallibile judicium, propter vitandum poſterorum exemplum & propter habendum Populi teſtimonium.* Sed quis non videt Logicorum pueros baculis in angulo excepturos iſtiuſmodi ἀσυλλογιςίαν, ſi veritas hiſtorica ex ſpeculationibus inertibus probetur? Perinde argumentatur Anconitanus ac ſi dicerem: Cardinales nulli vixerunt uxorati, propterea quod illis galerum deponere & matrimonium contrahere minus congruat. Atqui Franciſcum Nicolaum Lotharingum, ab Urbano VIII. Ao. 1627. Cardinalem-Diaconum creatum, nec non Camillum Pamfilium Innocentii Xmi fratrem, a quo & galerum nactus eſt, alioſque Cardinalem exuiſſe, cælibatum deliquiſſe & filios procreaſſe memoriæ proditum eſt.

§. V. Pro electione itaque annitentibus Papæis, eamque ut modum prorogandæ ſedis commodum quam maxime obſer-

ventibus quærere libet: *Quidni* adeo *Deum* Opt. Max. *idoneum habeant, qui immediate, aut modo extraordinario Caput, Eccleſiæ viſibile*, qualeſomniant, ipſis *eligat*. Contendunt ſiquidem alias Petrum, Romanæ ſedis Conditorem, ab ipſo Chriſto eſſe in eo faſtigio collocatum. Et *quare ſe abjicere velint infra Conditionem Judæ proditoris*, cui ſucceſſorem divinitus deſignatum Hiſtoria Apoſtolica memorat, *Act. 1. v. 24. 26.* Præſtent ſe viros, ſiquidem poſſint, Papæi & reſpondeant. Nos interea Anconitani malepertinaci reſolutione nec quicquam eruditiores facti pergimus. Principio quidem reperimus electiones Epiſcoporum Romanorum a Clero ſimul & populo eſſe adminiſtratas idque ex præſcripto Conciliorum, atque adeo praxi primitivæ Eccleſiæ fuiſſe coſentaneas, quales eas & fuiſſe olim agnoſcit *Dionyſius Petavius Lib. 1. de Eccleſiaſt. Hierarchia Cap.* XIII. quod ipſum quoque tam præclare evicit *Zieglerus* noſter, *Lib.* II. *de Epiſcopis Cap.* I. *de Electione Epiſcoporum*, ut poſt hanc meſſem nemo facile ſpicilegium ſibi ſit deſtinaturus. Certe de electione Cornelii Epiſcopi Romani *Cyprianus Lib. IV. ep. 2da: Factus eſt Cornelius Epiſcopus de Dei & Chriſti ejus judicio, de Clericorum pene omnium teſtimonio, de plebis, quæ tum affuit, ſuffragio.* Unde efficitur, qualis recti exempli electio debeat haberi. Quid? quod in electione monſtri illius Hildebrandi P. R. ſuffragio populi locus omnino relictus, ceu narrant acta adulatoria *Tom. XXVI. Concil. General. fol. 8.*

„ Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, anno clemen-
„ tiſſimæ incarnationis ejus milleſimo ſeptuageſimo tertio, In-
„ dictione & luna undecima X. Kalendas Maij, feria ſecunda,
„ die ſepulturæ domini Alexandri bonæ memoriæ ſecundi Pa-
„ pæ, ne ſedes Apoſtolica diu lugeat proprio deſtituta paſtore,
„ congregati in baſilica beati Petri ad vincula, nos ſanctæ Ro-
„ manæ catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ cardinales, clerici,
„ acolyti, ſubdiaconi, diaconi, presbyteri, præſentibus vene-
„ rabilibus epiſcopis & Abbatibus, clericis & monachis conſen-

tienti-

„ tientibus, plurimis turbis utriusque ſexus diverſique ordinis „ acclamantibus, eligimus nobis in paſtorem & ſummum Pontificem virum religioſum, geminæ ſcientiæ prudentia pollentem, æquitatis & juſtitiæ præſtantiſſimum amatorem, in „ adverſis fortem, in proſperis temperatum, & juxta Apoſtoli dictum bonis moribus ornatum, pudicum, modeſtum, ſobrium, caſtum, hoſpitalem, domum ſuam benè regentem, „ in gremio hujus matris eccleſiæ a pueritia ſatis nobiliter educatum & doctum, atque pro vitæ merito in archidiaconatus honorem usque hodie ſublimatum, Hildebrandum videlicet archidiaconum, quem a modo uſque in ſempiternum & „ eſſe & dici Gregorium Papam & Apoſtolicum volumus & „ approbamus. Placet vobis? Placet: Vultis eum? Volumus: Laudatis eum? Laudamus. Acta Romæ, decimo Kalendas Maji, indictione undecima.

„ Et *ipſe Gregorius Epiſtol. I. ad Deſiderium Abbatem.* „ Gregorius in Romanum Pontificem electus Deſiderio abbati „ monaſterii ſancti Benedicti montis Caſſini ſalutem in Chriſto „ Jeſu.

„ Dominus noſter Papa Alexander mortuus eſt, cujus „ mors ſuper me cecidit, & omnia viſcera mea concutiens, penitus conturbavit. Nam in morte quidem ejus Romanus „ populus contra morem ita quievit, & in manu noſtra conſilii frena dimiſit, ut evidenter appareret, ex Dei miſericordia hoc proveniſſe, unde accepto conſilio hoc ſtatuimus, ut „ poſt triduanum jejunium, poſt litanias, & multorum orationes eleemoſynis conditas, divino fulti auxilio ſtatueremus, „ quod melius de electione Romani Pontificis videretur. Sed „ ſubito cum prædictus Dominus noſter Papa in eccleſia Salvatoris ſepulturæ traderetur, ortus eſt magnus tumultus populi, „ & fremitus, & in me quaſi veſani inſurrexerunt, ita ut cum „ Propheta poſſim dicere: Veni in altitudinem maris, &

„ tempeſtas demerſit me. Laboravi clamans, raucæ factæ ſunt
„ fauces meæ, &: Timor & tremor venerunt ſuper me,& con-
„ texerunt me tenebræ. Sed quia in lecto jacens valde fatiga-
„ tus ſatis dictare nequeo anguſtias meas enarrare ſuperſedeo.
„ Te itaque per omnipotentem Dominum rogo, ut ſuffraga-
„ neos fratres & filios, quos in Chriſto nutris, ad exorandum
„ Deum pro me provoces, & ex vera caritate invites; quate-
„ nus oratio, quæ me liberare debuit, ne incurrerem pericu-
„ lum, ſaltem tueatur in periculo poſitum. Tu autem ipſe quan-
„ tocyus ad nos venire non prætermittas, qui quantum Roma-
„ na Eccleſia te indigeat, & in prudentia tua fiduciam habeat,
„ non ignorat: Dominam Agnetem imperatricem, & Rainal-
„ dum venerabilem Cumanum epiſcopum & noſtra parte ſalu-
„ ta; & quantum erga nos dilectionis habuerit, nunc ut oſten-
„ dant, noſtra vice fideliter obſecra; Data Romæ XI. Kalendas
„ Maij, indictione undecima.

Atque illum morem, quo populus una cum clero in ſuffragia rite ibant duraſſe per XI ſecula auctor eſt *M. Anton. de Dominis. de Repl. eccleſ. Lib. IV. Cap. XI.* nec ipſi diffitentur Pontificii.

§. VI. A Damaſi P.R. ævo per tempus bene longum electio Romani Epiſcopi, præter Cleri populique deſignationem, attendere debuit ſuffragio Confirmationique, quandoque etiam denominationi Auguſtiſſimi Romani Imperatoris; tum ut ille confidere poſſet, ſe habere, qui in ſupprimendis aut reducendis ſchiſmaticis præſidio eſſet; tum hic ſecurior redderetur, ne quid turbarum ſe abſente in Italia exiſteret. Legamus licet, quicquid hiſtoriæ eo pertinet, apud *Onuphrium Panvinium*, qui in *Notis ad Platinæ Pelagium IIdum p. 82.* ſuccincta narratione id omne tradit:

In eo, quod Platina ſcribit, Pelagium Pontificem injuſſu Principis creatum, nihilque tum à clero in eligendo Pontifice actum eſſe, niſi

niſi ejus electionem Imperator approbaſſet, non ita accuratè rem hanc attigiſſe viſus eſt, quæ ſic habet, Gothis Italia omni per Narſem patricium pulſis; eaque cum urbe Roma orientalis Imperij parte facta, ſub Juſtiniano Imperatore, ex auctoritate Papæ Vigilij novus quidam in Comitiis Pontificis mos inolevit, is fuit, ut mortuo Papa, nova quidem electio more majorum ſtatim à Clero S. P. Q. R. fieret, verùm electus Romanus Pont. non ante conſecrari, atque ab Epiſcopis ordinari poſſet, quam ejus electio ab imperatore Conſtantinopolitano confirmata eſſet, ipſeque literis ſuis patentibus licentiam electo Pontifici concederet, ut ordinari & conſecrari poſſet, atque ita juriſdictionem pontificatus tum obtineret. Pro qua licentia conſequenda electio neceſſe erat certam pecuniæ quantitatem imperatori tranſmittere. Qua venia obtenta, ipſe poſtea conſecrabatur & Romanum adminiſtrabat Pontificatum. Anteà enim idem dies comitiorum & conſecrationis Pontificis renunciati erant. Hoc autem ideo Juſtinianum Imperatorem; vel ex ejus auctoritate Vigilium Papam inſtituiſſe credendum eſt, ut Imperator certus eſſet de conditionibus novi Pontificis, cujus tum maxima eſſe auctoritas cœperat, Imperatoribus præſertim Italia abſentibus, ne aliquo Pontifice factioſo, vel Imperatoris hoſte ordinato, Urbs & Italia eo auctore ab orientali Imperio deficeret, ſeque finitimis barbaris traderet, quod Silverium Papam aliquando quæſiiſſe ſibi perſuadebat. Qua ratione fiebat, ut in novis Comitiis eum potiſſimum Romanum Pontificem crearent, quem Imperatori à quo confirmandus erat, amicum eſſe ſcirent, & de quo ille confideret, nihil in Italia contra Imperium moliturum, barbaris præſertim Longobardis, eam paulò poſt vexantibus. Perduravit hæc conſuetudo uſque ad Benedictum II. cujus ſanctitate permotus Conſtantinus Imperator Heraclij pronepos edicto ſuo juſſit, ut deinceps quem clerus S. P. Q. R. Pontificem ſummum delegiſſent, ei nulla amplius Imperatoris confirmatio exſpectanda eſſet, ſed more vetuſtiſſimo, ſtatim ab Epiſcopis ordinaretur. Rurſus Hadrianus primus hoc jus, & paulò amplius Carolo magno Fran-

Digitized by Google

corum Regi, & ejus ſucceſſoribus Regibus Françorum, primum, deinde Imperatoribus Romanorum conceſſit, quod ſucceſſoribus ejus ab Hadriano III. ereptum Otthoni primo Germanorum Regi, & Romano Imperatori reſtituit Leo VIII. Id poſtremò Gregorius 7. Henrico 4. ademptum Cardinalibus, & clero S. P. Q. R. primum, deinde alij Pontifices, qui ſecuti ſunt, Cardinalibus tantum permiſere, quod ad noſtra uſque ſecula perdurat. Ex epiſtola S. Gregorij 4. libri primi, Anaſtaſio Bibliothecario in vitis Pelagij 2. Vitelliani, Agathonis, & Benedicti 2. Romanorum Pontificum. Item poſt Carolum magnum, Gregorij F. Sergij 2. Leonis 4. Benedicti 2. Romanorum Pontificum. Item poſt Carolum magnum, Gregorij 4. Sergij 2. Leonis 4. Benedicti 3. & Nicolai, Abbate Urſpergenſe ex Adomaro monacho S. Germani in eorundem Pontificum enarrationibus Regiſtro Gregorij Papæ 7. Sigeberto in Chronico, Guilielmo Tyrio l. 1. c. 13. de bello ſacro, Gratiano in decretis diſtinctione 63. Concilij Lateranenſis ſub Alexandro 3. Papa celebrati actis & aliis vetuſtis S. R. E. monumentis.

Quæ Baronius his oggannit, & præſertim, quaſi conceſſio Hadrian. Carolo Magno facta, ſubleſtæ ſit fidei, culpam peſſimæ fictionis in *Sigebertum* transferens *Annal. T. IX. ad a. Ch. 774. n. 14. antequam ulterius progrediamur, conveniendus eſt nobis Sigebertus atque de re magni momenti ab eo ratio expoſcenda eſt. Erit Lector, ut cum audieris, mox illud more tragico exclamare cogaris. O ſcelus; o impoſtura, o fraus!* ea omnia ſolida refutatione excluſit *Zieglerus*, oſtendendo inſuper, fidem factorum illorum non ex Sigeberto, ſed ex *Anaſtaſio* potiſſimum Bibliothecario jamdum conſtare poſſe *Lib. II. Cap. II. de jure Principis circa elect. Epiſcoporum n. 15.* Ut facile appareat 2000. iſtorum errorum numerum, quos Benedictinus quidam monachus, referente *Colomeſio in Bibliotheca ſelecta gallice ſcripta p. 110* in Baronio deprehendit, hôc poſſe augeri. Atque hinc quoque erudiri queat, qui forte *Azorium Inſtit. Moral. P. IIda. Lib. IV. Cap. V. p. m. 410* ſe uitur.

§. VII. Hoc

§ VII. Hoc monſtri, quomodo Imperatorum jus poſſet deſtruere, Hildebrandus monſtroſiſſimus, & jam antea alebat, quam ad Romanam ſedem eſſet evectus. Teſtatus eſt id electione Alexandri II. Redarguit utriuſque proterviam *Zieglerus* noſter de Epiſcopis Cap. II. p. m. 282. & in Hildebrandum quam maxime animadvertit, quod Alexandro Imperatorem præterituro faces ſubdiderit, & ſaniora conſilia Hannonis Archi-Epiſcopi Colonienſis amolitus plane ſit. Appoſite ibidem citat locum *Naucleri gener. 36.* Hannonem his verbis Alexandrum compellantem, & Hildebrandum ardelionem reſpondentem introducentis: *Quo factum eſt modo, mi frater Alexander, ut præter ſervatos hactenus mores præter legem olim Romanis Pontificibus præſcriptam, Pontificatum Romanum a Rege & Domino meo Henrico injuſſus acceperis & incipiens a Carolo multo nominavit, a quibus Pontifices vel electi fuere, vel confirmati aut eorum ab his electio affirmata. Parantem plura dicere Hildebrandus ArchiDiaconus, cœtu Cardinalium annuente, reſpondit: Nullum unquam jus, nullum imperium, Ottho Archiepiſcope Regibus & Imperatoribus Romanis in Pontificis Romani electione fuit, & ſi quid per vim, ſiquid perperam actum ſit, cenſura poſtea patrum correctum eſt.*

Quemadmodum vero Hildebrandus Imperatorum jura circa electionem Pontificis proculcavit; ita Innocentius IIdus populo ſuffragandi libertatem abrogavit, donec tandem maxima pars Cleri ab hoc actu excluſa, iſque ſolis Cardinalibus proprius factus eſt. teſtatur id *Onuphrius Panvinius in notis ad vitam Innocentii IIdi p. 186.*

„ Innocentium II natione Romanum, de regione Tranſti-„ berina ex Patre Johanne fuiſſe conſtans fama eſt. Cæterum „ familiam ejus de Papa ſive de Papareſcis vocatam eſſe intelli-„ gitur ex antiquo pulpito marmoreo, quod Romæ in ædicula „ S. Jacobi trans Tiberim adhuc exſtat, ab ejus nepote Cincio

Car-

„ Cardinali S. Hadriani facto, ut elogium marmoreæ tabulæ inſcriptum indicat. Hanc vero gentem eam eſſe, quæ nunc de Matthæis appelata, nobiliſſima in urbe viget, ex eo mihi perſvadeo, quod in vetuſtis tabellarum ejus familiæ inſtrumentis qui nunc de Matthæis, tunc de Papareſcis vocantur. Meam vero hanc opinionem maxime confirmat, quod Matthæiſorum familia ex transtiberina regione oriunda eſt, & nova hæc ejus gentis inſignia, haud multum ab antiquis illius clypeis differunt. Hoc tempore populus Romanus multa cum finitimis Tiburtinis, Tuſculanis, Albanis, Præneſtinis & reliquis Latii Populis bella gerere cœpit. Quare Tuſculi tandem excidio quinquageſimo poſtquam ſuſcepta fuerant anno finita ſunt. Quorum occaſione Romano Pontifice Innocentio II. qui pacem, quam bellum malebat, à civitatis adminiſtratione ſubmoto, novum Reipublicæ corpus, præter ejus voluntatem, conſtitutum eſt. Senatoribus aliquot (non conſulib. ut Platina & Volaterranus tradunt) equeſtri ordine, patricio, qui omnibus præeſſet, judicibuſque quibuſdam, veterum Romanorum exemplo, inſtitutis. In quibus controverſiis populus Romanus, quod Pontifici rebellis eſſet, anathemate notatus, tunc primum à Pontificiis comitiis omninò excluſus eſt, & ad ſolos cardinales, pontificis electio paulatim, cleri etiam primoribus omninò excluſis, vel in cardinalium collegio cooptatis redacta. Primus porro ſine ullo populi interventu papa creatus eſt, mortuo Innocentio ſecundo, Cæleſtinus ſecundus. Ex vetuſto ſine Autoris nomine libro bibliothecæ Palatinæ, & Othone Friſingenſi libro hiſtoriarum ſeptimo Ca. XXVII. XXXI. & XXXIV. Item lib. de geſtis Friderici Imperatoris cap. XXVII. XXIX. qui hanc etiam de electione rem tantum tetigit.

De Cardinalibus vero, purpuratis illis Patribus, bene multa hic in medium poteram afferre, niſi vererer in molem excreſce-

Digitized by Google

creſcere iſthanc ſcriptionem; quare Lectori ſatius duxi conſulere elencho quodam auctorum, qui ex inſtituto Cardinem Romanum ejuſque antiſtites deſcripſerunt. Sunt horum præcipui *Gundiſſalvus de Villadiego*, *Hieronymus Manfredus Ferrarienſis*, *Martinus Garatus Laudenſis*, *Andreas Brabatia*, *Onuphrius Panvinius*, *aliique*: Facere tamen non poſſum, quin *Eclogam memorabilium Cardinalitiorum* heic inſeram. Principio hanc ſuam dignitatem divino jure fundatam volunt Cleri Romani optimates, pro qua ſententia annituntur *Matthias Ugonius*, *Borellus*, *Lancelottus*, *Panvinius*, *Diana*. Eo quod Pontifex in jure Canonico fratres ſuos Cardinales in Levitici generis ſacerdotibus fuiſſe adumbratos aſſerat, & quod 1. Reg. II. dicatur *Domini ſunt Cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.* Conf. *Dianam* reſolutt: P. 5, tract, 2, reſol. 2. p. 41. Tum, neſcio quam, ſanguinis propinquitatem cum ipſo Pontifice mentiuntur. *Cardinales enim* (verba Dianæ refero l. c. reſol. 33. p. 52.) *dicuntur inviſcerati Papæ & dicuntur pars corporis Papæ & una perſona cum illo, ut habetur in Cap. Felices de pœnis in 6. ex qua cauſa ego puto, quod eſt valde notandum, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe Sanguinis miſſionem pati, ſine licentia Papæ, ubi poſſet commode habere, ut ex Hoſtienſi docet Perez in Pentateucho fidei tract. 3. dub. 3. cap. 8. n. 81. & Villadiego de Cardinalibus quæſt. V. n. 13.*

Numerus Cardinalium non uno modo definitur. Ex Bulla Sixti V. LXX. conſtituuntur, ut LXX. ſeniores referre videantur. Ex Baſileenſi Concilio XXIV. habendi erant, hodie tamen liberæ determinationi Pontificis relinquitur. Galerum ſ. pileum rubrum Innocentius IV. iiſdem attribuit in Concilio Lugdunenſi. Bonifacius VIII. veſtes purpureas conceſſit. Urbanus VIII. titulum Eminentiæ. Diſpeſcitur Collegium illud eminens in tres potiſſimum Claſſes: Epiſcoporum, Presbyterorum & Diaconorum. Septem prius Romæ fuiſſe Epi-

Digitized by Google

ſcopos Cardinales, hodie autem *Secundæ ſ. ſylvæ Candidæ epiſcopatum* exſpiraſſe, referunt atque dolent fratres *Macri in Hierolexico p. 125.*

„ Septem prius erant Epiſcopi Cardinales, nempe, Hoſtienſis, qui habet uſum pallij, de quo vide in dict. Pallium. Portuenſis, Præneſtinus, Albanenſis, Tuſculanus, Sabinus & ſanctæ Rufinæ, & Secundæ, ſeu Sylvæ Candidæ etiam dictus, qui tamen epiſcopatus hodie eſt ſuppreſſus. Hi enim ſeptem Epiſcopi ſeptem angelicos ſpiritus repræſentabant, qui in conſpectu Dei aſſiſtunt, ſeu ſeptem aurea candelabra, in quorum medio filii hominis Majeſtas reſidet, ut in Apocalypſi narratur; eodemque modo ſeptem illi epiſcopi ſummo Chriſti Vicario in gravioribus Eccleſiæ negotiis continuò tenebantur aſſiſtere, & ipſi erant, (ut Petrus Damianus in epiſt. an Cadolum Antipapam ait) ſeptem oculi ſuper petram, hoc eſt, Eccleſiam Romanam, ut Zacharias Proph. inquit: (ſuper lapidem unum ſeptem oculi ſunt cap. 3.) quem ſeptenarium numerum ob continentiam in ſe variorum myſteriorum Pontifex reſtituere deberet; ſubſtituendo, ſcilicet, alium Epiſcopum loco ſylvæ Candidæ, qui à Caliſto II. anno 1120. Portuenſi Epiſcopatui unitus fuit, & hodie in pagum locus hic redactus eſt, ſub proprietate Hoſpitalis ſancti Spiritus in Saxia:

Cetera lubens tranſeo, & ad reliqua inſtituti mei pergo. Hic itaque ordo purpuratorum Patrum eligit Pontificem. Utrum vero id faciat ex natura dignitatis Cardinalitiæ, ſive utrum Cardinales qua tales eligant, anne potius qua ab Eccleſia Univerſali illis hæc poteſtas eſt demandata, acriter in quibuſdam Papæorum ſcholis diſceptatur. Pariſienſes maxime Theologi a Cajetano hic diſſentiunt, & cum hic totum illud ad Pontificem ipſum referat. Opuſc. 1. c. 6. opuſc. 2. cap. 22. illi contra ea contendunt Papæ electionem ab eccleſia univerſali abſolute

Digitized by Google

ſolute & in omnibus pendere, tam in deputandis electoribus, quam in modo electionis præſcribendo, corrigendo, innovando. Conferatur *Almainus de auctoritate eccleſiæ Cap. 0.* & addantur verba *Torcellani de poteſtate Papæ.* (quem libellum primum ex MSS. edidit M.A. de Dominis & Reipubl. Eccleſiaſt. part. 1. ſuffixit) propoſ. 9. *Papam non poſſe auferre eccleſiæ univerſali poteſtatem eligendi, quia ipſius eccleſiæ eſt, ſibi caput conſtituere.* Receptiorem tamen priorem ſententiam fuiſſe, & eſſe, evincit quæſtio, quæ alias quoque in Cadmæorum fratrum pugnis excutitur: *Annon caſus dari poſſit, in quo electionis jus penes eccleſiam ſit.* Recidit eodem quæſtio *Dianæ* Tom. V. Opp. Tr. 2. reſol 73 fol 63, an ſi eccleſia vacaret tempore, quo concilium generale eſt congregatum electio ſummi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales. Hic caſus accidit tempore Concilii Conſtantienſis, & res ex conſenſu communi tranſacta eſt. Quid vero ſentiendum de jure? pertractat late illam quæſtionem *Albanus de Cardinalibus qu.* 35. circa quam aliqui volunt ad Cardinales ſpectare electionem, ſi ſedes vacat per obitum vel per renunciationem. Si vero vacet, vel quia Pontifex ab ipſa ſede ſit depoſitus, vel ejus electio irrita & nulla ab ipſo Concilio declarata ſit, putant ejuſdem Concilii eſſe eligere novum Pontificem, quia tum Concilium habeat poteſtatem Pontificem hæreticum deprehenſum deponendi, quod eſt plus, c. *Si Papa.* diſt. 40. multo magis debet illi concedi eligere quod eſt minus. Verum alii tradunt, ceu ſupra quoque monuimus, nullo caſu jus eligendi Pontificem pertinere ad concilium, neque concilium poſſe hanc facultatem auferre Cardinalibus, quia non a Concilio ſed a ſummo Pontifice acceperunt. Ergo ſola Concilii auctoritate poteſtas jure nequit auferri, niſi Romani Pontificis conſenſus acceſſerit & hæc opinio nobis magis placet cum *Albano* & *Azorio. Tom.* II. *Lib.* IV. *Cap* 3. *qu.* 13. cum hac tamen limitatione, ut eam poteſtatem Cardinalibus

Digitized by Google

poſſit adimere, ſi juſta alioqui cauſa ſubſit; at ſi ex ſede eſſet ob crimen hæreſis Pontifex dejectus & Cardinales eſſent criminis participes, aut alia de cauſa ſuſpecti, aut veriſimile crederetur offenſionem orituram, aut ſchiſma, vel magnam eccleſiaſticæ pacis perturbationem, tunc enim ob eccleſiæ communem ſalutem jure poſſet ad tempus non in perpetuum Cardinalibus ea poteſtas auferri, alioqui maxime.

§. VIII. Cum vero Cardinalitia dignitas etiam ultra tres claſſes, quibus Collegium illud eminens primario abſolvitur, pateat, enodatius hic nobis perquirendum, quinam igitur ad electionem Pontificis admittantur. Notum quippe iis quandoque purpuram illam conferri, qui ordinem non habent, & infantibus quoque, quod exemplo Pauli Vti patet, qui principi Sabaudiæ *Mauritio* quatuordecim fere annos nato, & Ferdinando Infanti Hiſpaniæ, Philippi III. filio, ætatis anno decimo dignitatem Cardinis elargitus eſt. Hi ſunt fere, qui ab electionis poteſtate remoti ponuntur. ita namque Pius IV. *Statuimus etiam & declaramus, quod ſi forte aliquis Cardinalium ſaltem in Diaconatus ordine conſtitutus non fuerit, is nullatenus ad eligendum admitti debeat.* Diaconi vero, quibus os clauſum, non item. Non immerito quæſitum alias eſt, annon, qui in conſiſtorio carent facultate pronunciandi, in electione quoque tacere debeant. Sed ignorabit forte quiſquam quinam illi ipſi ſint, & quomodo tales efficiantur, de quibus hic quæritur. His lucem pro declarandis terminis fœneror ex Ceremoniali ArchiEpiſcopi Corcyrenſis p. 97.

„ In primo conſiſtorio Pontifex novis Cardinalibus clau-
„ dit os, inhibetque, ne quid loqui præſumant in conſiſtoriis
„ aut conſiliis quouſque de conſilio fratrum duxerit eis os ape-
„ rire. In ſecundo conſiſtorio, aut tertio conſuevit eisdem
„ Pontifex aperire os in hunc modum. Poſtquam omnes tam
„ antiqui quam novi conſederint, Pontifex jubet exire novos

Cardi-

„ Cardinales, qui exeuntes exſpectant extra conſiſtorium in lo-
„ co condecenti: & ſummus Pontifex proponit antiquis Car-
„ dinalibus, an illis videatur, quod novis ſit aperiendum os,
„ & illis ſigillatim conſentientibus, vocantur intus novi Car-
„ dinales & ſedent in locis ſuis. Tunc Pontifex novos Car-
„ dinales ſtantes verbis paterna charitate plenis inſtruit, quo-
„ modo ſe in omnibus cum gravitate, modeſtia, humanitate,
„ & prudentia gerere debeant: quod in conſiſtoriis cum re-
„ verentia & modeſtia loquantur. Mentem ſuam exponant
„ non per modum contradicendi, ſeu impugnandi aliorum di-
„ cta: ſed cum omnium reverentia ac modeſtia ſententiam
„ ſuam explicent, ea prudentia, quam Dominus eis ſubminiſtra-
„ re dignabitur. In conſiliis ſeu votis explicandis ſolum Deum
„ præ oculis habeant. Domum atque familiam ſuam cum o-
„ mni honeſtate gubernent, non ſint in ea luſores, rixatores,
„ ganeones & viri infames: familiæ namque vitia plerumque
„ dominis impingi ſolent. Unde illud; Qualis Rex, talis &
„ populus. Incumbant, cum vacant â publicis negotiis, bo-
„ narum artium ſtudiis. In menſa ſemper aliquid audiant de
„ ſacra ſcriptura, Hæc & alia pleraque in hunc modum po-
„ terit ſanctiſſ. Dominus noſter novis Cardinalibus dicere,
„ prout ſuæ ſanctitati videbitur expedire. Deinde aperit eis
„ os, dicens: Aperimus vobis os tam in collationibus, quam in
„ conſiliis atque in electione ſummi Pontificis & in omnibus
„ actibus, tam in conſiſtorio quam extra, qui ad Cardinales ſpe-
„ ctant, & quos ſoliti ſunt exercere, in nomine patris & filii
„ & ſpiritus ſancti Amen. Deinde accedentes novi Cardinales, u-
„ nus poſt alium, Pontificem, primus genuflectit ante Pontificem:
„ qui accipiens annulum pretioſum ad hoc præparatum, immittet
„ in digito annulari dextræ manus Cardinalis, dans ei annulum
„ & titulum, dicens: Ad honorem Dei omnipotentis, ſan-

„ adſimile inauditum, neque de Petruccio, neque de Diœceſi
„ ubi Epiſcopum à pluribus annis egit, etſi ſerpere ſoleat do-
„ ctrina, quæ proclivis eſt ad perniciem. Igitur quid iſtud tam
„ mirum, ſi in tanto cauſæ ac meritorum diſcrimine, ambo
„ diſſimili ratione tractentur. Multa ſunt deinde quæ Petruc-
„ cium ad veritatem revocant, atque ad excutiendum prava-
„ rum, queis imbutus eſt opinionum jugum; Pontificis in ipſum
„ benevolentia ac longanimitas, perfidi Molinos finis ac præ-
„ cipitium, vox populi Chriſtiani, quæ illum deteſtata eſt, exem-
„ plum illuſtriſſimi Hiſpalenſis Archiepiſcopi Michaelem de
„ Molinos, cui olim addictiſſimus erat, ejurantis per epiſto-
„ lam ad Innocentium XI, huic opuſculo ſubnexam: & cur
„ non breves iſtæ Conſiderationes, ſi ad manus ejus deve-
„ niant. Ea enim de quibus in iis diſputatur, quæque Petruc-
„ cium in errorem induxere, ejuſmodi ſunt, ut cum magnificè
„ primò dici videantur, conſiderata minus probentur.

§. IX. De ſuffragantium numero, quot ad juſtam ele-
ctionem requirantur, non valde laborant eligentes, neque nos
adeo veſtigiis illorum inſiſtentes laborabimus, Quotquot e-
nim elapſo decimo poſt obitum Pontificis die Conclave intra-
runt, iis integrum eſt, ſtatim ſe ad electionem accingere, eam-
que omnibus modis valituram edere, præſentibus Cardinalibus
quotcunque. Id quod clare mandat Bulla, ex qua inſimul con-
ſtabit, non fuiſſe, quod in nupera electione Cardinales indige-
næ Gallicanos, ſiquidem tardaſſent longius, aliquantisper exſpe-
ctarent. Eſt illa pii IV. Lapſis verò decem diebus à die obitus
„ Pontificis, ingreſſus Conclavis nullatenus prorogetur, aut diffe-
„ ratur; ſed ſequenti die, Miſſa de SpirituSancto celebrata, ſive Car-
„ dinales abſentes venerint, ſive non, qui fuerint præſentes ſta-
„ ſtim conclave ingredi teneantur, & ingredientes ipſi abſque
„ mora aliqua, omiſſa omninò capitulorum confectione, primis
„ diebus fieri ſolitorum, in electionis negotio procedant, &
ſingu-

Digitized by Google

„ ſingulis diebus ſcrutinium fiat, & in primo ſcrutinio etiam „ accedere liceat. Declarantes nihilominus, quod poſtquam „ Cardinales præſentes, aliis Cardinalibus etiam de latere Le- „ gatis, aut ex alia quacunque etiam publica cauſa, etiam cum „ licentia ſummi Pontificis abſentibus, ulterius non exſpectatis, „ poſt tamen lapſum dictorum decem dierum à morte Ponti- „ ficis, electionem, ſive intra ſive extra Conclave fecerint, „ electio ſic facta ex itineris, aut alterius etiam probabilis, & „ notorii ipſorum Card. abſentium impedimenti prætextu, im- „ pugnari minime valeat, cum publica utilitas ex matura ele- „ ctione proveniens, cuivis alteri rationi præferri debeat.

Duabus tamen tertiis abſolvitur electio, *quo de Cap. VI.* Quod ſi vero *bini* tantum remaneant in Conclavi Cardinales, qui tertias efficere haud queant, quæritur anne illi actum hunc queant conſummare? & quid ſi res ad *unicum* redeat? Movet iſt- hanc quæſtionem ſatis ambitioſe *Diana Tom. V. Opp. Moral. Reſol. LXX. fol. 63,* & pro negativa affert Caſtrum Palaum (adverſus Bonacinam) T. I. Tr. 3. diſp. 1. punct 23. n. 20. qui provocet ad c. *ubi periculum & Cleri.* ne Romani, ubi de nu- mero plurali ſemper dicitur, imo de collegio & cœtu, qui non videtur eſſe unus, neque duo; ſed ad minimum tres. Adfir- mat vero *Bonacina tr. de legibus diſp. 1. qu. 1. punct. 3. n. 28. Dico igitur remanere facultatem eligendi ſummum Pontificem etiamſi duo tantum Cardinales remanerent in Conſiſtorio reliquis mortuis vel abſentibus ex Cap. Adrianus & c. non licet pro his diſt. 63. & cap. cum duobus ſeqq. 18. q. 2.* quo caſu unus poteſt eligere alium ex *ſylv. excomm 9. n. 2. Joan. de Aran. in cap. fin. de appell.* Immo etiamſi unus remaneat ad illum ſpectabit electio. *gloſs. in Clem. ne Romani de elect.* Laudenſis de Cardinalibus qu. 14. *Pavin: de officio cap ſede vacante pr. et. 5. n. 8.* ubi dicit, *quod ſolus Cardina- lis in conclavi clauſus remanens ceteris exeuntibus vel negligenti-*

corum Regi, & ejus ſucceſſoribus Regibus Francorum, primum, deinde Imperatoribus Romanorum conceſſit, quod ſucceſſoribus ejus ab Hadriano III. ereptum Otthoni primo Germanorum Regi, & Romano Imperatori reſtituit Leo VIII. Id poſtremò Gregorius 7. Henrico 4. ademptum Cardinalibus, & clero S. P. Q. R. primum, deinde alij Pontifices, qui ſecuti ſunt, Cardinalibus tantum permiſere, quod ad noſtra uſque ſecula perdurat. Ex epiſtola S. Gregorij 4. libri primi, Anaſtaſio Bibliothecario in vitis Pelagij 2. Vitelliani, Agathonis, & Benedicti 2. Romanorum Pontificum. Item poſt Carolum magnum, Gregorij F. Sergij 2. Leonis 4. Benedicti 2. Romanorum Pontificum. Item poſt Carolum magnum. Gregorij 4. Sergij 2. Leonis 4. Benedicti 3. & Nicolai, Abbate Urſpergenſe ex Adomaro monacho S. Germani in eorundem Pontificum enarrationibus Regiſtro Gregorij Papæ 7. Sigeberto in Chronico, Guilielmo Tyrio l. 1. c. 13. de bello ſacro, Gratiano in decretis diſtinctione 63. Concilij Lateranenſis ſub Alexandro 3. Papa celebrati actis & aliis vetuſtis S. R. E. monumentis.

Quæ Baronius his oggannit, & præſertim, quaſi conceſſio Hadriani Carolo Magno facta, ſubleſtæ ſit fidei, culpam peſſimæ fictionis in *Sigebertum* transferens *Annal. T. IX. ad a. Ch. 774. n. 14. antequam ulterius progrediamur, conveniendus eſt nobis Sigebertus atque de re magni momenti ab eo ratio expoſcenda eſt. Erit Lector, ut cum audieris, mox illud more tragico exclamare cogaris. O ſcelus; o impoſtura, o fraus!* ea omnia ſolida refutatione excluſit *Zieglerus*, oſtendendo inſuper, fidem factorum illorum non ex Sigeberto, ſed ex *Anaſtaſio* potiſſimum Bibliothecario jamdum conſtare poſſe *Lib. II. Cap. II. de jure Principis circa elect. Epiſcoporum n. 15.* Ut facile appareat 2000. iſtorum errorum numerum, quos Benedictinus quidam monachus, referente *Colomeſio in Bibliotheca ſelecta gallice ſcripta p. 110* in Baronio deprehendit, hôc poſſe augeri. Atque hinc quoque erudiri queat; qui forte *Azorium Inſtit. Moral. P. IIda. Lib. IV. Cap. V. p. m. 410* ſequitur.

§ VII. Hoc

§ VII. Hoc monſtri, quomodo Imperatorum jus poſſet deſtruere, Hildebrandus monſtroſiſſimus, & jam antea alebat, quam ad Romanam ſedem eſſet evectus. Teſtatus eſt id electione Alexandri II. Redarguit utriuſque protervıam *Zieglerus* noſter de Epiſcopis Cap. II. p. m. 282. & in Hildebrandum quam maxime animadvertit, quod Alexandro Imperatorem præteriituro faces ſubdiderit, & ſaniora conſilia Hannonis Archi-Epiſcopi Colonienſis amolitus plane ſit. Apposite ibidem citat locum *Naucleri gener. 36.* Hannonem his verbis Alexandrum compellantem, & Hildebrandum ardelionem reſpondentem introducentis: *Quo factum eſt modo, mi frater Alexander, ut præter ſervatos hactenus mores præter legem olim Romanis Pontificibus præſcriptam, Pontificatum Romanum a Rege & Domino meo Henrico injuſſus acceperis & incipiens a Carolo multo nominavit, a quibus Pontifices vel electi fuere, vel confirmati aut eorum ab his electio affirmata. Parantem plura dicere Hildebrandus ArchiDiaconus, cætu Cardinalium annuente, reſpondit: Nullum unquam jus, nullum imperium, Ottho Archiepiſcope Regibus & Imperatoribus Romanis in Pontificis Romani electione fuit, & ſi quid per vim, ſiquid perperam actum ſit, cenſura poſtea patrum correctum eſt.*

Quemadmodum vero Hildebrandus Imperatorum jura circa electionem Pontificis proculcavit; ita Innocentius IIdus populo ſuffragandi libertatem abrogavit, donec tandem maxima pars Cleri ab hoc actu excluſa, iſque ſolis Cardinalibus proprius factus eſt. teſtatur id *Onuphrius Panvinius in notis ad vitam Innocentii IIdi p. 186.*

„ Innocentium II natione Romanum, de regione Tranſti-„ berina ex Patre Johanne fuiſſe conſtans fama eſt. Cæterum „ familiam ejus de Papa ſive de Papareſcis vocatam eſſe intelli-„ gitur ex antiquo pulpito marmoreo, quod Romæ in ædicula „ S. Jacobi trans Tiberim adhuc exſtat, ab ejus nepote Cincio

Car-

„ Cardinali S. Hadriani facto, ut elogium marmoreæ tabulæ in-
„ ſcriptum indicat. Hanc vero gentem eam eſſe, quæ nunc de
„ Matthæis appelata, nobilisſima in urbe viget, ex eo mihi per-
„ ſvadeo, quod in vetuſtis tabellarum ejus familiæ inſtrumentis
„ qui nunc de Matthæis, tunc de Papareſeis vocantur. Meam
„ vero hanc opinionem maxime confirmat, quod Matthæiſo-
„ rum familia ex transtiberina regione oriunda eſt, & nova hæc
„ ejus gentis inſignia, haud multum ab antiquis illius clypeis dif-
„ ferunt. Hoc tempore populus Romanus multa cum finitimis
„ Tiburtinis, Tuſculanis, Albanis, Prænestinis & reliquis Latii Po-
„ pulis bella gerere cœpit. Quare Tuſculi tandem excidio quin-
„ quageſimo poſtquam ſuſcepta fuerant anno finita ſunt. Quo-
„ rum occaſione Romano Pontifice Innocentio II. qui pacem,
„ quam bellum malebat, à civitatis adminiſtratione ſubmoto,
„ novum Reipublicæ corpus, præter ejus voluntatem, conſtitu-
„ tum eſt. Senatoribus aliquot (non conſulib. ut Platina & Vo-
„ laterranus tradunt) equeſtri ordine, patricio, qui omnibus præ-
„ eſſet, judicibuſque quibuſdam, veterum Romanorum exem-
„ plo, inſtitutis. In quibus controverſiis populus Romanus,
„ quod Pontifici rebellis eſſet, anathemate notatus, tunc pri-
„ mum à Pontificiis comitiis omninò excluſus eſt, & ad ſolos
„ cardinales, pontificis electio paulatim, cleri etiam primori-
„ bus omninò excluſis, vel in cardinalium collegio cooptatis
„ redacta. Primus porro ſine ullo populi interventu papa
„ creatus eſt, mortuo Innocentio ſecundo, Cæleſtinus ſecundus.
„ Ex vetuſto ſine Autoris nomine libro bibliothecæ Palatinæ,
„ & Othone Friſingenſi libro hiſtoriarum ſeptimo Ca. XXVII.
„ XXXI. & XXXIV. Item lib. de geſtis Friderici Imperatoris
„ cap. XXVII. XXIX. qui hanc etiam de electione rem tan-
„ tum tetigit.

De Cardinalibus vero, purpuratis illis Patribus, bene mul-
ta hic in medium poteram afferre, niſi vererer in molem ex-
creſce-

creſcere iſthanc ſcriptionem; quare Lectori ſatius duxi conſulere elencho quodam auctorum, qui ex inſtituto Cardinem Romanum ejuſque antiſtites deſcripſerunt. Sunt horum præcipui *Gundiſſalvus de Villadiego*, *Hieronymus Manfredus Ferrarienſis*, *Martinus Garatus Laudenſis*, *Andreas Brabatia*, *Onuphrius Panvinius*, *aliique*: Facere tamen non poſſum, quin *Eclogam memorabilium Cardinalitiorum* heic inſeram. Principio hanc ſuam dignitatem divino jure fundatam volunt Cleri Romani optimates, pro qua ſententia annituntur *Matthias Ugonius*, *Borellus*, *Lancelottus*, *Panvinius*, *Diana*. Eo quod Pontifex in jure Canonico fratres ſuos Cardinales in Levitici generis ſacerdotibus fuiſſe adumbratos aſſerat, & quod 1. Reg. II. dicatur *Domini ſunt Cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem*. Conf. *Dianam* reſolutt: P. 5, tract, 2, reſol. 2, p. 41. Tum, neſcio quam, ſanguinis propinquitatem cum ipſo Pontifice mentiuntur. *Cardinales enim* (verba Dianæ refero l. c. reſol. 33. p. 52.) *dicuntur inviſcerati Papæ & dicuntur pars corporis Papæ & una perſona cum illo, ut habetur in Cap. Felices de pœnis in 6. ex qua cauſa ego puto, quod eſt valde notandum, Cardinales ægritudine laborantes non poſſe Sanguinis miſſionem pati, ſine licentia Papæ, ubi poſſet commode habere, ut ex Hoſtienſi docet Perez in Pentateucho fidei tract. 3. dub. 3. cap. 8. n. 81. & Villadiego de Cardinalibus quæſt. V. n. 13.*

Numerus Cardinalium non uno modo definitur. Ex Bulla Sixti V. LXX. conſtituuntur, ut LXX. ſeniores referre videantur. Ex Baſileenſi Concilio XXIV. habendi erant, hodie tamen liberæ determinationi Pontificis relinquitur. Galerum ſ. pileum rubrum Innocentius IV. iiſdem attribuit in Concilio Lugdunenſi. Bonifacius VIII. veſtes purpureas conceſſit. Urbanus VIII. titulum Eminentiæ. Diſpeſcitur Collegium illud eminens in tres potiſſimum Claſſes: Epiſcoporum, Presbyterorum & Diaconorum. Septem prius Romæ fuiſſe Epi-

ſcopos Cardinales, hodie autem *Secundæ ſ. ſylvæ Candidæ epiſcopatum* exſpiraſſe, referunt atque dolent fratres *Macri in Hierolexico p. 125.*

„ Septem prius erant Epiſcopi Cardinales, nempe, Hoſtienſis, qui habet uſum pallij, de quo vide in dict. Pallium. „ Portuenſis, Præneſtinus, Albanenſis, Tuſculanus, Sabinus „ & ſanctæ Rufinæ, & Secundæ, ſeu Sylvæ Candidæ etiam di-„ ctus, qui tamen epiſcopatus hodie eſt ſuppreſſus. Hi enim „ ſeptem Epiſcopi ſeptem angelicos ſpiritus repræſentabant, qui „ in conſpectu Dei aſſiſtunt, ſeu ſeptem aurea candelabra, in „ quorum medio filii hominis Majeſtas reſidet, ut in Apoca-„ lypſi narratur; eodemque modo ſeptem illi epiſcopi ſum-„ mo Chriſti Vicario in gravioribus Eccleſiæ negotiis conti-„ nuò tenebantur aſſiſtere, & ipſi erant, (ut Petrus Damianus „ in epiſt. an Cadolum Antipapam ait) ſeptem oculi ſuper pe-„ tram, hoc eſt, Eccleſiam Romanam, ut Zacharias Proph. in-„ quit: (ſuper lapidem unum ſeptem oculi ſunt cap. 3.) quem „ ſeptenarium numerum ob continentiam in ſe variorum my-„ ſteriorum Pontifex reſtituere deberet; ſubſtituendo, ſcilicet, „ alium Epiſcopum loco ſylvæ Candidæ, qui à Caliſto II. anno „ 1120. Portuenſi Epiſcopatui unitus fuit, & hodie in pagum „ locus hic redactus eſt, ſub proprietate Hoſpitalis ſancti Spiri-„ tus in Saxia:

Cetera lubens tranſeo, & ad reliqua inſtituti mei pergo. Hic itaque ordo purpuratorum Patrum eligit Pontificem. Utrum vero id faciat ex natura dignitatis Cardinalitiæ, ſive utrum Cardinales qua tales eligant, anne potius qua ab Eccleſia Univerſali illis hæc poteſtas eſt demandata, acriter in quibuſdam Papæorum ſcholis diſceptatur. Pariſienſes maxime Theologi a Cajetano hic diſſentiunt, & cum hic totum illud ad Pontificem ipſum referat. Opuſc. 1. c. 6. opuſc. 2. cap. 22. illi contra ea contendunt Papæ electionem ab eccleſia univerſali abſolute

ſolute & in omnibus pendere, tam in deputandis electoribus, quam in modo electionis præſcribendo, corrigendo, innovando. Conferatur *Almainus de auctoritate eccleſiæ Cap. 9.* & addantur verba *Torcellani de poteſtate Papæ.* (quem libellum primum ex MSS. edidit M.A. de Dominis & Reipubl. Eccleſiaſt. part. 1. ſuffixit) propoſ. 9. *Papam non poſſe auferre eccleſiæ univerſali poteſtatem eligendi, quia ipſius eccleſiæ eſt, ſibi caput conſtituere.* Receptiorem tamen priorem ſententiam fuiſſe, & eſſe, evincit quæſtio, quæ alias quoque in Cadmæorum fratrum pugnis excutitur: *Annon caſus dari poſſit, in quo electionis jus penes eccleſiam ſit.* Recidit eodem quæſtio *Dianæ* Tom. V. Opp. Tr. 2. reſol 73 fol 63, an ſi eccleſia vacaret tempore, quo concilium generale eſt congregatum electio ſummi Pontificis adhuc ſpectet ad Cardinales. Hic caſus accidit tempore Concilii Conſtantienſis, & res ex conſenſu communi tranſacta eſt. Quid vero ſentiendum de jure? pertractat late illam quæſtionem *Albanus de Cardinalibus qu.* 35. circa quam aliqui volunt ad Cardinales ſpectare electionem, ſi ſedes vacat per obitum vel per renunciationem. Si vero vacet, vel quia Pontifex ab ipſa ſede ſit depoſitus, vel ejus electio irrita & nulla ab ipſo Concilio declarata ſit, putant ejuſdem Concilii eſſe eligere novum Pontificem, quia tum Concilium habeat poteſtatem Pontificem hæreticum deprehenſum deponendi, quod eſt plus, c. *Si Papa.* diſt. 40. multo magis debet illi concedi eligere quod eſt minus Verum alii tradunt, ceu ſupra quoque monuimus, nullo caſu jus eligendi Pontificem pertinere ad concilium, neque concilium poſſe hanc facultatem auferre Cardinalibus, quia non a Concilio ſed a ſummo Pontifice acceperunt. Ergo ſola Concilii auctoritate poteſtas jure nequit auferri, niſi Romani Pontificis conſenſus acceſſerit & hæc opinio nobis magis placet cum *Albano* & *Azorio. Tom.* II. *Lib.* IV. *Cap 3. qu.* 13. cum hac tamen limitatione, ut eam poteſtatem Cardinalibus

Digitized by Google

poſſit adimere, ſi juſta alioqui cauſa ſubſit; at ſi ex ſede eſſet ob crimen hæreſis Pontifex dejectus & Cardinales eſſent criminis participes, aut alia de cauſa ſuſpecti, aut veriſimile crederetur offenſionem orituram, aut ſchiſma, vel magnam eccleſiaſticæ pacis perturbationem, tunc enim ob eccleſiæ communem ſalutem jure poſſet ad tempus non in perpetuum Cardinalibus ea poteſtas auferri, alioqui maxime.

§. VIII. Cum vero Cardinalitia dignitas etiam ultra tres claſſes, quibus Collegium illud eminens primario abſolvitur, pateat, enodatius hic nobis perquirendum, quinam igitur ad electionem Pontificis admittantur. Notum quippe iis quandoque purpuram illam conferri, qui ordinem non habent, & infantibus quoque, quod exemplo Pauli Vti patet, qui principi Sabaudiæ Mauritio quatuordecim fere annos nato, & Ferdinando Infanti Hiſpaniæ, Philippi III. filio, ætatis anno decimo dignitatem Cardinis elargitus eſt. Hi ſunt fere, qui ab electionis poteſtate remoti ponuntur. ita namque Pius IV. *Statuimus etiam & declaramus, quod ſi forte aliquis Cardinalium ſaltem in Diaconatus ordine conſtitutus non fuerit, is nullatenus ad eligendum admitti debeat.* Diaconi vero, quibus os clauſum, non item. Non immerito quæſitum alias eſt, annon, qui in conſiſtorio carent facultate pronunciandi, in electione quoque tacere debeant. Sed ignorabit forte quiſquam quinam illi ipſi ſint, & quomodo tales efficiantur, de quibus hic quæritur. His lucem pro declarandis terminis fœneror ex Ceremoniali ArchiEpiſcopi Corcyrenſis p. 97.

„ In primo conſiſtorio Pontifex novis Cardinalibus clau-„ dit os, inhibetque, ne quid loqui præſumant in conſiſtoriis „ aut conſiliis quouſque de conſilio fratrum duxerit eis os ape-„ rire. In ſecundo conſiſtorio, aut tertio conſuevit eisdem „ Pontifex aperire os in hunc modum. Poſtquam omnes tam „ antiqui quam novi conſederint, Pontifex jubet exire novos

Cardi-

„ Cardinales, qui exeuntes exſpectant extra conſiſtorium in lo-
„ co condecenti: & ſummus Pontifex proponit antiquis Car-
„ dinalibus, an illis videatur, quod novis ſit aperiendum os,
„ & illis ſigillatim conſentientibus, vocantur intus novi Car-
„ dinales & ſedent in locis ſuis. Tunc Pontifex novos Car-
„ dinales ſtantes verbis paterna charitate plenis inſtruit, quo-
„ modo ſe in omnibus cum gravitate, modeſtia, humanitate,
„ & prudentia gerere debeant: quod in conſiſtoriis cum re-
„ verentia & modeſtia loquantur. Mentem ſuam exponant
„ non per modum contradicendi, ſeu impugnandi aliorum di-
„ cta: ſed cum omnium reverentia ac modeſtia ſententiam
„ ſuam explicent, ea prudentia, quam Dominus eis ſubminiſtra-
„ re dignabitur. In conſiliis ſeu votis explicandis ſolum Deum
„ præ oculis habeant. Domum atque familiam ſuam cum o-
„ mni honeſtate gubernent, non ſint in ea luſores, rixatores,
„ ganeones & viri infames: familiæ namque vitia plerumque
„ dominis impingi ſolent. Unde illud; Qualis Rex, talis &
„ populus. Incumbant, cum vacant à publicis negotiis, bo-
„ narum artium ſtudiis. In menſa ſemper aliquid audiant de
„ ſacra ſcriptura, Hæc & alia pleraque in hunc modum po-
„ terit ſanctiſſ. Dominus noſter novis Cardinalibus dicere,
„ prout ſuæ ſanctitati videbitur expedire. Deinde aperit eis
„ os, dicens: Aperimus vobis os tam in collationibus, quam in
„ conſiliis atque in electione ſummi Pontificis & in omnibus
„ actibus, tam in conſiſtorio quam extra, qui ad Cardinales ſpe-
„ ctant, & quos ſoliti ſunt exercere, in nomine patris & filii
„ & ſpiritus ſancti Amen. Deinde accedentes novi Cardinales, u-
„ nus poſt alium, Pontificem, primus genuflectit ante Pontificem:
„ qui accipiens annulum pretioſum ad hoc præparatum, immittet
„ in digito annulari dextræ manus Cardinalis, dans ei annulum
„ & titulum, dicens: Ad honorem Dei omnipotentis, ſan-

Digitized by Google

„ ctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & ſancti N. committi-
„ mus tibi Eccleſiam ſancti K. cum clero & populo, & capel-
„ lis ſuis, ſecundum formam, quâ committi conſuevit Cardina-
„ libus, qui eandem Eccleſiam in titulum habuerunt: in dia-
„ conis autem idem ſervatur, niſi quod non dicit, tituli, nec
„ adduntur capellæ. Et notandum, quod novi Cardinalis et-
„ iamſi erant antea prælati, non debent portare annulos ante-
„ quam habeant annulum â ſummo Pontifice. Cum autem
„ acceperint annulum & titulum, oſculentur pedem & Ponti-
„ ficis manum: & ſanctitas ſua eos elevet ad oſculum oris, &
„ revertuntur ad ſedes ſuas. Datis annulis & titulis Cardina-
„ libus præſentibus, conſuevit etiam Pontifex ad contentiones
„ tollendas etiam dare titulos Cardinalibus abſentibus ſiqui ſint
„ noviter creati. Et hæc omnia de ore aperiendo annulis &
„ titulis dandis poſſunt etiam fieri extra conſiſtorium ordina-
„ rium, videlicet in circulis & congregationibus; quando Car-
„ dinales vocantur pro aliqua cauſa. Et tamen ſupra dicta ſer-
„ vantur ſicut in conſiſtorio.

Sed horum omnino in electione celebranda ratio habetur, quemadmodum ſancivit Pius V. quam conſtitutionem Gregorius XV. in Ceremoniali quoque approbavit:

De Cardinale cui ante mortem Pontificis os clauſum fuit, aliquando dubitatum eſt, verum à Pio Vto fuit hæc dubitatio ſopita per ejus decretum d. 26. Januarii anno 1571. quo declaravit, hujusmodi Oris clauſuram Ceremoniam quandam eſſe, ea de cauſa introductam, ut Cardinales, antequam in Conſiſtoriis & congregationibus ſuffragium ferant de modeſtia, qua ab his ipſis in his & aliis actionibus adhiberi debet, quodammodo admoneantur; non autem pertinere ad præcipuam Cardinalium facultatem, quæ circa ſummi Pontificis electionem verſatur, quæ declaratio Pii Vti ſemper huc uſque obſervata fuit. Confer in hanc rem *Lavorium in variis elucubrationibus. tit. 3. cap. 3. n. 16.* Supereſt, ut quid de Cardi-

Digitized by Google

Cardinalibus cenſurâ notatis ſentiendum ſit aperiamus. Neque hi prohibentur electioni interreſſe, ex conceſſione Pii IV. *Et ne diſſenſionis occaſio aut ſchiſmatis oriatur, volumus cenſurarum & excommunicationum præfatarum & aliarum quarumcunque prætextu Cardinales à Pontificis electione active vel paſſive excludi nullo modo poſſe, quas quidem excommunicationes & cenſuras ad electionis effectum tantum, illis alias in ſuo robore permanſuris ſuſpendimus & ſuſpenſas eſſe volumus & declaramus. Decernentes quoque excommunicationes & cenſuras ipſas eum ſolum afficere, qui deliquerit, non autem alios, Conclavi durante, cum eo converſantes.* Eadem verba repetiit *Gregor. XV. circa finem Bullæ de Elect. Rom. Pontificis.*

Jure igitur ad electionem nuperam admiſſus eſt in Molinoſo notatus Cardinalis *Petruccius*, pertinaciſſimus ejuſdem defenſor, quod nec diſſimulat *auctor anonymus brevium conſiderationum in doctrinam Michaelis de Molinos & aliorum Quietiſtarum, Colon. de anno 1688.* licet ad frugem reverſurum eum ſperet. Digna ſunt ejus verba quæ hic omnino legantur:

„Nondum ventilabatur cauſâ Molinos, ſed ſub iſta pie„tatis larva, qua non paucos homines circumvenit, adhuc ſe„curus deliteſcebat, cum inter purpuratos Patres Petruccius „relatus eſt. Neſcio quo infortunio in impoſtoris iſtius libros „incautus incidit vir cæteroquin doctus ac pius, perverſæque „Doctrinæ venenum ſub ſpeciebus orthodoxis, ut facile fit, „ſibi propinatum liberius hauſit. Diceres eum pretioſam il„lam margaritam aut theſaurum Evangelicum inveniſſe, adeo „totus eſt in libris â ſe conſcriptis, ut explicet atque ad alios „tranſmittat, quam ſibi è cœlo videbatur accepiſſe orationis „methodum. Nihilominus immenſum inter ſe differunt Pe„truccius & Molinos. Hic enim præterquam quod Petruccio „ad errandum author fuit, prava ſua dogmata, quæ tum ver„bo tum ſcriptis paſſim docuit, in praxin deduxit. At nihil

adſi-

Digitized by Google

„ adſimile inauditum, neque de Petruccio, neque de Diœceſi
„ ubi Epiſcopum à pluribus annis egit, etſi ſerpere ſoleat do-
„ ctrina, quæ proclivis eſt ad perniciem. Igitur quid iſtud tam
„ mirum, ſi in tanto cauſæ ac meritorum diſcrimine, ambo
„ diſſimili ratione tractentur. Multa ſunt deinde quæ Petruc-
„ cium ad veritatem revocant, atque ad excutiendum prava-
„ rum, queis imbutus eſt opinionum jugum; Pontificis in ipſum
„ benevolentia ac longanimitas, perfidi Molinos finis ac præ-
„ cipitium, vox populi Chriſtiani, quæ illum deteſtata eſt, exem-
„ plum illuſtriſſimi Hiſpalenſis Archiepiſcopi Michaelem de
„ Molinos, cui olim addictiſſimus erat, ejurantis per epiſto-
„ lam ad Innocentium XI, huic opuſculo ſubnexam: & cur
„ non breves iſtæ Conſiderationes, ſi ad manus ejus deve-
„ niant. Ea enim de quibus in iis diſputatur, quæque Petruc-
„ cium in errorem induxere, ejuſmodi ſunt, ut cum magnificè
„ primò dici videantur, conſiderata minus probentur.

§. IX. De ſuffragantium numero, quot ad juſtam electionem requirantur, non valde laborant eligentes, neque nos adeo veſtigiis illorum inſiſtentes laborabimus. Quotquot enim elapſo decimo poſt obitum Pontificis die Conclave intrarunt, iis integrum eſt, ſtatim ſe ad electionem accingere, eamque omnibus modis valituram edere, præſentibus Cardinalibus quotcunque. Id quod clare mandat Bulla, ex qua inſimul conſtabit, non fuiſſe, quod in nupera electione Cardinales indigenæ Gallicanos, ſiquidem tardaſſent longius, aliquantisper exſpectarent. Eſt illa pii IV. Lapſis verò decem diebus à die obitus
„ Pontificis, ingreſſus Conclavis nullatenus prorogetur, aut diffe-
„ ratur; ſed ſequenti die, Miſſà de Spiritu Sancto celebrata, ſive Car-
„ dinales abſentes venerint, ſive non, qui fuerint præſentes ſta-
„ ſtim conclave ingredi teneantur, & ingredientes ipſi abſque
„ mora aliqua, omiſſa omninò capitulorum confectione, primis
„ diebus fieri ſolitorum, in electionis negotio procedant, &
ſingu-

Digitized by Google

„ ſingulis diebus ſcrutinium fiat, & in primo ſcrutinio etiam „ accedere liceat. Declarantes nihilominus, quod poſtquam „ Cardinales præſentes, aliis Cardinalibus etiam de latere Le- „ gatis, aut ex alia quacunque etiam publica cauſa, etiam cum „ licentia ſummi Pontificis abſentibus, ulterius non exſpectatis, „ poſt tamen lapſum dictorum decem dierum à morte Ponti- „ ficis, electionem, ſive intra ſive extra Conclave fecerint, „ electio ſic facta ex itineris, aut alterius etiam probabilis, & „ notorii ipſorum Card. abſentium impedimenti prætextu, im- „ pugnari minime valeat, cum publica utilitas ex matura ele- „ ctione proveniens, cuivis alteri rationi præferri debeat.

Duabus tamen tertiis abſolvitur electio, *quo de Cap. VI.* Quod ſi vero *bini* tantum remaneant in Conclavi Cardinales, qui tertias efficere haud queant, quæritur anne illi actum hunc queant conſummare? & quid ſi res ad *unicum* redeat? Movet iſthanc quæſtionem ſatis ambitioſe *Diana Tom. V. Opp. Moral. Reſol. LXX. fol. 63,* & pro negativa affert Caſtrum Palaum (adverſus Bonacinam) T. I. Tr. 3. diſp. 1. punct 23. n. 10. qui provocet ad c. *ubi periculum & Cleri.* ne Romani, ubi de numero plurali ſemper dicitur, imo de collegio & cœtu, qui non videtur eſſe unus, neque duo; ſed ad minimum tres. Adfirmat vero *Bonacina tr. de legibus diſp. 1. qu. 1. punct. 3. n. 28. Dico igitur remanere facultatem eligendi ſummum Pontificem etiamſi duo tantum Cardinales remanerent in Conſiſtorio reliquis mortuis vel abſentibus ex Cap. Adrianus & c. non licet pro his diſt. 63. & cap. cum duobus ſeqq. 18. q. 2.* quo caſu unus poteſt eligere alium ex *ſylv. excomm. 9. n. 2. Joan. de Aran. in cap. fin. de appell.* Immo etiamſi unus remaneat ad illum ſpectabit electio. *gloſs in Clem. ne Romani de elect.* Laudenſis de Cardinalibus qu. 14. *Pavin: de officio cap. ſede vacante præt. 5. n. 8.* ubi dicit, *quod ſolus Cardinalis in conclavi clauſus remanens ceteris exeuntibus vel negligenti-*

Digitized by Google

bus Papam eligere poteſt. Etſi vero decretum Gregorii XV. P. R. valide vetet, ne quis ſuum ſibi ſuffragium apponat, „Numerum autem ſuffragiorum duarum & tribus parti- „bus Cardinalium in conclavi præſentium, ut electio per viam „ſcrutinii, ſive ſcrutinii & acceſſus valida ſit, & declaramus ita „eſſe cenſendum, ut in duabus tertiis partibus, ſuffragium ele- „cti non numeretur, nec quiſquam ſive ſcrutinii, ſive ſcruti- „nii & acceſſus, ſive compromiſſi via procedatur, ſe ipſum „eligere, ſeu ſuffragium ſibi dare ullatenus poſſit: Electi ta- „men perſona, ſi in conclavi ſit, debeat in numerum Cardina- „liumcomputari. *Abbas* quoque in *C. gratum de poſtul. prælat.* neget, ſi tempus incidat, quo unicus in conclavi remaneat, eum ſe ipſumpoſſe eligere; tamen idem *in c. licet in fine de elect. in 6.* dat remedium, quo poſſit ſeipſum eligere, ut ſcil. totius ſacri Collegii nomine alteri eligendi poteſtatem demandet, qui veluti compromiſſarius ipſum eligat; Neque ſecius exempla tum ante Gregorii decretum conditum, tum citimæ vetuſtatis in promtu ſunt, quibus doceri poſſit, ſuo ſe ſuffragio quoſdam ſedis Romanæ Candidatos adjutaſſe. Prioris generis eſt exemplum Johannis XXIV. teſte *Johanne Stella* ſacerdote Veneto, *de vitis ac geſtis ſummorum Pontif. p. 237.*

„Johannes Papa XXIV. hujus nominis, natione Nea- „politanus, Balthaſar Coſſa antea vocatus, hoc anno Ale- „xandro prædicto Pontifice mortuo, Bononiæ Pontifex crea- „tus, ſedit annis IV. & menſ. X. Hunc nonnulli ferunt Pon- „tificum munus potius violenter uſurpaſſe, quam liberis ſuf- „fragiis aſſumpſiſſe. Cum enim Bononiæ potius ut Dominus, „quam legatus eſſet, magnoque exercitui imperaret: & Pa- „tres pro novo Pontifice deligendo ibidem conveniſſent; „multa eis interminatus eſt, niſi Pontificem ſibi gratum ele- „giſſent: & ea cauſa multi perducti fuerunt, quorum neminem

appro-

Digitized by Google

„ approbare voluit. Cum autem obſervaretur, ut,quem vel„ let, ſignificare dignaretur: date, inquit, mihi Petri chlamy„ dem; & ego eam dabo Pontifici futuro: quod cum factum „ fuiſſet, ille pellium ſuis humeris imponens: Papa, ait, ſum „ ego; Quæ res, quamvis Patribus diſplicuiſſet: forte tamen „ ſententiam abſcondi conſultius fuit: hominem videlicet ter„ ribilem atque armatum territare non videbatur utile.

Poſterioris generis eſt exemplum Alexandri VIImi uti *Wagenſeilius l. 1. ex auctore de Cardinaliſmo p. III.* p. 37. obſervat. „Cum plura duabus tertiis vota concertant, apertione „ ſigillorum nihil opus eſt, quippe ſi vel maxime ipſe electus „ ſuo in ſemetipſum voto concurrerit, tamen id nihil officit, „ & aliunde ad eum conſtituendum Pontificem, votorum ſa„ tis eſt: ſane communis fama fert, Alexandrum VII. votum „ ſuum non in extraneum ſed in ſeſe contuliſſe, tot enim, uno „ minus, ſuffragiis fuit electus, quam quot erant perſonæ eli„ gentium; quod autem diſcrepabat, non electi, ſed Cardina„ lis Roſetti fuit, qui amico cuidam, nunquam ſibi dehono„ rando ſuffragio ſuo, Alexandro, mentem fuiſſe, faſſus eſſe „ dicitur.

§. X. Turbulentis in electionibus militum quoque vexationes non raro expreſſiſſe Pontifices exempla *Theodori*, *Octaviani*, quibus armatam manum plerumque circumpoſuiſſe infulam, præter ſenatus Cardinalitii curam & deſtinationem auctoritatibus idoneis confirmari poteſt. Mulieres quod & ipſæ potuerint accelerare electionem & ſubrogare Pontificem, exempla oſtendunt Vigilii, Joh. XI. & Victoris III.

Digitized by Google

Cap. V. Lemmata.

SIſtit hoc Caput univerſe Objectū electionis, & conſideratur adeo. §. I. eligendi patria, quæ cùm quævis terra, recenſentur Pontifices Germani. notatur Anconitanus hodie Italia fere ſola. §. II. Eligendi parentes. recenſentur Pontifices humili loco nati. §. III. Eligendi ætas. Ætas quæ honoribus idonea? Recenſentur Pontifices juvenes. Silicernia quare hodie eligantur, rationes theologicæ & politicæ adducuntur. §. IV. Virtutes eligendi ſpectantur, pietas, eruditio, ſimulandi & diſſimulandi peritia. Baronius quare non factus Papa. §. V. Eligendi ſtatus religioſus, modò non ſit Jeſuita. Jeſuitæ quare non fiant & poſſint fieri Pontifices. Somnium Kircheri de indepta pontificali dignitate & Dominicani cujuſdam. §. VI. Eligendi dignitas, quod debeat eſſe ex numero Cardinalium.

§ I.

COnditiones eorum, qui ſede Apoſtolica digni haberi queant, deinceps ſibi explicandas ſumit noſtrá commentatio. Unde gentium talis aſſumatur principio diſpiciendum eſſe nobis videtur. Olim quidem tantum aberat, ut patria in momentis electionum haberetur, ut etiam ex nationibus quibuſcunque depromeretur Pontifex. GRÆCI genere erant Euſebius, Zoſimus, I Theodorus, I. Johannes VI. Joannes VII. Zacharias I. &c. THRAX erat Conon. I, DALMATÆ erant, Cajus, Joannes IV. AFRI Miltiades, Gelaſius I. SYRI Joannes V. Sergius I. Siſininnus I. Conſtantinus I. SARDI Hilarius I. Symmachus I. ANGLUS Hadrianus IV. HISPANI Damaſus I. Joannes XXII. &c. GALLI Innocentius IV. Urbanus IV. Martinus IV. Gregorius XI. GERMANI erant Clemens II. Damaſus II. Leo IX. Victor II. Stephanus VIII. Gregorius V. & Hadrianus VI. Belga. Atque dum ibi ſum, opportune recordor nugarum, quas magno conatu magnas agit *Anconitanus* probaturus non debere

bere Cardinales adſciſci ex Germania *de poteſt. eccleſ. qu. 102. art. 4. p. 505. Nulla patria excluditur, ex qua ad Cardinalatum aliquis vocari non poſſit. Sed quia de Alemannia conſuetum eſt ut eligatur Imperator, qui eſt miniſter eccleſiæ, ne ſecreta eccleſiæ ſuis miniſtris pandantur: & ne, quos oportet eſſe ſubjectos, habeant in eccleſia ex ſua patria vel genere Dominos vel judices defendentes, ideo non conſuevit eccleſia de Alemannia Cardinales vocare.*

Si quippe ea ratio valeret, multo minus ex noſtra gente Pontifices ſeligendi erant, ne ipſe unquam Pontifex Imperatori ad officia devinctum ſe eſſe agnoſcere debuiſſet; ſed hiſtoria facti diverſum docet. Hodie tamen intra ſuam ſe gentem fere continent Itali. Adeo in citeriora tempora quam maxime competere videtur illud Epiſcoporum: *Papam eligi non debere, niſi de paradiſo Italiæ*, quod *teſte Nauclero Volum. II. generat. XXXVI. p. m. 767.* in electione Anti-Papæ Cadoli inculcarunt. Neque vero univerſa Italia idonea habetur, quæ Pontificatus edat Candidatos, ſed arctius adhuc conſtringit & ad certa ſpatia quaſi revocat obſervationem de patria eligendi *illuſtris Guido Levinus Nicolaus Moltken in Conclavi Alexandri VII. reſerato* cujus locum dabo.

„ Soli nunc Itali ad ſummam hanc Pontificatus dignita„ tem adſpirare poſſunt: atque etiam inter illos Veneti ac Ge„ nuenſes vix admittuntur. Florentinis ac Senenſibus obſtat „ propter multas rationes Magnus Hetruriæ Dux: timendum „ enim illi eſt, ne hoc ipſum ſibi ſubditis incitamentum ſit ad „ priſtinam libertatem recuperandam. Hinc Sachettus bis ex„ cluſus fuit. Hinc multi timebant, ne etiam Ghiſius exclude„ retur. Purpurati Patres haud facilè Venetum ad ſum„ mum hunc dignitatis gradum evehent: timent enim ne „ is ipſe ut membrum Reipublicæ liberæ & ad ipſius conſervatio„ nem à puero educatus ac aſſuefactus magis patriæ quam ſta„ tus Eccleſiaſtici commodo attenderet. Reſpublica Veneta

inſti-

Digitized by Google

„ inſuper difficulter aliquem ſuorum ad hunc honorem admit-
„ teret, nam hoc ipſo facile aliquis ex ſuis civibus pontifici pro-
„ xima agnatione conjunctus poſſet ad moliendum aliquid con-
„ tra patriæ libertatem adduci. Sen Nobilis Venetus Orator
„ ante aliquot annos apud Urban. 8. â reditu in Patriam ſena-
„ tui Veneto in MSS. Relatione, quam de Pontificis ſtatu dedit,
„ ſuadet, ut etiam Nobiles ſuos dignitate purpuræ prohibeat;
„ quia plerumque Pontifices beneficiis, quæ illis largiuntur, ſi-
„ bi illos ita devinciunt, ut magis à parte eorum, quam Reipu-
„ blicæ ſtent; quo tamen multum Reipublicæ nocere poſſunt.

Quas tamen conſiderationes minus veriti ſunt in ele-
ctione recentis Pontificis Ottobonni natione Veneti.

§. II. Natales eligendorum non perinde attenduntur. Solent alias clerici Romanenſes & præcipue Jeſuitæ miniſteriis noſtris obtrectare, quod ex abjecta plerumque plebe, doctores in eccleſia noſtrate munera capeſſant: quales tamen ipſi adorent hac occaſione ipſis commemorabimus. Urbanus IV. erat veteramentarii ſutoris filius. Benedictus XII. piſtoris. Sixtus V. Bubulci. & quid mirum adeo, ſi promiſcua ex plebe nati ad Cardinem Romanum aptentur?

„ Sunt ex eorum numero Franciſcus Rapacciolus, linte-
„ arii alicujus filius, Johannes Jacobus Panzirollus, ſartoris,
„ Martinus Generi Inſtitoris, Volſæus lanione genitus; Julius
„ Mazarinus, cujus Parens foro turpiter ceſſerat; Lælius Falco-
„ nerius litterarum adeo rudis erat, ut vix nomen ſuum legere
„ vel ſcribere quiverit. Franciſcus Barberinus, adoleſcens
„ Cardinalis factus eſt ab Urbano octavo, cui Pædagogum ad-
„ dere opus habuit Aſcanium Filomarinum, poſtea quoque
„ Cardinalem. Conf. Joh. Hornbeck in Examine Bullæ P. IN-
„ NOCENTII X. (qua abrogare nititur pacem Germaniæ) p. 12.

Illud vero tenetur quam maxime, ne Princeps aliquis Anti-Chriſtianorum horum Candidatorum in numerum referatur.

Hi namque ad imperium nati, facile Italiæ principibus contentiones & rixas moverent, reliquos Cardinales inferioris conditionis præ ſe contemnerent, & de Pontificia dignitate in familiam ſuam inferenda conſervandaque cogitarent laborarentque. Audiatur *Jo. Fr. Lottinus diſſertat. de Conclavi: Pontificem plerique malunt, qui animo timido ſit & ſolicito, quam promto ac vehementi, ut bonis eccleſiaſticis, quæ in ipſorum ſunt ditionibus, tanto liberius uti ac frui posſint;* & paulo poſt: *quietis in Italia Conſervandæ præcipuum momentum in tali Papa poſitum, qui humilis ſit conditionis.*

§. III. Quibus momenta rerum conſtant, ii prudenter ſatis atque circumſpecte ævi maturitatem ante munerum functionem poſuerunt. Licet etenim præcocia ingenia ſæpius annos videamus prævertere, neque virtutis tardior quam ætatis curſus exiſtimandus ſit: licet quoque ipſa haud raro ſenectus ſuis deſipiat modis, ſolidam tamen frugem rectius à juſta ætate exſpectaveris. Hinc laudabile cenſeri debet inſtitutum eorum, qui illud argumentum ſibi depoſcerunt, ut oſtenderent, aliam rebus aliis gerendis convenire ætatem. ita *Didacus de Narbona* luculentum tractatum edidit *de ætate ad omnes humanos actus requiſita.* cum quo conferri poteſt *Jo. Maria Novarius in Lucerna Regulari*-verbo: *Ætas.* Et ſane jus Canonicum, eccleſiæ quoque Romanæ dignitatũ eccleſiaſticarum petitoribus certum præfiniverunt tempus, quo ambire illos gradus liceat. Ad *Archi-Diaconatum*, cum quo cura animarum eſt conjuncta *ætas 25. annorum* requiritur vide omnino *Concil. Trident. ſeſſ. 24. Cap. XII. de reformatione p. m. 217.* conferatur. *Novar. in ſingul. canon. concluſ. 15.* & *Barboſa de Canonicis Cap. V. n. 30. p. m.* 31. Religioſorum mendicantium ne quiſquam ante annum 27. ad profeſſionem quandam aſpiraret Iohannes XXII. prohibuit *Extrav. Cap. un. de poſtulat. Prælat.* Ad Generalatum, Provincialatum, ceteraſque ſimiles dignitates juriſdictione

Digitized by Google

ctione quaſi Epiſcopali gaudentes ætas 30. annorum completorum requiritur. Ut habet *ſacra Congregatio Rituum. apud Novarium l. c. & Barboſam Collect. XV. n. 19. p. 19.* Quin & ad ſexus ſequioris functiones ea conſideratio porrigitur. *Abbatiſſa debet habere 40. annos ætatis & octo poſſesſionis expreſſæ in laudabili vita: quod ſi talis non reperiatur in eodem conventu, ſitque inconveniens alteram de alio adducere, debet excedere ſaltem 30. annos ætatis & quinque profesſionis.* verba ſunt *Lezanæ in ſumm. quæſt. Regul. tom. 3. verbo Abbatiſſa n. 2.* Qui vero ad presbyterialem dignitatem promovendus eſt, annos natus eſſe debet non minus triginta. ita enim *diſt. LXLVIII. Can. ſi quis triginta ætatis ſuæ annos non impleverit, nullo modo presbyter ordinetur, etiamſi valde dignus ſit.* In gentilium ritibus, *ut hoc incidenter commemoremus*, idem annus trigeſimus ætatis auſpicabatur petitionem juſtam Ordinis ſenatorii. Neque enim hac in parte libenter aſſurgimus conjecturæ *Joh. Sarii Zamoſcii*, qui *Lib. 1. de ſenat.* Roman. p. 33. contra Onuphrium Panvinium ſatis accurate diſputat, ſtatuentem, finito anno 25. potuiſſe aliquem ſenatorium officium appetere, docent enim leges Haleſina & Bithynia anno demum XXX. aliquem dignum haberi munere ſenatorio, jam vero leges illæ ex Romanis deſumtæ. ſed ad Epiſcopatus candidatorum ætatem. Cordate ſatis ambitioſam omnem ætatis obſervationem circa dignitates illas eccleſiaſticas excludit *Ignatius epiſtola ad Magneſios. Neque etiam contemnenda eſt Epiſcopi juventus, ſed ſecundum voluntatem Dei Patris, omnis reverentia ei tribuenda eſt, quemadmodum facere novi ſanctos Presbyteros, non reſpicientes ad eam, quæ apparet juventutem; ſed ad prudentiam, quam in Deo habet. Quandoquidem annoſi continuo ſapientes non ſunt, neque ſenes poſſident intelligentiam, ſed ſpiritus, qui in hominibus eſt.* In illis tamen annorum defectum maturitatem prudentiæ & ſoliditatem ſapientiæ compenſare debere apparet. Peſſime adeo Johannes

Digitized by Google

-annes X. Pontifex puero quinque annorum Archiepiſcopatum Rhemenſem conceſſit. vide *Frodoardum. Hiſt. Lib. IV. c. 19.* & *Baroninm Tom. X. ad annum 925. n.* 10. ſic Clemens VIII. Sylveſtrum Aldobrandinum ætatis 14. Cardinalem fecit anno 1603. Sed ut eſt in more Pontificiorum, raro illo loco ſtant exempla recta, ſi qua ipſis contingant. Florentiſſimæ ætatis contextus ordiebatur functiones Epiſcopatuum Romanorum, quemadmodum jam nobis explanatum eſt, Pontificatus autē Candidatorū ætas longius ab illorum receſſit conſuetudine, quibus tamen ſuccedere volunt. Ad utrumque extremorum hic prolapſum eſt. Habent Annales Anti-Chriſtiani memoriam juvenum, qui hoc dignitatis faſtigium aſcenderunt, quos quavis ferme eccleſiaſtica functione indignos judicaſſent Canones. Johannes XIII. juxta computum Baroni *annum decimum octavum* nondum exceſſerat, cum Pontifex crearetur, quem univerſa catholica eccleſia talem venerata eſt, ob evitandum ſchiſma teſte *Baronio Tomo X. Annalium ad annum 955. n. 4.*

„ Verum ipſum non fuiſſe primogenitum, ex eo poſ-
„ ſumus intelligere, quod cum conſtet antehac vitam cleri-
„ calem amplexum eſſe, alium cui principatus deberetur, na-
„ tum eſſe ante ipſum oportuiſſe. ſed demus primogenitum
„ ipſum fuiſſe, primoque anno Conjugii natum, certe, (ut di-
„ ctum eſt) nonniſi agentem decimum octavum creatum Pon-
„ tificem oportuit. Abortivum iſtum tunc parturiit Romæ
„ Tyrannus vi pollens, armis omnia miſcens, omnia audens
„ atque ſubvertens, ut nullo pacto dicendus tunc fuerit legiti-
„ mus iſte Pontifex, in cujus electione lex nulla ſit ſuffragata,
„ ſed omnia vis & metus impleverint. : cum qui nec ætate dia-
„ conus eſſe potuit, oſtenſus ſit tanquam in ſcena mimus Pon-
„ tificem agens. Attamen accedens conſenſus hunc toleran-
„ dum utrumque perditiſſima illa tempora ſuaſerunt magis,
„ quam Eccleſiam ſchiſmate ſcindere, cujus vitandi cauſa, ut-

Digitized by Google

„pote mali omnium peſſimi, univerſa Catholica Eccleſia eum „ eſt venerata Pontificem, minoris ſciens eſſe mali monſtruo- „ ſum quantumlibet caput ferre, quam duobus capitibus in- „ famari, & ſecari corpus unum in duo. Hic autem revera „ primus inventus, qui mutavit ſibi nomen, ut qui ex Octavia- „ no, voluerit nominari Johannes, pro mutata, non exuta ty- „ rannide: nam qui dictus eſt à Patre ob temporale Urbis Do- „ minium Octavianus, ob ſpirituale nomen Joannes appellari „ idcirco voluit, vel quod eo nomine ejus patruus Joannes XI. „ Papa ſit adpellatus, vel ut in nomine ſaltem bene poſſet au- „ dire in adulatoriis acclamationibus, quibus male uſurpatum „ proferri ſoleret ſacrum illud eloquium: Fuit homo miſſus à „ Deo, cui nomen erat Johannes.

Benedictum IX, nonnulli quoque admodum juvenem ſedi impoſitum referunt. quorſum conferri poteſt *Coiffetellus adverſus myſterium inquit. Mornæi fol. 625.* Et ſane juveniliter ac ferociter eum pleraque feciſſe umbra quoque ejus adoleſcentis fere, poſtquam X. annos ſediſſet, mortui, ferociens adhuc teſtata perhibetur. Namque *aſinina in ſpecie e vivis ſublatus apparuit & hujus transformationis cauſam rogatus reſpondit: in vita ſine lege & ratione vixi, ideo volente Deo & Petro, cujus ſedem omnibus probris fœdavi, ſimulachrum meum plus feritatis, quam humanitatis in ſe habet. Vid. Platina in vita Bened. IX. p. 164. & Joh. Stella pariter. in vita ejus. atque cum his conſ. Petrus Damiani in epiſtola ad fratres Eremi. addatur Cornel. à Lap. in Cap. XXIII. Ezechiel. p.m. 1080.* Poſteriori ævo ad ſilicernia unice recidit ſedes. quare non videtur eſſe, quod vitæ humanæ ſpatia ad cadentium in natura ſeculorum defectum exigentes hodie quæramus; *quidni Papæ ætatem ferant & longius extendant in ipſa ſede?* quam olim quæſtionem penſi habuit *Petrus Damiani* & ita definivit. *Opuſc. 23. de brevitate vitæ Pontificum Romanorum & divina providentia p.m. 593.*

Ali-

Digitized by Google

„ Aliquando certè, ſi rite teneo, à me ſollicite requiſi-
„ ſtis, quæ mihi cauſa videretur, cur Apnſtolicæ ſedis Antiſtes
„ nunquam diutius vivat, ſed intra breve temporis ſpatium
„ diem claudat extremum, adeo, ut poſt B. Petrum Apoſtolum,
„ qui per quinque circiter annorum luſtra præſedit, nemo poſt-
„ modum Romanorum Pontificum hoc ſpatium præſulatus æ-
„ quaverit: modernis imo temporibus vix quiſpiam in præ-
„ dictæ ſedis culmen evehitur, qui metam quatuor, vel ut mul-
„ tum, quinque tranſcendat annorum. Quod conſiderantibus
„ prodigialis, ut ita loquar, ſtupor oboritur, quoniam hæc bre-
„ viter vivendi neceſſitas, quantum ad noſtram notitiam, in
„ nulla alia totius orbis Eccleſia reperitur. ſed in quantum
„ mortalibus divinæ diſpenſationis revelatur arcanum, vide-
„ tur nobis; quia idcirco hoc judicii cœleſtis ordo diſponit, ut
„ humano generi metum mortis incutiat; & quam deſpicien-
„ da ſit temporalis vitæ gloria in ipſo gloriæ principatu eviden-
„ ter oſtendat; quatenus dum præcipuus hominum tam angu-
„ ſti temporis compendio moritur, tremefactus quiſque ad
„ præſtolandi ſui obitus cuſtodiam provocetur, & arbor huma-
„ ni generis, dum cacumen, ac verticem ſuum tam facile cor-
„ ruiſſe conſiderat, flatu concuſſa formidinis, in ſuis undique
„ ramuſculis contremiſcat. Sed quiſpiam fortaſſis objiciat, cur
„ & regibus hæc eadem vivendi brevitas non occurrat? Nam
„ & Octavianus Auguſtus, quo imperante Salvator mundi de
„ Virgine naſci & David Rex, de cujus ſtirpe dignatus eſt pro-
„ pagari, alter quinquaginta ſex, alter quadraginta annorum
„ curricula in regali faſtigio floruerunt. Poſt quos & alii vi-
„ delicet utriuſque Regni Principes, etſi minuſculè, non ta-
„ men ad inſtar Romanorum Pontificum, breviſſima regna-
„ verunt temporum quantitate. Ad quod facile reſpondetur:
„ quia cum unus omni mundo Papa præſideat, Reges autem
„ plurimos in orbe terrarum ſua cujuſque Regni meta conclu-

 dat,

Digitized by Google

„ dat, quia quilibet Imperator ad Papæ veſtigia corruit, tan„ quam Rex Regum & Princeps Imperatorum cunctos in car„ne viventes honore, ac dignitate præcellit. Unde quolibe„ Rege defuncto, adminiſtratione ejus regnum tantummodo„ cui præerat, deſtituitur; Cum vero Sedis Apoſtolicæ Pon„ tifex moritur, univerſus, tanquam communi patre mundus„ orbatur.

Neque vero temere venerandæ canitiei capitibus illam dignitatem transſcripſiſſe videri volunt, & rationes theologicas, quibus politicas involvunt, venditant hujus in excludendo provectioris ævi Anti-Chriſto inſtituti. Ex illis eſt, quod nemini adeo integrum ſit, pro eo, uti neque conveniat, tamdiu ſedere, ac Apoſtolicæ ſedis Conditor Petrus Papa ſediſſet. Hinc ſatis conſtat Ciceroni quidem nihil quicquam de papali ætate fuiſſe unquam inauditum: neq; enim vere tum pronunciaſſet in Catone maj. illam ſententiam: *Nemo eſt tam ſenex, qui ſe annum non putet poſſe vivere.* Pontifex enim ſi ad annum 24. Pontificatus perveniat, quaſi certus eſt, illum annum ſibi fore ultimum. Atque *experientiam* 1600. *annorum docere* autumat *Cornel. à Lapide ad Eſaia 38. p.312. verum eſſe illud, quod Pontifici dicitur: Annos S. Petri non videbis.* Petrus ſiquidem Romæ annis 25. ſedit. Scrupulum ex eo capite eligentibus Patribus, dignitatem ſedis fruſtra, quod & antea ſcriptum, à ſe amoliri diſcupiens longævitatem præ ſe ferendo injiciebat Bellarminus, quod ſcite enarrat *Fuligattus in Vita ejus Lib. IV. C. VII. p.m.357.*

„ Cardinali Bellarmino proprium fuit, miſcere in con„ ſuetudine familiari modos quoſdam, neſcio dixerim, ſeveri„ tatis lætiſſimæ, an priſcæ hilaritatis; utebatur enim interdum„ non frigidis ac accerſitis, ſed lepidis & tempeſtivis jocis: ab„ iis tamen in conclavi ſemper temperavit; & cum ingenio„ eſſet ſumme obſequioſo, quæ res amicos parit, tum, quaſi co-

naretur

„ naretur ſtudia in contraria ferri, minuere comitatem vel of-
„ ficia uſurpare parcius videbatur, ne ſibi animos aliorum con-
„ ciliaret. Si qui Cardinalium interea, recenſitis meritis ejus,
„ Pontificem nominare ſe eum velle ſignificarent Bellarmi-
„ nus afferre contra rationes plures: & de ſe contemptim,
„ magnifice de aliis loqui, proponere etiam eos, quos pro tan-
„ to honore credebat eximios, ita ut facile appareret, nihil ma-
„ gis eum agere, quam ut obſtaret gloriæ ſuæ. Addebat,
„ fore rem fortaſſe pœnitendam Cardinalibus, ſi ipſum elige-
„ rent, qui genus ducebat ab avis adeo longævis, ut ſuperſti-
„ tes fuerint uſque ad extremum ſenium: ideo enim metuen-
„ dum eſſe, ne Pontificem viderent nonagenarium, aſſerebat.
„ Atque ea ſpraſit in primis Comitiis, cum adhuc vegetus,
„ & viribus proſperis erat.

Enimvero hoc eligendorum decrepitorum inſtitutum longe alio pertinere, ac volunt videri Pontificii, ingenuus Catholicus atque Hiſtoricus illuſtris *Thuanus* fatetur *Lib. 134. Nihil magis in votis habet populus in urbe & Cardinales in Conclavi, quam ut brevis ævi Pontifex creetur, dum hi ad illud faſtigium adſpirant, & crebra mutatione in ſpem ejus adipiſcendi eriguntur: populus autem, qui ædium direptionibus gaudet, cum aliquis a Collegio plerumque falſo Pontifex renunciatur, id quotidie evenire exoptat.* Audiatur & ſtudioſiſſimus ſtruendarum ad electionem machinarum obſervator *Lottinus diſſert. de Conclavi: ſenectus ei, qui ad pontificatum adſpirat, ſine dubio magnum adfert adjumentum. Per naturam enim ſenes diu vivere haud poſſunt: quod non ii tantum qui & ipſi honorem hunc ambiunt, ſed omnes fere Cardinales in eligendo Pontifice ſpectare ſolent; ſiquidem novi Pontificis creatio ſemper eis aliquid affert emolumenti.* Haut itaque pœnitendæ electiones fuerunt eorum, quibus non licuit in ſede ſuperſtitibus eſſe diu, quorum ſyllogen exhibet *Stengelius Optica Prælator: P. II. Cap. XX. p. 268.*

Digitized by Google

Breves quidem in anguſtias Pontificum vitas concluſit Damianus, fateor, dum ultra quatuor, quinqueve annos non extendit: in breviores tamen mihi videntur coarctatæ, ſi Pontificum hiſtoriæ conſulantur. Antiquam memoriam replicemus, inveniemus procul dubio, veteres aliquos Pontifices, Anteros, Lucios, Xiſtos, Euſebios, Anaſtaſios, Bonifacios, Adrianos, Gelaſios, alioſque vix integrum annum ſuo in Pontificatu expleviſſe. Quid annum memoro, cum ad breviores periodos nonnulli contrahantur, qui non annos ſed menſes attigerunt? Agapitus I. & Lucius II. menſes undecim. Leo II. & Benedictus II. & Alexander V. menſes decem. Clemens II. & Bonifacius III. menſes novem. Marcus unicus hujus nominis, & Johannes XIV. & Johannes XX. menſes octo. Stephanus X. menſes ſeptem. Stephanus IV. & Leo VI. menſes ſex. Cæleſtinus II. & Innocentius V. & Cæleſtinus V. menſes quinque. Johannes XVI. & Johannes XVII. menſes quatuor. Innocentius IX. noſtris temporibus, non multis ab hinc annis, menſes duos, Valentinus unicus, & Leo V. & Adrianus V. *& Gregorius* VIII. *menſem unum. Proh! quæ anguſtiæ, tam amplo in principatu! Sed alii tamen anguſtiores ad terminos coacti, non annos, aut menſes, ſed pauculos dies in ſummo pontificatu impleverunt. Leo XI. noſtro ſeculo, dies viginti ſeptem. Pius* III. *dies viginti ſex. Damaſus* II. *dies viginti tres. Marcellus* II. *dies viginti unum. Siſinnius unicus, dies viginti. Cæleſtinus IV. dies ſeptemdecim. Bonifacius VI. dies quindecim, Urbanus* VII *noſtra ætate, dies ſeptem. Stephanus* II. *dies quatuor. O termini dominandi! qui etiam in extremâ miſeriâ videri poſſent anguſti: quidni in ſupremâ gloria anguſtiſſimi videantur? Rectiſſime igitur D. Bernardus Epiſt. 237. Eugenium Papam adhortatur, ut ex breviſſimo ſuorum prædeceſſorum dominatu, ſuum quoque ſimilem fore non vanus augur meditetur: In omnibus, inquit, operibus tuis memento te eſſe hominem: & timor ejus, qui aufert Spiritum principum, ſemper ſit ante oculos tuos. Quantorum in brevi Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aſpexiſti:*

ſpexiſti: Ipſi te prædeceſſores tui, tuæ certisſimæ & citisſimæ deceſſionis admoneant: & modicum tempus dominationis eorum, paucitatem dierum tuorum nunciet tibi. Jugi proinde meditatione inter hujus tranſeuntis gloriæ blandimenta, memorare noviſſima tua: quia, quibus ſuccesſiſti in ſedem, ipſos ſine dubio ſequeris ad mortem. Quis ergo ſic inſaniat, ut ad tam multas, non infimorum tantum, ſed etiam ſummorum hominum mortes, ſe putet immortalem? Quis adeo ſtulteſcat, ut in tantorum Principum occaſu, ſuam quoque ruinam non reformidet?

Quamvis itaque expedire ſedi Romanæ aſſerant eligi Pontifices ejuſmodi, quibus parum ævi reſtet; permittere tamen recuſant, ut themata genethliaca erigendo de reſiduo Pontificio novi vitæ ſpatio præter propter conſtare poſſit. Decretũ, quo Sixtus V. in genere Aſtrologiam judiciariam abjudicavit *Tom.* II. *Bullarii Magni p. m. ns.* habetur. Urbanus vero VIII à Capitibus Pontificum divinationem ex aſtris abeſſe voluit, quod peculiari Bulla ſancivit quæ exſtat *Tom.* IV. *Bullarii p. m.* 173.

„ Et inſuper omnibus, & quibuscunque Laicis cujuscunque „ ſexus, conditionis, ſtatus gradus, qualitatis & dignitatis etiam „ Marchionalis, vel Ducalis exiſtentibus, qui de ſtatu Reipublicæ „ Chriſtianæ, vel ſedis Apoſtolicæ, ſive de vita & morte Romani „ Pontificis pro tempore exiſtentis ejusque usque ad tertium gra„ dum incluſive conſangvineorum Mathematicos, Ariolos, Aru„ ſpices, Vaticinatores nuncupatos vel alios aſtrologiam judicia„ riam exercentes, ſeu alias quomodolibet profitentes de cetero „ conſuluerunt, ſive deſuper eorum judicia, prognoſtica, prædi„ ctiones ſeu præcognitiones etiam, ſibi oblatas receperint, illius„ ve quomodolibet uſi fuerint, vel illas penes ſe ſcienter retinue„ rint, aut alicui oſtenderint, nec non iisdem Mathematicis, Ario„ lis, Aruſpicibus, Vaticinatoribus, ſive aliis Aſtrologiam judicia„ riam, ſeu quamlibet artem divinatoriam quomodolibet profi„ tentibus, qui judicia, prognoſtica ſeu præcognitiones & prædi-

ctiones

„ ctiones ſuper præmiſſis, etiamſi id non certo ſe affirmare proteſtentur fecerint ſive a ſe, vel ab aliis jam facta, ſeu factas impoſterum penes ſe ſimiliter retinuerint, vel alicui dederint, ſeu oſtenderint, aut de eis quovis modo etiam improbando ſcripto vel verbis tractaverint, nedum excommunicationis majoris latæ ſententiæ, ſed etiam uti læſæ majeſtatis reis, ultimi ſupplicii, ac confiſcationis omnium bonorum ſuorum, etiam Romanæ Curiæ officiorum, ac devolutioni quarumcunque Civitatum, caſtrorum & locorum Jurisdictionalium & feudalium. Clericis quoque & presbyteris aliisque perſonis eccleſiaſticis, tam ſecularibus, quam cujusvis ordinis, congregationis, Societatis, ſeu inſtituti, vel Militiarum quarumcunque etiam Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani, aliisque quomodolibet exemtis ac Nobis & Apoſtolicæ ſedi immediate ſubjectis, Regularibus utriusq; ſexus, ultra prædictas, etiam privationis beneficiorum, & dignitatum, ac officiorum eccleſiaſticorum etiam Monaſteriorum, Prioratuum & Præceptoriarum, ac aliorum quorumcunque & inhabilitatis perpetuæ ad illa impoſterum obtinenda, ita quod perſonæ eccleſiaſticæ prævia illarum degradatione curiæ ſeculari traduntur puniendæ, in Epiſcopali vero, Archiepiſcopali, Metropolitana, Primatiali, Patriarchali, aut quacunque alia etiam ſuperiori eccleſiaſtica, vel mundana quantumvis ſublimi, excellente, & ſpeciali nota digna, etiam ſuprema conſtitutis dignitate, easdem excommunicationis, ac privationis etiam regiminis, & adminiſtrationis eccleſiarum & aliorum quorumcunque beneficiorum & dignitatum quantumvis ampliſſimarum & Patriarchali majorum, ac officiorum ſuorum & inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrentibus Apoſtolica auctoritate tenore præſentium infligimus & imponimus,

§. IV. Gratularetur vero orbis Patribus eligentibus, ſi unquam talem tantumque darent Pontificem, qui ita ſe comparaſſet,

Digitized by Google

raſſet, ut *Jani Nicii Erythræi* explere poſſet votum *epiſt.* LXVIII. *ad Tyrrehnum p.m.* 178, conſignatum:

„Eccleſia. Rom. ſuo ſibi duce ac paſtore morte nuper e-
„ repto, in ſqualore luctuque verſatur. Civitas, ſine ullo ju-
„ re eſt; ſine dignitate Reſp. Tantus, in Urbe, armatorum
„ numerus cernitur, quantum me alias vidiſſe, non memi-
„ ni. Nulla domus eſt, paulo locupletior, quæ non militum
„ multorum præſidio muniatur. Ac ſi in unum omnes coge-
„ rentur, magnus ex eis exercitus confici poſſet. Summa, in
„ Urbe, armorum impunitas. ſumma licentia: paſſim cæ-
„ des hominum fiunt: nil ita frequenter auditur, quam, hic,
„ vel ille, notus homo, eſt interfectus. Patrum ampliſſimo-
„ rum Senatus, de eligendo novo Pontifice, in quo ſunt o-
„ mnia, conſultat. Ille enim ſolus tot malis poteſt occurre-
„ re. Atque utinam eum det, qui tanto muneri par eſſe poſſit.
„ Qui, ſi ſuum officium velit facere, non eum in tanto digni-
„ tatis gradu conſtituet, qui unum aliquod afferat, ut juris ſci-
„ entiam, aut aliquem Reip. uſum, aut ſolam caſtitatis virtu-
„ tem; ſed eum, qui ſit virtutum omnium Princeps, Nam
„ quamvis, ut in ceteris rebus, ſic etiam in virtutibus, alia ſpe-
„ cies ſit aliâ formoſior atque illuſtrior, non tamen intra u-
„ nius vel alterius virtutis terminos compellendus eſt ille, qui
„ excurrere per omnes debeat: non præfiniendum eſt illi, qua-
„ tenus progredi in bonorum operum profectu debeat, cui,
„ pro viribus danda opera ſit, ut unuſquiſque ita directum illud
„ ad omnes virtutes iter teneat, ut earum perfectionis metam
„ attingat. Quid multis moror? omnibus virtutibus excellat
„ oportet, qui omnibus ſpecimen eſſe jubetur; Deo quam ſi-
„ millimus judicetur neceſſe eſt, qui ſit in loco, Deo in terris
„ proximo, conſtituendus. Non poteſt id, quod dicimus,
„ tam diſerta oratione cujuſquam explicari, quam eſt à Deo
„ re ipſa ad vivum expreſſum. Qui Deus, daturus populus

Digitized by Google

„ ſuo Regem, repudiatis omnibus aliis, Saulem potiſſimum,
„ quem eo faſtigio digniſſimum arbitrabatur, Regem ele-
„ git. Qui ea corporis forma atque ſtatura fuiſſe traditur, ut
„ altior eſſet omni populo ab humero & ſurſum. In humero,
„ probitas, Sophoniæ voce, deſignatur; qui de populis
„ Deo ſubjiciendis ait, Servient ei humero uno, hoc eſt, pari
„ probitate atque juſtitia. Itaque cum de Pontifice in demor-
„ tui locum ſubrogando conſulitur, ille præferendus eſt cete-
„ ris, qui altior ſit omni populo; hoc eſt, qui communem uſi-
„ tatamque ceterorum hominum probitatem & ſanctitatem
„ excedat; qui rerum divinarum ac cœleſtium contempla-
„ tione, ſeſe ceteris altius extollat. Quod ſi, ad hanc ejus qui
„ ceteris imperaturus eſt normam, à Deo nobis præfinitam,
„ Romani Pont. electio dirigenda eſt; cogita tecum ipſe, num
„ in id faſtigium recipiendum ſit ille, qui ſolum in eo ſit omni
„ cura & cogitatione intentus, ut familiæ ſuæ opes ex mini-
„ mis maximas faciat, ut ſuos omnes divitiis expleat, imperiis
„ augeat, amplitudine Regibus, ſi fieri poſſit, exæquet? Meri-
„ tò igitur, ab humero ſurſum, ſit cæteris ille major oportet, à
„ quo, tanquam à capite ſpiritus in reliqua membra, ita bono-
„ rum operum exempla in populum defluunt. Hinc licet in-
„ telligere, quanto ſe peccato alligent, quantum in ſe ho-
„ minum odium ſtruant ii, ad quos Principis eligendi jus re-
„ dit, ſi faſces indigno detulerint. Magnum irarum irritamen-
„ tum, magna odii fax eſt, Principis non boni electio. Hoc
„ enim inter parentem atque electorem Principis intereſt,
„ quod ille naturæ vitio, hic judicio, peccat. Ille ſi minus
„ utilem Reip. filium genuit, non continuo id ipſi vitio da-
„ tur, non continuo civium odio premitur; quoniam non eſt
„ in poteſtate noſtra, nobis liberos ex animi ſententia gigne-
„ re; immo, nemo eſt, quin filios quam optimos velit: at,
„ qui male elegit, quia omnis in ipſo culpa reſidet, cum bene

po-

Digitized by Google

„ potuerit; illico omnium divûm atque hominum odium in-
„ currit, illico diris & imprecationibus omnibus expetitur,
„ exagitatur, laceratur. Accedit, quod non eadem eſt ratio
„ ejus, quem parens minus feliciter genuit. ejuſque, quem in-
„ temperans eligentium cupiditas, vel temerarius favor, prin-
„ cipem declaravit; quod ipſum æquiore homines animo fe-
„ runt, quoniam talis erat habendus, hunc perpeti ac tolerare
„ nullo modo poſſunt, quod hominum improbitate atque ne-
„ quitia contigerit, ut ſub malo principe eſſent. Quid ſi no-
„ vi Principis comitia incidant in id tempus, quo rebus affli-
„ ctis ac perditis ſuccurrendum ſit maxime? quantam in ſe cul-
„ pam concipient ii, quibus ejuſmodi electio commiſſa eſt,
„ ſi non, quantum ſtudent, & quantum poſſunt, conferunt ad
„ communem ſalutis voluntatem, ſi non omni ſtudio ſibi eni-
„ tendum putent, ut talis rebus afflictis ac perditis moderator
„ exiſtat, qui eas conſilio ſublevare, opera recreare, ſapientia
„ reparare ac reficere valeat! Atque haud ſcio, an ullum un-
„ quam tempus fuerit, quo tempore, pejore loco, Eccleſiæ
„ Romanæ res fuerint. Summi Pont. majeſtas ubique terra-
„ rum imminuta; Eccleſiaſtica poteſtas iniquis Principum le-
„ gibus oppreſſa; libertas ſub jugum miſſa: civitates ab iis, â
„ quibus minime æquum erat, afflictæ, vexatæ, ac perditæ;
„ earundem agri, antea viridiſſimi nitidiſſimique, nunc belli,
„ quod in illis acerbum diuturnumque verſatum eſt, calami-
„ tate vaſtati atque deſerti; miſeris mortalibus, qui ſub ec-
„ cleſiaſticæ ditionis jure imperioque ſunt, acerbis exactioni-
„ bus, & ante hoc tempus inauditis vectigalibus, emunctis &
„ expreſſis, vix anima relicta eſt. Itaque, concuſſa Rep. ruens
„ pene orbis terrarum, confugit in ſinum Patrum ampliſſimo-
„ rum; orat, obſecrat, clamat, fidem eorum implorat, ut
„ eum publicæ ſalutis gubernaculis admoveant, qui poſſit ſuc-
„ currere, qui, juſtitia, auctoritate, prudentia, proſpiciat, ne

„ in perpetuum pereat. At ubinam, inquies, hic, qui ſi talis,
„ quærunt? num inter eos, qui ſint nobis, vel mutuo amici-
„ tiæ vinculo juncti, vel arcto cognationis nexu conſtricti?
„ Minime quidem. Nam Chriſtus, qui futurus erat Pontifex
„ in æternum, inter cognatos ac notos noluit inveniri. Quam-
„ obrem hoc? Quia voluit nobis, per hanc rationem, inſinua-
„ re, non eum eſſe in comitatu amicorum cognatorumque pe-
„ tendum, qui ſucceſſurus eſſet vicarius ſui muneris, qui eſſet
„ alter ipſe futurus. Tum ille, diſertis verbis, omnem ami-
„ citiæ, omnem cognationis neceſſitudinem reſpuit, præter
„ eam, quam Dei amor, ejuſque divinarum legum obœdien-
„ tia cultuſque conjunxit. Nam, qui fecerit, inquit, volun-
„ tatem patris mei, qui in cœlis eſt, hic mater mea & frater
„ vocabitur. At, ſi ſola cognationis amicitiæque ratio non
„ debeat eum nobis Pontificem dare, quem quærimus, dabit
„ ſaltem ſpes privatæ cujuſpiam utilitatis, vel potentiæ, vel
„ divitiarum. O ſemper humi defixas noſtras cogitationes!
„ ô terrena conſilia! Ergo, orbis terrarum imperatoris, Eccle-
„ ſiæ univerſæ moderatoris, animarum noſtrarum paſtoris,
„ Chriſtiarorum omnium magiſtri ac domini comitiis utili-
„ tatis privatæ ratio dominabitur? Ergo ille magis vel minus
„ dignus, qui cæteris præſit, habeatur, ille magis vel minus
„ idoneus, qui ſucceſſor Petri, qui ſummæ poteſtatis Antiſtes
„ ſit, declarabitur, quem, plus minuſve è re noſtra ſit, in tan-
„ to dignitatis gradu locari? Ergo illi tutius Chriſtianorum o-
„ mnium ſalus committi declarabitur, qui utilior ac fructuoſior
„ nobis futurus exiſtimetur, contra, in eo omnium fortunas a-
„ gi, communem ſalutem periclitari, orbis terræ interitum
„ metui, unde parum vel nihil ſit ad nos lucri redundaturum?
„ Velle autem pluribus verbis demonſtrare, quam hæc partim
„ ſint levia, partim intolerabilia, non modo ſuperfluum ac non
„ neceſſarium, verum etiam ineptum, exiſtimo. Ubinam igi-

tur

„ tur is, quem quærimus, invenietur? Ubi inventus eſt Chri-
„ ſtus, Nimirum in templo. Ac, ſi ibi repertus fuerit, reti-
„ nendus eſt, neque dimittendus, etiam ſi recuſet, etiam ſi no-
„ lit, etiam ſi conetur elabi è manibus. Nullum enim bene
„ imperaturi ſignum eſt majus, quam ſi imperare recuſet. E
„ templo igitur, hoc eſt, ex eo hominum genere petendus
„ & conſtituendus eſt Pontifex, quibus templi Dei honor, cul-
„ tus, ac dignitas, magis ſit cordi, quam privatæ cujuſpiam u-
„ tilitatis & commodi ratio; quibus, in ſacerdotiis deman-
„ dandis, ii ſint in primis eximii, qui ſanctitate, doctrina, fi-
„ de, atque prudentia, adſint, tanto oneri pares, non autem
„ ii, qui, ſacroſanctis illis muneribus, luxuriæ, avaritiæ, o-
„ mniumque vitiorum materiam ſibi eſſe oblatam, exiſtiment:
„ ex iis Pontifex ſumendus, qui, tota ex civitate, atque adeo
„ ex toto orbe terrarum, officiis atque honoribus eccleſiaſti-
„ cis dignos eliciant, non autem ex ſuarum eos ædium admi-
„ niſtris, virtuti non maxime deditis, expetant; qui magis vi-
„ tæ dignitate, exemplo, ſanctimonia, abſtinentia, juſtitia, o-
„ peram dent, ut corrupti hominum mores ad frugem revo-
„ centur, quam ut urbes foſſa, vallo, atque lapidum mole ſe-
„ piantur; (nam illud pulcre munitum eſt oppidum, unde frau-
„ des, avaritiæ, libidines, injuriæ, ac ſcelera exulatum abierunt;
„ cæteroqui, ut in quodam poeta me legiſſe memini, centu-
„ plex murus rebus ſervandis parum eſt;) qui magis ſoliciti
„ ſint, quemadmodum Catholica ac Chriſtiana religio longe
„ lateque propagetur, quam quemadmodum fines imperii pro-
„ ferantur; quorum magis omnis in eo cura verſetur, ut ſub-
„ latis diſcordiis toto orbe terrarum pax agitetur, quam ut à
„ libidinis iracundiæque ſuæ æſtu abrepti, ſummo cum Reip.
„ damno, ac pene interitu, omnia bello, (quod deinde, re ne-
„ ceſſaria coacti, componant,) turbent atque permiſceant;
„ denique, qui jure, legibus, ratione prudentia, atque aucto-

ri-

„ ritate eorum, qui conſuluntur, non temere, neque ex ſuo „ marte, neque ex animi ſui libidine Remp. gerant.

Qua quidem epiſtola Erythræus nobis videtur quærere ac informare Pontificem ejuſmodi, qualem in prolixo filiorum perditionis catalogo vix agnoſcas, qualemque apud Platonem Socrates, atque ad ejus inſtar in Utopia ſua Th. Morus reipublicæ ideam, ac Oratoris Cicero olim requiſivit, Quod etenim ad pietatis ſtudium attinet, id non adeo ſpectari in Romanæ ſedis Candidatis auctor eſt *Papirius Maſſonus lib. 6. de Epiſcop. Urbis in Jul. 3. ſanctitatem in Pontificibus nemo hodie requirit, optimi putantur ſi vel leviter boni ſunt, vel minus mali, quam cæteri mortales eſſe ſoleant.* Quin & ſi crimina quorundam in vulgus conſtent, nihilo tamen ſecius digni ſatis habentur, quibus eccleſiæ ſumma decernatur. Non diſſimulat id in Julio iſto III. *Platina p. 385*. Ecquid adeo mirum ſi turpiſſimorum hominum turpificata apud poſteros permaneat memoria, & Anti-Chriſti Pontifices ex vita ſua tam facile pernoſcantur, quam ut ajunt, ex ungue leones, cum & ſuorum hominum vituperiis fama poſthuma ad indignationem juſtam legentium propagetur? Quid mirum ſi ingenioſiſſimo Sannazario, ſcriptori domeſtico, tale epitaphium Alexandri VI. propudioſiſſima vita extorſerit?

Fortaſſe neſcis cujus hic tumulus ſiet,
Adſta Viator ni piget.
Titulum quem Alexandri vides, haud illius
Magni eſt, ſed hujus qui modo
LIBIDINOSA ſanguinis captus ſiti
Tot civitates inclytas

Tot

Digitized by Google

Tot regna vertit, tot duces letho dedit,
Natos ut impleat ſuos.
Orbem rapinis, ferro, & igne funditus
Vaſtavit, hauſit, eruit:
Humana jura nec minus cœleſtia
Ipſosque ſuſtulit Deos.
Ut ſcilicet liceret, heu ſcelus! Patri,
Natæ ſinum permingere,
Nec exſecrandis abſtinere nuptiis,
Timore ſublato ſemel.
Et tamen in urbe Romuli hic vel undecim
Præſidet annis Pontifex.
I nunc Nerones & Caligulas nomina,
Turpeis vel Heliogabalos.
Hoc ſat Viator: reliqua NON SINIT PUDOR
Tu ſuſpicare, & ambula.

Jam vero quantum nonambitum eruditionis ille animo complecti debebat, qui ſe pro IUDICE CONTROVERSIARUM gerere velit. At quoſdam Papas tam rudes litterarum, tantos oſores bonarum artium, fuiſſe memoriæ proditum eſt, ut fratribus ignorantiæ adjungi rectius potuiſſent. *Paulus II. humanitatis ſtudia ita oderat & contemnebat, ut ejus ſtudioſos, uno nomine hæreticos appellaret. Hancque ob rem Romanos adhorta-*

hortabatur, ne filios diutius in ſtudiis literarum verſari paterentur, ſatis eſſe, ſi legere & ſcribere, didiciſſent, teſte Platina in vita ejus p. 323. a. Opportune ſatis hoc loco recordor teſtimonii inſignis *Alphonſi a Caſtro*, quo & infallibilitatem Pontificibus omnibus, & eruditionis laudem quibuſdam plane derogat. Illud autem antequam adduxero, expoſtulandam mihi cum perfrictæ frontis Jeſuitis video in inficiando impudentiam, qua nõ veriti ſunt noſtratibus negare, quod exſtet apud auctorem ſuũ locus ille. Quos ita habere volo, nõ exſtare in exemplaribus quidẽ aliquibus ex ipſorum culpa & fraude, quæ veritatis peroſa plurima teſtimonia inde detraxerit: ceterum ſatis aperte antiquiorem ejus auctoris editionem aperire immodeſtiam. Sunt in qualicunque inſtrumento meo librario tres diverſæ editiones. noviſſima illarum Pariſiis exſcripta 1578. apud Michaelem Sonnium alia 1556. Antwerpiæ in ædibus. Iohannis Steelſii. vetuſtior illibatiorq; Coloniæ Ao. 1543. excuſa â Melchiore Noveſiano. Ex illa proinde contumeliam in impudentisſimos homines retorquens locum hic integrum genuinumque dabo, cèu legitur *adverſus hæreſes Lib. I. Cap. IV. fol. 6. Omnis homo errare poteſt in fide etiamſi Papa ſit. Nam de Liberio Papa conſtat fuiſſe Arrianum & Anaſtaſium Papam fuiſſe Neſtorianum, qui hiſtorias legerit, non dubitat. Quod autem alii dicunt eum qui erraverit in fide obſtinate, jam non eſſe Papam ac per hoc confirmant Papam non poſſe eſſe hæreticum, eſt in re ſeria verbis velle jocari. Ad hunc enim modum quis poſſet citra impudentiam aſſerere nullum fidelem poſſe in fide errare, nam cum hæreticus fuerit, jam deſinet eſſe fidelis. Non enim dubitamus, an hæreticum eſſe & Papam eſſe coire in unum posſint: Sed id quærimus, an hominem, qui alias in fide errare potuiſſet, dignitas Pontificalis efficiat a fide indeviabilem. Non enim credo aliquem eſſe adeo impudentem Papæ aſſentatorem, ut ei tribuere hoc velit, ut nec errare aut in interpretatione ſacrarum literarum hallucinari posſit. Nam cum conſtet plures*

res illorum adeo illiteratos eſſe ut Grammaticam penitus ignorent, qui fit ut ſacras literas interpretari poſſent? Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VIImi. eruditionem perquam levem fuiſſe oſtendit amiciſſimus nobis *Joh. Ad. Oſiander in ſpecimine Janſeniſmi pag. 26.* Omne autem punctum facile ferre quicunque Apoſtolicam ſedem prenſantes a ſimulandi & diſſimulandi peritia dextre inſtructi fuerint, evincit *Cardinalis Azzolini* in libro cui titulum fecit. *Aforiſmi politici per li Cardinale del Conclave di queſt. anno 1667.* Potiſſima momenta ſita his hominibus ſunt in profunda diſſimulatione, ne cuiquam pateat, cujus ſint factionis Gallicæne, an Hiſpanicæ, aut Pontificis demortui, aut alterius, quo de fuſius agunt *hiſtoria Conclavium* Urbani VIII. Innocentii Xmi. Alexandri VII. quas priorũ quidẽ duorũ incomparabilis Conringius publico dedi ; ultimi ver horũ Conclave celebravit calamo vir ſum̃us Levin9 Nicol: Moltkenius. favore itaq; magis aut technis h die quiſ uam ſummum ſacerdotium adipiſcitur, quam vitæ integritate: hinc elegantiſſime auctor libelli *l' anima di Ferrante Pallavicino*, qui nullus alius creditur, quam *Joh. Franciſcus Loredanus p. 84.* quæ verba ex idiomate Italico ita latine convertit Ampliſſimus Wagenſeilius: *Res mira & deploranda eſt, videre nos, creari Pontifices non judicatos ex meritis, ſed ſecundum eas qualitates, quas factiones ſibi proficuas reputant, atque hæ non tergiverſarentur in creando ipſo etiam Diabolo, modo illis prodeſſe vellet.* Nullam certe aliam ob cauſam Baronius Pontificatu excidit, quam ob odium in regem Hiſpanarum, quod libro ſuo de *Monarchia Siciliæ* in ſe derivaverat: cujus ſcripti notitiam his verbis *Grammondus Hiſtoriæ Gallicæ lib I. p. 10. tradit. Eodem anno prodiit Cardinalis Baronii Tomus Annalium undecimus, in quo Hiſpaniæ Regibus negat eſſe in Siciliam jura, qualia poſſident. Proſcribitur edicto Regis Catholici opus, ipſeque auctor non multo poſt, factione Hiſpana excluditur a prima ſede, ad quam virtute & ſuffragiis vocabatur; adeo lubri-*

cum eſt ſcribere de regum poteſtate, de Imperio & ditione ipſorum, ut regnant, & jure vel injuria poſſident. Et ſane quam periculoſæ id opus aleæ fuerit, expertus eſt malo ſuo Baronius, namque ſcriptum illud in Hiſpania publice manu carnificis exuſtum, & Bibliopola Neapolitanus exemplaria venundans ad remos damnatus eſt. quod fatum largius exſequitur Cardinal. *Perronius lib. 3. Ambaſſad. & Negot.* Taceo hic aliud odii argumentum, derogationem primogenituræ eccleſiæ, quod *Gaſpar Sanctius* exploſit. Et cum natione Hiſpanus eſſet Baronius, factione tamen Galliciſſimus erat, quo nomine Regi ſuo eũ comẽndabat Perronius. Sed nimirum ita vivendum Papaturientibus, ut quælibet factio eos ſuos putet. Sic Paulus V. Cardinalis, cum eſſet partibus Gallicanis addictus, non recuſavit tamen Hiſpanenſium annuam largitionem, idque de conſilio Clementis VIII. ne ſcilicet ſibi aliquando deeſſent ſuffragia ad Papatum, referente *Perronio lib. III. des Ambaſſades p, 194.*

§. V. Diſputent ordines alii, quos forte præterierunt adhuc in electione comitia Cardinalium & contemtum ſui vindicent. Nobis, quibus res potiſſimum in publicis ſcriptis eſt cum Jeſuitis, atque modis omnibus adverſus hos bellorum Domini, ſuſceptum ſemel, negotium conficiendum, in diſquiſitionem hic vocabimus, quare fiat, quod illis plane aditus haud pateat ad apicem ſacerrimi imperii. Si quis iſtos convenerit rogaveritque cauſam, reſponſum dubio procul feret: eſſe ſummum ſacerdotium ex iis rebus, quas non ambiant, ad quos modeſtia votorum ſuorum non adſpiret, quo ſe obſtrinxerint nuncupationibus pro ſodalitatis, cujus diſciplina ab his honoribus abhorreat, jure factis. Quales ſpecioſas excuſationes adhibet Ignatius, literis ad Regem Ferdinandum Scriptis, quas recenſet *Orlandinus in Hiſtoria ſocietatis lib, VI. p. 177.*

Ne-

Nobis, Rex præſtantiſſime & optime, neque Majeſtatis veſtræ voluntas, Societatem noſtram ornandi, neque ſtudium animabus veſtrorum populorum conſulendi obſcurum eſt. Qua de utraque re gratias agimus habemusque, quantas maximas humilitas noſtra poteſt, illud precantes à ſummâ bonitate atque ſapientiâ, ut Majeſtati Veſtræ rationem inſpiret, quaque ſancto Zelo expetitis efficere opportuniſſimè poſſitis. Ac nobis quidem illud beneficium erit maximum, ille favor ampliſſimus, ſi nos ad vitam profeſſionis noſtræ ſincerè ac fideliter proſequendam juvetis. Cui rei ita adverſari honores perſuaſum habemus, ut planè, deque animi noſtri ſententiâ pronunciemus, ſi cogitatione fingendum ſit, quanam ratione poſſet hic ordo everti, neſcire nos quicquam excogitare Epiſcopatuum receptione deterius. Nam qui primi in hanc convenere Societatem ea ſingulis mens, illudque propoſitum fuit; omnes ut terrarum partes ad ſummi nutum Pontificis religionis cauſa peragrarent: ita ut primus, atque germanus hujus familiæ Spiritus ſit cum omni humilitate, atque ſimplicitate ex una in alias atque alias Civitates, & Provincias pro Dei gloriâ & animarum ſalute curſare: certaque nulla regione operam ſuam concludere. Quod vitæ inſtitutum, non ſedes modo Apoſtolica comprobavit, ſed etiam aperta præbuit è Cælo documenta Deus: quibus placere ſibi oſtendit vario multiplicique proventu pietatis, quo hominum noſtrorum labores ſuâ clementiâ ſecundavit. Itaque cum in conſervatione primi Spiritus quaſi anima ſita ſit religioſorum cœtuum, haud dubium eſt, quin eo retento, nos conſervaturi, deſerto perdituri noſtram Societatem ſimus. Quanquam & inde intelligere aperte licet, quanta nobis peſtis Epiſcopatibus recipiendis impendeat. Nam cum hoc tempore profeſſi haud plures novem ſimus, atque eorum quatuor aut quinque delati Antiſtitum honores ſint, quos conſtantiſſimè pro ſe quisque repudiavit; ſi jam unus quiſpiam admitteret, idem alii licere ſibi putarent: neque jam ſolum a priſtino ſuo Spiritu Societas hæc degeneraret, ſed membris hinc & inde diſſipatis penitus

nitus ſolveretur. Denique cum ſanctæ humilitatis ac paupertatis exemplis multum adhuc puſillus hic ordo profecerit, ſi nos jam populi honoratos & copioſos ſpectent, omnis ea præclara opinio in adverſam mutabitur, cumque multorum ſcandalo etiam bene gerendæ inpoſterum animorum cauſæ janua præcludetur. Sed accumulare rationes neceſſe non eſt. In clementiæ veſtræ ſapientiaque ſinum confugimus: veſtræ nos fidei, veſtro patrocinio dedimus, orantes, obſecrantesque per Jeſu Chriſti ſanguinem, ut quoniam certum habemus hinc impendere Societati noſtræ exitium, veſtra Majeſtas pro ſuâ benignitate ac religione talia à nobis propulſet, arceatque diſcrimina: & puſillum hunc recens editum gregem ſuum exiſtimet, ſalvumque & conſervatum velit, ad Majeſtatis æternæ gloriam: quæ religioſiſſimam Majeſtatem veſtram tueatur, aſſidueque uberius cæleſtibus donis ſuis ornet & cumulet.

Addit idem quatuordecim palmarias rationes, quibus Jeſuitæ perſuaſi habeant ſibi non licere dignitates capeſſere in eccleſias primarias. *Carolus Grobendonequius* certe ſociis ſuis hinc lacertos præbet, quibus valeant Spiritum Pſeudopoliticum proſternere, & nihil adeo efficax fuiſſe in hoc genere docet, quam quod Jeſuitæ ab oblatis epiſcopalibus Cardinalitiisque honoribus refugerint: idque exemplis confirmat *Simonis Roderici, Claudii Jaji, Nicolai Bobadillæ, Claudii Aquavivæ, Petri Ottoni, Franciſci Borgiæ, Petri Caniſii, de ortu & progreſſu Spiritus Politici Libri Proëm. §. 3. p. m. 93. ſequent.* Quibus vero numero perquam exiguis iiſque renitentibus obtruſi honores quodammodo ſint, iis plerumque oneri fuiſſe. quod ſequenti §. l. c. deducit. Et hæ ſunt fere rationes ipſorum, quas ex conſcientiæ caſtigatioris diſciplinæ tenacis capite petitas obtendunt, ſi rogentur quare non ad cathedram Apoſtolicam adſpirent. Si tamen rem penitius excutiamus, reperimus idem his hominibus accidere quod vulpi Æſo-

Æſopicæ, acerbam uvam nolenti ſumere. Delectantur quippe ipſa Pontificatus imagine & tã magnificæ ſpei titillatione. Kirchero, phantaſiæ liberioris Jeſuitæ, perquam jucundum & ſaluberrimum de ſe pernoctem obtingebat ſpectaculum, quod *Gaſpar Schottus memorat Phyſicæ curioſæ. Lib. III. cap. XXV. p. m. 524.*

Somnium quod P. Athanaſius Kircherus Romæ habuit, (ut ipſemet mihi narravit,) naturale fuit, & corporis ſanitatem ipſi attulit magno Reipublicæ litterariæ emolumento. Decumbebat is gravi & periculoſo morbo, nec Medicis ſpes vitæ ſupereſſe videbatur ulla. Sciens hoc Kircherus, petivit â Medicis ac Collegij Romani Superiore, liceret ſibi applicare remedium, quod ſaluti fore conſiderat. Conceditur. Poſtulat ê pharmacopoleo Collegij adferri ſibi medicamenta ſoporifera, quæ nominaverat: miſcet, ſumit, ſomnum capit profundum ac jucundiſſimum, qui totam duravit noctem. Somniavit enim, Summum ſe Pontificem electum, & ingenti perfuſum lætitiâ excipere Principum Chriſtianorum legationes & congratulationes, omniumq; populorum applauſus; tum variarum nationum ac gentium ædificare in Urbe collegia ac templa, aliaque multa fidei Catholicæ propagandæ cauſa conſtituere. Evigilat manè, ſanum ſe eſſe experitur, at talis mox â Medico ſuperveniente declaratur, magna omnium admiratione.

Quis putet ſomnium tantæ virtutis plane extra omnes cogitationis vias ſitum fuiſſe? Dominicani ne quid Jeſuitæ gloriari poſſent, ſibi ſolis patere eburneas ſomniorum portas, ex ſuis quendam uberius oblectatum eſſe volunt ſacræ Majeſtatis Pontificiæ ludicra perfunctione, quam deſcribit *Joannes Nider Dominicanus in formicario Lib. II cap 3. Cuidam ſcilicet ordinis ſui obtigiſſe ſomnium, qui ſomniaſſet ſe in Pontificem aſſumendum. Jamque adeo eã phantaſiam animo inſediſſe; ut cum tempore Concilij Conſtantienſis tres ſummo Pontificatu eſſent depoſiti, de eo ſibi conferendo vix dubitarit: elato autem in eadem Synodo Martino V. ne omnino ſpe ſua excidiſſe ſe putaret, aut in rabiem ageretur, cum Bacchanalia inſtarent, F. F. Dominicanos ludricum ſpectaculum animi cauſa exhibuiſſe* ar-

argumento ſumpto de Rom, Pont. ac ejus Curiâ. Ad hoc varias perſonas delectas; ſed Pontificis partes huic traditas, & ſic ſaltem perſonatum Pont. apparuiſſe, ſerio ludicra egiſſe; at ubi nox ſecuta, nullũ Papã agnitũ fuiſſe.

Sed e diverticulo quaſi in viam. Cauſæ prægnantiores quare in Jeſuitarum Ordinem ſuperiorum dignitatum eccleſiaſticarum titulos inferre, quæ de electione habentur comitia nolint, hæ fere ipſæ ſunt. Frigidiores erga ſocietatem iſtam a nomine Jeſu famoſam reddidit reliquos Ordines invidioſiſſima opinio, quam de ſe concitarunt, ac ſi male compenſantes aliorum liberalitatem privilegio pari gauderent, quo in favorem populi ſui Deus diſpenſavit, ut quicquid Ægyptii mutuo darent, id omne impune auferrent ac detinerent, quo adeo optima quæque bonorum Catholicorum ad ſe ita pertinere arbitrarentur, ut ſemel admiſſi quaſi in poſſeſſionem venerint. Aſſerit ſuis ſociis Iſraelitarum privilegium ſatis operoſe Pater *Deza ſermonis ſui in Canonem Ignatii pag. 152.*

„ Cum boni iſti Patres commoda ſua quærunt, idem „ ſibi proponunt conſilium, cum eo quod Pharaoni Joſeph „ ſuggeſſit; ut copiam frumenti in ſuis horreis concervaret. „ Hoc mirabile eſt, quod hoc tempore adeo perverſo & ava- „ ro, hi Patres norint & poſſint, abunde quicquid ipſis neceſ- „ ſarium eſt extorquere. Non enim fit ſine miraculo, quod „ cum homines ſint adeo parci & tenaces, non tamen poſſint „ in animum inducere, ut Patribus aliquid denegent, aut eo- „ rum petitiones rejiciant? quod miraculum conferri poteſt „ cum eo, quod Deus operatus eſt in Ægyptiis in favorem po- „ puli ſui, cum Judæis mutuò dederunt, quicquid petierunt, „ quod totum voluit Deus ipſos auferre. Idem omnino fit „ horum Patrum reſpectu, quod argumento eſt eos Deo curæ „ eſſe, & ab eo tenerrimo affectũ diligi, quando qui adeo ſunt „ avari, tamen libenter & cum animi lætitiâ Patribus iſtis ſub- „ miniſtrant, quicquid ipſis neceſſarium eſt.

No-

Nolunt itaque reliqui Ordines, ad obeunda comitia poſt adeptam purpuram admiſſi ſe comparari cum Ægyptiis, & bonorum Catholicorum præſtantiſſimum, Cathedram nempe Petri, ita prodigi, ut forte in præſcriptionem perpetuæ ſucceſſionis Jeſuiticæ cadat, nunquam tenaciſſimorum hominum manibus deinde extorquenda. Benedictini quidem, ſat ingenti cum damno ſuo experti ſunt, quam ægre quicquam poſtliminio redeat, quod ſemel ab his abreptum eſt. Teſtis eam in rem ſit *Romanus de la Hay Aſtri in exſtincti & aulæ eccleſiaſticæ Libris.* Neque vane timent purpurati Conclavium præſides; namque Jeſuitis porro haud facile defuturos titulos propagationis, ex vero augurantur. Sparſerunt dudum de ſe famam optimorum fidei defenſorum, quibus præcipuo quaſi munere datum ſit ad fidem catholicam quosvis adjungere, quorſum jactare ſolent Miſſionum ſuarum effectus, ut adeo populo Romano perſuaſuri recte videantur, judicium de controverſiis fidei, (quod aliis ſcriptis fuſius a me deductum eſt) doctrinæ Catholicæ dilatationem, virtutum Apoſtolicarum ſimulacra & quidvis horum in ſe unice competere. Priorem ſuſpicionem noſtram incidiſſe & olim video Viro ſummo Scaligero & alii cuidam ſagacisſimo verarum cauſarum divinatori, quorum loca habet *Cl. Wagenſeilius præfat. ad tela ignea Satanæ.*

„ Nam, de Patribus quidem Societatis, ſedibus æthe-
„ reis demiſſo Spiritu plenus vaticinatus eſt Joſephus Scaliger:
„ Si les Jeſuites peuuent une fois auoir le ſainct Siege, ils le ti-
„ endront tousjours. Id eſt: Si unquam Jeſuitæ obtinere poſ-
„ ſunt Sanctam Sedem, illam ſemper retinebunt. Idem prædi-
„ cit prudentisſimus autor Vaticani languentis, in cujus parte
„ 2. p. 128. Gibberus Kialtinus ſic loquens introducitur: Ioſti-
„ maroi, che ſarrebbo ottimo rimedio l' introdutione d' Gie-
„ ſuiti nel Vaticano, perche esſi finalmente ſcauiarebbone via
„ il Nipotiſmo, mandareccono San Pietro nell indie a far

qual-

„ qualche Miſsione, con un bordone in mano, e croce in fia-
„ co; e ſosi ad esſi poi ſe gli renderebbe pui facile la ſtrada di
„ far' il Vaticano feudo hereditario della Compagnia di Gieſù.
„ Id eſt: Ego exiſtimarem, optimum remedium eſſe introdu-
„ ctionem Jeſuitarum in Vaticanum, nam ipſi tandem extur-
„ barent Nepotiſmum, ablegarentque ſanctum Petrum in In-
„ diam, ad peragendam Miſſionem aliquam, cum baculo in
„ manu, & cruce ad latus ſuſpenſa; atque ſic poſtea tanto fa-
„ cilior ipſis reddetur via, ut faciant ex Vaticano feudum hæ-
„ reditarium Societatis Jeſu,

§. VI. Extremum hujus Sectonis eſt, ut maſſam, ex qua qua idolum iſtud Anti-Chriſtianum formatur, conſideremus. Promiſcuam illam eſſe debere, ſelectam vero alii & digeſtam jamdum competere autumant. Illud negari non debet Lajcos olim ſine diſcrimine pariter evectos. Quare multi exſtiterunt, qui hodienum eligendorum quoad ſtatum atque ordinem rationem habendam negarunt, Sunt ex iſtis. *Campanili in diver. jur. Canon. rubr. 7. cap 6. n. 71. & D. Antoninus. in Summa Tom. 3. tit. 2. cap. 2. §. 7. Caſtellinus de elect. c. 10. Petrus Navarra de reſt. l. 2. c. 2. n. 70. Memorabilis cumprimis vox eſt illius à Soto de juſt. l. 3. qu. 6 a. 1. ad 4. arg. Cardinales in Pontificis electione ob ſummam vicarii Chriſti dignitatem ſanctiori fide perſtringuntur, optimum eligere, quapropter* rumorem illum *nunquam perſuadere mihi potui, videlicet ſtatutum illis eſſe, non poſſe deligere niſi ex ſuo gremio & tandem ab ipſis Dominis Cardinalibus audivi falſum eſſe.* Alii viciſſim legis vim obtinuiſſe volunt eligendi uſum, quo ex Cardinalium numero deſignatur Pontifex, atque ad regulas juris Canonici provocare non dubitant, quæ id omnino fieri jubeant. Manifeſta erit res probationum ſucceſſu. Ita *Suarez. de fide diſput. 10. ſect 5. n. 19. Quæret aliquis an electus debeat neceſſario eſſe de numero Cardinalium? Conſtat quidem id non fuiſſe per ſe neceſſarium, attamen uſus eccleſiæ ita habet, ac fieri oportet, ut dixit*

xit Stephanus Papa cum concilio in cap. oportebat, & cap. nullus. d. 27. Suffragatur Azorius Inſtitt. Moral. P. II. Libr. IV. Cap V. p m. 427.

Sextò quæritur, An Romanus Pontifex eligi debeat ex ipſo collegio & numero Cardinalium? Sotus lib. 4. de juſtitiâ, qu. 6. art. 2. ad 5. ait, jure conſtitutum non eſſe, ut ex Collegio Cardinalium Pontifex creetur: immò potius jura oppoſita ſanxerunt: nam in c. in numine, diſtin. 23. ſic habetur: Eligatur autem de ipſius Eccleſiæ gremio, ſi reperitur idoneus; vel ſi de ipſa non invenitur, ex alia ſumatur. Ex quo (inquit Sotus) fit, ut poſſit Pontifex creari, qui in numerum & collegium Cardinalium adſcriptus non ſit: jus enim Canonicum id fieri non prohibet, ac ita aliqui ſunt interdum ad Pontificatum electi, qui non erant Cardinales. Quia tamen in Cardinalium numerum adſciſci & cooptari non debent, niſi viri morum & vitæ integritate & doctrinæ ſplendore clariſſimi, ideò ex eo collegio Pontifex meritò deligitur. Cæterum contra Sotum facit, quod habetur in capite. oportebat, diſtinct. 29. ex Stephano III. in Concilio habito in Baſilica Conſtantiniana, ubi dicitur: Oportebat ut hæc ſacroſancta Domina noſtra Romana Eccleſia, juxta quod à B Petro & ejus Succeſſoribus inſtitutum eſt, ritè ordinaretur, & in Apoſtolatus culmen unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconis conſecraretur, & in c. nullus unquam, eadem diſtinct. ex eodem Stephano dicitur: Nullus unquam Laicorum, neque ex alio ordine præſumat, niſi per diſtinctos gradus aſcendens Diaconus, aut Presbyter Cardinalis factus fuerit, ad ſacri Pontificatus honorem promoveri. Imò etiam contra Sotum facit, quod refertur in capite, in nomine diſtinct. 23. Ibi enim etiam dicitur: Eligatur autem de ipſius Eccleſiæ gremio, ſi reperitur idoneus, vel ſi de ipſa non invenitur, ex aliâ aſſumatur. Nullus igitur extra numerum Cardinalium eſt in Pontificem eligendus, niſi cum in ipſo Cardinalium, ſacro Collegio nemo reperitur idoneus. At ſi ſuffragiis duarum partium Cardinalium Pontifex aliquis creatur, extra eorum numerum & Collegium delectus opponi & objici non poterit, quod non ſit ex ipſo purpuratorum Patrum collegio ſumptus: non quod ex eo deligi non deberet, ſed quia in cap. licet, de elect ſtatutum eſt, ut nihil poſſit objici, cum à duabus partibus Cardinalium Pontifex creatur

R *Arra-*

Digitized by Google

Arragonius *in 2. 2. Div. Thom. qu. 63. a. 2. contr, 2.* rationes haſce adducit, quare ex Cardinalium Collegio Papa ſit eligendus. *primo quia ex his, quæ vidit, egit, & expertus eſt in Rom, Curia & in iſto Collegio & Conciliis Pontificum prædeceſſorum novit negotia Rom. Curiæ & eccleſiæ gubernationem melius quam, quivis alter. ſecundo quia electus unus, ex ipſis ſtatim manum ad movet operi & gubernationi fidelium. electus autem externus convocandus à longe, exſpectandoque illius conſenſum & adventum vacaret multo tempore ſedes B. Petri, quod experientia teſte eſt maximum incommodum: ſemper enim ex diuturnis vacantibus multa ſecuta ſunt damna Romæ & in Italia immo in tota eccleſia, quo ſit, dignum inter ipſos eſſe utiliorem quovis.* Quæ momenta cum illis à Soto adductis contendi poſſunt.

Cap. VI.

Electionis modum proponit, additis quibusdam obſervationis & lectionis noſtræ memorabilibus, eo pertinentibus.

Argumentum hocce optima fide tractaſſe forſan videbor ſi ipſius Pontificis verba, quibus totum illud negotium definivit, abſoluique mandavit, referam ex Ceremoniali Gregorii XV.

„ Mane ſequenti poſt clauſum præcedenti nocte conclave, poſt ſolitum campanulæ ſonum, conveniunt Cardinales in eo præſentes, qui infirmitate non ſunt impediti, ad Capellam Paulinam, & ibi celebrata conſueta miſſa, & facta Cardinalium communione, ſtatim ad negotium electionis procedere debent, quod quidem hodie ex Greg. conſtitutione, uno tantum ex tribus modis ſive formis peragendum eſt, alioquin electio nullitatis vitio ſubjacet.

Pri-

,,Primus modus eſt,qui quaſi per inſpirationem vocatur, quan-
,, do ſcilicet omnes Cardinales,quaſi afflati Spiritu Sancto, ali-
,, quem unanimiter & viva voce ſummum Pontificem procla-
,, mant; circa quem modum ex conſtitutione Gregoriana infra
,, ſcripta notari poſſunt.

,, Primum hæc forma electionis practicari poteſt ſolum in
,, Conclavi,& eo clauſo.Secundo fieri electio debet ſecundũ hanc
,, formam ab omnibus & ſingulis Cardinalibus in Conclavi præ-
,, ſentibus, Tertio,communiter & nemine eorum diſſentiente.
,, Quarto nullo præcedente de perſona ſpeciali tractatu, & per
,, verbum(eligo) intelligibili voce prolatum, aut ſcripto expreſ-
,, ſum,ſi voce non poſſit proferri,exemplum autem hujus poteſt
,, eſſe hujusmodi. Si aliquis Patrum, clauſo conclavi, nullo, ut
,, præfertur præcedenti ſpeciali tractatu,diceret, Reverendisſimi
,, perſpecta ſingulari virtute,& probitate Reverendisſimi D. N.
,, judicarem illum eligendum,eſſe in ſummum Pontificem,& ex
,, nunc ego ipſum eligo in Papam. Deinde hoc audito,ſi cœteri
,, Patres nemine excepto ſequentes primi ſententiam, eodem
,, verbo (eligo) intelligibili voce prolato,aut ſi non poteſt, in
,, ſcriptis expreſſo, eundem N. de quo nullus ſpecialis tractatus
,, præcesſit,communiter eligerent, ipſe N.eſſet Canonice electus,
,, & verus Papa ſecundum hanc electionis formam, quæ dicitur
,, per inſpirationem ſeu,ut in ſacris Canonibus ſcriptum eſt,quaſi
,, per inſpirationem.

,,Secundus modus eſt per compromiſſum, quando ſcilicet
,, Cardinales ad electionem per hanc formam ſeu viam procede-
,, re volentes,committerent aliquibus ex patribus eligendi pote-
,, ſtatem, ut vice omnium Eccleſiæ Catholicæ provideant de
,, Paſtore; cujus formæ praxis poteſt eſſe hujusmodi. Primo o-
,, mnes & ſinguli Cardinales in Conclavi clauſo præſentes,nemi-
,, ne eorum diſſentiente, in aliquos ex patribus compromiſſum
,, faciunt ex. gr. in hanc formam. In nomine Domini amen.

„ Anno ab ejusdem &c. menſe &c, die &c. Nos Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi S. R. E. Cardinales omnes, & ſinguli in Conclavi exiſtentes videlicet N. N. (& ſigillatim omnes nominentur Cardinales) elegimus, & eligimus per viam procedere compromiſſi: & unanimiter & concorditer, nemine diſcrepante, eligimus compromiſſarios N. N. & N. Cardinales &c. quibus damus plenariam facultatem & poteſtatem providendi S. R. E. de Paſtore, ſub hac forma videlicet (Hic optimum erit, ut Cardinales compromittentes exprimant modum & formam ſecundum quam electus debet cenſeri verus & legitimus Papa, ut puta, ſi electi ſint tres compromiſſarii, declarandum eſt, an ad hoc, ut electio ſit valida, prius proponere debeant ſacro collegio perſonam vel perſonas ab ipſis nominandam vel nominandas ad Pontificatum, an vero abſolute debeant electionem peragere, an omnes tres debeant convenire in unam perſonam, an vero ſufficiat, quod duo in unam concordent, & an debeant nominare aliquem de collegio, vel etiam aliquem extra collegium, & alia his ſimilia) His autem vel aliis ſimilibus expreſſis, addi compromiſſo ſolet tempus, ad quod usque volunt Cardinales poteſtatem compromiſſarios habere eligendi, & poſtea ſubjunguntur hæc verba: Et promittimus, nos illum pro Romano Pontifice habituros, quem D. D. Compromiſſarii ſecundum formam prædictam duxerint eligendum. Vel alia ad formam Compromiſſariis præſcriptam accommodata.

„ Secundo, completo hujusmodi mandato, Compromiſſarii ad partem in aliquo loco ſeparato ſe conferunt, & de electione facienda tractant, & ſolet inter eos præmitti proteſtatio, quòd per quamcunque prolationem verborum, ſuum dare conſenſum non intelligunt, niſi in ſcriptis illum expreſſe ponant. Et hæc proteſtatio videtur neceſſaria inter compromiſſarios, ut verbis humanis & reverentialibus inter ſe ſine præjudico uti poſſint.

Tertio,

„ Tertio facta per Compromiſſarios electione ſecundum „ formam eis præſcriptam, & ſervatis iis quæ Grægorius XV. in „ ſua conſtitutione juſsit, electus per hujusmodi viam compro- „ miſſi eſt Canonicus & verus Papa.

„ Tertius modus; ſeu forma electionis Romani Pontificis „ eſt, quæ vocatur per Scrutinium, vel per Scrutinium & Acceſ- „ ſum: cujus formæ ritus ſecundum Gregorianam conſtitutio- „ nem, quæ vult non ſolum Scrutinium fieri ſecretum, ſed etiam „ acceſſum, continet tres actiones, alteram, quæ ante ſcrutinium, „ alteram quæ Scrutinium, & tertiam, quæ poſt ſcrutinium appel- „ lari poteſt.

„ Ante Scrutinii actus, ſunt quinque, videlicet Præpa- „ ratio ſchedularum Scrutinii, & Acceſſus; Extractio Scru- „ tatorum & deputatorum pro votis infirmorum per ſortem; „ Scriptio ſchedularum Scrutinii; Earum complicatio; Et ob- „ ſignatio.

„ Schedularum præparatio ad Magiſtros cœremoniarum „ pertinet, qui eas impreſſas, ubi fieri poterit, alioquin unius ma- „ nu ſcriptas ſecundum formam inferius deſcribendam accipi- „ ent, tam pro Scrutinio, quam pro Acceſſu: & ponent in du- „ obus diſcis vulgo (bacili) nuncupatis, quos in menſa ante Al- „ tare collocabunt, ut inde posſint Cardinales, cum opus fuerit, „ ſchedulas ſumere.

„ Forma autem ſchedulæ Scrutinii quoad ejus figuram „ attinet, erit altera parte longior, hoc eſt, plus longa, quam „ lata; longitudo ejus erit fere palmi; latitudo autem dimidii „ palmi. Quo vero ad contenta in ea, in anteriori ejus parte, quæ „ brevitatis gratia facies nominari posſit, tria continere debet.

Primo

„ Primo in ſuperiori parte ſecundum ejus latitudinem, duo hæc „ verba (Ego Card.) cum tanta ab invicem diſtantia, ut inter „ ipſa, nomen proprium Cardinalis eligentis ſcribi poſſit; & „ paullo inferius duos circulos parvos, ad loca ſigillorum in- „ dicanda.

„ Secundo, in medio continere debet hæc verba: Eligo „ in Summum Pontificem Reverendisſimum Dn. meum Dn. „ Cardinalem.

„ Tertio, in parte inferiori alios duos parvos circulos ad „ loca ſigillorum ſimiliter demonſtranda. Forma vero Sche- „ dulæ acceſſus eadem prorſus eſt, quæ Scrutinii, niſi, quod in „ medio ejus, loco verborum: Eligo in ſummum Pontificem „ Reverendiſſ. Dn. meum Dn. Cardin ponuntur hæc verba: „ Accedo Reverendiſſ. Dn. meo Dn Cardinali. Verum facili- „ us, quæ dicta ſunt, percipientur ex infra ſcriptis figuris & „ exemplis.

EXEM-

Digitized by Google

EXEMPLUM FACIEI
Schedulæ Scrutinii.

Ego Card.

O O

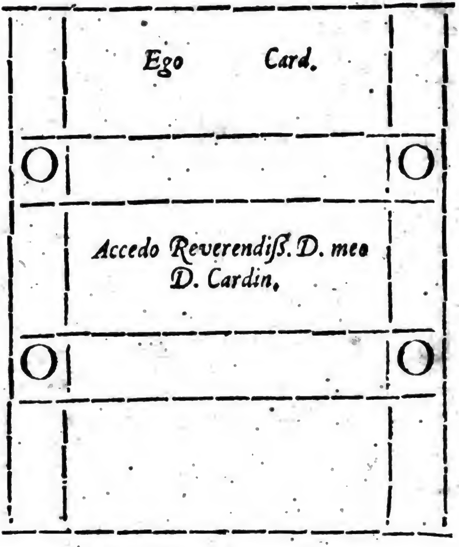
Eligo in Summum Pontificem R.^{m}
D. meum D. Cardin.

O O

EXEM-

Digitized by Google

EXEMPLUM FACIEI
Schedulæ Acceſſus.

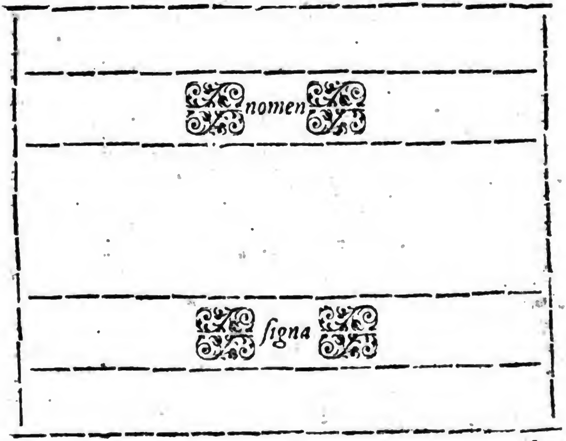
„ In exteriori autem parte ſchedularum tam Scrutinii, „ quam Acceſſus, quæ tergum nominari poteſt, duo ſunt imprimendi limbi ex illis, quos ad ornatum librorum impreſſores adhibent, & vulgari vocabulo fregi nuncupant, quo-

rum

Digitized by Google

,, rum, primum circa ſui medium continet hoc verbum, *Nomen*
,, impreſſum ſecundum longitudinem ipſius limbi, alterum
,, vero continet hoc verbum, *Signa*, ſimiliter impreſſum, ut
,, præcedens, Hi autem limbi excogitati ſunt ad obſcuran-
,, dum diaphanum paginarum, ne ſcilicet ad lumen nomina
,, & ſigna eligentium conſpici poſſint; ubi vero impreſſoris co-
,, pia non fuerit, limborum defectus lineis ſuppleri poterit;
,, ſed hæc fient clariora per infra poſitam figuram tergi ſche-
,, dularum Scrutinii & Acceſſus.

EXEMPLUM TERGI
Schedularum Scrutinii, &. Acceſſus.

„ Secundus actus anteſcrutinii eſt extractio Scrutato-
„ rum: quæ extractio, antequam ad Scrutinium procedatur,
„ ſorte facienda eſt, hoc modo. In uno ſacculo aut vaſe pu-
„ blice ponantur tot ſchedæ vel, ſi magis placet, ſpherulæ li-
„ gneæ palam numeratæ, quot ſunt Cardinales præſentes in
„ Conclavi, cum eorum nominibus, deinde per ultimum Dia-
„ conum extrahantur primo ſcrutatores tres, & poſtea tres
„ Deputati pro votis infirmorum, qui brevitatis gratia Infir-
„ marii appellari poſſunt: de quorum omnium officio inferius
„ ſuo loco ſcribetur, quæ ſi in extractione ſcrutatorum & In-
„ firmariorum ac etiam Recognitorum, de quibus ſuo loco
„ dicetur, extracti fuerint, Cardinales, qui ob infirmitatem
„ aliudve impedimentum muneribus prædictis ſatisfacere non
„ poſſint, alii non impediti loco illorum extrahantur. Pera-
„ cta vero extractione, ſchedæ ſeu ſpherulæ eorum, qui extra-
„ cti fuerunt, in ſacculum ſeu in vas iterum conjiciantur.

„ Tertius actus Anteſcrutinii, eſt ſchedularum Scruti-
„ nii ſcriptio, quæ fiet hoc modo. Ad duas vel plures parvas
„ menſas, quæ erunt cum atramento & calamis paratæ in lo-
„ co capellæ apto, ut, qui ſcribunt, conſpici poſſint, quid vero
„ ſcribitur non poſſit, accedentes Cardinales per ordinem in-
„ cipiendo à Decano, & ibi ſedentes in ſcabellis paratis, ſche-
„ dulam quiſque ſuam acceptam prius ex diſco ſcribet hoc mo-
„ do. Primo in prima parte in ſpatio inter verba (Ego Card.)
„ ſcribet proprium nomen; deinde in ſecunda parte nomen il-
„ lius, quem eligit, charactere tamen quantum fieri poteſt al-
„ terato, ut manus ſcribentis cognoſci non poſſit; & caveat,
„ ne plures in ſchedula ſcribat, quia ſuffragium juxta Gregoria-
„ nã conſtitutionem eſſet nullum. In tertia vero parte ſigna, hoc
„ eſt numerum aliquem & dictum aliquod ſcripturæ, ſeu ver-

bum

„ bum aut aliquid hujuſmodi, ut in exemplo pro faciliori intel-
„ ligentia oculis ſubjecto, videre eſt.

Exemplum ſchedulæ Scrutinii ſcriptæ.

Ego Bonifacius Card. Caetanus.

O | O

Eligo in Summum Pontificum R. D.^{m} meum D. Card. Baronium.

O | O

18. *Gloria in excelſis.*

Ego Robertus Card.
Bellarminus.

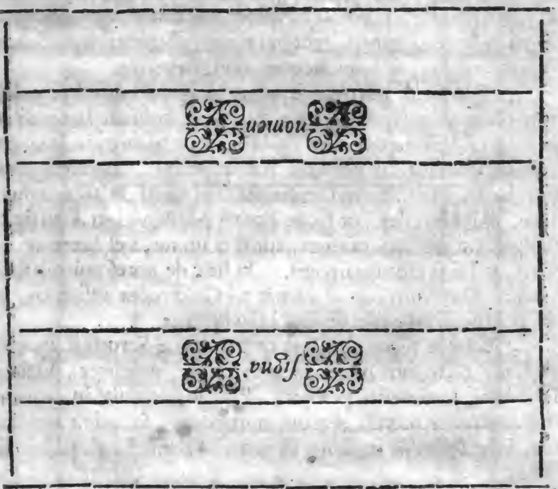
O O

Eligo in ſummum Pontificem R^{m}.
D. meum D. Card. Baro-
nium.

O O

18. *Gloria in excelſis.*

No.

„ Quartus actus anteſcrutinii eſt ſchedularum complica-
„ tio : quæ, ut expeditius peragi à Cardinalibus valeat, poterit
„ à Ceremoniariis Magiſtris, cum eas præparant, fieri in hunc,
„ qui ſequitur, modum. Binæ fiant plicaturæ ex utraque par-
„ te cujuſque ſchedulæ, ita ut nomen eligentis, & ſigna quum
„ fuerint ſcripta, maneant tecta ex utraque parte à limbis; dein-
„ de quod reliquum eſt, ita complicetur, ut ſchedula, fere ad
„ latitudinem pollicis redigatur, prout ex complicata ſchedula
„ quæ hic exempli gratia ponitur, conſpici poteſt.

„ Cœterum Magiſtri Cæremoniarum ſchedulas, non
„ complicatas, ut ſupra, ſed explicatas, & cum cera rubra in par-

„ vis circulis, ponent in diſcis, & Cardinales, poſtquam eas, „ ut ſupra ſcripſerint, eo uſque ſolum plicabunt, quo nomen & „ ſigna eligentis legantur, reliquas autem plicaturas tunc facient, „ cum ſchedulas, ut infra dicetur, obſignaverint.

„ Quintus & poſtremus actus anteſcrutinii eſt ſchedula- „ rum obſignatio, quæ ab uno quoque Cardinali facienda erit „ in tergo ſchedularum cum ſigillo ad hoc parato, in loco par- „ vorum circulorum ubi cera fuerit poſita. Porro ſigillum „ non debet eſſe ſolitum Cardinalis, ſed aliud, & ſecrete habi- „ tum, & ita ſimplex, ut facile notari poſſit, veluti, ſi in ſigillo „ ſculpantur aut tres numeri, aut tres literæ, vel literæ & nu- „ meri, vel una tantum imago. Et hæc de anteſcrutinio ſuffi- „ ciant. Cæterum, quod attinet ad Cardinales infirmos, aut „ aliter impeditos, inferius ſuo loco dicetur.

„ Sequitur ſecunda actio, quæ nomine Scrutinii appella- „ ta fuit. Octo ſunt hujus actionis actus: videlicet, Delatio „ ſchedulæ, Juramenti præſtatio, Poſitio ſchedulæ in calicem, „ Schedularum mixtio, Earum numeratio, Scrutinii publica- „ tio, Schedularum in filum inſertio, Earumque depoſitio ſe- „ orſim.

„ Delatio ſchedulæ, & duo ſequentes actus, qui melius „ ſimul deſcribuntur ob eorum connexitatem; hoc modo „ fient. Quilibet Cardinales propriam ſchedulam poſtquam „ illam ſcripſerit, obſignaverit, & complicaverit; duobus pri- „ mis digitis ſumet, ac elevata manu palam deferet ad Altare, „ penes quod ſtant Scrutatores, & in quo eſt calix magnus ad „ recipiendas ſchedulas paratus & patena coopertus, ibique ge- „ nuflectens, aliquantulum orabit; deinde ſurgens alta & in- „ telligibili voce, jurabit in hanc formam, quæ in tabella ſu- „ per Altari poſita deſcripta habetur. TESTOR CHRI- „ STUM DOMINUM, QUI ME JUDICATURUS EST, „ ME ELIGERE, QUEM SECUNDUM DEUM JUDICO

ELIGI

Digitized by Google

„ELIGI DEBERE, ET QUOD IDEM IN ACCESSU
„PRÆSTABO. Poſt hæc, ſchedulam in patenam ponet, &
„per patenam mittet in calicem, quo facto inclinabit ſe ad Al-
„tare, & ad ſuum locum revertetur. Et hæc, ſervanda erunt,
„ſi Cardinalis ad Altare pergere poſſit; nam ſi ob infirmam
„valetudinem non poſſit, & præſens in capella ſit, ultimus
„Scrutator diſcum cum ſchedulis ad eum deferet, ex quo Car-
„dinalis infirmus, unam accipiens, eam in loco ſuo ſecrete,
„ut ſupra dictum eſt, conficiet; deinde prævio juramento præ-
„dicto ſchedulam obſignatam, & complicatam, eidem Scru-
„tatori tradet, qui eam palam deferet ad Altare, & ſine ora-
„tione, & juramento in patenam ponet, & per eam in cali-
„cem mittet; quæ omnia obſervanda erunt per ultimum Scru-
„tatorem erga eos Cardinales, qui in Capella præſentes ob va-
„letudinem ad Altare pergere non poterunt. Si vero aliqui
„Cardinales infirmi ſint in ſuis cellis, tres Cardinales Infirma-
„rii, ut ſupra extracti, ad eos accedent cum capſula altitudine
„unius palmi, in cujus ſuperiori parte ſit rima, ſeu foramen,
„ejus magnitudinis, ut per illud ſchedula complicata poſſit per
„ſuam latitudinem intus capſulam tranſmitti, quam capſulam,
„antequam Scrutatores Infirmariis tradunt, palam aperient,
„ut cæteri Cardinales poſſint eam inanem & vacuam con-
„ſpicere, deinde claudent, & clavem ponent ſuper Altare;
„deinde Infirmarii cum capſula clauſa, & cum parvo diſco tot
„ſchedulas continente, quod ſunt infirmi Cardinales, ad unum-
„quemque eorum accedent; & Infirmi acceptas ex diſco ſche-
„dulas, ſecrete ſcribent, obſignabunt, & complicabunt, &
„prævio jam dicto juramento, in capſulam per rimam mit-
„tent; quod ſi Infirmi ſcribere non poſſint, alii eorum arbi-
„trio deligendi, præſtito de ſecreto ſervando in manibus In-
„firmariorum juramento, prædicta facient: atque hi adver-
„tere debent, quod non ſolum juramenti vinculo tenentur

ſervare

„ ſervare ſecretum, ſed etiam in excommunicationem latæ „ ſententiæ, ſi contrafecerint, incurrent. His peractis; Infir- „ marii ad capellam revertentur cum capſula, quam ſcrutato- „ res aperient, & ſchedulas in ea contentas palam numerabunt, „ & tot repertas, quot ſunt infirmi, ponent ſigillatim in pa- „ tenam, & per patenam ſimul omnes in calicem. Ne autem „ nimis in longum protrahatur Scrutinii actio, infirmarii po- „ terunt proprias ſchedulas poſt Decanum conficere, & in ca- „ licem ponere, deinde dum cæteri Cardinales Scrutinium a- „ gunt, ad infirmos pergere ad accipienda earum ſuffragia eo „ modo, quo proxime ante dictum eſt.

„ Quartus actus Scrutinii, eſt ſchedularum permixtio, „ quæ fiet per primum Scrutatorem calice in quo ipſæ ſchedu- læ poſitæ fuerunt, patena cooperto, pluries agitato.

„ Quintus actus, eſt numeratio ſchedularum, quæ pa- „ lam fiet per ultimum Scrutatorem capiendo ſingillatim unam- „ quamque ſchedularum ex calice, eamque ponendo in alium, „ qui ad hoc paratus ſit, calicem vacuum. Quod ſi numerus „ ſchedularum non reſpondeat numero Cardinaliũ, omnes com- „ burendæ ſunt: & iterum, id eſt ſecunda vice, ad ſuffragia ſta- „ tim eſt deveniendum. Si vero numerus ſchedularum, nu- „ mero Cardinalium reſpondeat, proſequendi ſunt ii actus „ Scrutinii.

„ Sextus actus eſt publicatio Scrutinii, quæ per Scruta- „ tores, qui ſedent ad menſam, ante Altare poſitam, fiet hoc „ modo, Primus Scrutator accipiet unam ſchedulam, eamque „ intactis ſigillis explicabit, & viſo in ea ſchedula electi nomi- „ ne, eam tradet ſecundo Scrutatori, qui pariter eodem electi „ nomine perſpecto, eandem tradet tertio, qui illam alta & in- „ telligibili voce præleget, ut omnes Cardinales præſentes notare „ poſſint ſuffragium in folio impreſſo, quod penes ſe habe- „ bunt cum nominibus omnium Cardinal. notabit autem juxta

nomen

„ nomen Cardinal. ex ſchedula recitati. Idem faciendum erit „ de cæteris ſchedulis in calice poſitis, uſque ad ultimam. „ Quod ſi in Scrutinii publicatione, inveniant Scrutatores duas „ ſchedulas ita complicatas, ſut ab uno tantum datas fuiſſe ap- „ pareat, ſi quidem unus & idem in utraque electus fuerit, ſche- „ dulæ prædictæ habebuntur & notabuntur pro uno ſuffragio; „ ſi vero diverſi fuerint nominati, neutrum ſuffragium vali- „ dum erit, prout in Bulla Gregoriana ſtatuitur de illa ſche- „ dula, in qua plures nominati ſunt; Scrutinium tamen neutro „ caſu vitiatur. Cæterum ſuffragia prædicta, finita ſcrutinii pu- „ blicatione, poterunt à Patribus juxta nomina Cardinalium, „ qui ea obtinuerunt, in unam ſummam redigi, vel in ſepara- „ to folio notari, hoc modo. Reverendiſſ. D. Cardinalis A. „ habet ſuffragia 20. & Reverendiſſ. D. Cardin. B. habet ſuffra- „ gia 15. & ſic de aliis: quod fit, ne Cardinales, cum opus eſt, „ cogantur ſemper numerare ſuffragia, quæ juxta nomina Car- „ dinalium notarunt.

„ Septimus actus Scrutinii, eſt ſchedularum in filum in- „ ſertio, quæ, ut ſchedulæ ipſæ cautius conſervari poſſint, ex- „ cogitata fuit. Hæc autem inſertio fiet per ultimum Scruta- „ torem; inſerendo ſchedulam unamquamque poſtquam eam „ perlegerit, acu cum filo ad hunc effectum parato, in loco, „ ubi eſt verbum, ELIGO.

„ Octavus, & poſtremus Scrutinii actus, eſt depoſitio „ ſchedularum ſeorſim, quæ ſimiliter fiet per ultimum Scru- „ tatorem, qui finita inſertione omnium ſchedularum in filum, „ capita fili nodo junget, & ſchedulas omnes ita colligatas, in „ alium calicem vacuum, vel in menſa ſeorſim ponet.

„ Sequitur tertia, & poſtrema actio, quæ Poſtſcruti- „ nium appellata fuit, cujus actus, ſi ſecuta ſit electio per ſcru- „ tinium, tres tantum ſunt, videlicet, Numeratio ſchedularum, „ Recognitio ſuffragiorum, Et ſchedularum combuſtio, de qui-

„ bus inferius ſuis locis dicetur. Si vero per Scrutinium non „ ſit ſecuta electio, actus ſunt ſeptem, videlicet; Acceſſus- Sigillorum, & ſignorum apertio; Eorum annotatio; Suffragiorum examen; Suffragiorum ſcrutinii, vel ſcrutini & acceſſus numeratio, Eorum recognitio, et ſchedularum combuſtio.

„ Primus itaque actus, eſt acceſſus, qui immediate poſt „ ſcrutiniium, hoc eſt, poſt depoſitas ſeorſum ſcrutinii ſchedulas „ fiet, niſi forte in ſcrutinio fuerit creatus Papa, tunc enim nullus fieri debet acceſſus; In quo quidem acceſſu eadem omnia ſervanda ſunt à Cardinalibus, quæ dicta ſunt ſervari debere in ſcrutinio peragendo, tam in Schedularum ſcriptione, „ obſignatione, complicatione. delatione, & poſitione in calicem, quam in earum numeratione, publicatione, notatione „ ſuffragiorum, & inſertione in filum, ac depoſitione ſeorſim; „ exceptis tamen infra ſcriptis. Primo quod Cardinales ſchedulas pro acceſſu ſumere debent ex diſco ſchedularum; Secundo in Schedularum acceſſus ſcriptione ſi Cardinalis nemini velit accedere, debet in media ſchedulæ parte, loco nominis Cardinalis, qui ſcribendus eſſet, ſi ad eum „ fieret acceſſus, ſcribere, NEMINI, Schedula autem „ acceſſus ſcribi & obſignari debet cum eiſdem ſigillis, & ſignis „ ſchedulæ ſcrutinii ſub pœna nullitatis ſupradicti ipſius acceſſus; „ Tertio, quod non poteſt acceſſus fieri ad eum Cardinalem, „ qui in ſcrutinio ſaltem unum ſuffragium non obtinuerit, neque ad eum, qui ab ipſomet Cardinali fuit in ſcrutinio nominatus. Quarto, quamvis in acceſſu non liceat plures nominare, ſicut non licet in ſcrutinio plures eligere ſub pœna „ nullitatis ſuffragii, tam in acceſſu quam in ſcrutinio; nihilominus licebit accedere uni ex pluribus nulliter à ſe nominatis in ſcrutinio, dummodo ei ab alio aliquod ſuffragium, non „ tamen nulliter, ut præfertur, in ipſo ſcrutinio datum fuerit.

Quinto,

Digitized by Google

„ Quinto, quod in acceſſu non præſtatur juramentum, de quo
„ ſupra, quia in ſcrutinio fuit jam præſtitum per illa verba:
„ (Et quod idem in acceſſu præſtabo) Sexto, denique Infirma-
„ rii deferre debent ad infirmos ſchedulas acceſſus, & ſimul
„ etiam unum folium impreſſum, in quo ſit notatus ſuffragio-
„ rum numerus palam recognitus, quæ quiſque Card. in ſcru-
„ tinio nominatus, obtinuerit.

„ Secundus, tertius, & quartus actus poſtſcrutinii ſunt
„ Sigillorum, & Signorum aperitio, Eorum annotatio, &
„ Suffragiorum examen: qui tunc ſolum locum habere poſ-
„ ſunt, quando ſecuta eſt electio per ſcrutinium, & acceſſum:
„ fieri autem debent hoc modo.

„ Primus Scrutator ſchedulas acceſſum, quos obtinuit ele-
„ ctus, in ea parte ſolum, quæ ſigna continet, aperiet, & in-
„ ſpectis diligenter earum ſigillis, & ſignis, apertas, ac in filo
„ ut erant inſertas, tradet ſecundo Scrutatori; & ſecundus, ea-
„ dem inſpectione facta, porriget tertio, qui alta, & intelligibi-
„ li voce, ſigilla & ſigna prædictarum ſchedularum enuntia-
„ bit, & annotabit in latere ſiniſtro folii impreſſi, ad hunc ef-
„ fectum parati, ſub verbis (Sigilla, & ſigna Acceſſuum) quam
„ etiam annotationem facient cæteri Cardinales, ſi voluerint,
„ in ſimili folio impreſſo,

„ Deinde primus Scrutator, reliquis Scrutatoribus inſpi-
„ cientibus, pro acceſſuum prædictorum examine capiet ſche-
„ dulas ſcrutinii, & incipiens ab uno capite fili, in quo inſertæ
„ ſunt, ſigillum primæ ejus ſchedulæ quæret in ſigillis acceſſuum
„ notatis, ut ſupra in folio impreſſo, & ſi illud in eo non inve-
„ nerit, omiſſa prima ſcrutinii ſchedula, capiet ſecundam, e-
„ juſque ſigillum ſimiliter quæret; quod ſi etiam non invene-
„ rit, capiet tertiam, & deinde ſequentes ſigillatim, donec ſi-
„ gillum alicujus earum inveniat; eoque invento, ſcrutinii
„ ſchedulam in ea parte; ubi ſigna ſunt, aperiet, & ſi non in-

Digitized by Google

„ venerit ſigna hujus ſchedulæ concordare cum ſignis acceſſus „ ſchedulam illam omittet, & aliam capiet, ſicut paulo ante de „ ſchedulis non concordantibus in ſigillo dictum eſt; ſi invene- „ rit ſigna concordare, oſtendet illa ſecundo & tertio Scruta- „ toribus, qui una cum ipſis, poſt diligens examen ſuper iden „ titate ſigillorum & ſignorum ambarum ſchedularum, ſcru- „ tinii ſcilicet, & acceſſus, inſpiciet, an idem, vel diverſi in u- „ traque ſchedula ſint nominati; & ſi idem nominatus ſit, ſuf- „ fragium acceſſus nullus cenſebitur; ſi vero diverſi nominati „ ſint, ſuffragium acceſſus pro valido habebitur, & hoc caſu, „ tertius Scrutator ſigillum, & ſigna ſchedulæ ſcrutinii, ac et- „ iam nomen electi, qui in ea continetur, alta, & intelligibili „ voce enunciabit, & annotabit in latere dextero prædicto fo- „ lii impresſi, ſub verbis (Sigilla, & ſigna ſcrutinii reſponden- „ tia accesſibus) notabit autem ex ea adverſo acceſſus concor- „ dantis in ſigillo, & ſignis; quam annotationem cæteri quo- „ que Cardinales ſi voluerint, in ſimili folio impreſſo facient.

„ Sed hujuſmodi actus, qui explicatione difficiliores ſunt, „ quam operatione, exemplo melius percipientur.

E X E M P L U M

Folii impreſſi, in quo Acceſſus, & Scrutinii, Sigilla, ac Signa concordantia annotantur.

Sigilla, & Signa Acceſſuum.	Sigilla, & Signa Scrutinii Acceſſibus reſpondentia.	Cardinales nominati in Scrutinio.
A C D. 43. Deus.		
B R F. 32. Bonitas.	B. R. F. 32. Bonitas.	Card. S. Euſebii.
R G I. 50. Beatitudo.	R G I. 50. Beatitudo.	Card. S. Sixti.
N S P. 26. Gloria.		

Quod

Digitized by Google

,, Quod ſi forcaſſe in iſta inquiſitione contingat, duas vel
,, plures ſchedulas ſcrutinii reperiri cum eiſdem ſigillis, & ſignis
,, alicujus ſchedulæ acceſſus, tunc ſi in earum aliqua electus no-
,, minatus fuerit, in alia vero alius, primus Scrutator reliquis
,, Scrutatoribus ſimiliter inſpicientibus, ſcrutinii ſchedulas hu-
,, juſmodi, & ſchedulam acceſſus, in ea etiam parte, in qua eſt
,, nomen eligentis & accedentis, aperiet, ut conſtare poſſit ſe-
,, cundum Gregorianam Conſtitutionem de validitate, vel in-
,, validitate acceſſus; ſi vero in aliqua hujuſmodi ſchedularum
,, ſcrutinii concordantium cum acceſſu non ſit nominatus ele-
,, ctus, debent eæ ſchedulæ omitti, & ad ſubſequentes proce-
,, dendum erit.

,, Quintus actus poſtſcrutinii, eſt numeratio ſuffragio-
,, rum, vel ſcrutinii ſolius, vel ſcrutinii, & acceſſus, quæ fiet
,, per Scrutatores ſemper, ſive ſecuta ſit electio, ſive non; & ſi
,, quidem ſecuta non ſit electio, ut ſciatur, quod in eo ſcruti-
,, nio, vel ſcrutinio & acceſſu, non habetur Papa; ſi vero ſe-
,, cuta ſit, ut conſtet de canonica Pontificis electione; fiet au-
,, tem hæc numeratio ſuffragiorum hoc modo. Scrutatores
,, in unam ſummam redigent ſuffragia, quæ quilibet nomina-
,, tus in Pontificem obtinuit, ſive in ſcrutinio ſolo, ſive in ſcru-
,, tinio & acceſſu ſimul: & ſi invenerint nullum ex nominatis
,, ad duas tertias partes ſuffragiorum perveniſſe, non habetur
,, Papa in illo ſcrutinio, ſive ſcrutinio & acceſſu. Si vero in-
,, venerint aliquem ex nominatis; duas tantum partes ſuffra-
,, giorum obtinuiſſe, aperient electi ſchedulam, etiam in ea
,, parte, in qua eſt nomen eligentis; & ſi quidem ex ea appa-
,, ruerit, electum alii ſuffragatum fuiſſe, electio ejus erit ca-
,, nonica; ſi vero conſtiterit ſibi ſuffragium dediſſe, ejus ele-
,, ctio ex diſpoſitione Gregorianæ Conſtitutionis nulla erit ob
,, defectum unius ſuffragii. Si denique plures invenerint duas
,, tertias partes ſuffragiorum obtinuiſſe, vel etiam ultra duas

„ tertias, tunc in ſuffragiorum paritate, nullus erit electus, in „ imparitate vero; ille eſt canonicus Papa, qui ſuperat alium „ etiam in uno ſuffragio.

„ Sextus actus poſtſcrutinii, eſt Recognitio, quæ per Re„ cognitores, ſive ſecuta ſit electio, ſive non, fiet; inſpiciendo „ tam ſchedulas ſcrutinii, & acceſſus, quam ſuffragiorum an„ notationes factas per Scrutatores, ut per hujuſmodi recogni„ tionem conſtare poſſit, an Scrutatores ſyncere, & fideliter „ muneri ſuo ſatisfecerint. Recognitores autem extrahen„ tur ſorte, ut Scrutatores & Infirmarii, ſtatim quidem poſt „ ſcrutinium, ſi ſecuta ſit in eo electio, ſi vero non ſit ſecuta, „ poſt ſcrutinium, & acceſſum, cum ſcilicet Scrutatores ſuum „ impleverint munus per numerationem ſuffragiorum: & hæc „ extractio fiet, ſive ſecuta ſit electio in ſcrutinio, & acceſſu; „ ſive non.

„ Septimus, & poſtremus actus poſtſcrutinii, eſt com„ buſtio omnium ſchedularum, quæ ſemper, & palam per Scru„ tatores fiet, ac ſtatim poſt recognitionem, ſive electio ſit ſe„ cuta ſive non. Et hæc omnia, quæ de ſcrutinii ritibus ſunt „ expoſita, ſervanda erunt diligenter à Cardinalibus in omni„ bus ſcrutiniis, ſive fiant mane poſt Miſſam, ſive veſpere poſt „ Hymnum (Veni Creator Spiritus) Atque hi ſunt Ritus ex „ præſcripto Conſtitutionis GREGORII Papæ XV. in electio„ ne Romani Pontificis obſervandi.

Atque hæc fuerunt fere, quæ Ceremoniale, inque eo ipſe R. Pontifex noſtra fecit, quæ nunc quidem pro triplici potiſſimum electionis modo illuſtrare exemplis conabimur. Primo loco ponitur illa deſignandi Pontificis ratio, quæ divinitatem quandam arguit & per inſpirationem fieri perhibetur, qualem obtigiſſe volunt FABIANO Epiſcopo Romano, quo de *Euſebius* memoriâ prodidit *H. E. Lib. VI. Cap. XXIX.*

Interim cum Gordianus in Maximini locum succeſſiſſet, mortuo

tuo Pontiano, qui ſex annis Epiſcopatum tenuerat, Eccleſiæ Romanæ adminiſtrationem ſuſcepit Anteros. Hic intra unius menſis ſpatium Sacerdotio perfunctus, Fabianum ſucceſſorem reliquit. Hunc Fabianum poſt Anterotis mortem una cum aliis familiaribus ſuis Romam ex agro veniſſe dicunt, atque illic degentem, opitulante Dei gratiâ præter omnium expectationem ad Pontificatus ſortem perveniſſe. Nam cum fratres omnes Succeſſoris ordinandi cauſa in Eccleſiâ eſſent congregati, ac plerique jam illuſtres aliquot ac nobiles viros eligendos eſſe conjicerent, de Fabiano quidem qui tum præſens aderat, nemo ne tantiſper quidem cogitabat. Columbam tamen repentè è ſublimi delapſam capiti illius inſediſſe narrant, quæ Spiritus S. qui olim ſub columbæ ſpecie in Servatorem deſcenderat, imaginem referre videbatur. Quo ſpectaculo permotus populus ac divino Spiritu incitatus, ſumma cum alacritate uno conſenſu ſimul omnis exclamare cæpit: dignum eſſe, ſtatimque comprehenſum ſacerdotali cathedræ impoſuit. Per idem tempus mortuo Zebino Antiochenorum Epiſcopo, ſubrogatus eſt Babylas.

Conſimilem de Urbano VI. ementitur *SIMON STAROVOLSCIUS in epitome Conciliorum & vitarum Pontificum Lib. XXIV. p. 341.* Scilicet is dignus vindice nodus erat, ut Deus ex machina fingeretur, ſiquidem metu, quo a civibus Romanis timebant eo tempore, videri nolebant Cardinales elegiſſe hunc, quibus tamen divinis auſpiciis, manifeſto timore quodammodo ſoluti, mox obnunciabant Clemente VI. ſurrogato. *vid. Azor. Moral. Inſtit. P. II. L. IV. Cap. V. p. 429.* Viam *per Compromiſſum* ingreſſus memoratur Johannes XXII. a *Nauclero t. 2. gener. 44. p. 993.*

Anno Domini 1316. cum vacaſſet Eccleſia poſt mortem Clementis V. duobus annis propter diſcordiam Cardinalium, ad quos ſpectabat electio, qui Avenione congregati erant, nam multi Cardinales erant Guaſcones, & qui quærebant habere Guaſconem, aliis aliter ſentientibus: demum in hoc omnes convenerunt Lugduni, ut Ja-

ut Jacobus Portuenſis Cardinalis vice omnium eligeret unum. Sed feſellit eos opinio. Nam neque ex una parte, neque ex altera elegit, ſed de conſilio Neapolitani Cardinalis de Urſinis, ſeipſum elegit. Et quamvis in aliis electionibus quis ſeipſum eligere non valeat, tamen in electione Papæ non prohibetur, cum ſibi committitur electio. Hic autem fuit natione Gallicus, pauper ſubſtantia temporali, ſed dives ſcientia, parvus corpore, ſed magnus animo, qui & Regis Cancellarius fuit antea. Et quamvis Robertus cum eſſet in minoribus, eum non multum diligeret, tamen poſtquam & ad Papatum aſſumptus, alter alterum multum dilexit. Ipſe Papa Johannes XXII. eſt dictus, & promulgavit Clementinas. ſedit autem annis decem & novem, menſes quatuor.

Neque hodie non competere poſſe iſtum electioni modum docet Ceremoniale, quod inſimul hujus proceſſus hoſce ritus præſcribit.

Si Dominis Cardinalibus placuerit procedere per viam compromiſſi, oportet quòd omnes concordent ad compromittendum, alter non tenet: niſi fortè duæ partes tam diu in ſententia permanerent, quoad compromiſſarii electum nominarent, illumque compromittentes comprobarent, tuncque ut electus à duabus partibus eſſet canonice electus, forma autem talis compromiſſi eſt ejusmodi. IN NOMINE Domini amen. Anno ejusdem &c. die &c. Nos Epiſcopi presbyteri, & Diaconi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales omnes & ſinguli in conſiſtorio exiſtentes, videlicet. T. Oſtienſ. D. Portuenſ. & ſigillatim omnes alii nominentur Cardinales de electione tractantes ſummi Pontificis: elegimus & eligimus per viam procedere compromiſſi, & unanimiter & concorditer; nemine diſcrepante, legimus compromiſſarios Reverendiſſimos patres Dominos T. Epiſcopum &c. A. tit ſancti, N. presbyterum &c. L. ſancti Hadriani Diaconum Cardinales quibus damus plenariam poteſtatem providendi ſanctæ Romanæ eccleſiæ de paſtore, ſub hac forma, videlicet quòd duo ex ipſis poſſint eligere tertium de ſe ipſis, & omnes tres con-

concorditer de collegio, vel de extra poſſint Romanæ & univerſali Eccleſiæ providere. Et volumus, quod dicta poteſtas duret uſque ad conſumptionem candelæ inibi ex conſenſu ſingulorum accenſæ, & promittimus, nos illum pro Romano Pontifice habituros, quem dicti compromiſſarii in forma prædicta duxerint eligendum, &c. compromiſſarii verò ad partem in aliquo loco ſeparato ſe retrahant, & primum inter ſe proteſtentur, quod per quamcunque prolationem verborum non intelligunt dare conſenſum ſuum, niſi in ſcriptis illum expreſsè ponant, ut inter ſe poſſint uti verbis humanis & reverentialibus ſine præjudicio.

Quod exemplum anſam dedit quærendi: *an talis electio ubi quis compromiſſo facto ſe ipſum eligit, rata ac firma ſit habenda?* ventilat id problema *Azorius* loco jamjam citato.

An ſi quis ſeipſum in Romanum Pontificem eligat ex compromiſſo omnium Cardinalium facto, electio valeat? Et an jure queat exceptione oppugnari, quod ſeipſum elegerit? nam in cap. licet, de electione dicitur, nullam exceptionem eſſe admittendam, ſi quis fuerit à duabus Cardinalium partibus electus: ergo idem juris eſt, ſi quis ſe elegerit ex compromiſſo omnium Cardinalium. Ex altera parte videtur poſſe hujuſmodi electum exceptione oppugnari, quod compromiſſum ea lege & conditione factum eſſe intelligatur, ut arbiter alium, non ſe ipſum eligeret, ac proinde in ipſa electione defuiſſe Cardinalium conſenſum, cum crimen ambitus eſſe videatur ſeipſum eligere, & vitium hominis plus juſto ſibi arrogantis, ſe Pontificatu cæteris digniorem judicare. Atque in hanc ego ſententiam magis propendeo, niſi in caſu, quod id ei liceret ex forma expreſſa compromiſſi. Quo pacto crediderim electionem Johannis XXII. quâ ſe ipſum elegiſſe dicitur, ratam & firmam habitam fuiſſe, tum quia id ei licuit ex forma expreſſa compromiſſi, tum quia poſtquam ſeipſum nominavit, Cardinales quoque cæteri conſenſerunt. Quærit Gloſſa in cap cum in jure, de elect. An ſi quis ex compromiſſo ſit arbiter conſtitutus ad aliquem eligendum, & juraverit, ſe meliorem electurum, & ipſe ſit omnium optimus, debeat ratione jurisjurandi ſeipſum eligere? Reſpondetque in generali ſermone, etiam jurejurando firmato, cum qui loquitur, minimè comprehendi, ac

Digitized by Google

di, ac proinde interpoſitum jusjurandum, quo arbiter juravit, ſe electurum optimum, intelligi, eo, qui jurat, excluſo, & ſic locum in eo nullum habere.

Via tertia & uſitatiſſima eſt, quæ per ſcrutinium, quod vocant, ſternitur. Quod ſi igitur electio juxta quendam trium iſtorum modorum peragatur, quæritur *utrum detur caſus, quibus queat aut oppugnari aut plane reſcindi?* In compendium miſit reſponſionum momenta *Paulus Laymannus in Quæſtionibus Canonicis de Prælatorum eccleſiaſticorum electione Cap. XII. qu. 132. p. 543.*

Poteſtne electio Summi Pontificis aliquo caſu oppugnari, aut reſcindi? R. (1.) Non poteſt oppugnari per objectionem excommunicationis, aut cenſuræ cujuscunque ab electoribus contractæ. R. (2.) Certi caſus ſunt, in quibus electio Rom. Pontificis ipſo jure irrita eſt, atque ut talis declarari poteſt: Primus. Si electus in notoriâ hæreſi fuerit. Si enim accidat Papam manifeſtum hæreticum fieri, coram Concilio accuſari poteſt, ut deponatur: quamvis id Deum nunquam permiſſurum, pie creditur. Ergo multo magis, ſi accidat, manifeſtum hæreticum eligi, talis electio oppugnari poteſt, atque irrita declarari. Quia ſecundum jus divinum, hæreticus non eſt Eccleſiæ membrum: conſequenter non poteſt eſſe verum Eccleſiæ caput. Secundus. Si electus in Pontificem ob alium defectum inhabilis ſit, jure divino, aut naturali: ut ſi ſit infans, amens, aut mulier: Tertius. Si Pontifex ſimoniace electus ſit, oppugnari poteſt electio, tanquam ipſo jure irrita. Quartus. Si electio Pontificis facta ſit per metum gravem & injuſtum, irrita cenſeri debet. Non licet tamen Cardinalibus ad aliam electionem procedere, niſi prius, convocato Concilio generali, de nullitate electionis cognoſcatur, præterquam ſi electus ipſemet renunciet. Quod in hoc facere tenetur, ſi electionem per talem metum peractam fuiſſe ſciat: quandoquidem ea ſecundum ſubſtantiam irrita eſt; alioquin ab Eccleſia reſcindi nunquam poſſet. Sed aliæ Prælatorum electiones, quamvis metu gravi, & injuſto extortæ ſint, videntur conſiſtere ſecundum ſubſtantiam, cum metus voluntarium, abſolutè loquendo, non tollat: Idcoque electus, ſi aioquin idoneus, & illatæ injuriæ non particeps, in con-

conſcientia tutus erit, donec ſuperioris autoritate reſcindatur. Idque propterea, quod nullus exſtet canon, quo alia electiones per metum gravem, & injuſtum peracta ipſo facto irrita declarentur, ſicuti de elect. Rom. Pont. habetur. Quintus. Si objiciatur, quod eligentes non habuerint jus eligendi, quia non ſint Card. Eccl. Rom. Tunc enim deſtruitur fundamentum electionis legitima, ſi oſtendatur, eam factam non fuiſſe ab Cardin. num. qui ad Pont. elect. ſecundum canones requiritur, dummodo defectus occultus non fuerit.

Ludum jocumque præbet nobis idem auctor dum inter irritarum electionum exempla commemorat ſexus ſequioris inhabilitatem. ſcribendo: *Secundus caſus eſt, ſi electus in Pontificem ob alium defectum inhabilis ſit, jure divino aut naturali, ut ſi ſit infans amens aut mulier vid. is l. c.* Quo ipſo agnoſcere videtur Laymannus electionem, qua mulier eligitur, & ad ſedem deſignatur Apoſtolicam, ex eorum eſſe genere, quæ fieri aliquando utique poſſint. Ineptum ſiquidem foret de caſibus pronunciare, qui non dentur, aut accidere ullo modo poſſint. Verum de hoc plura cap. ſequ. ubi ad Johannam Papiſſam fuerit ventum. ANCONITANUS riſum plane ac cachinnum nobis ſuis vero bilem forte movet; dum in hoc argumento quæſtionem inſtituit & reſpondet ex definitione caſus plane ſingularis, non tamen extra omnes cogitationis vias ſiti. *Si contingat Papæ uxorem ante electionem ductam & jam emortuam habitam, mortis quaſi poſtliminio ſupervenire, & debitum conjugale poſcere, tum quod juris poſitivi eſt, nempe electionem vulgo talem creditam cedere debere iuri divino & naturali, quo matrimonium ejusque mutua officia ſanciantur.* Audiatur ipſe reſolutionis ſuæ conſultiſſimus *Auguſtinus Triumphus de poteſt. eccleſ. p. m. 22. & 23.*

V 2 Utrum

Digitized by Google

Utrum electio Papæ poſſit vitiari, ſicut electio aliorum?

„ Ad quintum ſic proceditur. Videtur enim, quod electio Papæ poſſit vitiari, ſicut electio aliorum. Quia, quod „ Deus conjunxit, homo ſeparare non poteſt, ſicut ſcribitur „ Matth. 19. ſed poſito, quod aliquis conjugatus eligatur in Pa„ pam, cujus uxor creditur mortua, & non eſt. Si igitur petat „ debitum, videtur quod talis teneatur redire ad Uxorem, & „ Papatum dimittere: Ad primum ergo eſt dicendum, „ quod in tali caſu, ex quo certum eſſet, Uxorem ſuam eſſe, „ quæ debitum peteret, inducenda eſſet ad continentiam ſer„ vandam. Quod ſi facere nollet, poſſet Papatui renunciare, „ & ad ipſam accedere: alias teneretur ei debitum reddere, „ quia continentia Clericorum eſt conſilium, & de jure poſi„ tivo: reddere autem debitum uxori eſt præceptum, & de „ jure naturali, & divino. Ubi autem jus poſitivum contra„ dicit, vel impedit jus naturale vel divinum, ſervandum non „ eſt; ut ſi appropriatio rerum eſt de jure naturali, tunc ſi con„ ſervatio vitæ meæ non poteſt eſſe ſine acceptione rerum al„ terius; licite poſſum ſumere: quia in tali caſu jus poſitivum „ impedit naturale, & non poteſt cum ipſo ſtare. Et ſi dica„ tur, quod ſcandalum eſſet in populo, ſi ſciretur, quod Papa „ redderet debitum uxori, tale ſcandalum eſſet paſſivum, non „ activum: quod non eſt dimittendum propter veritatem do„ ctrinæ & æquitatem juſtitiæ, & ſanctitatem vitæ, ut dicit „ Hieronymus.

Denique quid de ſponſionibus ſuper electione Romani Pontificis non faciendis pronunciem, vix habeo, utrum forte efficere inde velint, tanti momenti rem eſſe electionem, quam nemo valeat aſſequi conjectura, in quam profunditatem nemo ſe audeat demittere, aut forte ne quis Cardinalium eo pacto poſſit Collegarum purpuratorum ſententiam perrogare,

aut

aut ſpe lucri quendam adigere, ut ipſe vel alius quisquam cui favet, emergat voto ejus, quicum ſponſione erat certatum. Viderint id ipſi. Prohibuit omne ſponſionum circa electionem certamen Pius IV. *in Bulla de Reformatione Conclavis*, quæ incipit: *in eligendis eccleſiam prælatis &c.* anno tertio Pontificatus ipſius: quas ex natura rei non eſſe illicitas ſed jure poſitivo humano ob dictam Bullam Pii IV. eſſe prohibitas *Azorius* contendit peculiari Capite *P. III. Inſtit. Moral. Lib. X. Cap. XX. de ſponſionibus, quæ fieri ſolent ſuper dubia Romani Pontificis electione. fol. m. 940.* Renovavit hanc Bullam Gregorius XIV. in Bulla quæ incipit *Cogit nos*, obſervante *Diana P. 7. Opp. Tr. IX. Reſol. 67. f. 258.*

CAP. VII. Lemmata.

ELectum jam ſed nondum inauguratum caput hoc exhibet Pontificem. §. I. Defertur ipſi Pontificatus. §. II. Nominis commutatio pro arbitratu ſuo ab eo efflagitatur. Origo moris illius. Utrum neceſſario fiat. Quare nemo Petrum ſe appellitet. Veſtimenta quædam exteriora ipſi detrahuntur. §. III. Populo promulgatur Pontifex electus. Conclave aperitur atque disjicitur. §. IV. Veſtes Papales illi circumponuntur. Recenſentur hæ ordine & explicantur. Diſſeritur de ſandaliis rubeis, aurea cruce ornatis. §. V. Adoratio prima Cardinalium. Digreſſio inſtituitur de oſculo pedum Pontificis. §. VI. Adoratio ſecunda. §. VII. Adoratio tertia.

§. I.

EMerſit adeo iuſtis ſuffragiis Pontifex electusque habetur, antequam vero ſedi inauguretur, tempore illo, quod electionem inter ac publicam coronationem, qua de capite ſequenti commentabimur, interjectum eſt, variis ornamentis idem excipitur. Exiit nuper illo prorſus pacto ex conclavi *Petrus Ottobonus* Venetus, Epiſcopus quondam Brixienſis anno 1652. d. 19. Februarii ab Innocentio Xmo. in Col-

legium purpuratorum Patrum adſcriptus, cum quo quid deinceps actum fuerit, ex dicendis poterit Lector univerſim pernoſcere. Hæc etenim electionem factam proxime ſubſequuntur. Poſtquam duæ partes in unum quempiam convenerunt, eundem Prior Cardinalium accedit ſedentem adhuc cum reliquis purpuratis Patribus, eique ſalutato *acceptasne*, inquit, *electionem de te legitime factam in ſummum Pontificem?* ibi ad Deum prius preces fundendi ſpacium ſibi depoſcens electus, poſt peractam ſupplicationem, *Accepto*, reſpondere conſuevit. Neque enim Chriſtianorum priſcorum hic valet alacritas atq; humilitas, quos *ſeminudos ſacerdotum* (gentilium) *honores & purpuras deſpexiſſe* apud *Minutium Felicem* auctor eſt *Cæcilius*, quin potius veriſſimum illud, quod habet *Gabriel Baraletta* prædicatorii Ordinis Monachus, ſcriptor adeo Papiſticus *in ſermonib. Ao. Chr. 1414. editis: A tempore Petri uſque ad Sylveſtrum fuerunt 32. Papæ, qui per martyrium fere tranſierunt. Unde poſt Sixtum diu vacavit Papatus, & nullus eum affectavit. 1. ratione mortis, qua Papa primi erant. 2. ratione paupertatis ſed poſtquam eccleſia dives facta per Conſtant. M. Imperatorem, nullus reperitur, qui illum renuat. Imo per mille vias quæritur.* Hinc nimirum in recipiendo Pontificatu facillimi hodie ſunt omnes.

§. II. Recipienti itaque & conſentienti electo inſtat percontando Cardinalis Diaconus *quale ſibi velit nomen tribui*? tum electus nomen præ cæteris ſibi charum acceptumque indicat, eoque ſe in ſede compellandum præcipit. Olim quidem ab ipſis quoque electoribus Papam recens-electum transnominatum fuiſſe apparet. Ita Hildebrando electo nomen *Gregorii* & Bartholomæo Barenſi nomen *Urbani* ex inſtituto ſuo impoſuerunt. Quod ipſum quomodo cum ſuperioritatis jure, Pontifici alias adſcripto invidioſiſſime; ſtare poſſit, nullus equidem diſpicio; Mutationem etenim nominis ad ſuperiorem pertinere ex Moraliſtarum conſenſu firmat *Philippus Francus.*

in proœm.

Digitized by Google

in proœm. 6. Decret. & ex eo *Duardus Lib. 1. Cap. 4. q. 8. n. 15.* Argumentum poteſtatis & dominatus cenſeri, novas aliquibus, quæ quidem ratæ habeantur, appellationes tribuere perhibet *Alphonſus Salmero in prolegomenis Evangelicis.* & hoc recentior Jo. de Sylveira Carmelita. IV. Lib. VI. c. 5. qu. 20. p. 97. *Nominis impoſitio in conferente dominii ſignum, in accipiente vero ſubjectionis nota,* ſic ſervis olim ſuis, quæ libuiſſet nomina dabant Domini vid. *Politanus Miſcell. c. 31. Sigonius de Romanorum nominibus. A. Gellius Lib. 17. cap. ult.* Jam vero Papa neminem ſe ſuperiorem vult agnoſcere. Sed agnoſcere utique videtur, ſi præterea addamus, Pontifices aliquando non tantum lubentes nomina ab eligentibus ſibi impoſita admiſiſſe, ſed admittere quandoque omnino debuiſſe, neque hic ſemper gratiam factam recens electis. Obſervat id diligentiſſime *Wagenſeilius noſter diſp. cit. p. 52.*

„ Memoriæ quoque proditum eſt, aliquando nomina,
„ quæ recens electi Pontifices imponi ſibi volebant, à Cardi-
„ nalibus fuiſſe repudiata. Nimirum Coſmus de Sulmone,
„ qui Clemens audire præoptaverat, Innocentii nomine con-
„ tentus eſſe cogebatur, quia inviſa tum erat Clementis appel-
„ latio, ob ſedem à Clemente Avenionem nuper translatam.
„ Similiter Petro Barbi, Veneto, Cardinales Formoſi nomen
„ non conceſſere, ne ob corporis ejus pulchram ſpeciem, va-
„ nitatis id argumentum reputaretur; quin nec alterum Mar-
„ ci, quod in mentem venerat, cum iisdem probare poſſet,
„ tandem ſubridens, ergo Paulum inquit, me nominabo.

Transnominationem hanc cœptam primum à Sergio II. plerique autumant, atque adeo inde originem arceſſunt, qui, cum diſplicuiſſet ipſi nomen gentilitium, obſcœnum quicquam ſonans Bucca Porci. Saw-Rüſſel / Sergius II. maluerit appellari. Favent huic ſententiæ cum primis *Polydorus Virgilius Lib. IV. cap. 10. Sergio II. cum os porci diceretur, ad obſcœnam nominis*

nis vocem tollendam, datum eſt, ut aliud nomen ſibi optaret.

CONSENTIT *Platina* 13. *Sergio II. P. 121.* Sunt, „ qui Sergium primo quidem OS porci appellatum fuiſſe di„ cant , & ob turpitudinem cognomenti , Sergii nomen „ ſumpſiſſe , eamque conſuetudinem ad noſtros manaſſe , „ ut qui Pontifices crearentur, ſuo omiſſo, majorum nomina ſi„ bi inderent, licet ab omnibus non ſit obſervatum.

Martinus Bonacina idem aſſerit. *Tom. III. Opp. diſp. I. de cenſuris in Bulla cœnæ contentis p. m.* 2. Conf. qu. *Petrarcha in Chronico.* R Mountacutius quidem a Sergio quodam epocham tranſnominationis Pontificiæ repetit, ſed rejecta illa levicula de obſcœnitate nominis cauſa; prænomen potius anſam dediſſe commutationis docet. Accipe lector verba ejus Origg: eccleſiaſt. Part. priori f. 113. edit. Londinenſ. Ao, 1640.

„ Mutatio nominis in Romanis Pontificibus, tam ſo„ lennis, ad annum abhinc ſexcenteſimum vix excurrit : Pe„ trus enim Buccaporci, Albanus Epiſcopus, ad annum Chriſti „ milleſimum & nonum, Pontifex creatus, omnium primus, „ nomen ſuum mûtavit : neſcio quam ob cauſam. Nam „ Buccaporci, vel os porci, non erat nomen Baptiſmale , ſed „ familiæ & Gentilitium. Fruſtra ergo Maſſonus annotat; Id „ nomen tam deforme & horrendum, non puto impoſitum „ fuiſſe puero, maxime tum Chriſtianis temporibus : id enim „ impium & iniquum fuiſſet, alienumque â parentem voto, „ ſiquidem pulchra infantibus ſuis nomina imponunt Certe „ nec ego id putârim, quanquam tempora illa omni barbarie „ deformata erant ; & non nimium Chriſtiana. Sed quod „ dixi, Bucca porci , erat nomen Gentilitium, quippe de illâ „ familiâ oriundus erat. Petrus autem in Baptiſmate vocaba„ tur : Petrus erat, & dicebatur, aſſumptus ad Pontificatus ho„ norem ? Nomen autem Gentilitium, nihil ad Pontificis no„ men & titulum faciebat. Fortaſſis, quia Petrus vocabatur

antea,

Digitized by Google

„ antea, noluit in honorem Principis Apoſtoli vocari Petrus:
„ quam rationem retinuiſſe videntur ſucceſſores: cum ad hunc
„ uſque diem nullus in Pontificum Albo Petrus ſecundus u-
„ ſurpetur: cum tamen alii deinceps ante Pontificatum Petri
„ dicerentur.

Sententiarum ab his divortium facit *Baronius* & Octavianum hujus mutationis auctorem contendit in vita ejus *ad annũ Chriſti 955. n. 4.* Hic autem revera primus inventus, qui mutavit ſibi
„ nomen, ut qui ex Octaviano voluerit nominari Joannes, pro
„ mutata, non exuta Tyrannide: nam qui dictus eſt à patre
„ ob temporale Urbis dominium Octavianus, ob ſpirituale,
„ nomine Joannis appellari idcirco voluit, vel quod eo nomine
„ ejus patruus, Joannes undecimus Papa ſit appellatus, vel ut
„ in nomine ſaltem benè poſſet audire in adulatoriis acclama-
„ tionibus, quibus male uſurpatum proferri ſoleret ſacrum il-
„ lud elogium: Fuit homo miſſus à Deo, cui nomen erat Jo-
„ annes. Et ad annum 844. n. 1. in his verbis priorem ſenten-
„ tiam refutat: Sergius II. natione Romanus ex patre Sergio
„ ſedit annos tres. Anaſtaſius Bibliothecarius ſcribit: Hic ad
„ limen ſubſiſte Lector! Quos delectat fabulas veris intexere,
„ hunc primum fuiſſe tradunt Romanum Pontificem, qui crea-
„ tus Papa, nomen ſibi mutavit, eò quod nomen indecens tan-
„ to Sacerdotio viſus eſſet ſe habere. Sed ſcias id factum in
„ Sergio III. neque id accidiſſe ob turpitudinem nominis, ſed
„ reverentiæ cauſa: cum enim ille Petrus vocaretur, indignum
„ putavit eodem ſe vocari nomine, quo Chriſtus primum ejus
„ ſedis Pontificem, Principem Apoſtolorum ex Simone Pe-
„ trum nominaverat: Verum id factum primum ab Octaviano,
„ qui vocatus eſt Johannes XII. alii tradunt.

Cui adſtipulatur *Onuphrius Panvinius in notis ad Sergium II. Platinæ p. 112.*

Quæ hic Platina ex Martino tradit, Sergium ſecundum primum fuiſſe, qui nomen mutaverit, apud neminem veterum auctorum inveni, imo ex Anaſtaſio Bibliothecario, qui hoc tempore vixit, contrarium magis elicitur, cum ſcilicet etiam ante Pontificatum Sergium vocitatum eſſe. Forte Sergii prænomen ſemper habuit, Osporci vero cognomen & Pontifex factus, cognomen, prænomine tantum retento omiſit. Sed iſta nec ſic concinnata mihi quadrant. Joannem XII. ego primum inveni, qui priſcum nomen Papa creatus mutavit, cum ante Pontificatum Octavianus diceretur, ut infra oſtendam. Subſcribit & *Simon Starovolſcius in epitome conciliorũ & vitarũ Pontif. Romã. Romæ Ao. 1653. edita fol. 256. Joannis XII. primus nomen ſibi mutavit, & ex Octaviano pro mutata, non exuta tyrannide voluit Joannes nominari, quaſi ſpirituale quippiam ſpirans* Confer. *Theophil. Raynaudus in Chronologia & J.B. Caſalius de veter: Chriſtianorum ritibus cap. 79. p. m. 401.*

Nunc itaque inolevit mos ille adſciſcendi alii nominis & mordicus defenditur, quaſi momentis haud levibus nixus. quorum tamen nulla reperimus adeo, præterquam tria forte, quæ ex *Toſtato Abulenſi* reliqui plerumque exſcribunt & *Comment. in Lib. IV. Regum Cap. XXV. Qu. XV.* habentur ejuſmodi. „ Prima eſt, quia nomen imponitur homini, & tamen „ qui efficiatur ſummus Pontifex prius erat ut homo privatus, „ & cum efficitur Pontifex, eſt ut gerens vices Dei in terris, „ ideo alius eſt, cui aliud nomen competit. Secunda cauſa eſt, „ quia omnes Summi Pontifices ſunt ſucceſſores Petri, & vi- „ carii Chriſti: & tamen Chriſtus mutavit nomen Petri, quan- „ do fecit eum Summum Pontificem, quia prius vocabatur Si- „ mon Joannis. Poſtea autem vocavit eum Chriſtus Petrum, „ & Cepham dicens: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædi- „ ficabo Eccleſiam meam. Matth. 16. ſic etiam in Decretis, 21. „ diſt: contra in novo. Tertia ratio eſt, quia aliquando ſummus

Digitized by Google

„ mus Pontifex poterat habere à primâ impoſitione aliquod no-
„ men turpe, & non conveniebat, quod tali nomine vocare-
„ tur, poſtquam eſſet ſummus Pontifex: ideo fuit conveni-
„ ens, quod in omni promotione ſummi Pontificis mutaretur
„ nomen. Iſtæ tres cauſæ tanguntur per Joan. Andream in gl.
„ prooëmii ſexti.

Quas tamen rationes ficulneas a Papirio Maſſono quoque recenſitas fortiſſime infringit *Mountacutius l. c. p. 114.* Quocirca nec prorſus conjuncta ſunt cum veritate, „ quæ profert idem Pap. Maſſonus, ex Annalibus Victorianis „ inſtitutum tunc, ut omnes, qui in reliquum tempus Urbis „ Epiſcopi deſignarentur, in conſecratione mutarent nomina: „ ſed & ratio illius conſuetudinis inſtitutæ, ab illo triplex „ aſſignata, parum quoque conſtat, quorum prima eſt, quo- „ niam Dominus B. Petro in Apoſtolum electo, novum no- „ men impoſuit. At hoc falſum eſt: nam ante vocationem „ hoc inſinuavit: ante electionem vocavit Petrum. Secun- „ da ratio fuit, quia turpe eſt eum, qui ad tam decorum eligi- „ tur officium, ab aliquo nomine turpi, vel deformi & inhone- „ ſto appellari. Sed futilis eſt. Non enim Buccaporci, ſed „ Petrus vocabatur, illud alterum familiæ fuit & gentile. Ter- „ tia ratio æque futilis eſt, quia ideo nomina mutari debent, eò „ quod ad vitam perfectiorem aſſumantur. Sed inprimis vi- „ ta Pontificatus non eſt ſimpliciter & omni modo perfectiſ- „ ſima. Secundò, tum qui de vitâ Laicali per ſacros ordines „ tranſeunt in Sacerdotium, nomina ſua deberent immutare: „ & quicunque cum Epiſcopatu Eccleſiis præficiuntur. Sed „ & priores Sergio Pontifices, quique retrò, ad B. Petrum a- „ ſcendendo, ad eundem modum tenerentur: imprimis autem „ poſteri, ad illum obligarentur, quod nos ſcimus falſum eſſe, „ & fatetur in ſequentibus Papyrius ipſe, licet aliquorum no- „ mina fuerint immutata, non tamen omnium, nec hoc erat

X 2 ex in-

„ ex inſtitutione generali. Certe non erat. Nam Patrum no-
„ ſtrorum, vel avorum memoriâ, duo ſummi Pontifices, viri
„ optimi & doctiſſimi, nomina Baptiſmalia conſecrati retinuê-
„ re: Hadrianus Sextus, & Bellarmini avunculus Marcellus
„ ſecundus. Hic, cum Cardinales apud illum inſtarent, ut de
„ more, ſibi nomen aliud aſſumere vellet; reſpondiſſe fertur:
„ Marcellus eram, ero Marcellus: nec nomen mutabit, neq;
„ mores meos Pontificatus. Quocirca, probabilius judicave-
„ rim id, quod â me poſitum eſt, Petrum illum Buccaporci,
„ cum primus omnium poſt Simonem Barjonæ, ad Pontifica-
„ tum electus, Petrus de nomine diceretur, nomen aliud aſ-
„ ſumpſiſſe, ne Petrus ſecundus diceretur: id nimirum tribuens,
„ quod & cæteri obſervant, B. Petri dignitati, & hominis ce-
„ lebritati, ut in nominis conſortium venire noluerit aut non
„ audeat. Conferantur *B. Glaſſius Philol. S. L. IV. Tr.* III. *p. m. 834. ſeqq.* & *Ravanellus Bibliothecæ ſacræ Tom. II. fol. 146. 2.*

Nos non immerito ſuſpicamur Romanenſes hac nominũ permutatione prodere velle Pontificũ ſuorũ ἀποθέωσιν, ceu plurima ex Theologia gentilium ſervant. Priſci Romani enim illos aliis inſignire nominibus conſueverant, quos inter Deos referebant. teſte *Lactantio Lib. de falſa religione, cá. 21. addatur Boxhorn. quæſt. Rom. XVI. p.* 100. jam ſi quæramus *novitii Pontifices utrum non poſſint non diverſum ſuſcipere nomen, & teneantur priſcum cum alio commutare, dum ad ſedem evehuntur?* reſpondet negative *Martinus Bonacina. Tom.* III. *Opp. diſp. 1. de cenſuris in Bulla Cœnæ contentis P. 2. p. m 2.* & has rationes ſubjungit; *quia ſummi Pontifices initio naſcentis eccleſiæ nomen ſibi non immutabant, ergo ſignum eſt, nullum circa mutationem nominis exſtare preceptum; tum quia non poteſt ullum jus naturale, divinum vel humanum afferri, quo nominis mutatio præcipiatur.* Quare & factum ut nonnulli Pontificũ nomina ſua ipſo in Pontificatu retinerent,

ut

Digitized by Google

ut *Hadrianus* VI. qui ante Pontificatum Hadrianus de Trajecto audiebat, & *Marcellus* II. Bellarmini avunculus, qui Cardinalibus rogantibus, ut nomen pro more recepto converteret, reſpondebat: *Marcellus eram, ero Marcellus: nec nomen mutabit, nec mores meos Pontificatus.* vid. *Mountacutius* l. c. & addatur. *B. Geierus in Prælect. Acad. ad Danielem p. 54. ſeqq.*

Naſcitur poſtinde propria hujus loci quæſtio *quare fiat, quod nemo novitius Pontifex nomen Petri ſibi aſſumat, aut id, quandoquidem in ſacro baptiſmatis fonte tale ſuſceperit, conſervet?* Modeſtiæ Papali hoc quidam transſcribunt, ex quibus H. *Grotius, Baronius*, aliiqui. Si tamen per Baronium ſtetiſſet, nihil ſane tam voluiſſet, quam Petri nomine celebrari Pontificem; quemadmodum Clementem VIII. ſemper *Petrum* appellavit. Sic namque de Libri ſui Monarchia Siculâ inſcripti; compoſitione ſcribit, ſe iterato *Petri* mandato eum confeciſſe, & *Petrum* vidiſſe librum illum, legiſſe, relegiſſe, conſideraſſe, & expreſſe editionem ejus mandaſſe. Quod ergo a modeſtia alienum erat, id neq; Pontifex debebat admittere, neque paraſitus admovere. Sed quomodo tam ſancte vererentur Apoſtoli uſurpare nomen, qui nulli dubitant Dei Opt. Max. nomina & axiomata idolorum ad inſtar ſuſtinere. quod alibi luculentius aſſeruimus commentario peculiari eam in rem conſcripto: *Utrum dogma ſit Pontificiorum Papam Romanum eſſe Deum?* Divinabimur facile cauſas ejus rei & ex vero depromtas heic interſeremus. Quoniam nullo prorſus jure ipſis competere poteſt ſucceſſio Petri, iccirco neque nomen ſibi ejus vindicare poſſe utique perſpiciunt. Et ita quidem recte, ſi ſerio agnoſcant, toto cœlo, quod dicitur, ſe a Petro diſtare, ſe Petrinæ confeſſionis parum conſultos eſſe, neque adeo Petri nomen ſibi poſſe depoſcere. Veriſſime idem conjecit *Molinæus de novitate Papiſmi Lib. 1. Cap. 37.* in hanc ſententiam ſcribens; Pontifices *haud uſurpant nomen Petri*, quoniam

niam *vita ipſorum exemplo Petrino minime omnium reſpondet*. Porro arbitrari quiſquiam poſſet vel ideo Pontifices Petri nomen defugere, ne oculos intendentes ad ampliſſimas opes & dotes ſacerrimas infinitis fraudibus, quales ſunt *indulgentiæ*, *purgatorium*, *montes pietatis* &c. congeſtas, atque expugnandas adhuc paſſim, compellatione facta animo exhorreſcant ſubinde indignatione Divi Petri: *Sit tecum pecunia tua in perditionem Actor. VIII.* tanquam fulmine quodam perciti Pontifices. Id vero ipſi noverint, utrum forte ex prophetia *S. Malachiæ Archiepiſcopi Ardmacenſis* (quam olim ex *Bucelino* recudi feci, complectentem numerum, inſignia & familias Pontificum Romanorum per certa Symbola denotatorum) ſuam vicem pertimeſcant, qui *Petrum* II ultimum Pontificem Romanum fore affirmat. Atque hæc hactenus, quare non ſuum in Petri nomen convertant Pontifices. Cui accedunt conſiderationes poſitionis ſecundæ, quamobrem neque Petri nomen conſervent ſibi, ſed deſerant, qui iſto antea fuerint appellati. Miratur id cumprimis *Molinæus* l. c. & *Anthonius Cregutus Revelatoris Arcanorum p 397.* Aſt contra plerumque ab hominibus nomina ſuper-
„ ſtitioſè & *παρέργως* imponuntur. Sic Papæ dum creantur
„ nomen Baptiſmi repudiant & aliud eligunt proprio nutu.
„ Attamen quod eſt notandum, nunquam Petri nomen ſibi
„ tribuunt, tacitè indicantes ſe nihil cum Petro commune ha-
„ bere velle, ne quidem ipſum nomen; nam ſi ante Papatum
„ Petri nomine cognominantur, in Paparum numerum allecti
„ depoſito illo nomine aliud aſſumunt, quod Benedicto XIII
„ accidit, qui prius Petrus à Luna dicebatur, & Gregorius XII
„ διασυρτικῶς Petrum vocitabat, ſive quia electionem damnans,
„ nomen quoque in electione impoſitum dedignabatur. Sic
„ ante illum Petrus Pavienſis Epiſcopus Johannes XIV. dici
„ voluit.

Quibus

Quibus exemplis jungamus licet hodiernum *Petrum Ottobonum.* Quis adeo, quod iſti timent, non facile præſtet, ne forte *Petri* redivivi videantur? nomen certe neq; adſciſcere, neq; retinere debent.

Viſi tamen ſunt quam maxime poſtea & circa ultima fere Pontifices quidam vel ſuopte nutu dolere, vel Confeſſionariorum monitu, quod repudiantes nomen per baptiſmatis ſ. initationis ſacramentum ſibi conſecratum, quo audito fœderis cum Deo initi, naſcentiſque hinc commercii divinioris omnis nunquam non cum fructu poterant meminiſſe, in formam Anti-Chriſti ſe induerint. Ibi namque advertente *Summo Polyhiſtore, in quo vaſtum magis neſcias mireris ingenium, an lectionem infinitam, IO. CHRIST. BECMANNO Notit. Dignit. illuſtr. Diſſert. XIII. Cap. II. p. m. 561.* in mortis præſertim articulo paſſi aliquando ſunt, ut ſepoſito nomine Pontificatus nomine privato denuo appellarentur. Tametſi Alexander VII. id non ita ferundo fuerit: Als der *Pater* Oliva ſich bey ihm im Zuſprechen ſeines vorigen Nahmens Fabii gebrauchen wolte / antwortete ihm der Pabſt: Wir ſind ja noch Alexander der VII. und nicht Gio Baptiſta *Pamfilio*, damit zu verſtehen zu geben / daß Pabſt Innocentius X. ſeinen Reſpect allzu wenig beobachtet / wann er vor ſeinem Ende ſich mit ſeinem Tauff-Nahmen Gio Baptiſta vergnügen laſſen. Diar. Europ. Cent. XVII. p. 65. O parum conſultum mortalitatis ſuæ *Pontificem!* Fuerat tum fere Alexander VII. homo & ipſe mox deſiturus eſſe. Rectius feciſſet ſi & citra Confeſſionarii inſtinctum non tam hominem quam ſomnium hominis ſe eſſe meminiſſet, mentemque humilem ac moderatam æque in agone approbaſſet, ac celeberrimus ille Ictus *Franciſcus Hottomannus*, qui, cum in ipſum ægrum & morti jam vicinum incidiſſet Scipio Gentilis propter nominis celebritatem & offici cauſa inviſens,

viſens, atque in ſalutatione illa Excellentiæ titulum tribueret, in hæc verba reſpondit: *Quid tu vero, mi* Scipio Gentilis, *Excellentiam meam dicis: meum naufragium* dic, *meam miſeriam, meam internecionem, morior nunc ego, & omnia mea mecum, quæ imprudentia vivo eripuit &c.* vid. *Oratio Mich. Piccarti in funere Scipionis Gentilis habita adj. Philoſ. Altdorfinæ p. m.* 620. Scilicet in morte non perennant tituli, & corpore ſemoto umbra fatiſcit.

Antequam vero ipſis Pontificandis imponant graviſſimam primamque de mutatione nominis curam, humeros eorum, ipſum onus mox ſubituros, eſſe ut ferendo incipiant, allevant ab exterioribus veſtimentis, & caput retegunt, forte ut aër loci tot ſanctiſſimorum Patrum ſonitibus, halitibus & ſuſpiriis ſpiſſe ſacer, *qualem unicus Bellarminus in agone conſtitutus reddere potuit. teſte Fuligatto in vita ejus p. 548.* fortius ſe in cerebrum penetret, & ſanctitate ad inſtar vaporis reſoluti, illud imbuat. Neq; enim de adſciſcendo ſibi nomine alio prius compellant, quam *croceam* & *caputium* parvum ipſi exuerint. quo de Ceremoniale Archi-Epiſcopi Corcyrenſis, p. 18. Convenientibus duabus partibus in unum quempiã
„ ille verus & indubitatus eſt Pontifex: tamen conſueverunt
„ & alii accedere, & rurſus prior Epiſcoporum omnibus ſeden-
„ tibus nomine totius collegii, illum talem eligit in Romanum
„ Pontificem, & ejus aſſenſum requirit. Quo habito, omnes
„ ſurgunt primò ad congratulandum, deinde eum exuunt cro-
„ cea, & caputio parvo, & ſic cum ſuo rochetto faciunt illum
„ ſedere ſuper ornata ſede, quam locant ante menſam, ubi prio-
„ res ſedebant. Imponunt illi annulũ piſcatoris, & exquirunt quo
„ nomine velit nuncupari: & tunc ſolet ſubſcribere conſtitutiones
„ ante electionem firmatas, & juratas, & ſignare aliquas ſuppli-
„ cationes.

In

In gratiam eorum, qui iſtas forte veſtimentorum notiones non æque intelligunt addam explicationem ex *Frr. Macrorum* Hierolexico p, 192.

„Crocea, cappa nigri coloris, quâ Cardinales utuntur „ in Conclavi. circa collum criſpata, longa uſque ad terram, „ & ex parte anteriori aperta, manto Græcorum Epiſcoporum „ ſimilis: niſi quod habet ex poſteriori parte exiguum capu„tium, ad inſtar illius, quod fertur in mozetta: (Eſt autem „ crocea genus clamidis longæ ad terram uſque, â parte ante„riori, aperta â ſummo ad imum, & circa collum rugoſa in „ forma capparum Prælatorum, ſi demas cucullum. Ordo „ Rom. lib. I. cap. 4.) FR. In Commentariis Jacobi Cardinalis „ Papienſis etiam Crocea dicitur, ubi ſic inquit: (Mane Patres „ indutis palliis â ſummo deorſum, quos croceas vocant, in cel„lam Beati Nicolaì, quæ ad dextram primæ aulæ eſt, ſilentio „ convenire, lib. 2.) loquitur de conclavi, in quo creatus eſt „ Pontifex Paulus II, & hæc capella Paulina hodie vocatur. Hu„juſmo pallia erant, nedum Canonicis communia, ut dictum „ eſt in dict. Cappa; ſed etiam extra domum â Cardinalibus „ fereban ur, ſic in proceſſu temporis ad inſtantiam Federici „ Ænobarbi Imperatoris contra Alexandrum III. fabricato, & „ in Conciliabulo Papienſi allato, in quo oſtendebatur eundem „ Alexandrum non fuiſſe in conclavi in Pontificem acclama„tum, exiviſſeque proinde cum aliis, more ſolito, indutum, „ ac ita protuliſſe, idem conciliabulum apud Radevicum Friſin„genſem in vita Feder. Ænobar. lib 2. c. 67 (multi ex noſtris di„xerunt exiſſe ſine manto, (id eſt Papali) ſine ſtola, ſine albo „ equo, & ſine omni habitus munitione, cum pellibus nigris „ pallio coopertis, cum nigro almutio.

Caputium monachale capitis tegumentum eſſe, ſeu cucullum (*vocabulo hic non communiter pro toga ſumto*) monachalem oſtendit *Laurentius Banck in indice Latino-barbaro ad Romam triumphantem*.

Digitized by Google

Rochettum juxta Macros Frr. l. c. p. 524. Eſt linea veſtis Epiſco-
„ porũ peculiaris; ſed temporis progreſſu aliis inferioribus Eccle-
„ ſiaſticis ex privilegio conceſſa fuerat. (Utuntur croceis obſcuris,
„ & ſubtus parvo caputio ſupra Rochetũ. lib. 1. Cæremon. cap. 4.)
„ Aliqui putant hoc vocabulum à voce Roquet gallica originari;
„ alii à Ruceo, ut ſupra in dict. Roccus dictum eſt. Alii tandem ety-
„ mon ex græcis veſtibus ῥῶν, id eſt, fluens, vel mollis, & χιτών,
„ id eſt, tunica, FR. de hac veſte Curopalata agit, ubi de habi-
„ tibus Græcorum Imperatorum mentionem facit, quam ῥοῦχο
„ & ῥούχιον vocat; unde formatur vocabulum Rucharium, id
„ eſt, veſticarium. Dicebatur Linea. Baron. an. 261. Habet
„ quidam manicas obſtrictas rochetum, ad denotandum, quod
„ Prælatus, debeat habere manus promptas, & expeditas ad lar-
„ giendam eleemoſynam. Prælatus, qui habet uſum Rocheti
„ in obſequio alicujus Cardinalis debet illud deferre, dum Car-
„ dinalis illud etiam defert; nam ſi Cardinalis illud non defert,
„ Prælato tunc non convenit illo uti. Item debet illud porta-
„ re Prælatus dum regiis Oratoribus obſequium præſtat, in au-
„ dientia ſummi Pontificis, ſeu in viſitatione Cardinalis novel-
„ li, ſive à legatione redeuntis; tandem deferre debet Roche-
„ tum Prælatum viſitans aliquem, Sereniſſimi titulum haben-
„ tem. Prælati vero Regulares non utuntur Rocheto; ſed in
„ Miſſa induuntur ſuperpelliceo. FR. Antiquitus tamen Ro-
„ chetum erat longum, atque ad talare, ſicut perſpicitur in an-
„ tiquis picturis.

§. III. Simul atque electus nomen aliquod ſibi dedicavit Cardinalis Prior Diaconus accurrit ad feneſtram, quæ vergit ad aream Petrinam, protenſaque crucis, quæ ipſi præfertur, figura, populo inſpectanti & circa meridiem fere aut veſperam alias confluenti areamq; celebranti acclamat: *Annuncio vobis gaudium magnum, habemus Papam Eminentiſſimum*

tiſſimum & reverendiſſimum Dominum Petrum Ottobonum, qui ſibi nomen elegit, ut Alexander VIII. in poſterum vocetur. Proinde variæ alacritates populares inſtituuntur, jubila & fauſtæ acclamationes perſonant, ſimul ac ſignum crucis ſublatum ex feneſtra ſacelli & à cuſtodibus, irretorto vultu eam obſervantibus, conſpectum eſt, tormenta bellica exonerantur, ut nemini non intra pomœria, quin & accolis propaletur, electionem eſſe conſummatam, Papamque excluſum. Sub hæc fores Conclavis adaperiuntur, obices rejiciuntur, aſſeres diducuntur, feneſtræ detrahuntur, & ſingulæ ædificii partes componuntur, nolæ pulſantur, & nulla non lætitiæ ſigna paſſim effunduntur, oſtentantur.

§ IV. Veſtes Papales recens electo circumponuntur, quas juſta ſerie ex *Ceremoniali Archi Epiſcopi Corcirenſis* memorabimus, ac deinceps explicaturi ſumus. Ita vero ille p. m 29. „ His peractis ducitur electus in Sacrarium, & à Diaconis Cardinalibus exuitur veſtimentis communibus, duæ ex antiquâ „ conſuetudine cedunt Clericis ceremoniarum, induiturque „ papali habitu, toga ſcilicet lanea albi coloris, caligis rubeis, „ ſandaliis rubeis aureâ cruce ornatis, cingulo rubeo cum aureis fibulis, birreto etiam rubeo, & demum mundo nitidoq; „ rochetto, deinde imponunt ei amictum, albam longam, cingulum, & ſtolam ornatam cum perlis pendentem à collo, ſi „ eſt presbyter aut Epiſcopus. Si autem eſſet Diaconus, ſtola „ ſit, ſuper humerum ſiniſtrum in formam Diaconi. Si ſit „ ſubdiaconus, vel infra, non ponatur ei ſtola & ita indutum „ educunt, ac ſuper prædictam ſedem rurſus ſedere jubent; ibique ſupplicationes complures ſignat. Demum Domini Cardinales depoſitis croceis, & parvis caputiis cappas ſuas reaſſumunt: Imponunt novo Pontifici pluviale rubeum precioſum & mitram auro & gemmis ornatam illumque ſedere faciunt

„ ciunt ſuper altare, cui Cardinales omnes reverentiam exhi-
„ bent per ordinem, pedes, manus, & os deoſculantes. Ex his veſtimentis quædam ſunt aliis ſacerdotibus communia, quædã R. Pontifici propria. In illis cumprimis *amictum*, *albam*, *Cingulum*, *manipulum ſtolam & caſulam* comemorat *Jo. Bapt. Caſalius de veter. ſacr. Chriſt, ritibus p. 192.* Neſcio quam Umbram V. T. in eo captare velint Romanenſes: quatuor nempe veſtimenta ſummo Pontifici cum ſacerdotibus omnibus erant communia, ut habetur in ſcriptura diſerte Exodi XXVIII. v. 40. *Filiis* inquit *Aaron tunicas lineas parabis, ac balteos & tiaras in gloriam & decorem*, & paulo poſt. v. 42. facies & feminalia linea, & utentur eis Aaron & filii ejus. Erant enim omnes filii Aaron ſacerdotes; Aaron vero ipſe ſummus inter omnes; *unde fit, has quatuor veſtes; tunicam ſtrictam ſ. ſubuculam, balteum, tiaram & femoralia, tam ſummi quam inferiorum ſacerdotum fuiſſe communia.* vid. *Jo. Hier Sopranes de re veſtiaria Judæorum digreſſ. 1. ad Hiſtor. Davidis comment. illuſtr. p. m. 435. b.* Nos ſingula veſtimenta, quæ numero duodecim in *textu Ceremonialis* allegato memorantur, curatius impræſens penſitabimus reprehenſa quandoque Romanenſium in referendo Pontificum Max. Hebræorum habitu cocozelia, erato quoq; ſenſu Papæorum circa veſtimenta myſtico & ſi quid dignum jucundũque obſervatu fuerit ex idoneis auctoribus adjiciemus.

Eſt, quod hic, prout nobis uſu venit, moneamus, parum ſibi ſæpius conſtare aliquos autores, qui vel ſigillatim inveſtiendi ordinem obſervare ſategerunt, cum quibus ſi conferamus ipſum ceremoniale, proni fimus in ſuſpicionem, non cuncta veſtimenta Pontificis enumerari; verum illa modo, quibus ſplendor iſte auſpicia ſua habet, & per tres adorationes ſic dicta Pontifex conſpicuus redditur. Et quanquam neque illud ſatis pateat, qua adoratione potiſſimum alia atque alia injiciantur aut commutentur etiam; tutiſſimum tamen fore opinamur inhærere eidem ceremoniarum libello, nec non ad ductum ejus

com.

commentari de veſtibus, quæ electum, neque dum vero inauguratum Pontificem ornant. Atque ita primo ſe nobis loco conſpiciendam offert.

1. *Toga Papalis*, quam ſatis diſerte Archiepiſcopus ipſe explicat, dum materiam ejusdem, lanam nempe, & colorem album exprimit. Longitudinem ejus obſervat *Laurentius Banck Romæ Triumphantis c. 10. p. 165.* Illud hic monemus ſedulo nemini ſuſpicionem de tunica, qua mentiri geſtiant habitum Pontificum Iſraeliticorum, incidere debere. Illa quippe eſt alba longa, quâ de infra. Differunt enim materiâ, cum hæc ex lino, illa ex lanâ confici deprehendatur. Cæterum tunica, toga & pallium quomodo differant diſerte explicat *Johannes Braunius de Veſtitu Sacerdotum Hebræorum p. m. 556. Etſi autem pallium etiam fuerit Veſtimentum rotundum & undique clauſum, non minus, quam tunica, magna tamen fuit inter utrumque differentia. Sane omnia veſtimenta rotunda non fuerunt plane ejuſdem formæ, nec eundem uſum habebant, quemadmodum & ipſæ veſtes quadratæ. Toga etiam fuit veſtis rotunda & undique clauſa, ſed multum differebat â tunicâ, imo & ab ipſo pallio, etſi pallio propius accedat, ideoque â Tertulliano pallium teres dicatur. Tunica ſtrictior fuit & manicata, pallium autem laxius & ἀμάχαλον ſine manicis. Toga etiam manicis carebat & laxior tunica fuit, nihilominus multum â pallio diſcrepavit, erat enim pallio multo laxior & demisſior ad pedes, præterquam quod nec ſinu nec tabulis, nec geſtandi modo convenerint.* Ut & illud, quod paulo ante attigimus, tunicam Pontificis maximi Hebræorum non fuiſſe inſtar togæ Romanæ l. c. p. 727. *Notari debet mentionem cap. III Codice Joma fieri de ſolâ tunicâ, quæ fuerit centum minarum, aut etiam duarum myriadum, at tunica non erat inſtar togæ Romanæ, quæ telam ſatis longam requirebat, ſed ad modum corporis erat aptata, ut etiam ſex, aut plurimum ſeptem ulnis confici potuerit. Cogita quale debeat eſſe linum, cujus ſeptem ulnæ emuntur quinquies mille imperialibus.* Anfor-

te.

Digitized by Google

te lana Pontificis R. tantum pretium ferat, haud facile dixerimus, quin potius ſuſpicamur togam pontificalem veſtimentum interius eſſe, neque adeo precio aut ſplendore reſpondere illis, quæ in conſpectum veniunt, impendio magis oculos ferientibus.

2. *Caligæ rubeæ* porro adaptantur. Evolventibus nobis qualem uſum potiſſimum in veſtimentis ſacris (namque de habitu militari nemini non in Antiquitatibus Romanis paulum verſatiori conſtat vel ex *Benedicto Balduino in Calceo antiquo cap 13. & Caſaubono ad Suetonii Calig. c.7.*) caligæ habuerint, & quæ membra veſtiverint, fatendum omnino videtur, ſignificationem vocis adeo deflexam, ut parum certum à quibuſdam haberetur, utrum ad tibialia, utrum vero ad calceamenta, ſenſu militari ſcilicet & antiquo, ſpectarent. Fatetur id juxta nobiſcum *Sopranes l.c.p. 383. De caligâ duo controverſa ſunt, alterum, an in genere calceamenti fuerit; alterum, quale tandem, & qua forma & materiâ. De primo duplex lis eſt una inter latinè & barbare loquentes: illi enim volunt eſſe pedum tegumentum, iſti femorum, & id prorſus quod vulgo calze. Altera inter ipſos Latinos, ex quibus alii volunt ita caligas eſſe pedum tegumentum, ut ſimul ſint tibiarum, quale genus Italis calzette dicuntur; alii tantum pedum. De quâ tota controverſiâ & ſtatu cauſæ, magno apparatu actum eſt à Julio Nigrono Societatis noſtræ homine eruditionis, etiam in minimis, accurratiſſimæ. Sed contra barbare loquentes omnino tenendum, caligas operimentum pedum eſſe, non femorum & inter calceamenta computandas, non feminalia. Tacitus de Cajo Cæſare IV. Imperatore Caligula nuncupato, dum cauſam Cognomenti explicat, Quem, inquit, militari vocabulo Caligulam appellabant: quia plerumque ad concilianda vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur. Hinc uno conſenſu qui latinè noſtro, & ſuperioribus ſeculis ſunt locuti, caligas inter calceamenta locarunt. Altera lis major eſt inter ipſos latinè loquentes.*

tes. An caligæ ſic pedes tegerent, ut ſimul etiam tibias velarent, ut nunc ſunt noſtræ calzette. Affirmant Lexicographi, quibus Gloſſa favere videtur, caligatos milites exponens, ocreis ferreis indutos, ocreæ enim pedes ita tegunt, ut etiam ſimul tibias. Itaque plerique caligas, quas ab Angelo D. Petrus calceare jubetur, tibialia, quæ ſimul pedes, & tibias velarent, interpretantur. Alii omnino negant, & nullo modo volunt caligas tibialibus adnumerari: quare caligas, quas vel Cæſar Imperator, vel Petrus habebat; Itali plerique reddunt borzachini aut catzari. Quid hic ergo dicendum? in tenui labor eſt, ut omnes controverſiæ ſunt, quæ non de finibus agrorum, ſed de vi & ſignificatu vocis alicujus exiſtunt. Una tamen diſtinctione præmiſſa, puto facile poſſe litem ſedari. Qui dicunt caligis tibias obtectas, ſi totas intelligunt, aperte falluntur. Qui negant, ſi de omni parte negant, etiam decipiuntur. Utrique autem veri ſunt, ſi qui negant tibiarum integumentum caligas, de totâ tibiâ loquuntur. Et ſi qui affirmant, de parte tantum affirmant, non de totâ tibiâ. Tibia enim totum ejus intelligitur à genu ad calcem, ut ex Celſo conſtat. Cum ergo caliga ſupra talos aſſurgeret, ut mox dicemus; ita non totam tibiam tegebat, ut ex parte velaret. Ob id male tibialibus adnumeratur, & iis, quæ vulgo calze & calzette, cum hæc totam tibiam amplectantur. Videatur apud eundem materia & forma caligarum c. III. Digreſs. primæ de reveſtiar. Judæorum. Inde quodammodo conſtare opiner poſſe, quam latè pateat uſus vocabuli Caligarum, Cæterum cum Apoſtolis in hiſtoriâ Evangelica duo calceamentorum genera, caligas & Sandalia tribui agnoſcat ipſe Sopranes l. c. p. 383. A. Recte quidem egit quod differentiam horum vocabulorum mox p. 385. hanc ſubjungeret: *Ex his facile ſecundum ſolvitur, in quo differat à ſandalio caliga: Nam cum duplex caligæ ſpecies ſtatuatur; ſimplex, & ornata; à pura & ſimplici caligâ, nihil ſandalium diſtabat. Utraque autem ſpecies caligæ tam pura, quæ ſandalium, quam ornata, à ſandalio diſtincta, ſub gene-*

Digitized by Google

nere ſolea continebatur: quæ quale calceamentum eſſet, exponit Agellius. Omnia, inquit, id genus, quibus plantarum calces inſimè teguntur, cætera prope nuda, & teretibus habenis vincta ſunt, ſoleas dixerunt. Unde Alcuinus, explicans quid ſint ſandalia, quæ ipſe ſandalias appellat, dicit eſſe ſoleas. Quod, inquit, genus calceamensi (ſolea ſcilicet) ſubterius munit pedes à terra; ſubterius vero nihil operimenti habet, & eo juſſi ſunt Apoſtoli indui à Domino. Et Auguſtinus agens de ſandaliis; dixit iis indutos Apoſtolos, ita ut pes neque tectus eſſet; neque nudus ad terram. Quare bene qui caligas apoſtolicas, ſive ſandalia, quid eſſent explicantes, dixerunt illas eſſe ſoleas iis perſimiles, quibus utuntur Fratres Minores, qui Cappucini vocantur; aut calceamenti genus non habens corium deſuper, quos vulgus Italicum calceos apoſtolicos appellat. Animadverſionem tamen merito incurrit, quando l. c. p. 388. A. audacter ſatis ſcribit, Caligas & Sandalia, diſtincta quippe nomina neminem hactenus Synonima putaſſe. Cum tamen Act. XII. v. 8. vocem Angeli Petrum expergefacientis atque de cuſtodia deſerenda præcipientis ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου *calceate caligas tuas* vulgata reddiderit. Et Hieronymus in cap. XX. Eſaiæ calceamenta à LXX. Interpretibus ſandalia, i. e. caligas appellata, obſervet. Ut tandem explicationem ad textum Ceremonialis applicemus. Pontifici R. caligas hic dari reputamus, quales deſcribunt *Frr. Macri in Hierolexico, p. 97 quod ſint tibialia breviora, quibus in Pontificalibus Epiſcopus induitur. Prius tamen, quam ſandalia pedibus imponantur, caligis induitur uſque ad genua protenſis; ibique conſtrictis, quia prædicator pedibus ſuis ratos debet facere greſſus, & genua debilia roborare.* Addatur *Durandus in Rationali lib. III. c. VIII. Caliga præterea propria eſt Epiſcoporum; nam priusquam ſandalia induant, caligis ad genua uſque protenſis crura revinciunt.* Colorem Archiepiſcopus rubeum eſſe exprimit: antiquitus & Epiſcoporum quidem coloris cærulei fuiſſe caligas ac hyacinthini quoque memoriæ

eſt

eſt proditum. Miror Durandi l. c. adductam rationem, cæleſtem nempe colorem denotare, quod cæleſtes debeant habere pedes, inſuper adeo ab ipſis Pontificibus fuiſſe habitam. Illorũ quippe caligas, quomodo rubeas vocet Ceremoniale docebũt. *Macri l. c. p. 98. At illa, quibus Summus Pontifex utebatur, ex panno purpureo erant ſimul cum ſandaliis, in quibus ex corio ſignata erat puſilla crux, ex teſtimonio Ceremonialis Daventriæ, qui anno DCCCXXV. floruit. FR. aliquando tamen Pontifices R. uſi ſunt caligis ſignatis.*

3. Excipiunt caligas rubeas in recenſione Archiepiſcopi *ſandalia* quoque *rubea*, de quibus, cum pleniorem tractationem promiſerimus, eadem ultimo ſervamus loco, diſſertationis quaſi poſtliminio reaſſumenda. Pergimus itaque ad *Cingulum rubeum*, quod ingenue fateor me ignorare, ſi tamen *brachiale* illud eſt, quod *Macer in Hierolexico p. 156.* ipſum *manipulum* eſſe perhibet, de quo alii diſputent, ejus notitiam *Johann. Bapt. Caſalius de Veteribus Sacr. Chriſtian. ritibus p. 193. tradit: Dein Sacerdotes accingunt Manipulum brachio ſiniſtro: Et hoc, ut notat D. Thom. & Stephanus Durant. de Ritu Eccleſ. lib. 2. c. 9. ſubſtituitur in locũ alicujus mantilis, quod priſci fideles Sacerdotes dicto brachio apponebant ad abſtergendas lacrymas ex oculis, ſudorem à fronte, & humiditates ex ore & naribus; dum ipſi Miſſæ Sacrificium celebrabant. Ac ideo mantile ſeu Sudarium hoc loco ſignificat ſtudium mundandæ cogitationis, quo naturales & ingenitas noſtras delectationes ſtudemus tergere. Portatur in manu ſiniſtrâ, ut oſtendatur in temporali vitâ tadium nos pati ſuperflui humoris, hoc eſt carnalis delectationis. Præterea ſudarium portatur, ut eô detergeamus ſudorem, qui fit ex labore proprii corporis; ſudor enim eſt tadium noſtro corpori. Et hinc eſt, ut quando nos tadio aliquo afficimur, ne majori triſtitia abſorbeamur, in conſolationem noſtri, quaſi quoddam Sudarium Patrum, ad corroborandam patientiam & detergendum tadium, ſumamus; ut refert Amalarius de Eccleſ. Offic lib. 2 cap. 14.*

4. *Birretum* reperimus dictum quaſi *Viretum*, i. e. viri tegumentum. Eſtq; diminutivum à Birrus, ac quemadmodum Birrus

vel Birrum veſtem qua corpus tegitur; ita Birretum, eam veſtis partem, quæ caput tegit, ſignificat, vide Carolum *Du Freſne in Gloſſ. p. 560.* fuit etiam quondam Doctorum & Magiſtrorum inſigne, teſte *Nicolao de Clemangis libro de ſtudio Theologico: non cappa quippe Doctorem facit, non Birreti Magiſtralis impoſitio non cathedra ſublimior aut locus ſuperior.* Græci κυφίαν appellant, unde ſcriptores ſequioris ævi cofiam vel cuphiam traxerunt, ita Matthæus Paris in hiſtoria 1259.: *voluit Ligamenta ſuæ coſiæ ſolvere, ut palam monſtraret tonſuram ſe habere Clericalem.* Unde liquere poteſt; antiquitus hanc Bireti ſpeciem ad tonſuram Clericalem tegendam fuiſſe adhibitam. Biretum, quale ipſe Pontifex uſurpat Camelaucum, Camelaugum, Camelaucus & Camelauſium dicitur, Autoribus Frr. Macris, qui ſcita hæc ſub his notionibus in Hierolexico cit memorant. *Biretum monachale Græcorum & Benedictinorũ, cujus limbus binas appendices parabolicis figuris deſinentes habet, quæ faciei tempora contegunt; ſed Benedictinorum breviores ſunt; ſuturæ autem hujusmodi Bireti tantum in quatuor partes æquales ſunt, quæ aliquantum elevatæ, quatuor crucis angulos efformant; eadem forma papale biretum eſt; ſed ex purpureo holoſerico raſo pro æſtate, & villeſo armellina pelle ſubſuto in hyeme fertur.* (*Apoſtolicus Pontifex cum Camelaugo ſolitus eſt Romæ procedere. Anaſt. Biblioth.*) *Vox quid græca* καμηλαύκιον, *ut Leo Allatius, ubi de habitu Monachali loquitur, ex eo, quia Camelorum pilis intexti erant, ita dici opinatur. Alii Etymologiam deducunt ex græcis dictionibus* καῦμα ἐλαύνειν, *quæ calorem producere ſignificant; inde Camaurum vocari exiſtimo. FR. Ego tamen contrarium puto, nempe, â Camauro camelaucium derivari, nam* καμαρὶς *capitis muliebris ornamentum erat, & ita appellatum, quia per id* καμ ἄριον, *i. e. cerebri pars defenditur; unde Camelaucium per Syncopem à* καμαρὶς *&* λαχὶς *reſegmina panni, vide Junii Lexicon in in his dictionibus; nec mirum ſi Camaurum â muliebri ornamento nomen ſumpſerit, nam Tiara, quæ eſt Papæ ornamentum, & Mitra etiam, ornamenta erant, quibus antiquitus fœminæ utebantur.* (*Super caput*

autem

autem geſtat pileum in modum parvuli Camelauci, ſeu caßidis, quod extenditur in ſummitatem. Beda de tab. lib. 3. cap 8.) Igitur Tiara, quæ vulgo appellatur Triregnum Summi Pontificis, Camaurum dicitur, de quo vid. Epanoclyſtus. Mitra, vel quia ſuper tale biretum imponebatur, ut in antiquis picturis conſpicitur; vel quia Camaurum à Camelaucio diverſificatur, & eſt idem cum Tiara, & χάμαρις. Recentiores Græci vocant Camelephchi, ſed ex ſententia ejuſdem Allatii in dict. tract. lib. 3. cap. 9. Cucullum vocari deberet. Ex figuris ſepulcralibus colligitur etiam Clericale biretum illius Camelaucii formam antiquitus habuiſſe; ſed proceſſu temporis, ſolida tela ſubſuta, illi quatuor anguli in modum Crucis aliquantulum ſublevati ſunt ad formam Clericorum Hiſpanorum, & Gallorum; ſoli Itali unico angulo ſubmiſſo tres ad honorem Sanctiſſimæ Triadis elevant, & nihilominus figura crucis retinetur; multæ religiones adhuc formam antiquam Camelaucii retinent, nempe, cum forma verticalis crucis, abſque ſolido telæ fulcimento.

5. *Rochettum* jam ſupra explicatum dedimus, quare ſupervacaneum arbitramur vel ea, quæ ibi ſcripſimus, hîc repetere; vel ea addere, quæ non multum accuratius rem ſint declaratura.

6. *Amictus*, Primum eſt ex indumentis ſex Epiſcopo atque Presbyteris communibus, ut habetur apud Innocentium III. PP. lib. 1. de Myſter. Miſſæ c. 10. alias *Joh. Bapt. Caſalius l. c.* „ ita definit atque explicat: Amictus eſt igitur primum veſti„ mentum, quo collum undique cingimus; & ita per amictum „ intelligitur cuſtodia & caſtigatio vocis, quæ è collo procedit: „ in Pſalm. Ut non delinquam in linguâ mea, poſuiſti ori meo „ cuſtodiam. Amictu cooperitur caput inſtar galeæ, ut in ejuſ„ dem oratione. Impone Domine capiti meo galeam ſalutis. „ Voluit Durantes lib 3. Rational. divin. offic. c. 2. quod ami„ ctus indicet velum, quo Chriſti facies in ejus paſſione velata „ fuit, ut inquit S. Lucas: Velaverunt eum, & percutiebant fa„ ciem ejus. Opinati ſunt Alcuinus, & Raban. Maurus, ami„ ctum idem fere fuiſſe, quod apud Hebræos Humerale; quam-

„ vis in materiâ & coloribus diverſificarent. Rupertus Abb. de „ Divin offic. lib. 1. c. 19. voluit amictum denotare, quod Chri-„ ſtus divinitatem ſuam, quæ eſt caput, in noſtra carne abſcon-„ dit. Hoc ergo carnis latibulum prima veſtis ſacerdotis, id eſt „ Amictus ſignificat. Ulterius uſum atque ſignificationem ex-tendit Bruno Signienſis de veſtimentis Epiſcopi inter Opuſcu-la Venetiis Ao. 1651. edita: Et amictus quidem, quo & collum „ ſtringitur, & pectus tegitur, interioris hominis caſtitatem „ deſignat; tegit enim cor, ne vanitates cogitet, ſtringit etiam „ collum, ne indè ad linguam tranſeat mendacium. Agnoſcit in hoc ſuperhumerali Pontificum R. Cacozeliam, Ephod Summi Hebræorum Pontificis relaturam *Laurentius Banck l. c.* Quam bene vero conveniant Pectorale illud Sacerdotis Summi apud Hebræos, & amictus Pontificum R. judicabit, quemcunque non piguerit conferre *Jac. Altingium in diſp. Academicis p, 408. & ſeqq.* maximè 420. Immenſum quantum vereor, ne par querela de Pontificibus R. queat inſtitui, qualem Autor de Ægyptiis Hie-rophantis habet, cujus locum dabimus: Quamobrem etiam „ diabolus, more ſuo Deum æmulaturus, ſimili ornamento Sa-„ cerdotum Ægyptiorum ſummum decoratum voluit, qui, ut „ Ælianus autor eſt, Sapphirum de collo ſuſpenſum geſtavit, „ cui nomen fuit ἀλήθεια, appellatione τοῖς Urim communi. „ Verum fruſtra veritatis prætendebitur titulus mendacio; nec ve-„ nenum in balſamum mutatur, tametſi hoc nomine pyxis ſi-„ gnetur. Quamvis ἀλήθεια penderet de collo Ægyptii hiero-„ phantæ, eum tamen non conſtituebat Sacerdotem Dei veri-„ tatis, quem locum non minus à pectorali quam frontali ſuo, „ ceu externis inſignibus, conſequebatur Pontifex Iſraelis, quod „ potiſſimæ excellentiæ fuit. Conferantur etiam Sopranes l. c, „ Didacus del Caſtillo de veſtitu Aaronis & Joh. Braunius l. c.

„ 7. *Alba longa* ſeu *Camiſia* ſequitur, ſatis larga & lon-„ ga, ex lino ſeu ſimili materiâ; & hæc ſatis conformis ſacer-„ dotali Moyſis veſtimento, de quo in Exod. cap. XXIIX. Et „ quamvis illa eſſet ſtricta, noſtra vero Alba ſit larga; hoc pro-

Digitized by Google

„ cedit, quia in veteri Teſtamento ſpiritu ſervitutis erant ad-
„ ſtricti : Nos vero, quia Chriſtus liberavit, liberi ſumus, nec
„ accepimus ſpiritum ſervitutis in timore, ſed Spiritum adopti-
„ onis filiorum; ac ideo ſic illorum ſtricta, noſtra larga propter
„ libertatem ; ut ſcribit Amalarius de Eccleſ. Offic. lib. 2. cap.
„ 17. Albedo hujus veſtis Chriſti divinitatem denotat : S. Ger-
„ manus in Theoric. reord. Eccleſ. Etenim candor lucis æter-
„ næ & ſpeculum ſine maculâ. Alii voluere, ut indicet Chri-
„ ſti reſurrectionem, in qua Angeli induti veſtibus albis appa-
„ ruere : & nobis per Eccleſiaſtic. præcipitur cap. 9. Omni
„ tempore veſtimenta tua ſint candida. Rupertus Abb. de di-
„ vin. Offic. lib. 1. c. 20. inquit, quod novam vitam ejus Sacer-
„ dot i deſignet veſtis illa tota candida. Vid. Joh. Bapt. Caſalius
l. c. quem libentius in eo ſequimur, quod *Joh. Stephani Duranti Libros de ritibus catholicæ eccleſiæ* fideliter exſcripſerit, & tamen quodammodo auxerit, quare & factum, ut vel eo nomine eum adhiberem, quod ipſe Duranto, *Amalarium Fortunatum* exſcribente, recentior, uberior idem eſſet. Materiam precioſiorem, byſſum nempe ſeu linum ægyptiacum, ſubtiliter elaboratum, Camiſiæ ſubjicit *Laurentius Banck l. c.*

8. *Cingulo* Camiſia circa lumbos præcingitur, ne defluendo inceſſum impediat. In ſiniſtro latere è cingulo, duplex ſubcingulum alias Perizoma & ſuccinctorium illis dictum, dependet. *Laurentius Banck l. c.* Myſticam interpretationem
„ conſignavit Caſalius l. c. Ex hoc deſignatur diſcretio omnium
„ virtutum : virtutes enim ſine diſcretione vitia ſunt : nam vir-
„ tutes in quodam meditullio conſiſtunt. Alcuinus de divin.
„ offic. cap. Quid ſignificent veſtimenta. Præterea lineas in-
„ duunt Sacerdotes; ut caſtitatem habeant; accinguntur zona,
„ ne ipſa caſtitas ſit remiſſa & negligens; ne creſcente iniquita-
„ te refrigeſcere faciat charitatem ipſorum, ne præpedito virtu-
„ tum curſu ipſa etiam terreſtris concupiſcentia ſordibus pollu-
„ ta vileſcat, & auctorem ſuum ad ruinam ſuperbiendo impel-
„ lat. Rabanus de inſtitut. Cler. lib. 1. cap. 17. Recordamur hic

opportune ex autoribus ſupra allegatis cingulum referri ad ea veſtimenta, quæ Pontificibus cum aliis Clericis ſunt communia, etſi vero reperiamus Iſraelitarum Pontifices balteos quoque habuiſſe cum reliquis Sacerdotibus quodammodo communes; magnam tamen differentiam interceſſiſſe circa materiam & texturam notari, quod etiam agnoſcit Didacus del Caſtillo „ de veſtibus Aaronis p. m. 460. B. 461. A. His non obſtanti„ bus dicendum eſt, ſacrum textum in hoc verſu loqui de bal„ teo, quo ſolum ſummus Sacerdos cingebatur: ac per conſe„ quens alium fuiſſe balteum communem omnibus. Sacerdo„ tibus. Nam ut rectè notarunt Beda lib. 3. de Tabernac. cap. „ 8. & in Gloſſà ad hunc locum; & Salianus anno 2544. numer. „ 570. præter balteum opere plumario contextum, alium addu„ cit Scriptura Exod. XXIIX. num. 40. Locutus fuerat ſacer „ textus v. 39. de balteo opere polynicto fabricato: & ſtatim „ minoribus Sacerdotibus balteos aſſignat, non opere phrygio„ nico contextos. Ergo ex eo eſt, quia ſolus balteus Pontifi„ cis tanta varietate ornabatur. Quapropter Origenes homil. „ 6. in Levitic. Cajetanus Exod. XXIIX num. 41. Barradas lib. „ 83. de miniſtris templi cap. 48. Cornel. ad hæc verba. Sopra„ nis de re veſtiariâ Judæorum digreſſione I. §. 3. putarunt cin„ gulum, quo inferiores Sacerdotes cingebantur, fuiſſe byſſi„ num, & ſimplici artificio contextum, & eo tunicam lineam „ cingi, quod denotatur per illa verba: Stringens tunicam byſ„ ſo: cujus planiſſimus ſenſus eſt: cinges tunicam zona byſſi„ na Conſtat etiam Levitic. XVI. num. 4. Cingulum vero ſo„ lius Pontificis proprium vario florum genere diſtinctum ope„ re phrygio. ut patet Exod. 39. num. 28. ubi dicitur: Cingulum „ vero de byſſo retorta, hyacintho, purpura, ac vermiculo di„ ſtinctum arte plumariâ. Secutus fuit etiam hanc diſtinctio„ nem cingulorum noſter Abulenſis in cap. 28. Exod. quæſt. 2.

quæſt.

quæſt. 6. & quæſt. 22. In quo vero baltei ſacrificulorum & reliquorum Clericorum ab ipſo cingulo R. Pontificis maxime differant, non ſat compertum habeo.

9. *De ſtolá* erudite diſſerit *Caſalius l. c. Stola quamvis a-*
„ pud Scriptores pro quolibet veſtimenti genere accipiatur,
„ ſicuti Rex Pharao induit Joſephum Gen. c. 41 & 45. veſtivit-
„ que illum ſtola byſſina, ut præpoſitum eſſe ſcirent univerſæ
„ terræ Ægypti. Apud Catholicos tamen præciſè accipitur pro
„ habitu Sacerdotali, qui collo Sacerdotis apponitur. Stola â
„ ſacris Canonibus ſic appellata, ſicuti etiam Orarium dicitur,
„ ut in cap. Monacho, 27. quæſt. 1 Can. Non oportet. Con. Mi-
„ niſtrum, diſt. 13. & notat Raban Maurus, Inſtitut. Cleric. cap.
„ 19. Quintum quoque eſt, quod Orarium dicitur, licet hoc
„ quidam ſtolum vocent. Dicitur Orarium â verbo Oro, in-
„ quit Beda collect. de ſeptem ordin. Quoniam in omnibus pu-
„ blicis orationibus eo utuntur. Rabanus Maurus de Inſtit. Cle-
„ ric. cap. 19. Alcuinus de divin. Offic. cap. 38. Quid ſignifi-
„ cent veſtimenta? ibi, Orarium, ideſt, ſtola dicitur, eo quod
„ Oratoribus, id eſt, Prædicatoribus conceditur: Admonet eum,
„ qui illo induitur, ut memor ſit, ſub jugo Chriſti, quod leve &
„ ſuave eſt, eſſe ſe conſtitum. Utebantur igitur ſtola in Eccle-
„ ſiis Sacerdotes & Diaconi, quamvis differenter; quoniam Dia-
„ coni in ſiniſtro tantum humero eam ponebant, ut in conc.
„ Toletan. 4. c. 39. Orarium oportet Levitam geſtare in ſiniſtro
„ humero, propter quod Orat, i. e. prædicat, dexteram autem
„ partem habere liberam, ut expeditus adminiſterium Sacer-
„ dotis diſcurrat. Sacerdotes autem deferunt ſtolam æqualiter
„ ſuper utrumque humerum, ex Conc. Brachaten. ut in Conc.
„ Eccleſiaſtica, diſt. 23. Ut omnis ſacerdos cum ordinatur, o-
„ ratio utroque humero ambiatur, ita ut de uno eodemque ora-
„ rio Cervicem pariter, & utrumque humerum premens, ſi-
„ gnum in ſuo pectore præferat crucis. Subdens idem Conci-

lium

„ lium in hoc rationem; Ut qui imperturbatus præcipitur con-
„ ſiſtere inter proſpera & adverſa virtutum, ſemper ornamen-
„ to utroque circumſeptus appareat humero. Ac etiam refert
„ idem Conc. Caacharenſ. Ut quod quiſque percepit in con-
„ ſecratione honoris, hoc retineat & in oblatione; ut cum Sa-
„ cerdos ad Miſſarum ſolennia accedit. Utraque pars ejusdem
„ Stolæ pendens, voluit Rabanus Maurus, quod denotet ora-
„ tionem vocalem & mentalem, quæ ſimul junctæ placent Deo;
„ ex Apoſtolo: Orabo in Spiritu, i. e. voce: Orabo & mente;
„ pſallam ſpiritu, pſallam & mente. Stephanus Eduenſis de
„ Sacr. Altaris cap. 10. inquit: Stola circumdata collo ad ante-
„ riora deſcendens ſignificat obedientiam filii Dei, & jugum
„ ſervitutis, quod pro ſalute hominum portavit: obedivit pa-
„ tri uſque ad mortem crucis, & ſubjecit ſe ſervituti, quod et-
„ iam voluit Rupertus Abb. de divin. Offic. lib. 1. c. 21. Deno-
„ tat denique ſtola immortalitatem & vitam gloriæ, ut in ora-
„ tione Sacerdotis, Redde mihi Domine ſtolam immortalitatis.
Stolam ornatam perlis Archiepiſcopus perhibet, pretioſiſſimas
gemmas ſubſtituit Laurentis Banck l. c.

10. *Pluviale rubeum* rurſus edisſertatum legamus licet apud
„ Caſalium l. c. p. 203. Alter habitus, quo Sacerdotes & Epiſco-
„ pi potiſſimum in publicis Eccleſiæ functionibus utuntur, quod
„ ſimile videtur habitui Pontificio legis Moſaicæ, nempe ſuper-
„ humerali Aaronis, quod præceptorum obſervantiam denotat:
„ unde D. Hieron. ad Fabiolam. Ante Superhumerale, poſt Ra-
„ tionale: prius facimus, poſtea docemus: Similis eſt etiam
„ Rationali. Unde Origen. monens Pontifices de præcepto
„ prædicandi verbum Dei, inquit: Impoſuit ſuper eum Ratio-
„ nale, quia non ſufficit Pontificem habere ſcientiam, ſcire o-
„ mnem rationem, niſi poſſit populo manifeſtare quod novit
„ & reſpondere poſcendi ſe de fide & veritate. Aſſimulatur
etiam

Digitized by Google

„ etiam veſte hyacinthinæ, quæ denotat Epiſcopo excellentiam
„ doctrinæ cum exercitio virtutum; hinc Hieron. ad Fabiolam
„ inquit: In tunica hyacinthina tanta debet eſſe Pontificis ſci-
„ entia; ut quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina ſit: nec
„ ſine tintinnabulis, coloribus diverſis, gemmis, floribus vir-
„ tutum; nec in Eccleſiam ingredietur, nec Pontifex eſt. Ejus
„ nominis pluvialis etymologia ex Arnob. in Pſalm 146. & Am-
„ broſ. ſerm. 38. indicare videtur quod ſicut pluviæ denotant paſ-
„ ſiones, & dolores Chriſti, ac etiam Eccleſiæ perſecutiones,
„ quibus completis, canit Eccleſia in cap. 2. Cant. Jam hyems
„ tranſiit, imber abiit & receſſit, Sic quoque Pluviale inſtar Gra-
„ bati ſignificat ſufferentiam pluviarum & tempeſtatum, ac et-
„ iam tentationibus reſiſtit, ex Apoſt. 2. Cor. 6. In omnibus
„ exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in multâ patientia, in
„ tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis. Verum hæc ad anagogiam potius ſpectant, ipſam vim nominis nondum continent. De pluvialibus lacernis paſſim agunt veteres Interpretes, demum pluvialis dici cæpta veſtis Epiſcopalis, quam ſic
„ deſcribit Durandus lib. 3. Ration. cap. 1 num. 13. Pluviale vel
„ cappa, habet Caputium, prolixa eſt uſque ad pedes, in interio-
„ ri parte fimbriis adornata, quam nonniſi in majoribus feſti-
vitatibus induunt. Pontificem de pluviali rubeo prior Diaconus *ammantat*, & eidem electo nomen imponit, ceu habet *Ceremoniale Cencii Camerarii de Summi Pontificis inauguratione.*

11. *Mitra*, capitis ſummorum Pontificum tegumenti originem acceſſunt iterum ex Aaronis veſtitu, formamque defendunt ex duobus Teſtamentis. *Vid. Caſal. l. c.* Hoc inſigni mitræ ornamento in ſignum ſacerdotii uſos Jacobum Johannem & alios Apoſtolos, ut etiam alios priſcos Epiſcopos, dum ſacra peragerent, conficere conatur *Baronius ad Ann. 34. p. 238.* Cæterum

„ terum non Jacobum tantum ejuſmodi regiæ dignitatis inſi-
„ gnibus uti conſueviſſe, ſed & cæteros Apoſtolos, par eſt cre-
„ dere : nam etſi hæc de ſingulis non ſcribantur, ſatis tamen
„ ad rei veritatem demonſtrandam eſſe videtur, quod non mo-
„ do Jacobus, quem diximus, ſed & Joannes Evangeliſta eo u-
„ ſus capitis ornamento perhibetur : teſtatur enim id Polycra-
„ tes Epheſiorum Epiſcopus in ea, quam ad Victorem R. Pon-
„ tificem ſcripſit, epiſtola, in qua inter alia hæc leguntur : His
„ accedit Joannes, qui ſupra pectus Domini in cæna recubuit, qui
„ Sacerdos fuit, qui laminam auream geſtavit, qui martyr &
„ Doctor exſtitit, qui tandem Epheſi morte conſopitus occubuit.
„ recitant eadem ex eodem autore Euſebius ac Hieronymus.
„ Erat autem ejusmodi capitis ornamentum Sacerdotibus an-
„ tiquæ legis à Deo olim conceſſum : Quod in amplius ac
„ perfectius Chriſtianæ legis Sacerdotium translatum eſt. Ut
„ igitur ejus repetamus originem, hæc in libro Exodi ſcripta
„ habentur : Facies & laminam de auro puriſſimo in qua ſcul-
„ pes opere cælatoris : Sanctum Domino. Ligabisque eam
„ vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram imminens fronti Ponti-
„ ficis. Ac rurſum : Pones tiaram in capite ejus : atq; hoc
„ ritu conſecrabitur. Et poſt multa : Fecerunt & Laminam
„ ſacræ venerationis de auro puriſſimo : ſcripſeruntque in ea
„ opere gemmario : Sanctum Domini, & ſtrinxerunt eam
„ cum mitra vitta hyacinthina. Idem in Levitico his verbis:
„ Cydari quoque texit caput : & ſuper eam contra frontem
„ poſuit laminam auream conſecratam in ſanctificatione, ſicut
„ præceperat Dominus. Cum cæteris Sacerdotibus uti Cyda-
„ ri, ſeu mitra conceſſum eſſet; lamina tamen aurea ornari ca-
„ put peculiare tantum erat Summi Pontificis: quod ornamen-
„ tum, corona etiam appellatur in divina Scriptura, ut cum di-
„ citur : Corona aurea ſuper mitram ejus expreſſa ſigno ſancti-
„ tatis.

Mi-

Mitras Pontificibus & Epiſcopis vix ante an. 1000. tributas ex *Menardo ad librum Sacramentorum Gregorii M.* obſervat *du Fresne in Gloſſar. p. 589.* jubetque conferri auctores, qui demum hoc ornamentum capitis in Pontificibus agnoſcant *Petrum Damiani Serm. 1. de Dedicat. & libr. 1 Epiſt. 20. Hugonē Flaviacenſem in Chr. an.* 1100. *S. Bernhardum ep. 40 Honorium Auguſtodunū Lib. II. c. 24.* Porro Mitram ſuorum Pontificum Scriptores Pontificii conferre ſolent cum pileo conſutili & hyacinthino Pontificum Hebræorum, quorſum allegare ſolent locum Joſephi lib. 3. Antiquit. cap. 8. πίλος δὲ ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ παραπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συνεῤῥαμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένος. Pileus ei erat admodum ſimi„ lis priori illi, qualem reliqui omnes Sacerdotes habebant. Su„ per quem alius erat conſutus, & hyacintho variatus. Videatur *Corn. à Lapide Comment. in Syrac. caput 45. v. 14 p. 499 & Sopranes l. c. Theophyl. Raynaudus in argum. Libri Corona aurea ſupra mitram Pontificis inſcripti* Verum ipſi viderint, quomodo tranſigant cum *Joh. Braunio lib. 2. de veſtitu Sacerdotum Hebræorum cap. 21. p. m. 794. & 795.* Sed eum alium „ præterea habuiſſe pileum conſutilem, & quidem hyacintho „ variatum, nemo quod ſciam, præter Joſephum unquam di„ xit. Sane reliqui Judæorum Doctores non conſentiunt; nec „ ego induci poſſum ut id crederem, cum Moſes ne γρῦ qui„ dem de ejuſmodi conſutili & hyacintho variato pileo habeat. Quæ cura dum Theoph. Raynaudum non tetigit, merito is ludibrium debet, quod libro ſuo *Coronæ aureæ ſuper Mithram Romani Pontificis* titulum fecerit, non ſine profanatione, ſi con„ ſideremus titulum hunc deſumptum ex Syrac. cap. 45. Addam illuſtrandi gratia, quæ Joh. Creccelius in *Collect. Hiſtor. de Orig. & fundat. Monaſticorum Ordinum fere omnium De„ dicatione habet:* In feſtis Epiſcoporum & Pontificum R. ad

„ eorum Miſſas, ex Syracide Introitus, Graduale, Epiſtolam,
„ Reſponſorium & Capitulum contorquent, ut Syrac. 45. Sta-
„ tuit illi Teſtamentum æternum, & dedit illi Sacerdotium
„ gentis. Corona aurea ſupra mitram ejus (eò quod Epiſcopi mitram gerant) expreſſa ſigno ſanctitatis. Qua obſervatione facile ad cognitionem denominationis Scripti iſtius Jeſuitici inducimur, atque ad querelas, B. quoque Luthero in Bibliis ſuis jam dum adhibitas, convertimur: **Diß Buch iſt faſt wol getrieben und gebraucht in der Kirchen/ aber mit wenig Verſtand und Nutz/ohn daß es hat müſſen den geiſtlichen Standt und Kirchen Gepräng ruhmen.**

12. *Sandalia* denique, de quibus hic aliquantum uberiorē tractationē inſtituemus, pedibus imponuntur, & *reputante Guiliel. Durando lib. 3. Ration. cap. VIII. num. 5. p.m. 72.* ſic vocantur ab herba; vel ſandalico colore, quo depinguntur. Habent autem deſubtus integrā ſoleā, deſuper vero coriū feneſtratū. conferātur de formâ Sandaliorū eorūdemq; uſu tum apud veteres, tùm apud Chriſtianos *Benedictus Balduinus l. c. cap. 12. Salmaſius ad Tertull. de pallio, Angelus Rocca ad Imagines S. Gregorii M. &c.* Morales circa Sandalia ſenſus congesſit. *Johannes Stephanus Durantus lib.*
„ 2. c. 9. Greſſus prædicatoris ſubter debent eſſe muniti, ne
„ polluantur terrenis, ſecundum illud: Excutite pulverem de
„ pedibus veſtris: & ſurſum aperti quatenus ad cognoſcenda
„ cæleſtia revelentur, neque prædicatio occultetur. Alcuinus
„ de divin. offic. initio cap. Quid ſignificent veſtimenta. Be-
„ da in Collectan. c. de ſeptem ordinibus. Fulbertus Carno-
„ tenſis Epiſcop. epiſt. 63. Innocent. lib. I. myſterior. Miſſæ,
„ capitulo 40. Durand. in Rational. Sicut ergo ſandalia pedis
„ partem tegunt, partem apertam relinquunt: ita & Evange-
„ lii Doctores partim Evangelium operire, partimque aperire
„ debent, ita videlicet, ut fidelis & devotus ſufficientem ha-

beat

„ beat doctrinam, & infidelis & contemptor non inveniat blaſ-
„ phemandi materiam. Hæc omnia planius Ivo Carnotenſ.
„ Sermone de ſignificat. indument. Sacerdot. His de cauſis u-
„ tuntur Epiſcopi & Cardinales presbyteri ſandaliis, quæ cal-
„ ceamenta ſunt prædicatorum: habent autem à terra ſoleam
„ integram, ne pes tangat terram: ſupra vero conſtant ex corio
„ quibuſdam locis pertuſo, quia Evangelium non debet terre-
„ nis commodis inniti, nec omnia Evangelica Sacramenta o-
„ mnibus revelari, nec omnibus abſcondi; unde & Dominus
„ Diſcipulis ita dicebat. Vobis datum eſt noſſe myſterium re-
„ gni Dei. cæteris autem in parabolis, ut videntes non videant,
„ & audientes non intelligant. Hanc ſandaliorum ſignifica-
„ tionem Propheta intelligebat. Quam ſpecioſi pedes Evan-
„ gelizantium. Ad hæc Pontifex in altaris officio induens ſan-
„ dalia, illud Dominicæ incarnationis calceamentum inſinuat:
„ de quo Dominus ait Pſalm. L. in Idumæam extendam cal-
„ ceamentum meum, id eſt, in gentibus notam faciam incar-
„ nationem meam, venit ad nos calceata divinitas, ut pro no-
„ bis Dei filius Sacerdotio fungeretur. Hæc Rupert. lib. 1. de di-
„ vin. offic. cap. 24. & Durand. in Rational. lib. 3. cap. 8.
„ In ſandaliis; ait Steph. Eduenſ. lib. de Sacrament. altaris cap.
„ 11. ſignatur, quia venit ad nos calceata divinitas, ſicut ſcriptum
„ eſt. In Idumæam extendam. &c. Myſticas cum aliis rationes mi-
ſcet Diana part. XI. Tract. de Adorat. Summi Pontificis reſolut.
XIX. fol. 506. 507. quæſtionem quare ſummus Pontifex non ſo-
lum *calceamento cruce ſignato*, ſed etiam *coloris rubei utatur*, ita
ediſſerens: „ Obſervat Auguſtinus Barboſa de jure Eccleſiaſt.
„ lib. 1. cap. 2. num. 90. quod Pontifex ſemper & ubique laneis &
„ candidis veſtibus utatur, juxta illud Eccleſ. 9. omni tempore
„ veſtimenta tua ſint candida: Et ego obſervo pro caſu noſtro,
„ Sacerdotes veteres uſos fuiſſe calceamentis candidis: & ideo

 Appiare

„ Appiano. lib. 5. de bello civ. de M. Antonio ita ſcribit : calcea-
„ menta candida, qualia Athenienſium & Alexandrinorum Sa-
„ cerdotes (quos Phæcaſios appellant) deferre conſveverunt,
„ ſibi aſſumpſit. Et de hujusmodi Sacerdotibus, & calceorum
„ ab illis denominatorum meminit Seneca lib. 7. de benef. cap. 21.
„ Pythagoricus, inquit, quidam emit à Sutore Phæcaſia: Et Juven.
„ Satyr. 3. Phæcaſianorum vetera ornamenta Deorum. Qua-
„ re igitur Pontifex cum alias, ut plurimum, candidis veſtimen-
„ tis, tamen calceamentis utatur coloris rubei? Reſpondeo,
„ quod S. Leo IX. epiſt. 1. quæ eſt ad Michaelem, & Leonem, de-
„ monſtrat Pontificatum Romanum eſſe Regale Sacerdotium,
„ etiam perſpectâ terrenâ dominatione; ideoque notat Pontifi-
„ cem â Conſtantino M. donatum eſſe inſignibus Imperialibus;
„ & cap. 38. (Succeſſores S. Petri jam in terris retinere ſpecia-
„ lem dignitatem terreni cæleſtisque Regni) monetque Græcos,
„ ne invideant. Inde ea porro Regiæ poteſtatis inſignia, quæ
„ â Conſtantino collata R. Pontifici prodit S. Leo, calceos pur-
„ pureos diſerte recenſet Balſamon. Erant enim calcei purpu-
„ rei nota cultus principalis, juxta ea, quæ habet Baſilius Imper.
„ in capitibus ad Leonem filium cap. 63. & juxta illud Corippi.
„ libri 2.

Purpureo ſuræ reſonant fulgente cothurno,
Cruraque puniceis induxit regia vinctis
Parthica campano dederant quæ tergora fuco,
Qui ſolet edomitos victor calcare Tyrannos
Romanus Princeps, & barbara colla domare,
Sanguineis prælata roſis, laudata rubore,
Lectaque pro ſacris tactu mollisſima plantis,

An-

Digitized by Google

Anguſtis ſolis hoc cultu competit uti,
Sub quorum eſt pedibus Regum cruor.

Procopium Imperio inhiantem, ad calceos uſque purpuratum exhibet Ammian. lib. 26. Rubea talaria cum pyramide margaritis diſtinctâ, in cujus ſummitate lapis purpureus refulgebat, fuiſſe Regum inſignia, ait Gregorius Logotheta in Chron. Conſtantinop. p. 41. & 422 Patriarcha Conſtantinop. referente Curopalate in hiſt. Iſaaci Comneni; purpureos calceos ſibi deberi inde confirmabat, quod inter Sacerdotium & Regnum nihil intereſſe diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus lib. de calceo cap. 10. Debetur ergo multo magis R Pontifici; inter cujus Pontificatum & quodcunque Regnum tantum diſtat, quantum inter humana & ſupernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis R. apparet, eum merito accenſeri Regibus. Quanquam piè & ſapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adjunxerunt. Et hæc omnia, ut ſemper ſolet, eruditè obſervat Pater Theophilus Raynaudus in Onamaſtico Pontificio littera R. ver. Rex. Sed ego in calceamentis rubeis Pontificis, myſticam ſignificationem agnoſco, volunt itaque Pontifices in illis demonſtrare Chriſti fidelibus ad eorum genua procumbentibus, & pedes oſculantibus, volunt, inquam, eis demonſtrare, ſe eſſe redemptos purpureo Chriſti cruore, & tunc adorare Pontificem, caput viſibile Eccleſiæ, quam Chriſtus acquiſivit ſanguine ſuo, ut ait Lucas Act. 20. & ad cujus imperium, de quo in ſuperiori reſolut. diximus calceamentum eſſe ſymbolum & figuram, Chriſtum per crucem perveniſſe, ut aſſerit D Paulus ad Philipp. cap. 2. Unde ex his, ut dixi, merito Pontifices fidelibus eos adorantibus præbent ad oſculandum pedem calceum ſigno crucis, & ſimul rubeo colore ornatum. Hinc appoſitè & eleganter pro caſu noſtro Epiſcopus Joſeph. Stev exponit de calceamentis Papæ verba illa Pſal. 76. ut intingatur pes tuus in ſanguine; accipe ejus verba cap. 18. Quare

Digitized by Google

re omnia (ait) cum a paſſione Chriſti habeant firmitatem, non abs re Pontifices, ut hanc myſticam intelligentiam ſignificare viderentur, crucem pedibus impreſſerunt, juxta illud Pſal. Ut intingatur pes tuus in ſanguine, lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo. Tunc enim pedes ſanguine tinguntur, cum cruce Chriſti decorantur; tunc linguæ canum ipſomet ſanguine imbuuntur, cum haretici, more canum veſtigiis ſummi Sacerdotis obvoluti pedes lambunt, & ſandaliis impreſſam crucem oſculantur. Qui mos uſque adeo verus & firmus eſt habitus, ut nuſquam Romanum Pontificem depictum, aut marmore expreſſum, aut ære ductum videas, quin etiam præter inſulam, & ſacerdotii ornamenta, crucem pedibus appictam cernas; ut ex imaginibus venerandæ vetuſtatis, quæ in Baſilicis Laurentiana & Vaticana multis abhinc annis depicta ſunt, conſtat. Ita ille. Cujus verba ideo notanda ſunt, quia Petrus Molinæus Calviniſta in libro, quem inſcripſit de Monarchia temporali R. Pontificis Londini edito, hanc regulam conſtituit: non excedere annos ſexcentos, vel ad minus quingentos, mera eſt novitas, cum de Eccleſia, vel doctrina, vel diſciplina agitur. Intendit enim perfidus hæreticus omnia ea, quæ a R. Pontificibus præſertim recentioribus intra hoc tempus peracta, vel determinata ſunt, deſtruere, & eorum autoritatem minuere ac tollere.

Prolixa ſatis atque inepta etiam hæc Antonini Dianæ eſt diſcuſſio, in qua veram cauſam rubicundi coloris in Pontificum crepidis merito hanc deſideres, quod ipſi pedes habeant ſanguine Sanctorũ madidos, unde baſiatores illorũ non poſſint nõ ora cruenta pollutaq; referre. In rationibus crucis, crepidæ Pontificiæ impreſſæ, aſſignãdis nihilo graviores ſunt Scriptores Pontificii, ita quidẽ „ *Joſeph Stevanus de oſculat. pedũ R. Pontificis p. 110.* Pontificis maxi- „ mi pedibus crux eſt impreſſa, ut greſſus noſtros in viã pacis du- „ ceret atque muniret. Qui cũ totius gregis Chriſtiani ductor atq; „ præceptor ſit, oportebat ſanè, ne pedes aliquo allideret, ne- „ ve errore aliquo devios traheret, ne temere ipſe Dux omnium, „ lapſus in graviſſimos errores, populũ Chriſti præcipitẽ ageret. Abſit à nobis ut hic cavillemur, aut cum ineptientibus ineptiamus: poteramus alias abſurditatem collectionis à Stevano

facta

factæ inſtantiâ fere iſtiusmodi redarguere, ſi ideo Pontificis pedes ſigno crucis muniantur, ne ad lapidem offendant, partes quoque eidem ad ſedendum à natura tributas ſacro ſigno eſſe præſervandas, quod conſimilis ratio & ipſa quoque ex Pſalmo Davidico ſuppetere videatur, ne forte Pontifex aliquando ſedeat *in ſubſelliis irriſorum.* Mittamus illud, quod exemplum allegationis ex Pſal. XCI. à maligno Satana factæ æque ratam confirmationem haut ſpondeat, præſertim ſi pariter verba luxentur & detorqueantur, quam Pſalmus I. beatitates profeſſus. Vocationis vias quidem munire pedes & incolumes præſtare juſtorum ibi reperimus, cæterum effectum figuræ crucis nullum in verbis quidem iſtis agnoſcimus. Poterant Pontifices, ſi magis conſulti videri vellent reverentiæ erga figuram ſacram obſervare conſtitutionem Imperatoris Juſtiniani L. unic. c. „Nemini licere ſignum Salvatoris: Cum ſit nobis cura dili- „gens, per omnia Supremi Numinis religionem tueri; ſignum „Salvatoris nemini licere vel in ſolo, vel in ſilice, vel in mar- „moribus humi poſitis inſculpere vel pingere, ſed quodcun- „que reperitur, tolli, graviſſimâ pœnâ mulctando eum, qui „contrarium ſtatutis noſtris tentaverit, ſpecialiter imperamus. Coronidis loco obſervamus cum *Laurentio Banck* l. c. Sandalia hæc Pontificum hodie *Pianellas* dici. Denique Pontificem Hebræorum, quem aliqua ſimilitudine, perperam licet, exſcribere affectant Romanenſes, miniſtraſſe ſine calceamentis in reverentiæ & cultus Dei ſignum, fatente vel *Didaco del Caſtillo de veſtibus Aaronis p. m. 423.*

§. V. Neminem hic mirari ſubeat efflictim, ſi commemorari videat, adorationem Pontifici R. non tam ſenſu civili, quam vel maximè etiam Theologico attribui. *Caramuel* certe *de Hierarch. Eccleſiaſt. l. 1. Diſp. 60. num. 680. apud Dianam part. XI. Opp. Tract. de adorat. Summi Pontificis, reſolut. XI. fol. 498. Pontificem adorari poſſe ſtatuit cultu latriæ, qui ſoli Deo conveniat.* Cum

Digitized by Google

quo faciunt, qui dicunt, colendum eſſe R. Pontificem ad inſtar humanæ Chriſti naturæ, qualis *Tanneri* ſententia *Tom. III. Theol. Scholaſt. Diſp. V. quæſt. 2. dubio 2. num. 61. Vicarius Chriſti duplici poteſt honore coli: Primo per ſimplicem mentis apprehenſionem, agnoſcendo quodammodo in illo Chriſtum, cujus perſonam & munus ſuſtinet, & hoc modo eodem cultu, quo Chriſtus, ut homo, colitur, adorari poſſet, ita quidem, ut talis cultus proprie & per ſe ad Chriſtum, per accidens vero ſolum & relative ad ejus vicarium tenderet, quod tamen honoris genus exiſtimo conſuetum non eſſe. Secundo juxta propriam dignitatem vicarii, quam á Chriſti dignitate ut homo & ſupremus Eccleſiæ moderator habet derivatam, honore quodam inferiori, quem ipſum tamen ad eum habitum pertinere cenſeo, quo Chriſtus itidem ut homo colitur.* Quam autoritatem neque defugere videntur, qui aſſerunt, Pontificem adorari poſſe juxta ritum precantium facta pectoris percuſſione *Diana l. c. fol. 495. Cum pectoris tunſio ſit modus adorationis externus, non video, cur aliquis adorando Pontificem genuflexione & pedum adoratione non posſit adhibere tunſionem pectoris, eſt enim ſignum agnoſcentis peccata ac petentis eorum remisſionem, quæ quidem à nemine magis, quam á Summo Pontifice petenda videtur.* Lenire tamen alii impotentem adorationem ſunt conati, ita ut dicerent *Papam ſuper angelos eſſe colendum.* Eſt ex iis *Auguſtinus Triumphus Anconitanus: de poteſtat. eccleſiaſt. Qu. IX. artic. 4. p. 74. Papæ honor major quam angelis exhibetur, quia in humana natura Deus magis quam in Angelica natura repræſentatur. Quamvis natura angelica ratione perfectionis, dominationis & adminiſtrationis ſit major natura humana:* Quamquam & ipſe ille auctor jam antea quoque magis ſe declaraverat & l. c. p. 72. δουλείαν Papæ ſolummodo aſſignarat: *Latria quæ alio nomine ſacrificium appellatur nonniſi ſoli Deo debetur. Dulia v. quæ etiam Deo impenditur, creaturæ exhiberi poteſt, & præſertim Papæ debetur, ut purificatio & genuflexio, idque genus alia, quæ creaturæ & Creatori

tori ratione analogiæ non univocationis conveniunt. Quem potiſſimum ex hiſce adorandi modum Cardinales in ſalutando recens electo Pontifice ſpectent, non equidem curo admodum, quin cum Theologis noſtratibus etiam atque etiam moneo, diſtinctionem papiſticam λατρείαν inter & δουλείαν frivolam eſſe, & ipſos cultores inconſultos idololatriæ merito teneri, ſiquidem cultum religioſum, alii præter Deum incommunicabilem, Eſa. XLII. 8. Papæ tribuere ſatagant. multus in eo non ero, quod alibi fuſius deduxi, Commentario nempe peculiari: *Utrum dogma Pontificiorum ſit, Papam R. eſſe Deum.* Sed ad inſtitutum. Peragitur adoratio prima ſimulac enarratis veſtimentis Pontifex ornatus & a Cardinalibus duobus Diaconis in Sixti IV. Sacellum prope aram eſt deductus, genuflexione, tum quoque manus dextræ pedis & oris deoſculatione. Meretur pars poſterior ut altius repetatur moris illius Origo, quod tamen antequam exſequamur, quæſtionem in medium afferemus, & hominibus papalibus proponemus, plane magiſtralem: Quandoquidē Pontifices R. Chriſti in Eccleſia Vicarii, nec non Cardinales ejuſdem Apoſtoli. ex cōmuni Doctorum Scholaſticorū ſententia (ita enim *Anconitanus l. c. p. 71. Hierarchia eccleſiaſtica Hierarchiam Angelorum imitatur, in qua nonnulli mittuntur, quibus aſſimulantur Epiſcopi 72. Diſcipulos repræſentantes: aliqui vero aſſiſtunt, quibus Cardinales comparantur Apoſtolos repræſentantes*) audire volunt, utrum quiſquam ſacrarum literarum monumentis conſignatum unquam legerit, Apoſtolos Chriſto Domino pedes diſſuaviaſſe? tantū vero abeſt, ut tali veneratione erga Dominum perfunctos aliquando eſſe Apoſtolos Hiſtoria Evangelica commemoret, ut etiam vice verſa humaniſſimum Deum diviniſſimumque hominem, Magiſtrum ipſum Diſcipulis ſuis pedes laviſſe paulo ante paſſionem initam aperte illa teſtetur. Quare manifeſtum erit Cardinales Apoſtolorum, uter Papas ipſius Chriſti Domini longe diſſimillimos haberi oportere. Nunc

Digitized by Google

promiſſa in rem conferemus atque ortum & progreſſum Podolatriæ Papalis commentario huic libello interſeremus. Eſt autem origo oſculi religioſi arceſſenda a gentilibus, Deos ipſos & eorundem ſacerdotes nonuno oſculationum modo venerantibus, quorſum conferatur *Lipſius Lib. II. Elector. Cap. VI. Apulejus L. XI. Metamorphoſ. it. Lib. V. Mileſiarum de Pſyche. Prudentius in Apotheoſi verſ. 520. ſeqq. Plinius H. N. lib. XIIX. cap. 2. Minutius Felix in Octavio. Adrianus Turnebus Adverſar. L.* XVIII. *c. 6. & L. XXV. c. 1. Polydor. Vergil. de Invent. Rer. c. 13. Frantzius Hiſt. animal. Lib.* 1. *cap,* 14. *Kempius de oſculo p. 239.* Poſtquam homines per apotheoſin divi redditi ſunt, iiſdem honoribus mactari cœperunt Imperatores atque Reges, donec nonnulli & ſuopte ingenio ad adulationem proni atque proclives oſcula veſtium, manuum, pedum denique deferrent. *vid. Auguſtin. L. X. de Civit. Dei. c. 4. Lactantius Lib. 1. Inſtit. Cap. 15. Alex. ab Alexandro Genial. Dier. L. VI. c. 4. Guido Pancirollus & Salmuth. Rer. deperditarum, Tom.* II. *p.* 11. *Kirchmannus de Funeribus Romanorum Lib. IV. cap.* 13 *& 14. Jo. Bapt. Caſalius de Veter. Sacr. Criſtian. Ritib. cap. 69. Polyd. Vergil. de Rer. Invent. c. 5. Caſaub. in Sueton. cap. 2. in Vita Vitellii. Laurentius Banck Roma triumph. p. 451. & Franciſc. Romanus in diſſert. de oſculis* §. *7. Lipſius L. 2. Elect. c. 6. Dio. Caſſius hiſtor. Roman. l. 59. Oroſius L. 7. c. 5. & Seneca L. 2. de Benef. c. 12. Julius Capitolinus in hiſtoria Cæſar. aug. in Maximino juniore edit. Caſaub. p. 268. Alexander ab Alexandro. L. 2. genial. dierum Cap. 19. Pompon. Lætus in Compend. Hiſt. Rom. & Eutropius. L. IX. cap. ult. Xenophon. Cyropædia. L. 7. Olearius L. 1. Itin. c. X. Petrus della valle Itiner. p. 2. p. 117.* Dubitare hæc nos haud ſinunt Pontifices tandẽ Romanos Reges & Sacerdotes juxta ſe venditãtes *vid. Hunnius, in Apoſtas. Rom. eccleſ. p. m. 312.* hanc ſibi podolatriam deſtinaſſe, pro eo ac plurima ex Ethniciſmo mutuata in Synagogam ſuam tranſtulerunt, quare factum, ut Papiſmus ab Ethniciſmo impræ-

gna-

Digitized by Google

gnatus diceretur. *vid. Nic. Hunnius in Apoſtas. Roman. eccleſiæ p.281. & in Tr' quod Eccleſia Romana non ſit Chriſtiana Cap. VII. p.33. ſeqq. B. Dannhavver. Hodom. Spir. Papæi Phantasm. II. p. 473. ſeqq. Dan. Maier in Tranſenn. Hiſtorico-Theol. de Papatu Romanenſi per Ethniciſmum imprægnato, Joh. Valckenier in Roma paganizante, itemque doctiſſimus Voetius in diſſert. de Gentiliſmo T. II. Diſpp. ſelect. p.597.* conferantur ſpeciatim *Polyd. Vergil. de Rer. Inventor. lib. 4. c. 13. Monita polit. ad imperii Principes de immenſa curiæ Romanæ potentia moderanda p.36. B. Hunnius l. c. p.321.* Ut tamen Baſiatores Romanenſes idolomaniæ gentilis ſuſpicionem a ſe amolirentur, præſertim intuitu prætenſionis in Vicariatum Chriſti & ſucceſſionem B. Petri, Servatoris, Apoſtolorum atque fidelium primævæ eccleſiæ exempla ſolent prætexere & vel latibulum in eo quærere, quod non tam Pontifici ipſi, quam cruci, ſandaliis quippe intextæ, id honoris fiat. vid. *Polyd. Vergil. l. c. Cornel. a Lapid. in Act. IV. 35. Joſephus Stevanus de oſculo Ped. P. R. Caſalius de veter. Chriſt. ſacr. Rit. P.3. c. 8. p. 409. Becmannus Notit. dign. illuſtr. p. 168.* Verum illud quidem & jam ſupra diſcuſſimus, quod ſecus omnino ſe habuerit cum Apoſtolis, Chriſti pedibus oſculandi gratia nunquam advolutis. neque magis progreſſum ſacrilego Podolatriæ ritui fecerunt pœnitentes in primitiva eccleſia vid. contra *Baronium ad ann. 216. p.317.* locum *Tertulliani* gratis & citra rationem citantem *B. Ægid. Strauchius in diſſert. de priſcis publicæ pœnitentium ritibus.* Eccleſiam illorum temporum virginem nondum agnoviſſe religioſi oſculi profanationem aut papale dominium & Hiſtoria ſacra loquitur, & alias rebus neceſſariis facile addicitur. vid. *Euſebius H. E. L. 3. c.22. Georgius Caſſander in Conſult. c.25. Bodinus Lib. 1. de Republ. cap. 9. pag. 214. Kempius de oſculis p.430. Mornæus in myſter. iniquit. p. 134. Rivetus in Jeſuita vapul. Opp. T. III. cap. 28. p.584.* Neque huc ſpectat exemplum Philippi Arabis (primi Chriſtianorum Imperatoris, vulgo ha-

habiti) quem ante pedes Fabiani Pontificis ob parricidium anteceſſoris ſui commiſſum ſe proſtraſſe non ſit veroſimile. Speciem facti longe diverſam huicque aſſertioni abnuentem oſtendunt loca apud *Euſebium H. E. lib. VI. c. 27.* & *Nicephorum Lib. V. c. 25.* Ad ſummam in tribus prioribus a Chriſto nato ſeculis minime omniũ podolatiæ Papalis teſtimoniũ poſſũt producere baſiatores, cum filius perditionis nondum eſſet excluſus. Seculo autem quarto & ſequentibus de Primatu Papæ diſputari cœpit & occaſione tranſlati a Conſtantino Conſtantinopolim imperii Pontificia auctoritas increbuit, atque imperatorum maieſtas attentata eſt. vid. *Joh Bodin. L. 1. de Republ. c. 9. p. 206. ſeqq. Franc. Guicciardinus Lib. 4 Hiſtoriar.* *Baronius ad ann. 402. n. 45. 47.* Quanquam ipſe Conſtantinus Imperator abſurdæ nullius erga Pontificem R. reverentiæ convinci queat, qualem forte comminiſcuntur auctores falſæ donationis Conſtantini. *vid.* contra *Joſ. Stevanum de adorat. ped. P. R. & Sylveſtrum de Petra ſancta in notis ad epiſtolam Petri Molinæi ad Balſacum cap. 25. ipſe Euſebius in vita Conſtantini, & Rivetus in Jeſuita Vapulante c. 28.* ceterum conferantur auctores qui in fictam illam donationem ſunt invecti, quales *Marſilius Patavinus*, *Laur. Valla*, *Antonius Florentinus*, *Nicolaus Cuſanus Cardinalis*, *Æneas Sylvius poſtea Pius II. Pontifex.* vid. etiam *Lucas Oſiander Epitom. H. E. Centur. IV. L. 1. c. 38. H. Conringius de Germanorum imperio Romano Cap.* XIII. *p.* 117. *Voetius P.* II. *ſelect. Diſpp. p. 868. Cocus in cenſura ſcriptorum quorund. eccleſiaſt. p.* 170. *Hildebrandus in peculiari de donatione Conſtantin. M. diſſertatione.* Reverentia tamen illorum temporum erga clericos ſingularis, dum manus & genua ipſorum oſculis libabantur, facile podolatriæ locum fecit, donec progreſſu temporis nimia abjectio & adulatio peſtifera etiam in eccleſiam venenum ſuum ſparſit. vid. *Ambroſius L. de dignitate ſacerdotali c. 2. Hieronymus Epiſt. 98. Lorinus in*

Cap.

Digitized by Google

Cap. X. Actorum verſ. 26. Tametſi intra modum quoque eam eorum temporum reverentiam ſtetiſſe confici queat vid. *Fronto Ducæus in notis ad Chryſoſt. Homil. edit. Pariſ. ab A. C. 1614. p. 104. & Lanſius locū Ambroſianum abjudicans in Conſult Orat. contra Italiam p. 755.* Seculis ſequentibus neq; dū ſatis luculenta hujus Oſculationis exempla exſtant, niſi quod Seculo VIII. in Juſtiniano II. humilitas nimia notetur. *vid. contra Baronium Anaſtaſium Bibliothecarium citantem T. VI. Annal. an ann. 912. Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ apud Rivetum in Jeſuita Vapul. c. 28. conſer de Juſtin.* II. *Blondus Flavius Decad. 1. L.* 10. *p.* 138. *& Platina pag.* 99. Exinde Reges & Principes Pontifici Romano ditionibus aucto & Imperatorum majeſtatem obterere conanti ſe ſubmiſiſſe & cultum hunc quoque detuliſſe memorabile eſt. videantur catalogi, quos ad titulum *ſumma reverentia Regum erga Rom. Pontific.* texunt *Thomas Bozius Eugubinus de Signis Eccleſiæ Dei. Tom.* II. *lib. XX. ſigno 86. p. m.* 761. *ſeqq. Platina in vitis Pontificum Stephani. Pauli* II. III. *Joſephus Stevanus de adorat. pedum Pontificis R Cornelius à Lapide in Eſa. XLIX. v. 23. ex quo ponit lemma*, oſculum pedum Pontificiorum ab Eſaia fuiſſe prædictum *p. m. 406. Lanſii conſult. p.* 698. Quare factum, ut nonnulli podolatriam à Sergio II. deducerent, *vid. Platina p. 121. Baronius ad Annum 844.* conferatur *Clar. Becmannus Notit. dignitat. illuſtr. Diſſert. XIII. cap. I. p. m. 342.* Pervenit tandem cūm faſtu & dominatu Pontificio hic mos ad ἀκμὴν inprimis Seculo XI. ſub Hildebrando, *Vid. Onuphrius Panvinius in vita Gregor. VII. quam ſecundo Tomo Defenſionis Bellarmini Jacobus Gretſerus inſeruit. Rivetus in Jeſuita Vapul. Cap.* XXIIX. *num.* XI. Poſtmodum tenaciſſime cultum ſui hunc ſemper exegerunt R. Pontifices, Ceremonialibus ſanctionibus inſeruerunt, & ad omnes homines tam ſacri, quam ſecularis ordinis porrexerunt, *Vid. Ceremoniale Chriſtoph. Marcelli lib. 1. ſect. IV. p. 136. Duran-*

dus

dus Rational. cap. LIII. *p.* 202. Pertinere id officium ad Cardinales jam ſupra, ubi de adoratione prima egimus, confectum probatumque dedimus, Confer *Laurentius Banck Roma triumph. cap. X. p. m.* 167. Exempla reliquorum ex ſacro ordine, qui pedes Pontificis oſculati ſunt, recenſet *Becmannus Notit. dignitat. illuſtr. Diſp. VI. cap.* II. *p. 160.* De obligatione Secularium, ipſorum quoque Imperatorum, ad hunc cultum Pontificibus R. deferendum vid. *Ceremoniale Marcelli Corcir. lib* 1. *p. 61. Edit. colon. & Goldaſtus Tom. I. Conſtitut. Imperial. f. 414.* A magiſtratu ad ſubditos eſt perventum, quibus ternam genuflexionem, antequam ad oſculandos pedes accedant, auctor libri ceremoniarum l. c. præcipit. Denique oblatio oſculorum per literas ab Imperatoribus & Regibus facta refertur ad tempora Ludovici Bavari, vid *Joh. Bodinus lib. l. de Rep. cap. IX. p.* 215 216. egerunt ex inſtituto *de oſculatione pedum Pontificis Rom.* præter JOSEPHUM STEVANUM ſæpius allegatum, ANTONIUS MAZARONIUS peculiari Commentario, & ANDREAS SUASSAY appendice ad *Encyclopædiam Epiſcopalem*, quibus, ut & reliquis baſiatorum Patronis *Bozio, Tannero, Durando, Lorino, Cornelio à Lapide, Caſalio, Antonino Diana, Sylveſtro à Petra ſancta* Exercitationem Hiſtorico-Theologicam in Academia Vitebergenſi oppoſuimus.

§. VI. Simulac deinde cibo ſumto ſe refecerunt Cardinales, ad ſecundam adorationem tranſeunt in eodem ſacello & eodem piorſus ritu peragendam. Ubi, quod Lectores apprime moneam, me habere puto. Proſpicientibus Cardinales ad pedes Pontificis in trinis iſtis adorationibus advolutos, illiſq; oſcula litãtes, abſit ut ſuſpicio incidat, quaſi poſtmodum quoq; ulla ratione aut ullo tempore purpurati illi patres ad iſtam oſculandorum pedum ceremoniam denuo iterumque præſtandam teneantur, aut admitti poſtulent. Luculentiſſimus in ſententiam diverſam auctor eſt *Joſephus Stevanus de oſculat. pedum R. Pontificis p.* 116. 117.

Quod

„ Quod plane Eccleſiaſticam veterem diſciplinam à no-
„ bis multis in locis copioſè demonſtratum, minime evertit:
„ cum perfecti Viri non ſemper ad pedes, ſed quandoque ad Chri-
„ ſti caput acceſſerint, ut B. Cyrillus Alexandrinus libro primo in
„ Leviticum, his fere verbis edocuit: Ex tribus fæminis, quæ
„ Chriſtum contigerunt, triplex Eccleſiæ ſtatus deducitur, nam
„ quæ fimbriam veſtimenti tremebunda tetigerat, incipienti-
„ um, quæ pedes oſculata, perficientium, quæ caput Chriſti un-
„ guento perunxerat, perfectorum ſtatum expreſſit. Et fortaſſe
„ non abſurde Cardinalium conſvetudo, multis ab hinc annis
„ conſtantiſſimè ſervata, ex hoc ſanctisſimi Patris teſtimonio
„ defendi poteſt. Qui poſt unam vel alteram pedum oſculatio-
„ nem, quam Pontifici Maximo in ejus electione deferunt, mox
„ deinde optimo jure ſolum manus, vel os inter Miſſarum ſolen-
„ nia, cum ad ea celebranda coeunt, oſculantur. Eſt enim in iis
„ ampliſſimis Eccleſiæ Senatoribus, perfectorum ſtatus poſitus,
„ atque defixus, fides noſtra ſtabilita, & totius Eccleſiæ orbis in-
„ nixus: teſte Anna lib. 1. Regum cap. 2. Domini ſunt cardines
„ terræ, & poſuit ſuper eos orbem. Ne igitur abſonum videre-
„ tur, eos, in quibus pontificale oſtium, cæleſtisque janua obvol-
„ vitur ſupplicum more ſemper humi proſterni, atque humilia-
„ tionem pedum (ut de Cathecuminis ſcribit Auguſtinus in Sym-
„ bolo) deferre: merito, relicta pedum oſculatione, Pontifici R.
„ caput demittere, inclinare cervices, corpus reverentiæ cauſa
„ inflectere atque incurvare voluerunt, ut illud Job. cap. IX. o-
„ raculum haberet firmitatem, ſub quo curvantur, qui portant
„ orbem.

§. VII. Peractis rite duabus hiſce prioribus adorationibus Papa in Vaticanum deportatur, ubi ſolennem quam maxime omnium adorationem excipit, qua de Ceremoniale Archi-Epiſcopi ita habet: Pontifex novus præcedente cruce & Cardi-
„ nalibus ad Eccleſiã S. Petri deſcendit: & proſtratus ante altare

„ſine mitra aliquandiu orat:agitq; gratias Deo,& beatis Apoſto-
„ lis.tum ſurgens â Cardinalibus ſuper altare ad ſedendũconſti-
„tuitur cum mitra , & prior Epiſcoporum genu fexus incipit,
„Te DEum Laudamus : quem hymnum Cantores proſequun-
„ tur. Interim Cardinales pedes electi,manus & os deoſculan-
„ tur ſervato ordine: quod & alii,qui adſunt,Prælati & Nobiles
„ faciunt. Finito hymno idem prior Epiſcoporum ſtans â cor-
„ nu ſiniſtro altaris,ubi Epiſtola legitur, dicit ſuper electum, Pa-
„ ter noſter. Deinde & nos &c. Sed libera &c. Salvum fac
„Domine ſervum tuum electum noſtrum. Reſpon. Deus me-
„ us ſperantem in te Verſ. Domine exaudi orationem. Reſp.
„ Et cum Spiritu tuo. Oremus. Omnipotens ſempiterne De-
„ us, miſerere famulo tuo N. electo in ſummum Pontificem , &
„ dirige eum ſecundum tuam clementiam in viam ſalutis æter-
„ næ: ut te donante tibi placita cupiat , & tota virtute perficiat ,
„ per Chriſtum Dominum noſtrum , Amen. His ſervatis de-
„ ſcendit electus de altari,& verſus ad populum ſolenniter bene-
„ dicens: Sic nomen Domini benedictum.

Sedẽ in medio altaris maximi ſtratam, quorſũ audacter conce-dere ſoliti ſunt Vejoves Capitolini , Alexandri VII. modeſtia declinavit. Hic etenim ſellam a medio altari ſummovit in Evangelii latus, & cum a Magiſtro ceremoniarum de more priſtino ac loco conſueto commonefieret : *melius ego*, reſpondit, *quam vos rem ceremoniarum teneo, ſcio quid me dignum ſit : non patiar ibi me hominem collocari, ubi corporis & ſanguinis Domini conſecratio adminiſtratur atque perficitur.* vid. *Besmann. Notit. dignit. illuſtr. Diſſert.* XIII. *Cap.* II. *p.*355.

CAP.

CAP. VIII. Lemmata.

§. I. Ritus Coronationis P. R. & ſplendidæ inaugurationis ad poſſesſionem Lateranenſem referuntur ex Ceremoniali Romano, adjectis noſtris ſcholiis §. II. de cæremonia præferendæ crucis, §. III. de pallio Pontificali, §. IV. triplici Corona ſeu regno, §. V. ſtupæ combuſtione, §. VI. deportatione, qua Pontifex ſuper humeros ſublimis fertur, §. VII. ſella ſtercoraria, cujus occaſione plurima de Johanna Papiſſa recenſentur. Disquiritur denique quare nemo Pontificum in ſede lignea Petri ſuperſtite collocetur. §. VIII. Pio voto imponitur libro commentario finis.

NEminem nos arbitramur eſſe, quin coronationis ſplendidiſſimæque ad poſſeſſionem Lateranenſem inaugurationis ritum, ſiquidem oculis ſuis nunquam inſpexerit & Romæ præſto fuerit, ex alia commemoratione ulla cognoſcere potius malit, aut ſatius ducat, quam ex Ceremoniali, ad cujus præſcriptum cuncta hæc geruntur. Quare operæ pretium nos facturos credidimus, ſi integrum textum ex eodem libro ſæpius allegati Archiepiſcopi Corcirenſis in fundum noſtrũ transferremus: Primo ordinabantur omnia ad hujusmodi ſolenni-
„ tatem opportuna, infra ſcripta etiam ſervantur in coronatione,
„ & conſecratione Epiſcopali, convenienti tempore, quæ ex le-
„ ctione hujus ordinationis facilè colligi poterunt: & tandem
„ conſtituto die Dominico: Pontifex è cubili ſummo mane ad
„ cameram paramenti, quam *Papagelli* appellant, ingreditur ibi
„ à Diaconis Cardinalibus, Subdiaconis, Acoluthis & aliis Officia-
„ libus conſvetis paratur amictu albo, & longo cingulo, ſtola,
„ pluviali rubeo, & mitra precioſa Cardinales alii circumſiſtunt,
„ & omnes Prælati & officiales cum ſuis cappis laneis. Sic ele-
„ ctus Pontifex paratus cruce præcedente progreditur ad Sanctum
„ Petrum, ordine alias conſveto, Diaconis Cardinalibus hinc &
„ inde fimbriam pluvialis ſuſtinentibus. Caudam autem plu-
„ vialis portabit nobilior laicus, qui erit in curia, etiam ſi eſſet
„ Imperator, vel Rex, ſupra eum octo nobiles ſive Oratores por-
„ tant umbraculum haſtibus octo ſuſtentatum, quod hodie bal-

„ dachinum appellant. Ante eum duo ſervientes annorum por-
„ tant faldiſtorium cum magno cuſſino. Fererius tapetum, &
„ parvum ſcabellum & cuſſinum. Cum Papa electus pervene-
„ rit ad portam ultimam palatii, quæ eſt in capite porticus Eccle-
„ ſiæ S. Petri, in palatio apud portam extenditur tapetum, poni-
„ tur faldiſtorium & ſuper illud cuſſinum magnum, & ad pedes
„ parvum ſcabellum: & ſedens ibi electus recipit oſculum pe-
„ dis Canonicos, & Capitulum baſilicæ S. Petri, deinde ſurgens
„ intrat Eccleſiam per portam, quæ eſt in medio: & progreſſus
„ usque ad ſecundum circulum prophyreticum, detracta mitra
„ orat verſus ad altare ſupra faldiſtorium à ſupra dictis ibi para-
„ tum: & tunc ſupra ſcabellum parvum ponitur parvus cuſſi-
„ nus. Facta oratione ſurgit: reaſſumit mitram, & pergit ad
„ Capellam S. Gregorii, quæ dicitur Capella S. Andreæ & ſedens
„ in ſede ſibi parata, recipit omnes Cardinales & alios Prælatos
„ cum ſuis cappis ad reverentiam. Cardinales ad manus ſub au-
„ riphrygio, Prælatos ad pedis oſculum. Tunc ſurgens ſine mi-
„ trâ adſtanti cruce populo benedicit, dicens: *Sit nomen Domini*
„ &c. Subdiaconus dicturus Epiſtolam, depoſita cruce poſt be-
„ nedictionem capit omnia ſua paramenta: & ſimul cum eo
„ Acoluthi exuunt cappas, & induunt ſuperpellicia ſuper roche-
„ tum, ad partem ſe retrahentes: ſedet deinde elatus aliquantu-
„ lum cum mitra: & iterum ſurgens ſine mitra verſus ad altare,
„ ſub ſilentio dicit, *Pater noſter* &c. Tum alte incipit pro tertiâ,
„ *Deus in adjutorium* &c. & ſic ſtat quousque incipiatur Pſalmus,
„ *Legem pone*. Inde ſedet cum mitra & aſſiſtentibus Epiſcopis cum
„ libro, ac juvantibus hinc inde Diaconis, ut moris eſt, incipit Pſal-
„ mum, *Quam dilecta*. Interim Subdiaconus Apoſtolicus lectu-
„ turus Epiſtolam, ut diximus, paratus omnibus ſuis paramen-
„ tis ex altari ſubminiſtrante Sacriſta, accipit ſandalia, quæ re-
„ verenter portantur ad electum, ſequentibus illum Acoluthis
„ cum ſuperpelliciis, & ea ſimul cum Cubiculario Cameræ,

impo-

Digitized by Google

„ imponit pedibus ſuæ ſanctitatis, Acoluthis, circumcirca fimbrias pluvialis elevantibus ſupra illorum capita. Impoſitis „ ſandaliis Diaconus lecturus Evangelium cum duobus aliis „ Diaconis, qui aſſiſtent Papæ, capiunt paramenta ſua, ille amictum album, cingulum, ſtolam, dalmaticam, manipulum vero poſtea capiet in altari. Alii vero duo capient amictum, & dalmaticas tantum. Induti reverenter ſimul „ ad electum accedent, qui finitis Pſalmis, cum dicitur capitulum pro tertia, ſurgit cum mitra, & finitis verſiculis depoſita mitra, & adſtantibus duobus ceroferariis dicit, *Dominus vobiscum* & orationem pro tertia, librum Prior Epiſcoporum „ Cardinalium, qui ei aſſiſtere debet, ſuſtinet ſupra caput, Epiſcopi vero adſiſtentes juvant, & tenent candelam accenſam. „ dicto *Dominus vobiscum*, poſt orationem liber removetur, „ ceroferarii diſcedunt, & dicto à Cantoribus, *Benedicamus Domino*, Papa ſedet cum mitra, & lavat manus Epiſcopo Cardinale adjuvante, & reliqua, ut alias lotis manibus. Epiſcopus Cardinalis redit ad locum ſuum, & Papa deponit mitram, pluviale „ & ſtolam, & Diacono lecturo Evangelium ante ſe ſtante induitur conſuetis paramentis, quæ per Acoluthos hoc ordine portantur ex altari, & ipſi Diacono porriguntur, duo Diaconi aſſiſtentes, & poſt eos duo Subdiaconi adjuvant veſtientem. „ Primum portatur cingulum cum ſuccinctorio, crux paſtoralis, dein ſtola, tunicella, dalmatica, chirothecæ, planeta, mitra „ auri phrygiata, annulus autem non datur, ſi non eſt conſecratus Epiſcopus, quam ſi eſſet conſecratus, Cardinalis Epiſcopus „ aſſiſtens imponeret. In conſecrationibus utuntur hodiernis „ temporibus albis paramentis, quamvis antiqui ſecundum temporis exigentiam, colore uterentur. Sed conveniens eſt, ut „ utamur ſecundum quod exigit miſſa, quæ celebratur. In „ proceſſione autem erunt omnino albi coloris. Cum electus „ Papa incipit parari, Cardinales, & omnes Prælati, atque officia-

Digitized by Google

„ les parantur. Epiſcopi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi,
„ Epiſcopi, Abbates pluvialibus & albis mitris, Presbyteri Car-
„ dinales dalmaticis & mitris ſimilibus. Diaconi Cardinales
„ dalmaticis & mitris albis, Subdiaconi omnes tunicellis, Audi-
„ tores & Clerici cameræ, ſuperpelliciis ſupra rocheta. Secre-
„ tarii & Advocati ſuper veſtes communes habeant pluviale
„ cum apertura ſuper humerum dextrum, & Almucia ſuper ſi-
„ niſtrum, alii, ut alias. Conſecratio R. Pontificis ſecundum
„ antiquas patrum conſtitutiones, ſpectare ſolebat ad Epiſco-
„ pum Hoſtienſem, qui etiam palleo in ea conſecratione uteba-
„ tur, aſſiſtebant ei Portuenſis & Albanenſis Epiſcopi, & hi tres
„ in benedictione Pontificis quando alias eſſet conſecratus, tres
„ ſpeciales orationes ſuper eum dicebant. Idem agebant in co-
„ ronatione Romani Imperatoris; Sed (ut arbitror) ad tol-
„ lendas contentiones jam pridem introductum eſt, ut prior E-
„ piſcoporum Cardinalium cum duobus ex ſenioribus Epiſco-
„ pis id munus obire debeant, & in Pontifice, & in Cæſare. Sic-
„ que noſtris temporibus ſervari videmus, ut non habeatur ra-
„ tio Eccleſiarum, ſed prioritatis Epiſcopalis. Conſecratio no-
„ ſtris temporibus non accidit, niſi in Sixto IV. quæ tunc fuit
„ facta ſecretè, & per Dominum Rothomagenſem, qui erat E-
„ piſcopus Hoſtienſis, & non Prior, ſed non publicum. Prior
„ igitur Epiſcoporum Cardinalium, ſive alius, quisquis ille ſit,
„ qui electum Pontificem eſt conſecraturus, procedat ad altare
„ majus Sancti Petri, ibique ad partem capiat ſandalia, &
„ paramenta omnia Pontificalia, acſi celebraturus eſſet, cum
„ Pſalmis & orationibus conſvetis, ibique expectet Pontificem.
„ Interim Pontifici aſſiſtet Subprior Epiſcoporum Cardinali-
„ um. Paratis omnibus ordinibus, Pontifex incenſum mit-
„ tet in thuribulo, & prior Diaconorum cum ferula proceſſi-
„ onem ad altare majus ordinabit, hoc modo: Familiares Papæ,
„ minores nobiles, cubicularii, nobiles majores & Barones, con-
ſer-

„ ſervatores & Oratores laici & non *Prælati*, Secretarii & „ Advocati mixtim, ita ut duo antiquiores ex utraque „ Ordine ſint indigniori loco: Acoluthi, Clerici Cameræ, Au- „ ditores, Acoluthus thuriferarius, Acoluthi ceroferarii, qui ſe- „ ptem numero eſſe deberent; Subdiaconus cum cruce Papali, „ & aliis Subdiaconis. Subdiaconi duo latini, & græcus cum „ libris Evangeliorum, Diaconus Græcus. Et nota, quod pro „ Epiſtola & Evangelio in Lingua græca ſolebant vocari in hac „ celebritate Monachi ex Monaſterio Cryptæ ferratæ. Dein- „ de Abbates forenſes, Epiſcopi, Archiepiſcopi, Oratores, Præ- „ lati, Abbates Urbis, qui in hoc die ſunt privilegiati Epiſcopi „ aſſiſtentes *Papæ*, *Patriarchæ*, Diaconi, *Presbyteri* & Epiſco- „ pi Cardinales. Diaconi duo aſſiſtentes, & inter eos medi- „ us Diaconus lecturus Evangelium: demum ipſe *Pontifex*, „ qui pedibus ſuis incedet, ipſi Diaconi aſſiſtentes fimbrias plu- „ vialis portabunt, & major *Princeps* caudā, octo nobiles ſeu Ora- „ tores baldachinū ſupra ejꝰ caput ferēt. Deinde ſequetur Auditor, „ qui mitrā miniſtrat, medius inter duos cubiculares ſecretos, & „ inter eos eſt Secretarius Papæ, ſi non eſt *Prælatus*. Deinde „ Protonotarii & Curiales Clerici non parati. Ante Pontifi- „ cem immediatè Miniſter Cerimoniarum præcedit cum dua- „ bus arundinibus, ſuper alteram ſtupam, ſuper alteram vero „ candelam ardentem portans. Et cum Pontifex capellam S. „ Gregorii exierit, Ceremoniarius ad eum converſus, ignem ſtu- „ pæ mittit, & genuflexus alta voce dicit: *Pater Sancte, ſic* „ *tranſit gloria mundi*, quod tertiò facit diſtincto æquali ſpacio, „ antequam perveniunt ad portam capellæ. Procedunt dein- „ de omnes per navim ipſius capellæ S. Gregorii, ubi ſepul- „ chra ſunt R. Pontificum: & cum illam exierint, flectunt ad „ dextram: & per portam, quæ eſt ante altare, ingrediuntur „ capellam, & aſcendunt etiam ad dextram, antequam Papa can- cellos

„cellos capellæ intret: tres ultimi Presbyteri Cardinales veniunt „ei obviam, & oſculantur os & pectus Pontificis, à Seniori incipientes: deinde ante Diaconos aſſiſtentes procedunt. Cum „autem perventum fuerit ad altare Pontifex depoſita mitra facit orationem ſuper faldiſtorium, deinde ſurgens remoto faldiſtorio facit confeſſionem more ſolito, ſtans hoc ordine: „A Pontificis dextra ſtat Epiſcopus Cardinalis, conſecrator, vel „aſſiſtens, ſi non eſt conſecrator, & poſt eum Diaconus Cardinalis aſſiſtens: à ſiniſtris ſtat Diaconus Cardinalis, lecturus „Evangelium, & poſt eum Diaconus Cardinalis aſſiſtens: poſt „quem genuflexus manet Subdiaconus Latinus cum Libro Evangeliorum, & manipulo Pontificis, quem illi imponit dicto „Indulgentiam. Interim cantores cantant introitum Miſſæ „& Kyrieeleiſon. Et hæc quidem ſupra dicta circa deſcenſum „ex Palatio ad Eccleſiam, & quæ in capella S. Gregorii, & uſque ad factam confeſſionem ſuperius dicta, ſunt præterquam „de parando conſecrante, ſervantur etiam quando electus Epiſcopus non eſt conſecrandus, ſed benedicendus, & coronandus tantum. Nunc de ipſa conſecratione ſubjungemus.

„Hoc totum caput prætermittitur, ſi Papa erat prius Epiſcopus conſecratus, in eo namque conſecratio Epiſcopalis „continetur.

„Cantores ut finierint Kyrieeleyſon, quieſcēt. Electus procumbet ſuper faldiſtoriū ante altare, ad ejus dextrā conſecrator, „& ad ſiniſtrā Diaconus Evangelii ſuper ſcabella Diaconi aſſiſtentes poſt Pontificē duo Epiiſcopi Cardinales Seniores hinc inde alii „ſuper ſcabella. omnes, ut comodum erit, genuflexi procumbent omnes cū mitris in capite: & Diaconus Evangelii incipiet „ſine mitra Litaniam: & omnes rēſpondent replicando. Cum „perventum fuerit ad locum ubi dicitur, *Ut hunc electum*, & „etiam tertio dicitur ab eodem Diacono, & tam Conſecrator, „quam omnes alii in Epiſcopali dignitate conſtituti, præſentes,

„ tes, & parati erecto capite, & extenſa dextra non tamen mo-
„ ventes ſe de locis ſuis, benedicunt Conſecrandum tertiò, ut
„ in ordinario. Finita Litania omnes ſurgunt, & Conſecra-
„ tor ſtat ad infimum gradum Papalis ſedis, vertens faciem ad
„ altare, medius inter duos Seniores Epiſcopos Cardinales; qui
„ etiam ſtolam habere debent & librum. Electus Pontifex an-
„ te eum ſtabit medius inter aſſiſtentes Diaconos, vertens fa-
„ ciem ſuam ad faciem conſecrantis, Epiſcopi, Archiepiſco-
„ pi, Patriarchæ, qui aderunt parati cum ſuis libris, omnes acce-
„ dent & circulum facient, & omnia cum conſecratione dicent,
„ voce tamen ſubmiſſa depoſitis mitris, & omnibus ſtantibus.
„ Epiſcopus Cardinalis à ſiniſtris ſuper Pontificem dicit hanc o-
„ rationem: *Oremus, adeſto ſupplicationibus noſtris omnipotens*
„ *Deus, ut quod humilitatis noſtræ gerendum & Miniſterio, tuæ*
„ *virtutes compleatur effectu.* Deinde Epiſcopus Conſecrator
„ dicit orationem cum nota oremus; *Propitiare quæſumus Do-*
„ *mine ſupplicationibus noſtris, & inclinato ſuper hunc famulum tu-*
„ *um cornu ſacerdotalis gratiæ, benedictionis tuæ infunde in eum*
„ *virtutem, per Dominum noſtrum &c.* qua finita, *usq; in unitate*
„ *Spiritus Sancti Deus,* ponit librum Evangeliorum apertum in-
„ ter cervicem, & ſpatulas electi; quam Diaconi Cardinales re-
„ tinet usque ad finem, & tam Conſecrator, quam alii duo Epi-
„ ſcopi Cardinales ponunt primo manus ſuper ejus caput nihil
„ dicentes, & ſimiliter faciunt omnes præſentes parati in Epi-
„ ſcopatus ordine conſtituti. Conſecrator autem extenſis ma-
„ nibus dicit præfationem conſvetam, *per omnia ſecula ſeculo-*
„ *rum &c.* Honor omnium dignitatum, ut ſupra notavimus,
„ qvum electus Papa conſecratur alio die, quam iſto, & ungit
„ electi caput, deinde manus. Tum imponit ei annullum, &
„ demum dat ei librum Evangeliorum, & tandem ambo lavan-
„ tur & mundantur, ut diximus, plene in eodem loco Ponti-
„ fex ſedet in faldiſtorio ſibi parato in plano inter ſedem emi-

Digitized by Google

„ nentem,& altare dum lavat Conſecrator in alio loco ſibi com-
„ modo,& lotus deponit paramenta Pontificalia, & cum pluvi-
„ ali & mitra aſſiſtit,ut prius. His finitis non dicuntur illæ tres
„ orationes, quæ dici ſolent, quando Electus non conſecratur,
„ quia erat Epiſcopus. Sed mox mundatis manibus & capite,
„ ducitur ante altare, & de manu Prioris Diaconorum accipit
„ pallium de corpore,& altari B. Petri ſumptum, ut inferius di-
„ cemus. Et quidem omnia ab eo loco, ubi incipit Canto-
„ res,ut finierint Kyrieeleiſon, quieſcant, & dimittuntur ſi ele-
„ ctus erat prius conſecratius Epiſcopus.

„ Si electus Pontifex jam Epiſcopus eſt tantum benedi-
„ cendus & coronandus hac die, hoc modo proceditur.

„ Servatis omnibus,quæ ſupra diximus,usque ad cantatum
„ introitum & Kyrieeleiſon, Papa facta confeſſione accipit im-
„ mediatè mitram, & ſedet in ſede,ſive faldiſtorio ſibi parato
„ inter ſedem eminentem & altare; & tres primi Epiſcopi ac-
„ cedunt ad Pontificem, & faciem ante illius faciem tenentes
„ ſine mitra,illorum Junior ſuper Pontificem ſtantem ſine mi-
„ tra ipſe in medio duorum ſtans primam dicit Orationem, vi-
„ delicet: *Deus, qui adeſſe non dedignaris, ubicunque devota men-*
„ *te invocaris; adeſto quæſumus invocationibus noſtris, & huic fa-*
„ *mulo tuo N., quem ad culmen apoſtolicum judicium tuæ plebis*
„ *elegiſti; ubertatem ſupernæ benedictionis infunde, ut ſentiat ſe tuo*
„ *munere ad hanc apicem perveniſſe.* Secudam dicit immediate
„ ſecundus Epiſcopus Cardinalis, ſtans & ipſe in medio, videli-
„ cet: *Supplicationibus noſtris Omnipotens DEUS effectum conſvetæ*
„ *pietatis impende, & gratia Spiritus S. famulum tuum N. perfun-*
„ *de, ut qui in capite Eccleſiarum noſtræ ſervitutis miniſterio conſti-*
„ *tuitus, tuæ virtutis ſoliditate roboretur.* Et tertiam antiquior,
„ id eſt, Prior Epiſcoporum Cardinalium in eodem loco ſtans,
„ videlicet: *Deus, qui Apoſtolum tuum Petrum inter cæteros A-*
„ *poſtolos primatum tenere voluiſti, reſpice quæſumus propitius hunc*
famu-

Digitized by Google

„*famulum tuum N. quem de humili Cathedra violenter ſublima-*
„ *tum in thronum ejusdem Apoſtolorum Principis ſublimamus : ut*
„ *ſicut profectibus tantæ dignitatis augetur , ita virtutum meritis*
„ *cumuletur: quatenus Eccleſiaſticæ univerſitatis onus te adjuvan-*
„ *te dignè ferat. Et à te,qui es beatitudo tuorum vicem meritam*
„ *recipiat , per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.* Dictis orati-
„ onibus Papa etiam ſine mitra accedit ad altare , & prior Dia-
„ conorum ſecundo adjuvante capit pallium de altari, & impo-
„ nit Pontifici & ſolus dicit : *Accipe pallium,ſanctam plenitudi-*
„ *nem Pontificalis officii,ad honorem omnipotentis Dei, glorioſiſſimæ*
„ *Virginis Mariæ ejus Matris,beatorum Apoſtolorum Petri & Pau-*
„ *li,& Sanctæ Romanæ Eccleſiæ.* Et firmat cum ſpinulis. Acce-
„ pto pallio Pontifex accedit ad altare ſine mitrâ : illud oſcu-
„ latur primum,& deinde librum Evangeliorum, quem Subdia-
„ conus à ſiniſtra parte offert,imponit incenſum thuribulo Dia-
„ cono Evangelii offerente naviculam , incenſat altare more
„ ſolito , & accepta mitra in cornu altaris ſtans,à Diacono in-
„ cenſatur, & non recipit Diaconus tunc oſculum, ut alias,ſed
„ aſcendit ad Cathedram eminentem , ſedens recipit ad reve-
„ rentiam Cardinales & Prælatos omnes paratos. Cardinales
„ ad oſculum pedis,manus & oris,alios paratos ad oſculum pedis
„ & manus. Finita reverentia ſurget Papa ſine mitra,& legit
„ introitum & Kyrieeleiſon,ſuſtinente librum Cardinale Epiſco-
„ po, cum aliis aſſiſtentibus. Deinde in voce dicit : *Gloria in*
„ *Excelſis DEO.* Pax vobis & orationes,videlicet de die,de Spi-
„ ritu S. & ultimo dicit ſecretè orationem pro ſe, quæ habetur
„ in conſecratione Epiſcoporum. Dictis orationibus , ſedet
„ Pontifex,& Prior Diaconorum cum ferula deſcendit ad con-
„ feſſionem B. Petri cum Subdiaconis, Auditoribus, Scriniari-
„ bus , id eſt, Secretariis & advocatis : quibus in duas acies di-
„ ſtributis, ita ut in qualibet acie ſint ex omnium ordine , faci-
„ unt laudes Pontifici,ſtantes capitibus delectis , Papa & omni-

Digitized by Google

„ bus aliis ſedentibus in locis ſuis. *Prior* Diaconorum incipit „ ſolus alta voce, quaſi legendo: *Exaudi Chriſte.* Subdiaconi, „ Auditores, Scriniarii & Advocati reſpondent: *Domino noſtro* „ *Innocentio, à Deo decreto Summo Pontifici & univerſali Papæ vi-* „ *ta.* Et ſic tertio dicitur per priorem, & toties per illos quoq; „ reſpondetur. Subſequenter idem *Prior* Diaconorum dicit: „ *Salvator mundi.* Et illi reſpondebunt, *Tu illum adjuva.* Et ſic „ ter dicetur, & ter reſpondetur. Deinde idem *Prior* dicit, „ *Sancta Maria.* Et illi reſpondebunt, *Tu illum adjuva.* Et „ bis dicetur, & bis reſpondebitur. Inde *Prior* idem ſubjun- „ get, *Sancta Michael,* & illi reſpondebunt, *Tu illum adjuva.* Et „ tunc deinceps ſemel dicetur, & ſemel reſpondebitur. Sequi- „ tur *Prior.*

Sancte Michael.
Sancte Gabriel.
Sancte Raphael.
Sancte Johannes Baptiſta. *Tu illum adjuva.*
Sancte Petre.
Sancte Paule.
Sancte Andrea.
Sancte Stephane.
Sancte Leo.
Sancte Gregori.
Sancte Benedicte. *Tu illum adjuva.*
Sancte Baſili.
Sancta Sabba.
Sancta Agnes.
Sancta Cecilia.
Sancta Lucia.

Fini.

Digitized by Google

„ Finitis laudibus dicitur Epiſtola latine,& deinde Græcè „ & proceditur in Miſſâ,ut alias,usque ad finem datur benedi- „ ctio. Sed non publicantur tunc indulgentiæ. Sacris Miſſa- „ rum,ſolennibus rite peractis, proceditur ad coronationem. „ Pontifex reaſſumptis chirothecis , & annulis cum omnibus „ paramentis ſuis,in quibus celebraverat, & cum Cardinalibus, „ Prælatis & Officialibus omnibus,ut in Miſſâ paratis, procedit „ ad ſuggeſtum,ſupra gradus baſilicæ Apoſtolorum Principis ex „ materiâ conſtructum & ornatum , ibique in ſede eminenti „ ſibi parata ſedet : & cum omnes Prælati convenerint,& po- „ pulus ex baſilica in aream exierit : Diaconus â ſiniſtris de- „ ponit mitram conſvetam è capite Pontificis, & Diaconus â „ dextris Tiaram,quod Regnum appellant, & triplici corona „ ornatum Pontificis capiti imponit, populo acclamante *Kyrie-* „ *eleiſon*. Et Diaconus â dextris latine, â ſiniſtris vero vulga- „ riter publicant plenarias indulgentias, tum paratur proceſſio „ ad Lateranum. Sed quoniam plerumque antequam hæc „ completa ſint,hora eſt ſatis tarda & longa ad Lateranum re- „ ſtat via multaque ibi adhuc ſunt peragenda : conſveverunt „ aliquando Pontifices & Patres ſuſtentationis gratia aliquan- „ tulum cibi ſumere ; paratur refectio in atrio domus Archi- „ presbyteri baſilicæ pro Pontifice & Cardinalibus, pro aliis „ Prælatis in vicinis domibus Canonicorum. Coronato Pon- „ tifice veniunt ad refectionem, & interim parantur, quæ ad „ proceſſionem ſunt opportuna. Sumpta refectione Pontifex „ & omnes deſcendunt ad equitandum , & hoc ordine proce- „ ditur ad Lateranum. Primi incedunt Valiſarii Cardinalium „ ſuo ordine,& deinde eorum familiæ & omnes Laici mixtim, „ ut eis placuerit. Tum per ordinem iſti ſequentur tonſor „ & ſartor Papæ cum Valiſiis rubeis,in quibus ſunt veſtes, quæ „ pertinent ad ſanctiſſimum Dominum noſtrum familiares & „ ſcutiferi Papæ, nobiles curiæ minores, & nepotes affinesque

Digitized by Google

„ Dominorum Cardinalium,ſcala Papæ panno rubeo cooper-
„ ta,quam portat eqvus albus ductus per unum ex paraſrenariis
„ purpura veſte indutum. Qui, poſtquam Papa aſcendit eqvum
„ cum iſta ſcala,vadit in ordine ſuo,dextra equi habenas , ſini-
„ ſtra rubrum ferent baculum. Hunc ſeqvuntur duodecim
„ curſores Papæ etiam rubris veſtibus induti, equeſtres portan-
„ tes duodecim vexilla rubra, bini & bini. Inde tredecim ve-
„ xilliferi capitum regionum Urbis cum ſuis vexillis cherubin
„ aliquanto majoribus aliis vexillis etiam veſtibus rubris , &
„ equeſtres omnes vexilliferi. Tum vexillifer populi Roma-
„ ni. Deinde vexillum album cum cruce nigra , quod portat
„ Procurator ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum , vexillum
„ cum armis Papæ, quod aliquis magnus Nobilis portat , & de-
„ mum vexillum ordinis Hieroſolymitani rubrum cum alba
„ cruce,quod Procurator ejus portat. Iſti quinque vexilliferi
„ habebunt equos cataphractos,ſive bardatos & coopertos tela
„ ſericea usque ad talos equorum,cum inſignibus ſuis , ipſi au-
„ tem erunt armati,ac ſi prælium eſſent ingreſſuri , dempta ga-
„ lea cum lacernis ex tela etiam ſericea cum inſigni , & ſinguli
„ vexilliferi habebunt quatuor pedites cum lacernis bocaſinis
„ cum inſignibus Dominorum , hunc ordinem vexillorum in-
„ veni ſervatum. Sed mihi non placet ; neque videtur debitus
„ ordo : Nam non honoramus ſignum, nec ſigni figuram, ſed
„ ſignati dignitatem,unde ponimus vexillum Civitatis, in qua
„ eſt Pontifex,in principio, ut minus dignum , deinde vexillum
„ ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum , in quo eſt crux nigra
„ in albo. Tum vexillum Papæ, inde vexillum Eccleſiæ , &
„ bene hactenus. Demum in loco honorabiliori vexillum or-
„ dinis militaris Hieroſolimitani cum alba cruce in rubro:quod
„ mihi videtur præter omnem convenientiam , nam ſignum
„ crucis albæ in rubro non eſt ſignum univerſitatis Chriſtiano-
„ rum, ſed illius tantum ordinis militaris , ſicut & nigra in albo
al-

„ alterius ordinis eſt ſignum. Univerſitatis autem Chriſtianæ „ ſignum eſt crux rubra in albo: ergo vexillum ordinis Hi- „ eroſolimitani non eſt præferendum ſigno Papæ, aut ſi- „ gno Eccleſiæ, locus igitur ſuus eſſet poſt vexillum ordi- „ nis Theutonicorum, & non poſt omnes. Si autem adeſſet „ vexillũ cruciatæ crux rubra in albo, quia eſt univerſale omniũ „ Chriſtianorũ, illud jure optimo ponendũ eſſet in loco digniori. „ Poſt vexilla procedunt duodecim equi albi ſine ſeſſoribus, „ phaleris aureis inſtratis carmaſinis ornati, quod duodecim pa- „ rafrenarii ducunt rubra veſte induti, & baculum rubrum in „ ſiniſtra portantes, hos ſequuntur quatuor nobiles, pilea qua- „ tuor carmaſina ſupra baculos quoſdam deferentes, qui ſcuti- „ feri honorarii vocantur Cubiculariorum, deinde ſequuntur equi- „ tantes in ſuo habitu Oratores laici, & non Prælati, ſimul cum „ Baronibus & majoribus Nobilibus. Tum Subdiaconus apo- „ ſtolicus cum cruce papali, & ſuis Collegis parati, ut in Miſ- „ ſa, & apud crucem duo magiſtri oſtiarii cum ſuis virgis poſt „ hos duodecim familiares Papæ rubra veſte induti, portantes „ duodecim intorticia accenſa ante Sacramentum corporis Chri- „ ſti pedites, inde duo familiares Sacriſtæ equeſtres etiam ru- „ bro induti, portantes laternas argenteas cum lumine ante Sa- „ cramentum. Et poſt eos ducitur per familiarem Sacriſtæ ru- „ bro etiam indutum, & baculum in ſiniſtra habentem, equus „ albus, manſuetus, ornatus, ut illi duodecim, portans ſacra- „ mentum, habens ad collum tintinnabulum benè tinniens. „ Et ſupra portatur baldachinum cum inſignibus Papæ & Sa- „ cramento per Cives Romanos, qui inter ſe mutantur terde- „ cies, ut unaquæque regio habeam ſuam partem, Poſt ſacra- „ mentum equitat immediate Sacriſtæ, qui, ut cæteri Prælati, „ habet eqvum totum coopertum bocaſino, & ipſe & omnes „ alii parati ſunt, ut in Miſſa cum paramentis & mitris. Sacri- „ ſta in manu geſtat album baculum. Sequuntur deinde duo

præ-

Digitized by Google

„ præfecti navales, & in eorum abſentia duo Nobiles, induti „ ut Advocati & Secretarii præter Almuciam. Et poſt eos i-„ pſi Secretarii & Advocati Almuciis. Cantores deinde equi-„ tant cum ſuperpelliciis. Tum Acoluthi, Clerici Cameræ & „ Auditores cum ſuperpelliciis ſupra rochetum. Subdiaconus „ Græcus & Latinus, & Diaconus Græcus, ut in Miſſa. Se-„ quuntur dehinc *P*rælati cum equis coopertis, & ipſi cum mi-„ tra & pluviali. Abbates forenſes, Epiſcopi, Archiepiſcopi, „ Abbates Urbis, Epiſcopi aſſiſtentes Papæ Patriarchæ, Diaconi „ cum dalmaticis, Presbyteri cum planetis, Epiſcopi Cardina-„ les cum pluvialibus, procedunt duo Diaconi aſſiſtentes Pa-„ pæ, & inter eos medius Prior Diaconorum, ſi ipſe dixit „ Evangelium Prior Diaconorum ferulam in manu portare de-„ bet, & totam proceſſionem ordinare, & illa ordinata equitare „ in ſuo loco. Procedit tandem Summus Pontifex ſuper eqvum „ album phaleratũ, coopertum à parte poſteriori ſtragiola car-„ meſina ſub baldachino, quod octo magni Nobiles ſive orato-„ res portant. Cum Papa per ſcalam, quam ſuperius diximus, „ aſcendit eqvum, major *P*rinceps, qui præſens adeſt, etiam ſi „ Rex eſſet aut Imperator, ſtapham equi papalis tenet, & dein-„ de ducit eqvum per frenum aliquantulum. Si Imperator aut „ Rex ſoli eſſent, id eſt, non eſſet alius Rex, ſoli eqvum ducerent „ cum dextra manu. Sin vero eſſet alius Rex, dignior à dextra, „ alius à ſiniſtra frenum tenerent. Si non ſint Reges, digniores „ ducant eqvum. Et poſtquam Imperator, Rex, ſive alius „ magnus Princeps aliquantulum eqvum duxerit, ſubſtituan-„ tur alii duo magni Nobiles eorum loco, & mutentur. Si ve-„ ro Pontifex, non equo, ſed ſella veheretur, quatuor majores „ *P*rincipes, etiam ſi inter eos Imperator, aut quivis maximus „ *P*rinceps adeſſet, in honorem Salvatoris JEſu Chriſti, ſellam „ ipſam cum *P*ontifice humeris ſuis portare aliquantulum de-„ bent. Sed aderunt etiam quatuor validi *P*ontificis familia-

res,

res, qui pondus ſuſtinent : Ita ut *P*rincipes ipſi in ſignum piæ religionis ac reverentiæ magis , quam ad onus ſubeundum manus appoſuiſſe videantur ; qui etiam mutabuntur pro hominum & itineris diſpoſitione. Similiter & octo nobiles, qui Baldachinum ſuper caput Pontificis ferunt , mutabuntur poſt aliquod ſpacium , & eqvos ſuos aſcendentes in ordine ſuo equitabunt , eorum loco nobiles cives Romani usque ad Lateranum , Baldachinum portabunt , mutabunturque per vices, ſicut de Baldachino Sacramenti diximus. Ante *P*ontificem conſervatores, capita Regionum, & alii Magiſtratus ac Nobiles Urbis pedites præibunt, & *P*rætoriani milites cum eis accincti enſibus circiter centum , & baculum in manibus portantes, ad cuſtodiam corporis *P*ontificis. Circa *P*ontificem aliquando ante , aliquando poſt equitabit Mareſcallus ſive Soldanus Curiæ , cum duobus ſacculis pecuniarum ante ſellam, & ipſas pecunias projiciet ſuper populum ad preſſuram dimovendum , ut infra dicemus. Primum jactum pecuniarum faciet , cum Pontifex incipiet ſe movere : alium apud pontem Hadriani, tum in area apud montem Jordanum : inde in area Parionis , deinde alium apud Sanctum Marcum, poſtea apud Sanctum Adrianum , & demum ubicunque magnam preſſuram apud Pontificem viderit : & ut facilius poſſit pertranſire, ad partem transverſam jaciat pecunias. Poſt Pontificem immediate ſeqvuntur duo Cubicularii ſecreti, medium tenentes Auditorem rotæ Decanum , qui ſervit de mitra. Et deinde duo Medici cum Secretario principali in medio, ſi ille non eſt *P*rælatus. Subſequitur deinde umbella rubri coloris : quam unus ſerviens armorum , præter galeam totus armatus eques portat, Poſtremò equitant Vice-Camerarius, ſi non eſt paratus, & omnes Prælati non parati, *P*rotonotarii, Auditor contradictorum, ſi non ſit paratus, & ſimiliter corrector literarum : qui ſi ſint parati ; equitant in loco

Digitized by Google

„ promotionis, & omnes togati. Vicecamerarius baculum
in manu portat: & pertinet ad eum curare ut ordo à priore
„ Diaconorum datus ſervetur in proceſſione. Et ſecundum
„ antiquas conſvetudines, Camerarius Papæ non portat feru-
„ lam, ſi eſt Cardinalis, ſed ejus Vicarius, & Vicecamerarius:
„ quia non ad Cardinalem, ſed ad Camerarium id pertinet. Hoc
„ igitur ordine ad Lateranum procedunt. Cum Pontifex per-
venerit ad montem Jordanum, Judæi illi obviam eunt, genu-
„ flexi legem Pontifici offerunt. Lingua Hebraica legem lau-
„ dantes, & hortantes Pontificem, ut illam veneretur. Ponti-
„ fex illis auditis, in hanc ſententiam reſpondet: *Sanctam le-*
„ *gem, Viri Hebræi, & laudamus & veneramur, utpote ab omnipo-*
tente Deo per manus Moyſi Patribus veſtris tradita eſt: obſer-
„ *vantiam vero veſtram, & vanam interpretationem damnamus*
„ *atque improbamus: quia Salvatorem, quem adhuc fruſtra ex-*
„ *pectatis, Apoſtolica fides jam pridem adveniſſe docet, & prædicat*
„ *Dominum noſtrum JEſum Chriſtum; qui cum Patre & Spiritu S.*
vivit & regnat DEus, per omnia Secula Seculorum. Sed quo-
„ niam nonnunquam accidit, ut Judæi populi multitudine op-
„ primantur, ſolent aliquando impetrare pro eorum ſecurita-
„ te, ut hoc faciant ſuperante murali arcis Sancti angeli in an-
„ gulo ad viam, qua itur ad palatium, reſpicienti. Cum Ponti-
fex ad Eccleſiam Lateranenſem pervenerit, deſcendit in por-
„ ticum Eccleſiæ, & à Canonicis illius Eccleſiæ honorifice pa-
„ ratis excipitur cum cruce. Deſcendit Pontifex ex equo:
„ Prior Canonicorum Lateranenſium offert crucem oſculan-
„ dam Pontifici, quam Diaconus Cardinalis accipit, & ad os
Pontificis, cui prius Tiaram extraxit, ponit: oſculata cruce,
„ Pontifici ponitur mitra, & regnum datur in manibus Audi-
„ toris: ipſe vero Pontifex à Priore & Canonicis prædictis du-
„ citur ad marmoream ſedem, ante portam principalem à ſini-
„ ſtrâ ſtantem, quæ Stercoraria appellatur, & ibi eum ſedere
faci-

„ faciunt : qui ita tamen ſedet, ut magis jacere videatur , ad
„ quem mox accedentes Cardinales elevant eum honorificè ,
„ dicentes : *Suſcitat de pulvere egenum, & de ſtercore erigit pau-*
„ *perem, ut ſedeat cum Principibus & ſolium gloriæ teneat.* Surgens
„ Pontifex, accipit de gremio Camerarii ſibi aſſiſtentis , quan-
„ tum pugno poteſt complecti pecuniarum. Ubi tamen nihil
„ prorſus ſit argenti aut auri , & ſpargit inter populum dicens :
Aurum & argentum non eſt mihi ; quod autem habeo , hoc tibi
„ *do.* Pons ligneus recta linea, à porta Eccleſiæ principali, ad
„ altare majus excitatur cum pluteis hinc inde pectoribus te-
„ nus, altitudo circiter quinque pedum, latitudo ſex aut ſeptem,
„ qui alteri ponti conjungitur ſimili modo conſtructo à porta,
„ qua aſcenditur per Eccleſiam ad Sancta Sanctorum venienti,
„ quod fit , ut Pontifex à populi multitudine non opprimatur.
„ Circa altare à gradibus , & ſupra omnia circumcirca tabulis
„ clauſa eſſe debent , ut per pontem tantum capellam intrent.
„ Præcedentibus igitur Canonicis & cantantibus : *Te DEUM*
„ *Laudamus* , Pontifex cum Cardinalibus intrat Eccleſiam, &
„ ante altare majus ſupra faldiſtorium procumbens , ſine mitra
„ aliquantum orat. Deinde ſurgens benedicit populo, dicens :
„ *Sit nomen Domini benedictum &c.* Inde cum mitra aſcendens
„ ad ſedem eminentem, ſedens recipit ad oſculum pedis Cano-
„ nicos Lateranenſes. Deinde Pontifex per ipſum pontem
„ aſcendit ad palatium Lateranum per portam , quæ eſt in Ec-
„ cleſia. Et cum perventum fuerit in prima aula , quæ aula
„ concilii appellatur , ſedet Pontifex in ſede ſibi parata apud ta-
„ bulam lapideam in capite aulæ, quæ dicitur menſura Chriſti.
„ Et hinc inde apud eum ſtant Domini Cardinales. Prior vero
„ Presbyterorum Cardinalium ſtans ante Papam convenienti in-
„ tervallo cum Subdiaconis, Auditoribus, Advocatis & Scrinia-
„ riis facit laudes Domino noſtro , ut fecerat Prior Diacono-
„ rum S. Petro , incipiens, *Exaudi Chriſte &c.* Prior Presbyte-

Digitized by Google

„ rorum prædictus, & alii qui faciunt laudes, ſtant detecto capite. Pontifex vero ſedet cum mitra. Alii Cardinales ſtant „ cum mitra. Hoc tamen fieri ſolebat in introitu ipſius portæ „ in primo plano, antequam ad aulam prædictam veniatur, „ commode tamen in hunc locum tranſlatus eſt hic actus, pro- „ pter illius loci anguſtiam, Finitis laudibus, Papa procedit ad Capellam Sancti Sylveſtri, ibi ante portam capellæ ſunt duæ „ ſedes porphyreticæ perforatæ: & ibi ſedet Pontifex ſuper pri- „ mam, ad quam prior Eccleſiæ Lateranenſis accedit, & genu- „ flexus dat Pontifici ferulam in manu in ſignum correctionis „ & regiminis, & claves ipſius baſilicæ ac palatii Lateranenſis, „ in ſignum poteſtatis claudendi & aperiendi, ligandi atque ſolvendi. Surgit deinde Papa cum ferula & Clavibus, & ſedet in „ altera ſede porphyretica ad aliã partem, & ibi reſtituit eidem „ Priori ferulam & claves, & ab eodem præcingitur ſuper pla- „ netam ſedens cum cingulo quodam ſericeo rubro, cum burſa „ etiam ſericea & rubra: in qua ſunt duodecim lapides precioſi cum muſco. Tum Pontifex præcinctus & ſedens è gremio „ Camerarii capit denarios argenteos omnitariam, quotquot „ poteſt manu continere, & ſuper populum ſpargens dicit: *Diſperſit, dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in ſeculum ſeculi.* Et „ hoc tertio facit. In iſtis duabus ſedibus Pontifex ſedet, ut in Stercoraria. Ducitur deinde Pontifex ad Sancta Sanctorum, „ ubi ſuper faldiſtorium ſine mitra genuflexus orat. Inde ſur- „ gens cum mitra revertitur ad capellam Sancti Sylveſtri, in „ quam intrans ſedet ſuper ſedem ibi paratam, tum deponit mi- „ tram, chirothecas, pallium, planetam, & aſſumit pluviale, & mitram ſimplicem, & ſedens dat Presbyterium hoc modo, „ Cardinalibus duos aureos, & duos groſſos argenteos. Veni- „ unt Cardinales, & profundè caput inclinant ante Pontificem, „ porriguntque & mitram apertam, in qua Pontifex immittit „ pecuniam: illi accepta pecunia manum Pontificis oſculantur.

Digitized by Google

„ tur, pecunias capit Pontifex è gremio Camerarii: Alii Prælati genufleɛtunt ante Pontificem, & accipiunt in mitra ſua unum aureum & unum groſſum, & oſculantur dextrum genu Papæ. Alii vero Prælati & Officiales accipiunt in manu tantundem, & oſculantur pedem. Dato Presbyterio Pontifex cum Cardinalibus aſcendit ad Palatium Lateranenſe: & ſi non facit ſolenne convivium, deponit paramenta ſua: intrat cameram, quieſcit & prandet ſeu cœnat. Cardinales ducuntur ad cameras ſibi ordinatas: quieſcunt, recreantur, & exſpectant Pontificem, ſi vult redire ad Sanctum Petrum eodem die. Sin autem non, revertuntur domum.

§. II. Sed requiret forſitan quisquam ſtudium noſtrum in elucidandis iis, quæ Cerimoniale ſuccincte ſtrictimque commemoravit, quare Lectoribus gratificaturi eruemus loca quædam e textu Ceremonialis, quæ illuſtrationem merentur, & præſenti quidem ſectione enarrabimus RITUM CRUCIS PONTIFICI ROM. PRÆFERENDÆ. Principio commendamus noſtris *Auguſtini Fivizanii, Romani Palatii Apoſtolici Sacriſtæ, Commentarium*, hanc in rem *editum Romæ Anno 1592*. Rationem ceteroquin ejus ritus reddit *Gv. Durandus Rational. divin. Offic. Lib. III. c. 19. de Indumentis legal. p. 78. Crux illis, quocunque ierint præfertur, ad ſignificandum magis illis quam quibusquam aliis convenire, juxta illud Apoſtoli: Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini.* Sed ita demum ex mente Apoſtoli vere gloriabimini Pontifices! ſi magis crucifixi Domini cum animo reputetis dolores & hiſce partas nobis victorias, partos triumphos, quos fideles omnes gloria proſeqvuntur, cum & ſupremam adoream ſuam inibi ſitam exiſtiment, quam ſi vanitatem figuræ crucis adhibeatis, imaginem ſanctiſſimi obſcuretis pretioſis emblematibus, quæ prohibeſſant nudam nudi Servatoris miſeriam alto contritionis ſenſu demirari, & inde animum validius ad ſceleris noſtri cauſariam labem referre. Jam vero tantum abeſt ut illa Pon-

tificiæ gloriationis ſit forma atq; norma, ut potius in externa pompa un ce occupati deprehendantur. Olim namq; gemmatas fuiſſe ex *Anaſtaſio Bibliothecario* teſtatur *Jacobus Boſius de cruce triumphante Libr. VI. p. 614.*

Scribit idem Anaſtaſius Bibliothecarius, Carolum M. qui à Leone Papa Tertio Romanorum Imperatore declaratus, unctus & coronatus eſt, inter cætera regia dona, quæ diverſis urbis Eccleſiis obtulit, magnam Crucem auream hyacinthinis gemmis ornatam baſilicæ Lateranenſi donaſſe, Pontificemque obſecraſſe, ut in ſuæ ipſius pietatis memoriam, illam in Litaniis ſemper ante Papam deferri juberet. Quam poſtea crucem temporibus Paſchalis Papæ I. à latronibus furto ſurreptam, Leo IV. reſtituit, altera ſcilicet ejusdem formæ conſtructa, & lapillis pretioſis pariter illuſtrata, ut in Litaniis & Proceſſionibus, conſueto more, ante Pontificem deferretur. Ejusdem autem Bibliothecarii hæc ſunt verba: Idem vero beatiſſimus & ſummus Præſul Leo IV. cum gaudio & nimia delectatione, omnia ornamenta ſive alimenta, quæ inde delecta fuerant, noviter reparavit, & ad uſum priſtinum magnificè vocavit. Nec non & crucem ex auro puriſſimo gemmis ornatam, quam Carolus piæ recordationis Imperator Francorum & Romanorum in baſilica Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ Conſtantiniana nuncupatur, temporis Domini Leonis ſanctæ recordationis III Papæ obtulerat; qui mos erat ut in Litaniis ante ſacratiſſimum Pontificem ipſa præcederet, & ſic permanſit usque ad tempus ſanctæ recordationis Domini Paſchalis Papæ, unde diabolica ſuggeſtione atque inſtigatione à malis extorta eſt, & eadem à latronibus nocte per furtum ablata eſt. Et nullus deinceps Prædeceſſorum Pontificum, tam Domnus Paſchalis, quam Domnus Eugenius, ſive Domnus Valentinus, ſeu Domnus Gregorius, nec non & Domnus Sergius recordatus fuit, ut eam reſtauraret, & ad uſum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ pararet: ſed idem præfatus & magnificus Præſul fecit ex auro puriſſimo, & miræ magnitudinis margaritis & gemmis hyacinthinis & praſinis ornavit, & ad uſum priſtinum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ mirificè decoravit. Idem quoque Leo Papa IV. crucem, quam Subdiaconi Apoſtolici ante Papam deferre ſolent, cum equitat, vel quandoque pedeſter incedit, de novo inſtaurari & gemmis illuſtrari juſſit, ut idem Bibliothecarius affirmat, hoc modo: Fecit idem benigni

gniſſimus crucem auream à noviter; & ipſa crux, ut mos antiquitus, à Subdiaconis manibus deferebatur ante equum prædeceſſorum Pontificum, Deo juvante, in auro & argento, in gemmis melius renovavit. Ex quibus verbis colligitur, quod crux ante Pontificem deferri ſolita, antiquitus erat gemmata; quod noſtris temporibus exolevit. Scribit propterea idem Bibliothecarius, eundem Leonem Papam IV. poſt dereptam à Barbaris Vaticanam baſilicam, inter cætera, quæ in ea reſtituit, magnum argenteum Crucifixum inauratum hyacinthisque decoratum conſtrui feciſſe; ſic enim ait: *Fecit etiam idem beatiſſimus Præſul, poſt deprædationem Sarracenorum, in Eccleſia b. Petri Apoſtoli, Crucifixum miræ magnitudinis conſtructum, cum gemmis hyacinthinis, de argento puriſſimo exauratum, penſ. lib CXX.*

Etſi hodie crucis figuræ gemmis non adeo forte ſint obductæ, ſatis tamen ſplendidæ usque adhibentur ac prætioſæ. Argenteam quippe crucem perpetuum Legationis Pontificiæ inſigne eſſe tradit *Petrus Svavis*, ſeu, qui ſub eo nomine latet, *Paulus Sarpius Hiſtor. Concil. Trident. Lib. V. p. 455.* Unde arbitrari fas eſt, figuram conſpectiorem pretioſioremque Pontifici ipſi haud dubie præferri. Qui cognoſcere cupiunt *cui honor præferendæ crucis competere poſſit*, adeant *Joh Mariam, Novarium in Lucerna Regular. voc. abuſus n. 2. & Auguſtinum Barboſam in ſumma Apoſtolicar. Deciſ. Collectan. X. Tit. abuſus. Zieglerum noſtrum Tr. de Episcopis L. II. Cap. XI. de cruce Patriarchis & Archi-Episcopis anteferri ſolita p. 475.*

§. III. De PALLIO PAPALI [illegible]emque *auctoritate & uſu* peculiarem Tract. conſcripſit *Matthæus Paulus Leo*, cum quo conferri poteſt *Benedict. Balduinus de calceo antiquo cap. 28.* Vulgo pallii Pontificalis deſcriptionē ex *Innocentii III. Lib. de Offic. miſſæ* hanc tradunt.

Pallium iſtud, quo majores Epiſcopi utuntur, eſt de candida lana contextum, deſuper habens circulum humeros conſtringentem, & duas lineas ab utraq, parte pendentes, quatuor cruces purpureas, ante, retro a dextris, a ſiniſtris; ſed a ſiniſtris duplex eſt & ſimplex a dextris. Tres etiā

acus

Digitized by Google

acus aureæ inſiguntur pallio ante pectus, ſuper humerum & poſt tergum, ſuper dextrum humerum non inſigitur, hæc qualibet acus pretioſum continet lapidem.

Unde ſane cum eo, quod eſt Patriarcharum & Archiepiſcoporum convenire quodammodo intelligitur, quare univerſe quæd m de pallio commentabimur, ut quæ porro congruant, ſimul perſpiciantur deinde, quid præcipue pallium inter Pontificale & reliquorũ interſit, ſtudio ſe annotabimus. Præparationẽ exacte conſignavit Marcellus Corcir. Ceremonial. p.m.112: *Cura conficiendorum & conſervandorum palliorum ad Subdiaconos Apoſtolicos pertinet, qui ex lana munda, & alba illa hoc pacto conficiunt. Sanctimoniales Monaſterii Sanctæ Agnetis, vel religioſi, qui ſunt in illa Eccleſia offerunt quotannis agnos duos albos ſuper altare illius Eccleſiæ in die feſtivitatis Sanctæ Agnetis, dum in Miſſa ſolenni cantatur Agnus Dei: qui agni recipiuntur a duobus Canonicis Eccleſiæ Lateranenſis, & ab eis poſtea conſignantur Subdiaconis Apoſtolicis, qui agnos ipſos in paſcua mittunt, quoad veniat tempus, tondendi ipſos agnos opportunum. Ex his agnis lana tondetur, quæ mixta cum alia lana alba, & pariter munda reducitur in filum, ex quo pallia hujusmodi contexuntur latitudine digitorum trium redacta in orbem, ita ut humeros Præſulum ambiant: a pectore & renibus particulam pendentem habet pallium longitudinis palmi & in extremitatibus laminas plumbeas tenues ad parem latitudinem, in fine orbiculatas, nigro ſerico tectas, inſutas ſupra pendentes particulas ante & poſt, & ſuper humeros utroſque. Sic con[illegible] pallia per Subdiaconos portant ad baſilicam Principis Apoſtolorum, & per Canonicos baſilicæ ponuntur ſuper corpora Petri & Pauli Apoſtolorum ſub altari majori: ubi factis ex more vigiliis illa per noctem dimittunt, deinde reſtituunt Subdiaconis, qui in loco honeſto ea conſervant.* Materiam ex lana non ex lino aſſignari ex Iſodoro *Caſalius* obſervat. *de veter. Sacr. Chriſt. rit. p. 201. Demum Iſidorus Peluſiota lib. I. Epiſt. 136. ad Hermin. quem refert Baronius ad ann 336. ubi Spondan num. 17. in fine, inquit, Pallium ex lana, non ex lino contextum eſſe, & Pontificum humeris imponi ſolitum; quoniam ovis illius, quam Dominus aberrantem quæſivit, inventamque humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignet, Epiſcopum enim qui*

Chri-

Digitized by Google

Chriſti typum gerit, ipſius munere fungi, atque ipſo etiam habitu illud omnibus oſtendere, ſe boni ac magni paſtoris imitatorem eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit. Neq; etiam ſericum aut alia precioſa tela pallio adhiberi poteſt, & quāvis *Johannes Diaconus in vita S. Gregor. Papæ* hunc ipſum byſſino pallio uſum affirmet, ita tamen nodum ſolvunt *Marci Frr. in Hierolexico p. 433. & 434. Ideo enim ex lana quoque texitur, quoniam erraticam ovem, id eſt naturam noſtram ſignat. Et licet Johannes Diaconus in Vita S. Gregorii Papæ dicat, præfatum Pontificem candido byſſinoque pallio uſum fuiſſe, vel debet intelligi de tegumento, vel ſi de pallio pontificali loquatur, fuiſſe lana mixtū indubitanter intelligere oportet.* Originē aliunde alii repetunt, Marcellus Archi-Epiſ. in Cerem. a Lino arceſſit pag. 113. *Uſus autem pallii hujusmodi in quantum potuimus explorare, antiquiſſimus eſt, & a Lino Pontifice Petri Apoſtoli immediato Succeſſore habuit originem. Ita enim ſcriptum legimus a Maximo Epiſcopo in Homilia de veſte Sacerdotali: In lege gratiæ antiquum eſt illud noſtrum Ephoth (id eſt pallium) quod noſtri Patriarchæ arbitrantur a Lino poſt Petrum Secundo Romano Pontifice inſtitutum, & in ſingulare pietatis privilegium noſtris Deo plenis Præſulibus datum. Et Euſebius Cæſarienſis in ſermone de Epiphania ſcribit, nihil antiquius veſte illa ſacerdotali Præſulis noſtri, quæ illi veſti de veteri Teſtamento ſucceſſit byſſo auroque contextæ, quæ in ſignum pleniſſimæ poteſtatis primus Linus amictus eſt: cui & typum dedit & nomen, ut a veteribus accipimus ſcriptoribus, quam appellavit & pallium.* Ab Apoſtolis vero *Rupertus*, contra quem veniunt *Macri Frr. Hierolexico pag. 433. Si non æquivocaverat Rupertus, non de pallio pontificali; ſed de pallio indumentali, quo in primitiva Eccleſia utebantur Chriſtiani hunc autorem intellexiſſe fatendum eſt, de quo pallii uſu diſerte egit Baronius an. 57 num. 91 94. 95. 96. Quo hodie Monachi utuntur. Ibid. num. 97. Certum quidem eſt, ut idem Cardinalis affirmat an. 336. num. 63. quod uſque ad annum 32 imperii Conſtantini M. nullibi de pallio pontificali fit mentio, nec imaginabile eſt Apoſtolos talia exercuiſſe, dum nec litteraliter, nec interpretativè apud ullum probatum & antiquum autorem colligi poteſt. Præterquam quod Baronii atteſtatio prædicta con-*

Digitized by Google

cordat cum can. Conſtantinus, ſupra relato. Circa formam añotamus pallium quondam fuiſſe genus quoddã imperatorii indumenti, quod deinde Patriarchis tantũ permiſerant Imperatores, aliis vero citra cõſenſum Imperatoris conſenſum R. Pontifex haud poterat conferre. Confirmat id *Petrus de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii Libr. V. cap. 36. p.* 110. Differt itaq; forma ab hodierno pallio, quod probat *Zieglerus* noſter *Tr. de Epiſc. Lib. II. C. X de uſu & auctoritate pallii.* Tres acus aureæ, quibus pallium Pontificis Romani affigitur, ſignificationes ſuas morales habent, quas ad diſcamus licet ex *Innocentii* Papæ Tertii *Libro de myſteriis Miſſæ lib. 1. c. 63.*

Tres acus, quæ pallio infiguntur, ante pectus, ſuper humerum, & poſt tergum, deſignant compaſſionem proximi, adminiſtrationem officii, diſtrictionemque judicii. Quarum prima pungit animum per dolorem, ſecunda per laborem, tertia per terrorem. Prima pungebat Apoſtolum cum dicebat: quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror? Secunda eſt: Præter illa, quæ extrinſecus, ſunt inſtantia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum. Tertia: Si juſtus vix ſalvabitur, impius & peccator ubi parebunt?

Uſus pallii conceſſus Patriarchis, Archi-Epiſcopis nonnunquam & meris tantum Epiſcopis, non citra indignationem & invidiam Metropolitanorum confer. *Zieglerus l. c. p.* 466. Ceterum Pontifex R. pallium ita ſuſcipit & geſtat, ut plurimæ differentiæ inter ipſum & reliquos Cleri proceres palliatos intercedere deprehendantur, quas deinceps explicaturi ſumus. Principio reliqui neceſſe habent pallium ſuum ſuppliciter à ſede Romana rogare, ut habet *Ceremoniale pag.* 113. *Cur autem aliquis Prælatus indiget pallio, illud primo per quempiam ex advocatis Conſiſtorialibus procuratorem, ad hoc ſpecialiter conſtitutum a Summo Pontifice in conſiſtorio inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime petitur. Pontifex excluſo Advocato exquirit Patrum ſententias, an dandum ſit pallium: deinde committit priori, ut pallium Prælato vel Procuratori aſſignet: expenduntur ſuper ea re literæ Apoſtolicæ*

in-

Digitized by Google

in forma conſueta, & Prior Diaconorum Cardinalium imponit locum & diem, ubi & in quo pallium conſignare debeat. Id plerumque fieri ſolet in domo ipſius Cardinalis in ſua capella: interdum autem in Eccleſia S. Petri, & ſuper majus altare, & valde condecenter, maxime pro maximis Eccleſiis, & ultramontanis: & ita vidi ſervari a Reverendiſſimo Dno. Cardinale Senenſi, Priore Diaconorum. Statuta die Prælatus, ſi eſt præſens, vel ejus procurator in abſentia cum ſpirituali mandato venit ad locum ordinatum. Adſunt Dominus Prior Diaconorum Cardinalium, & Subdiaconus Apoſtolicus cum ipſo pallio, qui pallium explicat ſuper medium altaris. Prælatus, ſi præſens eſt, indutus ſuper rochetum ſive ſuperpellicium, planeta genuflexus in gradu altaris ante Priorem Diaconorum ſtantem in cornu dextro altaris, ubi legitur Evangelium, petit ſibi dari & conſignari pallium his verbis. Ego N. electus Eccleſiæ N. inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime peto mihi tradi & aſſignari pallium de corpore beati Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis officii. Tunc Dominus Prior Diaconorum accipiens pallium de altari, imponit illi ſuper humero Prælati genuflexi, dicens: Ad honorem omnipotentis Dei, & beatæ Mariæ ſemper Virginis, atque Bb. Apoſtolorum Petri & Pauli, nec non Eccleſiæ N. tibi commiſſæ, tradimus tibi pallium de corpore B. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo pontificalis officii cum Patriarchalis, vel Archiepiſcopalis nominis appellatione, ut utaris eo intra Eccleſiam tuam certis diebus, qui exprimuntur in privilegiis ab Apoſtolica ſede conceſſis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti. Amen. Et illud cum Subdiacono abdat: non tamen infigit ſpinulas, & recipit illum ad oſculum pacis. Demum Clericus ceremoniarum extrahit illi pallium, & advocatis teſtibus rogat ſe de illo actu, plicat pallium, illud portat ad dictum Prælatum, vel illud reſervat in loco ſacro quoad Prælatus recedat, & tunc dat illi pallium cum publico inſtrumento. Vidi etiam cum eſſem Magiſter cerimoniarum, Sixtum IV. manibus propriis dediſſe pallium Patriarchæ Conſtantinopolitano Dno. Hieronymo Lando Veneto, tunc Archiepiſcopo Cretenſi: quod tamen, ut arbitror, non puto multum condecens eſſe, cum traditio pallii proprie ad Diaconum ſpectet, & ipſi R. Pontifici in ſua coronatione & conſecratione nemo imponat pallium, niſi prior Diaconorum. Si autem pallium tradendum ſit Procuratori in abſen-

tia Prælati, Procurator indutus ſuperpellicio genuflectat, ut de Prælato diximus, & petit pallium, & jurat in hanc formam. Ego N Procurator, & procuratorio nomine, & pro parte Reverendi in Chriſto Patris & Dn. N. electi Eccleſiæ N. inſtanter, inſtantius & inſtantiſſimè, peto mihi dari & aſſignari pallium de corpore b. Petri ſumptum: in quo eſt plenitudo pontificalis officii; & promitto illud reverenter portare eidem Reverendo Patri Domino N. nec pernoctabo in aliquo loco, niſi una nocte tantum, niſi præpeditus fuero legitime: & tunc in cathedrali ipſius: & ſi non fuerit cathedralis, in collegiata: & ſi non fuerit collegiata, in Parochiali Eccleſia remittam, & honorifice reponam, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia. Diaconus autem Cardinalis accipient pallium de altari, imponit illud ſuper humeros Procuratoris, dicens: Ad honorem omnipotentis Dei, & Bb. Apoſtolorum Petri & Pauli, & Domini noſtri Papæ, ac Sanctæ Eccleſiæ, aſſigno tibi pallium de corpore b. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo officii pontificalis cum Archiepiſcopalis nominis appellatione nomen & pro parte Reverendi in Chriſto Patris Domini N. & Eccleſiæ N. ad quam electus eſt, ut eo utatur infra Eccleſiam certis diebus, qui exprimuntur in privilegiis ab Apoſtolica ſede conceſſis. Et in fine Procurator oſculatur illi manum, & rogat Clericum Cerimoniarum, & petit inſtrumentum: Clericus extrahit illi pallium, plicat, & reportat, & conſervat in loco Sacro, quouſq; procurator ſit diſceſſurus, & tunc dat illi pallium & inſtrumentum in publica forma. Pontifex vero ipſe ſibi pallium ſumit, quam in rem *Macri Fratres in Hierolex. p.432.* ita: *Papa autem, quia plenitudinem poteſtatis à Deo immediate recipit, ideo in ejus conſecrationis die, in principio ejusdem ſolennis Miſſæ, peracta confesſione ſuis manibus ex altari pallium deſumit.* Quam narrationem ſi ad textum Canoniſtarum *Cap. ſignificaſti. 4. ad finem de elect. quod pallium à Beati Petri Corpore tantum ſuſcipiatur* contendamus & *Hoſtienſis* explicationem, qua is ibidem *per Corpus Petri Romanum tantum Pontificem denotari, quod a nemine niſi ab eo pallium conferatur*, aſſerit, intueamur, animi pendebimus, utrum gloſſa falſitatis ſit arguenda, utrum vero Pontifex pallium non rite ſuſcipere ſit dicendus, utrum forte, dum Pontifex manum extendit

palli-

pallium ex altari recipit, Cardinali tradit, mox ſibi illud redditiuro, *Corpus Petri corpori quoq; Petri* Pallium imponere conveniat exiſtimare. Aliquid certe abſurdorum hujusmodi in Papæos, Canoniſtas & *Hoſtienſem* audientes, non poterit non expetere. Gloſſa tamen aliter hanc phraſin explicat apud *Barboſam de Epiſcopo, allegat. 50 p. 9. Verum gloſſ. pen. in d cap. ſignificaſti, ſcribit quod de corpore B. Petri pallium aſſumi dicatur, quia pallia conſecrata deferuntur ad altare ſacrum in memoriam corporis B. Petri, ut inde tradantur Archiepiſcopis præſentibus, vel Procuratoribus eorum, ſi abſint, juxta cap. quoniam 100. diſtinct. quam gloſſam ſeqvuntur omnes ibi, & late explicant Guid. Pancirola in theſauro vari. lectionum lib. 1. cap. 20. Steph. Durantes de ritibus Eccleſiaſt. lib. 2. cap. 9. num. 43. Fr. Hieron. Rom. libr. 3. de Republ. Chriſt. cap. 6.*

Deinde quoque formulæ diverſiſſimæ ſunt, quibus pallium ſuſcipitur, ſoli Pontifici dicitur : *Accipe* reliquis verò : *Tradimus Tibi.* ceu ex ſupra allegatis manifeſtum eſt. Alii porro præter Papam certis tantummodo in Locis & certis tantummodo diebus utuntur palliis, quos dies ſelectos refert *Pontificale Romanum. p. 112.*

Dies, quibus pallio uti poteſt Patriarcha ſive Archi-Epiſcopus, ſunt hi :

Nativitas Domini noſtri JESU Chriſti.
Sancti Stephani Protomartyris.
Sancti Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ.
Circumciſio Domini.
Epiphania Domini.
Dominica in palmis.
Feria quinta in Cœna Domini.
Sabbatum Sanctum.
Dominica Reſurrectionis cum duobus diebus ſequentibus.
Dominica in Albis.

Digitized by Google

Aſcenſio Domini.
Dominica Pentecoſtes.
Feſtum corporis Chriſti.
Feſtivitates quatuor beatæ Mariæ ſemper Virginis, Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis & Nativitatis.
Nativitas Sancti Joannis Baptiſtæ.
Feſtum omnium Sanctorum.
Feſtivitates omnium Apoſtolorum.
Dedicationes Eccleſiarum.
Principales feſtivitates Eccleſiæ ſuæ.
Ordinationes Clericorum.
Conſecrationes Epiſcoporum & Virginum.
Dies anniverſarius dedicationis Eccleſiæ.
Et conſecrationis ſuæ.

Pontifex autē ſemper palliū geſtat, cum volupe fuerit. vid. *Henriquez. Theol. Morat. Lib. X. de ordinis Sacramento cap. 31. p. 618.* Peculiari tamen privilegio Pontificis gaviſi ſunt quidam, quibus hoc indultum fuiſſe memorat *Zieglerus noſter Tr. de Epiſc. p. 468. Uſus pallii nec promiſcuè ubique, ſemper conceſſus intelligitur, ſecundum tradita Eccleſiæ Romanæ. Siquidem uti eo licet Archi Epiſcopo tantum in Eccleſia ſua, h. e. in qualibet Eccleſia ſuæ provinciæ, & certis tantum diebus, quas enumerat Gloſſa. Ex ſingulari tamen privilegio Agapitus II. Brunoni Colonienſi Archi-Epiſcopo pallium miſit, quo ſi vellet, quotidie uteretur ſcribente Rotgero in ipſius vita. Et Hincmaro Rhemenſi Epiſcopo Lotharii precibus pallium ad quotidianum uſum conceſſit Leo IV. id nulli ſe antea conceſſiſſe, nec deinceps conceſſurum obteſtatus, teſte Flodoardo lib. 3. hiſt. cap. 10. Cumque ab Alexandro II. R. Pontifice, Lamfranco Archi-Epiſcopo Cantuarienſi, duo pallia, honoris alterum, alterum amoris conceſſa legantur apud Scriptores hiſtoriarum Anglicarum, dubium mihi non eſt, id, quod amoris ſigniculum eſſe debuit, ad quotidi-*

anum

anum uſum datum fuiſſe. Denique reliqui ſolvunt pretium pallii, ceu notisſimum eſt, Papa minime, cum hoc â ſe habeat.

§. IV De CORONA TRIPLICI ſ. Regno edisſeret tertius, quem nunc addemus, Colophon. Tametſi coronas ac ſceptra miniſtris ſuis abjudicaverit mitiſſimus Servator noſter: *Reges gentium dominantur eis, & qui poteſtatem habent ſuper eos benefici vocantur, Vos autem non ſic.* Matth. XX. v. 25. Luc. XXII. v. 25. Ne tamen Romanenſium obeſſet ambitioni & inſatiabili regnandi cupiditati hoc interdictum, gloſſa Didaci Stellæ efficere ſtuduit, hunc in modum exponendo verba Chriſti: *Vos autem non ſic* h. e. *multo magis dominabimini.* Ne ſatis habeatis æquare Principum ſecularium ſplendorem atque potentiam, exſuperare illos vos decet, culmini â vobis faſtigium imponi convenit. Excedendo vos vincitis. Atqui id faſtus Romani Pontificis, ad interpretamentum *Didaci Stellæ* immenſum, quantum accommodatus, ſatis ſuperque oſtendit, qui non ſic ut reliqui Reges & rerum potiti, non ad horum inſtar; *multo magis* ſupra omnes, ita ut in comparationem juxta ſecum admittat neminem, ſtudet dominari, hinc titulum Regis ſupra Reges omnes, *Regum Regem* ſe vocitando affectat. Ut tamen Didaci Stellæ *multo magis* felicius aſſequatur Lector, dabimus explicationem hujus tituli ex *Raynaudo Lojolita in Onomaſt. Pontificum p. 280. Ex his omnibus manet perſpicuum Romanum Pontificem eſſe Regem plusquam omnes Reges; quippe cui & jurisdictio ſit longe nobilior (nempe ſpiritualis & ſupernaturalis, collata immediate a Chriſto ipſo) & longe protenſior; quandoquidem eſt diffuſa per univerſas ſub cœlo nationes, ubicunque reperiuntur fideles, non excluſis ab ea ſpirituali ad Pontificem ſubjectione, Regibus quoque & Principibus terræ. Non Rex (ajebat Cœleſtino III. Eleonora Regina Angliæ.) non Imperator, aut Dux, a jugo veſtræ poteſtatis eximitur, ita legitur apud Bleſenſem Epiſt. 145. Agnoviſſe id priſcos pleroſque Reges ac*

Prin-

Principes, ſubjectis exemplis monſtrat Bellarm. Cap. 3 Apolog. contra Jacobum VI. Ultra communem vero ſubjectionem ſpiritualem, bene multa regna, ex pietate Regum facta eſſe peculiares Summo Pontifici obnoxia, conſtat ex longo eorum ſyllabo, quem exhibet Eugubinus l. 2. de Donatione Conſtantini a pag. 285. & Jacobus Gretſerus in Commentario de Imperatorum, Regum ac Principum munificentia in ſedem Apoſtolicam, præſertim a Cap. II. ad 36. Sunt autem hujusmodi regna tam ampla & tam multa, ut inde evidentiſſimum fiat, Papam plus eſſe Regem, quam omnes Reges, id eſt nullum eſſe Regem, qui ei poſſit exæquari, ut ajebat Patara Episcopus. Nec diſſimiliter Eugenio S. Bernardus 2. de Conſid. cap. 1. (Parem ſuper terram non habes.) Sed & Michael Imperator, tametſi maligne, ut Leonem III. in neceſſitate ſumma deſereret, tamen ſic de eo dixit apud Monachum Sangallenſem lib. 1. de rebus Caroli M. c. 28. Ille Papa regnum habet per ſe & noſtro præſtantius. Ipſe per ſe ſeipſum vindicet de adverſariis ſuis. Copioſus in Regni hujus Pontificii amplitudine ac prærogativis, eſt Boſius lib. 3. de ſtatu Ital. c. 7. Valet itaque multo juſtius per Pontificem de Roma Chriſtiana, quam de Roma Ethnica per Conſules aut Imperatores, quod dixit Rutilius libr. 1.

Omnia Perpetuos quæ ſervant ſydera motus,
Nullum viderunt pulchrius imperium.
Quid ſimile Aſſyriis connectere contigit, arma
Medi finitimos cum domuere ſuos?
Magni Parthorum Reges, Macedumq; Tyranni,
Mutua per varias jura dedere vices.

Nec multo anterius de eadem Romani Imperii diffuſione.

Nam ſolis radiis æqualia munera tendis,
Qua circumfuſus fluctuat Oceanus.

Vol.

Digitized by Google

Volvitur ipſe tibi qui continet omnia Phœbus.
Eque tuis ortus, in tua condit equos.

Prodidit iſthanc ementitam ſupra Reges omnes eminentiam pretioſiſſima *triplici Corona* qua Camaurum Pontificale cingitur, & quo charactere ſe quaſi Patrem Regum vult perhibere. De corona igitur hac, quæ & regnum dicitur, paucis nunc commentabimur. Uſurpatæ ejuſmodi coronæ origo refertur ad tempora Clodovæi ceu quidam cenſeat. Sententiam horum cum deductione hiſtorica hujus caput Papale ornantis regni habet *Fr. Junius animadverſionibus ad Bellarm. l. ix. 9.* de translatione Imperii p. 947. 6. Anaſtaſius Dicorus Imperator Orientis Theodorico Regi Italiæ invidebat, eo quod in occidente „ adeo augeſceret, poteſtatem imperatoriam ſummo imperio „ ſibi arrogaret. Cum itaque Clodovæi affinitate ille niterentur, dabat operam Anaſtaſius, ut Clodoveum ſibi adjungeret, & ſeminibus ſuſpicionum inimicitiarumque injectis eos „ inter ſe arte aliqua disjungeret. Ejuſmodi ſemen optimum „ videbatur, ſi pro eo, quod Theodoricus Conſularis erat & „ patricius Romæ, & Rex Italiæ dictus erat, Clodoveus Conſul & patricius Romæ & Auguſtus diceretur: quod enim „ Clodoveo accedebat, id Theodorico decedere omnino videbatur. Res itaque in hunc modum habuit: Literas ad Clodoveũ dedit Anaſtaſius cum muneribus: literis conſulatum deferebat ei: muneribus modum conſulatus & honoris iſtius oſtendebat. Fuerunt autem munera blatea tunica, chlamys, „ baltheus & corona. Hæc cum ſigna fuerint honoris ab Anaſtaſio delati; conſulatus autem modus fuerit differens omnino id conſequitur hujus conſulatus modum ex qualitate munerum cognoſci oportere. Fuit enim conſulatus triplex, ut „ in hiſtoricis legimus: Primus ἐμπράκτων, qui re & veritate „ occupantur in actu conſularis adminiſtrationis: Secun-

„dus τῶν ἀξίᾳ τετιμημένων, quos honorarios ſive honora-
„tos in codice Imperatores vocant: Tertius βασιλέων, Im-
„peratorum Auguſtorumque ipſorum, qui honorem habe-
„bant conſulatui, non ex conſulatu adipiſcebantur. Primi
„illi Conſules, quos fugentes appellare poſſis, & conſulari
„veſte utebantur, & baltheo adminiſtrationis ſigno: Secun-
„di, quos vacantes ex jure commodè dixeris, codicillos habe-
„bant tantum, ſine baltheo (nam illis codicilli vel paginæ
„conſulares, ut Ammianus vocat lib. 23. erant ὑπατικὰ σύμβο-
„λαια) & conſularem togam ſive trabeam; baltheum vero non
„habebant, quia vocabant ab illa adminiſtratione: ultimi, Au-
„guſtales atque Cæſarei ſingula obtinebant, quæ Clodoveo
„tribuit Anaſtaſius. Huic enim codicilli dati ſunt, jus auto-
„ritatemque honoris conteſtantis; baltheus adminiſtrationem
„non Conſulis ordinarii, ſed patricii; blatea & chlamys, & co-
„rona Imperialem majeſtatem. Nam blatea toga erat pacis
„ex auro & purpura, chlamys belli, corona dignitatis & bello
„& pace. Probarem ex hiſtoriis & jure, niſi longius futurum
„eſſet. At, inquies, eſt corona Regum: regnum ergo, Ana-
„ſtaſius, non Imperialem Auguſtalemve dignitatem detulit.
„Reſponſio eſt, id quidem communiter dici de coronis poſſe;
„ſed de hac corona, quam miſit Anaſtaſius, ſi quis dicit, falſum
„dicit. Nam Regum coronæ ſimplices ſunt & coronamenti
unius: Imperatorum vero ſunt triplices, ſive ex tribus corona-
„mentis conſtitutæ. Anaſtaſius vero triplicem coronam mi-
„ſit Clodovæo, non illam ſimplicem Regum. Teſtatus Sigeber-
„tus in Chronico dicens: Clodoveus Rex ab Anaſtaſio Im-
„peratore codicillos de conſulatu & coronam auream cum gem-
„mis, & tunicam blateamque accepit, (ſic legendum puto ex
„aliorum hiſtoricorum fide) & ex ea die Conſul & Auguſtus
„eſt appellatus. Ipſe vero Rex miſit Romam S. Petro coro-
„nam cum gemmis, quæ regnum appellari ſolet, ſive (ut Itali

vo-

„ vocant) il regno. Exponit evidentiſſime Marcellus lib. 1. Sacrar. Ceremon. Sect. 2. cap. quod inſcribitur: Conſecratio, „ benedictio, & coronatio ſimul R. *Pontificis*, qvum ſic ait: Diaconus à ſiniſtris deponit mitram conſvetam è capite *Pontificis*; & Diaconus à dextris tiaram, quod regnum appellant, „ & triplici corona ornatum, Pontificis capiti imponit, populo „ acclamante Kyrieeleiſon. Gregorius Turonius Diadema „ nominat, Illa ipſa corona, illud regnum, quod hodie imponitur capiti Pontificis, eadem eſt, quam Anaſtaſius Clodoveo „ dedit, & Clodoveus *Pontifici*. Nugas itaque agunt, qui regiam ſolum coronam fuiſſe aſſerunt: fuit Imperialis ſive Imperatoria, ut res ipſa loquitur. Cur autem, dixerit quiſpiam, „ non ſervavit coronam donatam ſibi? cur ad Eccleſiam Romanam miſit? Non ſervavit, quia noluit hac via cum Theodorico Reges Italiæ affini ſuo committi; quod procul dubio „ ſervanti coronam accidiſſet. Eccleſiæ Romanæ dedit, quia „ noluit Anaſtaſium Imperatorem offendere: nulla autem „ cauſa offenſionis fuit, qvum id in uſum Eccleſiæ traderet, „ quod ſibi ſi ſervaviſſet, Theodorico invidioſum; ſi remiſiſſet, Anaſtaſio invidioſum & grave futurum fuiſſet. Viam „ itaque mediam prudenter & pie ſecutus eſt. Hactenus Junius. A Conſtantino M. illiuſque celebri donatione Coronam illam arceſſunt plurimi quoque Pontifices, de quibus *Joſephus Stephanus de oſculat. ped. P. R. p.* 126. Omnes communi ſententia exiſtimant, hoc ornamenti genus, à Conſtantino M. originem „ duxiſſe, ut ex pagina, ſive ex actibus B. Sylveſtri colligitur. „ Quam ſententiam omnes Pontifices amplectuntur, ut D. Leo „ IX. epiſtola adverſus præſumptionem Michaelis c. 13. & D. „ Innocentius III. ſer. 1. de Sylveſtro, confirmat his verbis: „ Conſtantinus ſecedens Byzantium, coronam capitis ſui voluit B. Sylveſtro conferre, ſed ipſe pro reverentia clericalis „ coronæ, vel utilitatis cauſa, noluit eam portare. Veruntamen

„ men pro diademate regio, utitur aurifrigio circulari: & pau-
„ lo poſt. Romanus itaque Pontifex in ſignum imperii uti-
„ tur regno, & in ſignum Pontificii utitur mitra, ſed mitra ſem-
„ per & ubique utitur, quia Pontificalis autoritas, eſt prior &
„ dignior, & diffuſior quam imperialis, quia ſacerdotium præ-
„ ceſſit regnum, & Aaron Saulem anteceſſit: Noe Nemroth.
„ De Sacerdotibus vero Scriptura loquens eos Deos appellat.
„ Propter quos, omnes ſuis Principibus debere eſſe ſubjectos,
„ docet Petrus, Subditi, inquit, eſtote omni creaturæ humanæ pro-
„ pter Deum quaſi propter Sacerdotium hæc ſubjectio debeatur.
Cui ſententiæ nil niſi illud Laurentii Vallæ objicio: *O Petre! O Sylveſter, O ſancta Romana eccleſia Pontifices! cur vobis commiſſam paginam (in qua ſcripta ſit hæc donatio) non cuſtoditis? cur a tineis illam radi, aut cur ſitu tabeſcere paſſi eſtis? Opinor, quia corpora quoque veſtra contabuerunt. Non ferant hanc contumeliam fieri Pontifici Optimo Sylveſtro, ut dicatur imperia, regna, provincias accepiſſe, quibus renunciare etiam ſolent, quando Clerici fieri volunt. Pauca poſſedit Sylveſter, pauca cæterique Pontifices. Recentes v. ſummi Pontifices impii ſunt & ſtulti, qui priſcorum egregias laudes omnibus probris vincunt. Hæc Patritius Romanus, Canonicus Lateranenſis, Secretarius P. R. Laur Valla.* Addatur præter auctores ſupra citatos doctiſſimus Sorboniſta *Jo. Fileſacius de ſacra Epiſcoporũ auctoritate p. 185.* Triplicẽ coronã potiſſimum quis ad declarandum Pontificis R. Sacerrimum regnum, fieri voluerit legere eſt apud *Macros Frr. in Hierolexico p. 58.*
„ Antiquitus hoc regnum unica corona cingebatur; ſed Boni-
„ facius VIII. addidit reliquas duas, ut denotaret triplice Pon-
„ tificis dominium, regium nempe, imperiale, & ſacerdotale,
„ Fr. Effigies muſiva Bonifacii VIII. poſita in Lateranenſi Ec-
„ cleſia non longe ex parte interiori à porta ſancta unam tan-
„ tum coronam in Camauro habet. *Porro* Spondanus ex Ni-
„ colao Alemanno de Lateranen. pariet. & Rogerio Abb. ait,

Bo-

„ Bonifacium ſecundam coronam addidiſſe : tertiam vero Vr-
„ banum V. quod ex eo probabile videtur. Nam Johannes
„ XXII. qui fuit multo poſt Bonifacium duas tantum coronas
„ in regno geſtavit, ut ex ipſius depoſito in Avenionenſi Ec-
„ cleſia ſito apparet. Paulus tamen II. tres precioſiſſimas co-
„ ronas ab ejus Anteceſſoribus prætermiſſas in Camauro reno-
„ vavit, ac Nicolaum Beneventanum Archiepiſcopum uſu tri-
„ regni prohibuit. Quando primus Diaconus Cardinalis po-
„ nit prima vice novo Pontifici camaurum, dicit hæc verba:
„ Accipe tiarum tribus coronis ornatam, & ſcias te eſſe Princi-
„ pum & Regum, Paſtorem orbis in terra, Vicarium Salvato-
„ ris noſtri Jeſu Chriſti, cui honor in ſecula ſeculorum. Amen.
Coronam illam gemmis exornavit pretioſiſſimis Paulus II. Pontifex, quode ita *Platina in vita Pauli II. p. m. 231.* De ap-
„ paratu pontificio non eſt cur ambigas, majores ab hoc uno
„ ſuperatos, regno præſertim, ſive mitram velis appellare, in
„ quam multas opes contulit, coemptis undique ac magnis pre-
„ ciis adamantibus, ſapphiris, ſmaragdis, chryſolithis, jaſpidi-
„ bus, unionibus, & quicquid gemmarum in precio eſt, qui-
„ bus ornatus tanquam alter Aaron, in publicum forma huma-
„ na auguſtiore prodibat. Inſpici tum ab omnibus volebat,
„ & admirari. Hanc ob rem nonnunquam peregrinos in ur-
„ be retinuit, intermiſſa oſtendendi ſudarii conſuetudi-
„ ne, quo à pluribus eodem tempore cerneretur. Affabre ſimul hujus Pontificis genium ſiſtit & coronæ ejus pretium atque abalienationem refert *Auctor Nepotismi Rom. lib. 2. c. 1. 45. edit. latin.* Summopere pontificalium habituum appa-
„ ratu delectabatur, & maxime mitram illam, ſive coronam,
„ quam Pontifices capite geſtant, ornari curavit gemmis, quo-
„ rum pretium 1000000. aureum millia excedebat, & ſic egre-
„ diebatur ut alius Aaron ad populum. Sixtus ſucceſſor has gem-
„ mas vendi juſſit, & pretium Pontificis Nepotibus conſignatum.

Triplicata a. quare hæc ſit corona eo pertinentes Papæorum rationes in compendio refert non citra Lectoris pii indignationem *Cornel. a Lap. in Zachar. VI. p. m. 697.* Concinnior tamen „ & anguſtior erit forma, ſi eam dicamus fuiſſe unam, ſed duabus aut tribus partialibus redimitam, qualis eſt Pontificis R. „ Hic enim triplicatam geſtat coronam. Primo, quia eſt Sponſus & Princeps Eccleſiæ, quæ eſt victrix, triumphatrix & regnatrix totius orbis. Secundo, quia regem Chriſtum quaſi „ vicarius repræſentat. Sicut ergo regnum Chriſti ſuperemi„ net omnibus regnis, ita æquum fuit hoc diadema eminere „ inter omnia diademata. Tertio, quia tribus orbis partibus, „ Aſiæ, Africæ, Europæ præeſt. Quarto, quia ternarius Sym„ bolum eſt æquitatis ſummæ, quæ requiritur in Pontifice, trias „ enim eſt prima ſedatio diſcordantis dyadis, ac libramentum „ numerorum, juſtitiæ & rerum omnium. Quinto, quia repræ„ ſentat S. Trinitatem, cujus eſt Sacerdos & Pontifex. Sextò „ quia trias ſignificat omnium virtutum rerumque conſumma„ tionem, quæ fuit in Chriſto, & ſuo modo debet eſſe in Pon„ tifice. Denique hic exclamare libet illud Prudentii Peri ſte„ phanon:

O triplex honor, ô triforme culmen,
Quo noſtri caput excitatur orbis,
Orbis Chriſtiani decus perenne?

„ Hæc eſt illa majeſtatis ſublimitas, efficacitas triverticis, „ trini, inquam, illius & incomparabilis Diadematis ita „ Paſchalius de Coronis l. 9. c. ultimo. Nos non immerito arbitramur Pontifices R. hoc triplicatum ſibi decus adſciviſſe ex æmulatione erga Pontifices Romanos, ne qua inferiores viderentur. Illos namque & olim triplici corona fuiſſe conſecratos conſtat. Conferantur eam in rem *Limnæus T. 1. Juris publici L. II. c. 4. §. 3. Majolus dier Canic. Fr. 6. Colloquio 1 f. m. 762. Becmannus Notit. dignit. illuſtr. diſſert.*

ſert IV. c. 3. n. 5. Auctor magni Chronici Belgici ap. Piſtorium ſ. 278. De quadruplici Corona Imperatoris dubium ſolvit *Speidelius in ſpeculo p. 242.* Veterem illam coronam non eſſe quam a Clodovæo acceperit Pontifex ſed aliam a Johanna Siciliæ Regina dono datam probat *Maria Soreſinus in Tractatu de Capitibus S. Petri & Pauli p. 7.* Antequam hanc commentationem abſolvamus, quid huic coronæ Pontificiæ acciderit ex Scaligero verbis *Braunii de veſtitu Sacerdotis Hebr. Lib. II. c. XXII. p. m. 809.* recitabimus:
„ Apocal. cap. XVII v. legimus mulierem non tantum purpu-
„ ra & cocco veſtitam fuiſſe, ſed ἐπὶ τὸ μέτωπον ὄνομα γε-
„ γραμμένον, Μυστήριον. in fronte habuiſſe ſcriptum no-
„ men, Myſterium. Reſpicit Johannes procul dubio ad co-
„ ronam, quam in fronte gerit mulier illa, de qua loquitur,
„ quæ tanquam magna Regina veſtita, etiam coronam videtur
„ geſtaſſe. At in iſta corona ſcriptum erat nomen MYSTERI-
„ UM, quod omnia, quæ de ea dicebantur, fuerint ænigmatica &
„ myſteriis plena. Narratur quoque de Pontifice R. eum in
„ fronte tiaræ, ſive coronæ ſcriptum habuiſſe nomen MYSTE-
„ RIUM, poſtea autem Julium Pontificem pro Myſterio nomen
„ ſuum, literis, ex Adamantibus compoſitis, addi juſſiſſe. Scali-
„ liger in notis ſuis ad Apoc. XVII. v. Gallice rem ſic enarrat.
„ Feu Monſieur de Montmorency eſtant à Romæ du tems qu'on
„ parloit librement & du St. Pere & du St. Siege, apprit d'hom-
„ me digne de foy, qu'à la verité le tiare pontifical avoit écrit
„ au front en lettres d'or, Myſterium: Et que depuis le tiare ayant
„ eſté refait par Jules, au lieu de Myſterium il avoit mis ſon
„ nom en lettres de Diamans, JULIUS PONTIFEX MA-
„ XIMUS.

§. V. STUPÆ COMBUSTÆ CEREMONIAM, *in conſecratione Alexandri VII.* curatius obſervavit *Thuldenus P. II. L. IV. p. 33.* apud incomparabilem *Becmannum diſſert. VI. Cap. II. n. 8. p.* „ *172.* Clementino ſacello egreſſi cum eſſent, Cerimonia illa

ſta-

„ ſtupæ incenſionis non modo ſpectatu, verum etiam comme-„ moratu digna, exhibita fuit. Stupæ faſciculum ſummo hæ-„ rentem bacillo, Clerici admotus manu lucens cereus contin-„ gebat inflammabatque. Tum contra Pontificem in genua ſe „ excipiens Ceremoniarius quo eum ſplendoris humani cito de-„ crepentis admoneat, cantabundus hæc verba, Pater, inquit, *San-„ cte, ſic tranſit gloria mundi.* Secundo dein ac tertio mutata ſtu-„ pa faſtigioque ſceptri impoſita, aſpirante ad eum cereo inar-„ deſcit verbaque eadem ad Epiſcoporum Epiſcopum bis ac „ tertium iterantur: *Pater Sancte, ſic tranſit gloria mundi.* Cacozeliam & in hac materie Romanenſium reprehendamus licet, vel ex triumphis priſcorum Romanorum, qui varios ritus comparaverant ad triumphatores fragilitatis ſuæ commonefaciendos. Jam vero ſtupam ex eorum eſſe genere, quæ imbecillitatis humanæ titulum præ ſe ferunt, probat *Aloyſius Novarinus ex Petro Cellenſi Lib.* XI. *Schediaſm. Sacro proph. n.* 70. *p. m.* 907. vel ex ritu prælati ignis Imperatoribus priſcis ſolenni, quando inaugurabantur. Confer. *Becmannus.* L. jam jam cit.

§. VI. ELEVATIONEM, quam Pontif. R. humeros ſuper ſublimis fertur, ſatis inepte in opprobium Romanæ Eccleſiæ quin & impie probat *Joſephus Stevanus de Oſculat. Ped. Pontif. R. p. m.* 119. *ſeqq.* „ Non alienum ab iis, quæ diximus, ut de levatione Pontificis diſ-„ ſeramus. Nam veteres Scriptores, ut aliquem in Regem, vel „ Imperatorem electum ſignificent, levatum dicunt, ita Clau-„ dianum locutum arbitror:

Sed mox cum ſolita miles te voce levaſſet.

„ Fuit vero id moris, non Barbarorum tantum gentium, ſed i-„ pſorum quoque Romanorum, ut quem Imperatorem face-„ rent, eum in altum tollerent. Ammianus Marcellinus lib. „ XX. de Juliano, à Gallicanis militibus renunciato: Impoſi-„ tuſque ait, ſcuto pedeſtrj, & ſublatus eminens, populo ſilen-

te,

Digitized by Google

te, Auguſtus renunciatus, jubebatur diadema proferre. Zonaras Tomo III. in Juſtiniano, *καὶ ἐπὶ ἀσπίδος αὐτὸν μετάρσιον ἄραντες ἀναγορεύουσιν βασιλέα* Cornelius Tacitus lib. 20. Impoſitusque ſcuto, more gentis, & ſuſtinentium humeris, vibratus, dux eligitur. De Gothis Caſſiodorus lib. X. var. for. Judicamus parentes noſtros Gothos, inter procinctuales gladios, more majorum, ſcuto ſuppoſito, regalem nobis contuliſſe, præſtante Deo, dignitatem, ut honorem arma darent, cui opinionem bella pepererant. Ado Viennenſ. de Clotharii filiis loquens ſcribit, Sigebertum contra Chilpericum fratrem profectum à Francis, more gentis, clypeo impoſitum, Regem eſſe conſtitutum. Capitolinus in germanis ſic habet, Propere ventum eſt ad oppidum Tyſdrum, inventuſque ſenex venerabilis jacens in lectulo, qui circumfuſus purpura, humi ſe abjecit, ac detrectans elevatus, & Imperatorem ſe appellari paſſus eſt. Herodianus lib. VII. Erat puer quidam infans, ex Gordiani filia natus, nomen avi referens, hunc ſubmiſſis quibuſdam, afferri ad ſe juſſerunt, qui cum domi eum ludibundum oſtendiſſent, impoſitum in humeros, per mediam ferebant multitudinem, plebi oſtentantes, ac Nepotulum Gordiani dictitantes, vocanteſque, eum nominatim, populo acclamante & conſpergente puerum frondibus. Qui mos etiam in Eccleſiam translatus maxime viguit. Primum Ammianus Marcellinus infeſtus noſtræ religionis hoſtis lib. XXVII. S. Damaſi Pontific. Max. electionem deſcribens, ideo tantam in Dei Eccleſia excitatam fuiſſe controverſiam exiſtimat, quia Pontifices R. dignitatis cauſa, curru deferrentur per Urbem, & Principum more, ſplendidiſſimis & exquiſitiſſimis epulis uterentur. Id infelix ille Magiſtratus Conſul deſignatus perditè affectabat: qui B. memoriæ Papæ Damaſo dicere ſolebat, facite me Epiſcopum Rom. & protinus ero Chriſtianus, quoniam Epiſcopatus amplitudinem conſula-

„ tui præponebat, ut ex Hieronymo ad Pammachium colligi-
„ tur, quem locum, ut multa alia, ampliſſimo Cardinali Sirleto
„ ſtudioſorum omnium fautori & Mæcenati, acceptum refero.
„ Ad hæc Ennodius Diaconus in V. Synodo, geſtatoriam ſellam,
„ Apoſtolicæ confesſionis appellat] fuiſſe; quam, ut arbitror,
„ lecticarii homines humeris ſuſtinebant. Hinc Stephanus II.
„ Papa, ut refert Platina & Franciſcus Joannetus cap. XC. hume-
„ ris in baſilicam Salvatoris Conſtantianam, & inde ad Latera-
„ nam delatus eſt. Leo etiam, cum Summus & univerſalis Pa-
„ pa Romanæ Eccleſiæ, tertio fuiſſet acclamatus, annuente O-
„ thone Imperatore, ad Lateranenſe palatium, ſecundum con-
„ ſvetudinem, cum laudibus ducitur, & certo tempore (ut ait
„ Luithprandus lib 6. cap. XI.) in Eccleſia S. Petri ad ſummum
„ Sacerdotium, facta conſecratione, attollitur. Gregorius IX.
„ gemmis & auro circumtectus, ad Lateranum ducitur. Quod,
„ præter Eſaiæ cap. L. prophetiam, à nobis copioſè cap. VIII.
„ explicatam, ideo fieri arbitror, ut populum ovesque Chriſti ſibi
„ creditas circumſpicere posſit, eisque juſta precatione benedi-
„ cere; & populus rurſum, illum ſublimi loco præſidentem,
„ commodè ſpectare, & ex vultu ſuum paſtorem quiret agnoſce-
„ re. Ut inde proteſtationem fidei concipiat maximam, quo-
„ ties adſpicit Chriſti Vicarium & Petri in eo throno gloriæ ſuc-
„ ceſſorem.

§. VII. SELLA STERCORARIA titulum una præbebit nobis tractationis de JOANNA, PAPISSA. Hanc quippe ſellam aut certe huic affinem, bene multi poſt fraudem proſtitutæ per Papiſſam ſedis Romanæ apertam ad exploranda electi Pontificis Romani genitalia olim adhibitam fuiſſe aſſerunt. Probant id ex *Laonico Chalcocondyla Athenienſi Libr.* VI. *de rebus Turcicis:*
„ Pontificem pronunciatum inſidere jubent ſedile foramen ha-
„ bens, ut teſtes ex eo perpendentes aliquis, cui hoc muneris
„ injunctum eſt, tangat, cui appareat Pontificem virum eſſe.

Nam

Digitized by Google

„ Nam conſtat mulierem quondam in Pontificatum eſſe ſubve-
„ ctam, quia ſexus ignorabatur, nam Itali Occidentales pene
„ omnes barbas radunt. Cum autem illa mulier gravida eſſet
„ facta, & ad feſtum ſive ſacrificium prodiiſſet, peperit infan-
„ tem in conſpectu univerſi populi: quapropter ne decipian-
„ tur iterũ, ſed rem cognoſcant, neque ambigant, Pontificis creati
„ virilia tangunt, & is qui tangit acclamat; Mas nobis Dominus eſt.
Solent itidem advocare *Johannem Pannonium Epiſcopum quinque-ecclesienſem* qui ao. 1500. floruit, cujusque hi ſunt verſus:

Fœmina Petre tua quondam auſa ſedere cathedra,
Orbi terrarum jura ferenda dedit;
Hæc compreſſa quidem multos latuiſſet in annos;
Facta foret partu ni manifeſta novo;
Poſthac Roma diu ſimili ſibi cavit ab aſtu,
Pontificum arcanos quærere ſueta ſinus;
Nec poterat quisquam, reſerantes æthera claves,
Non exploratis ſumere teſticulis;
Cur igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Ante probet quod ſe quilibet eſſe marem.

Aliosque vetuſtiores pariter atque recentiores auctores, Pontificiam religionem profeſſos, id quod operoſe agit *Andreas Rivetus in Jeſuita vapulante. c. 30. Tom.* III. *Opp. p. m. 887.* & *Samuel Mareſius in diſſertatione Hiſtorico Theologica de variis ſedibus quibus Pontif. Romanus imponitur die ſuæ inaugurationis, ac nominatim de ea, quæ ſexui illius explorando fuit deſtinata P.* II *Diſp. Select. p. m. 880.* Formam hujus ſellæ conſpiciamus licet apud *Laurent. Banck*, qui ſæpenumero eam ſe vidiſſe teſtatur *Roma tr umph. p. 387.* Quid *Stephano Vinando Pighio in Hercule prodicio* & hoc recentiori *Valentino Chimentellio de honore Biſelii*, ſellam b a lnearem

eſſe hanc ſtatuentibus reſpondendum ſit, dabit *Mareſius l. c.* Nunc quid circa decantatisſimã illã de JOHANNA PAPISSA narrationẽ ſentiamus, paucis exponemus. Plura enim, pro materiæ ubertate, temporis anguſtia paginæque modus non permittunt. Fateor ingenuè me olim *Leonis Allatii* & *Davidis Blondelli* argumentis ita fuiſſe abreptum, ut ambiguus hærere inciperem, utrum pro fabula iſthæc narratio habenda eſſet, nec ne? Permovit me tandem, ut pro hiſtoria ſerio declararem, validisſimum confertorum ſequentium argumentorum robur.

(α) Ad raucedinem usque clamant hodierni impugnatores Johannæ Papiſſæ, a nemine Scriptorum coævorum mentionem fieri hujus facti, quod mulier ſederit in Cathedra Petri, ſed duobus poſt ſeculis a Mariano Scoto demum memorari cœpiſſe, atque illo argumento putant ſe profligare poſſe integram Hiſtoriam. Nolo hoc loco cum his diſceptare litem, quæ alias ſilentio ſcriptorum unice nixis intenditur, quam in rem videri poteſt florentiſſimus ſuo ævo Sorboniſta *Joan. Launojus de auctoritate argumenti negativi cum vindiciis adverſus Joann. Bapt. ſt. Thiers.* Atenimvero gratis & non citra conſcientiæ labem hoc aſſerunt turpitudini ſuæ utcunque conſulentes Papales. Veritatis vadimonio relationes ſuas ſiſtunt teſtes ſat locupletes & coævi, poſt crebras Romanenſium attentationes dextre adhuc vindicati adeoque invicti. Alter eſt, *Anaſtaſius Bibliothecarius* Joannæ Papiſſæ omnino σύγχρονος: illum vero hujus facti omnino meminiſſe, vel ipſe infenſiſſimus hujus hiſtoriæ hoſtis *Labbeus* ex Fabrotti notis ad *Anaſtaſ. Bibliothecariũ edit. Pariſ. refert. Hic interſeritur vita Johannis Angli in utroque codice, ſed quia fabula hac jamdiu exploſa eſt, ideo hic expungendam duximus, ne male feriati homines exinde calumniandi occaſionem raperent.* Quid auctoris nominatiſſimi editioni Moguntinæ acciderit *Bæclerus* præceptor quondã noſter in Academia Argent. deſideratiſſimus *refert in Tract. de rebus ſeculi a Chriſto nato* IX. *&* X. *p.* 117. *ſeqq.*

Fuit

„Fuit iſte veluti Rhetorum campus hactenus in adſtruenda & „deſtruenda ſive hiſtoria ſive fabula. Eos, qui negarunt, re- „cenſet, numero quibus accedit Baronius. Adduntur Leo Alla- „tius & David Blondellus, doctiſſimus ſane Vir, libro Gallicè „conſcripto. Inter eos, qui affirmant, operoſior eſt Com- „mentatio Georgii Calixti, quam digreſſionis causa inſeruit li- „bro de Conjugio Clericorum. Meditabatur & Salmaſius ali- „quod ſcriptum de hoc argumento. NB. Cujus Viri narra- „tionem, quam aſſeverabat mihi, liceat hic obiter apponere. „Ajebat; ſe Heidelbergæ agente, & incomporabili iſti Biblio- „thecæ operam dante. factum eſſe, ut Moguntini, ANASTA- „SIUM BIBLIOTHECARIUM edituri duos Codices Ma- „nuſcriptos á Sereniſſimo Electore peterent, acciperentque. „Quibus remiſſis adjuncta fuiſſe aliquot exempla novæ editio- „nis, in quibus hiſtoria Johannis fæminæ, ex MSSC. bona fide „expreſſa erat. Id, cum aliqui mirarentur, apud cæteros or- „tam ſuſpicionem, dediſſe occaſionem, ut in cætera Exempla „per Officinas Bibliopolarum inquireretur. Tum fraudem „manifeſtam fuiſſe; dum omiſſa deprehendebantur in NB. o- „mnibus, quæ paucis inſerta diximus. Ea de re, clariſſimæ „memoriæ Virum Marquardum Freherum, Epiſtolam ad A- „micum exaraſſe; quam in aliquot Bibliothecis reperiri dice- „bat Salmaſius. Addebat verba, Mariani Scoti (nam is eſt „nunc, poſt deperditam, aut vitiatam illam Anaſtaſii ſcriptu- „ram, antiquisſimus rei autor) religioſe ex Anaſtaſio deſcripta, „ideſt, ipſisſima Anaſtaſii verba fuiſſe. Confirmabat mihi de- „nique in Svecia; ſe, ut primum per valetudinem poſſet, literis „mandaturum, quæ ad adſtruendam rei fidem pertinerent. Hoc „equidẽ, inter ea, quæ circa hoc negocium comperi, palmariũ eſt, „quod ob cauſas non unas, reticendum hoc loco minime vide- batur. Quod factum neque *Blondellus* in dubium vult vocare.

(β) Poſitis his adverſis Pontificios demũ pro veritate hiſtoriæ de JOHANNA PAPISSA ita colligo: *Quæcunq; traditio eſt (1) univerſalisſima & conſtantisſima, cui (2) per plurima ſecula non contradictum eſt (3) de re propudioſa licet Romanæ Eccleſiæ ab ipſis Italis juxta aſſerta, (4) vel publicis monumentis in templis teſtatior reddita (5) in adverſariorum objectionibus denique a Pontificiis tolerata, illam Eccleſia Papæa pro veneranda adeoq; (niſi proprias hypotheſes de catholicismi, præſcriptionis, maternitatis Eccleſiæ ad veritatẽ dogmatũ collatione enervare ipſimet velint) genuina hiſtoria agnoſcere neceſſe habent.* Jam vero traditionem de *Johanna Papiſſa* prorſus talem eſſe ut conſtet, & lectori benevolo ſenſa noſtra planiſſima fiant, oſtiatim membra ejus propoſitionis perquiremus, & tibicines, qui ſint ferundo, ſingulis ſubjiciemus. (1.) Ab initio *Catholicismus hujus traditionis* oſtendendus eſt, illudque cum primis declarandum, quam late dedita ab omni ævo, proſtitutionem ſedis Romanæ inſequenti, per univerſum orbem ejus facti fama fuerit. Scriptorum Latinorum pariter & Græcorum auctoritatem ſuam huic traditioni accomodantiũ texuit catalogũ *Blondellus*, & in his vel 65. genuinos Papæos ſeculis diverſis degentes enumerat, Judæos gente, quos, *devotos ac fideles Romanæ Eccleſiæ* *Marquardo de Suſannis* vocatos, hic in ſubſidium vocare liceat, qui proinde hiſtoriæ favet illamq; ſcriptis ſuis inſerere

non

Digitized by Google

nō dubitarunt, transſcripſit olim nobis *amiciſſimus Wagenſeilius*: *Fr. R. David. Gans in Zemach part. 2 p. 55. b.* בימי הקיסר לוטרוא

בשנת יג׳ למלכותו היא שנת הרי״ג תתנ״ג לנוצרים היתה נערה חכמה שמה אגנויזה התלבשת במלבושי איש ויצאה עם נער אחר מעיר מענץ לאנגל טירה ושם מת הנער והיא עלתה לרומי ומשם נשתלחה לעיר החכמה אטיני שבארץ יון ושם נתוסף לה חכמה על חכמתה בספרי דיניהם ונשארה חכמת יונית כאומן שעלתה מסדריגה למדריגה עד שנבחרה לאפיפיור והיתה נקראת יואניס השמיני אחר דברים האלה זנתה ונתעברה ויהי היום כאשר הלכו ברחוב העיר רומי ב׳ למי וברגלי כמנהגם הנדה באחד מן השווקים חוץ זמן לדתה נפלה לארץ והולידה שם ברחוב העיר ומפני זה עוד היום ברומי מנהג לבדוק כל אפיפיור אם הוא זכר או לא המעשה הזה נעשה בשנה הנ״ל אחר שהיתה אפיפיור שני שנים ושבעה חדשים : *i. e. in diebus Lotharii Cæſaris, anno imperii ejus XIII. qui eſt annus (noſtra computationis) 613. Chriſtianæ vero 853. fuit virgo quædam ſapiens cui nomen Agnes. Iſta induta habitu virili cum Adoleſcente quodam in urbe Moguntia in Angliam profecta eſt, ibique adoleſcens diem ſupremum obiit. Dehinc virgo Romam contendit & inde celebres Athenas in Græciam mittitur, cumque ibi in jure civili, cæteriſque eruditionis partibus majores feciſſet profectus, variis honoribus gradatim admota, tandem Pontifex eligitur, diciturque Johannes VIII. Poſt hæc, ſcortata, prægnans facta eſt, atque die quadam cum Romæ more recepto, cum imaginibus & labaris inſtitueretur publica proceſſio, ecce tibi in platea ante legitimum partus tempus procidit, peperitque in trivio. Atque hinc etiam hodie conſuetudo Romæ obtinet, ut exploretur quiſque Pontificum, utrum mas ſit, an vero non. Accidere iſthæc, anno ſupra indicato, cum biennio & menſibus 7. Pontificatu functa eſſet. Baal, Schalſch. Hakkab. p. 110. b.*

בימי רב יוסף וחביריו שהיו שנת כמו ד׳ אלפי תקצ״ וכמו שנת תרע״ לחרבן היתה אשה מטהוז אינגל טירה שהתנכרה

 והלביש

Digitized by Google

והלבישה בגדי אנשי ותלך אל המדרשים והפליגה לדעת המושכלות ותלך לרומה ולרוב חכמותיה חוקמה על כסא האפיפיורים ויקראו שמה יואן ותמלוך ב שנים ה חדשים ולהיותה הרה מא מיופעיה בהליכתה פעם א חוץ סבית וכל עבדיה אחריה אחזוה חבלי יולדה חוץ מזמנה באמצע הדרך ותלדבן ותמת תכף ויקברוה שם: *i.e. In diebus R. Joſephi & ſociorum ejus anno circiter 4590. vel ab excidio Hieroſolymarū Ao. 670. fuit mulier quædā Angla, quæ perſonam exuit, induitq; veſtes viriles & Academias ſectata eſt, cumque magnum ingenii cultum acquiſiviſſet, Romam abiit, & ob inſignem Sapientiam, in ſolium Pontificium evecta, Johannes dicta eſt. Sedit vero annos 2. & m. 5. Ceterum ab uno Conſiliariorum ſuorum gravidata, cum aliquando e palatio, omni ſuo famulitio ſtipata, foras prodiret, ante tempus, doloribus partus corripitur in media via, paritque filium ac continuo exſpirat, ibiq; ſepulta eſt. Baal. Juchaſin p. 146. b.* בימי הקיסר לותאריו היה יואן פפא אשר היתה אשה חכמה מאינגלטירא ולבשה בגדי שיא והיתה פאפא אחרי ליאון ד ונעלם מעיני כל חי היותה אשה עד שיו א בעברה בשוק א ביו חג אשר הולכי שמה הפאש ילדה והמיתו את בנה ויגרשו איתה ועד היום שמו דת ברומא כשרוצים לשים פעא משימין יד דיהם בביצים שלו אם זכר אם נקבה וכשהולכים אל היכלם מעבטים אורחותם ולא יעברו באותו השוק לעולם *i.e. Imperante Lothario floruit Johannes Papa, qui fuit mulier ſapiens Angla, veſtes viriles induta, seditque poſt Leonem IV. Enim vero latebat omnes mortales fœminam eſſe, quoad aliquando in platea quadam, feſto ſolemni, quo in publicum prodire ſolent Pontifices, peperit. Interemto autem, quem enixa fuit, filio, ipſa ſolio deturbata eſt, atque inde ad præſens uſque tempus Romæ obtinet lex, ut electuri Pontificem, manibus prius teſtes ejus explorent, ut conſtet utrum mas ſit, an fœmina: Atque cum Baſilicam petunt, deflectunt de via (in qua ſupradicta contigerunt) & nunquā illac iter inſtituunt.*

Digitized by Google

Inſigne cumprimis teſtimonium ex Hiſpanenſibus eſt *Petri Meſſiæ Libro Variarum Lectionum*, quem ex Hiſpanico in Gallicum Sermonem tranſtulit Cl. Gruget, ex cujus quartæ edit. Tournoni Anno 1604. impreſſæ Libr. I. Cap. IX. p. m. 34. 36. latine converſa hæc damus: Exiſtimo com-
„ plures fando audiiſſe, fœminam aliquam fuiſſe factam Papam:
„ at verò quoniam fortasſis omnes haud ſciunt, quo pacto,
„ tum quod hæc ex iis rebus eſt, quæ inter homines contigerunt
„ admiratione dignæ, hic eandem quidem ediſſerere volui,
„ prout collegi ex hiſtoricis. Erat illa ex Anglia, & cum
„ eſſet juvenis, familiaritate uſa fuit hominis pereruditi: à
„ quo cum perſpiceret amari ſeſe juxta ac eundem adamabat
„ ipſa, viri habitum aſſumſit, atque S. Johannem nominari
„ fecit, relictâque ſua patria Athenas una cum iſto conces-
„ ſit habitatum, in qua civitate tum florebant Academiæ &
„ univerſa ſtudia: ibi per aliquod tempus commorata, ita
„ per ingenii bonitatem eſt in bonis literis verſata, ut deinde
„ ſeſe Romam conferens publice in Scholis legerit Doctoris ha-
„ bitu conſpicua, qua lectione publicisque Diſputationibus
„ eam ſibi formam comparavit ac opinionem auditorum, ut
„ exiſtimata ſit virorum ſui temporis doctisſima, eumque in-
„ ſuper obtinuerit favorem & auctoritatem inter omnes, ut
„ cum vacua Epiſcopalis ſedes morte Leonis, nominis illius
„ IV^ti^, anno Domini noſtri 852. redderetur, habita pro ma-
„ re, ipſa fuerit electa magnus Romæ Epiſcopus & Eccleſiæ
„ univerſalis Papa, ac ſedem tenuerit duos annos triginta to-
„ tidemque dies. Verum cum in illo ſtatu eſſet collocata (prout
„ evenire ferme ſolet iſtiusmodi improvidis) nullam habens
„ rationem conſervandæ caſtitatis, conſvevit cum aliquo ſu-
„ orum, quibus impensè favebat, miniſtrorum, cui illa pror-
„ ſus ſe concredidit, adeo ut Domina Papa fuerit facta gra-

vi-

Digitized by Google

„ vida : veruntamen eâ diligentiâ graviditatem ſuam occul- „ tavit , præter amaſium ſuum ut reſciret illud nemo. Ni- „ hiloſecius iſtiusmodi nequitiam diuturnâ DEus noluit impu- „ nitate tolerare, eo ipſo n. tempore quo illa ſecundum ſolen- „ nitatem receptam procedebat ut inviſeret S. Johannem de „ Laterano, cum inſtaret tempus partus , publicè correpta „ de occulto ſuo peccato fuit , quippe cum ad certum quen- „ dam locum acceſſiſſet , qui eſt inter Eccleſiam S. Clementis „ & Theatrum *Coliſeum,* impropriè appellatum , peperit (in- „ ter ingentem dolorem) creaturam humanam , quæ ex tem- „ plò mortua fuit una cum matre , unde ambæ ſunt absque „ pompâ ulla funebri ſepultæ atque inhumatæ. Et hanc ob „ cauſam opinio communis eſt , ſi ſummi Epiſcopi , qui po- „ ſtea vixere , eò progrediantur , ſimul horſum appropin- „ quant, viam carpere per aliam plateam in delicti tàm horren- „ di deteſtationem. Porrò etiam ob eandem rationem , „ quando Papa aliquis eſt eligendus , adeſt ſella ſubtus perfo- „ rata , tacitè ut cognoſci poſſit , num ſit maſculus ille, qui „ eligitur in Papam. Et plures quidem autores illud tradunt, „ niſi quod pro certo illud non affirmet quisquam : Plati- „ na ſolus inquit, apponi ſedile debere ejusdem formæ , quâ „ ſunt ea, quorum uſus eſt in communi exigentiâ , ut deinceps „ is, qui fuerit electus , hominem ſeſe commeminerit exiſte- „ re. Reliqui univerſi autores ſunt Martinus Polonus & Pla- „ tina in vita Pontificum , Sabellicus & Sanctus Antoninus in „ ſuis hiſtoriis. Reperio porrò ſcriptum , in plateà iſtà ere- „ ctam plane imaginem lapideam, quæ repræſentet partum atq; „ mortem hujus impudentis ac effrontis fœminæ. Attamen „ par eſt nos ſcire (ſiquidem hoc eo modo contigit , velut „ commemoratur,) interea temporis dum iſthæc fœmina ita „ impoſuit orbis & idcircò Eccleſiam non fuiſſe fide man-

Digitized by Google

„ cam , cum in ea non poſſit deeſſe caput, quod eſt Chri-
„ ſtus , à quo provenit influxus gratiæ & Sacramentorum
„ ultimi effectus, quo mediante capite, Sacramenta minime
„ defuerunt iis, qui recipiebant ea firmâ fide, etenim ſupple-
„ bat Chriſtus hunc defectum in iisdem ſuâ gratiâ. Et ſi
„ ponas, neque ullam aliam potuiſſe eſſe, nec fuiſſe idone-
„ am ad impertiendum aut recipiendum vel unum characte-
„ rem ordinum, vel ad abſolvendum ullum, & hinc, qui
„ ipſius manuum miniſterio ſint conſtituti, denuò ordinan-
„ dos eſſe: cum quidem gratiâ ſuâ, quemadmodum nos di-
„ ximus, non erat amplius neceſſe eò devenire. Sane pru-
„ dentia ejus admirabilis exiſtit in hoc ipſo, quod tot annos
„ & in illo ſtatu noverit adeò lepidè ſe abſcondere ac moderare.
„ Verum id quod fecit Theodoſia Imperatrix Conſtantinopo-
„ leos non eſt minori dignum admiratione: quoniam animus
„ is quem oſtentavit altera civilem ementiendo ſexum: altera
„ prodidit, quum unusquisque ſciret ipſam eſſe fœminam: nam
„ cum vacaret imperium morte fratris illius maritique
„ Conſtantini, jamdum facta monialis adeo dextrè ad geren-
„ das res animum applicare calluit, ut Imperatrix ipſa facta,
„ reverentiâque ac obſequio pro tali fuerit agnita, absque
„ enim parentis mariti fratrisve auxilio ipſa adminiſtravit im-
„ perium admodum egregiè in tranquillitate ac proſperitate,
„ per duorum ſpatium annorum, neque ultra: neque enim
„ ætatem egit ipſa diutius, obiitque cum ingenti dolore ſubdi-
„ torum ſuorum omnium, tempore Leonis noni Papæ, anno no-
„ ſtri Domini milleſimo quinquageſimo.

(2) Æneam Sylvium primum fuiſſe, qui contradixerit
hiſtoriæ, fatetur ipſe Blondellus, ſed in manifeſto eſt, ipſum non
expreſſe impugnaſſe, verum ſubdubitaſſe ſaltem, aut turpitudi-
nis magnitudine victum diſſimulare modis omnibus voluiſſe,

qua-

Digitized by Google

quare ſignate loquitur : *neque certa hiſtoria eſt* &c. Quod ſi tamen figmentum quoddam illam traditionem habuiſſet, aut arguere potuiſſet, nihil credo tam putidum, vanum aut mendax fuiſſet, quin pro ingenio acri, quo erat prædictus, in eam expetere inculcaturus fuiſſet. Occupavit argumentum hoc ſtudium largius *Mareſii*, quando l.c. adſtruere ſatagit ante tẽpora Reformationis maſcule nunquam ſatis fuiſſe contradictum iſti narrationi. (3) Italos in catalogo Patronorum Puerperii Papalis benemultos reperturi ſunt, qui *Blondellum* acceſſerint, ad quem Lectores amandamus. Quotquot ergo ibi legerint, eos veritate coactos repererint, & vel eo magis ad rem geſtam accedere iſthanc traditionem, quo ægre quoque magis ab ingenio humano impetratur ut propriam turpitudinem alleget. Sed urget veritas & inſtat, cui concedere ſemper ingenui eſt habitum. Latiſſime quidem ſemper ea patet, ſed eos magis conſtringit, quibus imminet, quique propius abſunt. Inde & factum ſane arbitramur, ut citimæ vetuſtatis auctores vim veritatis excludere vererentur, quam nunc maleferiati eludere ſunt conati. Quanquam & forte minus intellexerint, quantum turpitudinis inſit in eo, admiſiſſe ad ſedem Romanam fœminam & defloratam quoque. Mulierem *Patrem Patrum* conſtituiſtis Romanenſes! meretricem *pro ſanctiſſimo Patre* venditaſtis! caput infallibile ſtatuiſtis, quod tantum cerebri haud habuit, ut *amatorum blanditiis & lenociniis caſtitatem expugnari* meminerit. Utcunque a. ſit, ſi digne ignominiam reputaſſent, diſſimulare utique allaboraſſent ſcriptores domeſtici, verum quando ipſi non diffitentur non poſſumus non, quin id veritatis almæ numine atque imperio id eos feciſſe dicamus. Erat iſte verſatiſſimus temporum illorum genius profundæ diſſimulationis ſibi quam maxime conſcius, unde & factum conſtat, ut omnes atra caligine ſuperſtitionum involverentur & diſſimulationum quaſi nocte obruerentur, adeo ut nemo prorſus cerneret, quæ & qualia aut in ſede

Digitized by Google

Romana, aut in univerſo Clero; quantoquanto ad fallacias & te- ctiſſimas technas ſe convertente agerentur (4) Ipſas porro Romanenſes hiſtoriæ hujus memoriam quam maxime longam voluiſſe efficere, documento ſit tabula parietibus Templi ſummi Urbis Senenſis affixa, in qua illa olim repræſentabatur, nunc vero à vafris hominibus allita obductaque conſpicitur. Accipite miram perque ridiculam ejus picturæ depravationem, & puerperæ Papiſſæ in decrepitum barbatumque mox Pontificem metamorphoſin ex *Muſæo Italico Fratrum Benedictinorum Mabillonii & Germanici p. 159. & 160.*

Octo vulgo numerantur Pontifices ex Senis vel ex Senenſium ditione oriundi. Gregorius VII. Alexander III. Pius II. & Pius III. Marcellus II. *Paulus* V. *Alexander* VII. *quibus Bonifacium* VI. *adjungunt, adduntque Nicolai* II. *electionem Senis in Concilio factam, qui decretum tulit, ut deinceps Pontifex nonniſi à Cardinalibus eligeretur. Dum ejusmodi ſtatuas intueremur, occurrit memoria id, quod in Colomeſii Singularibus legitur, ſtatuam Pſeudopapiſſæ Johannæ inter illas Pontificias locum habuiſſe usque ad Annum M.DC.XXXIV. quo anno Johannes Launojus Doctor Pariſienſis Senas profectus, ipſam ſtatuam in Cathedrali Eccleſia etiam tunc ſtantem ſe vidiſſe aſſerit in Diſſertatione de autoritate negantis argumenti: ac proinde Baronio illuſum fuiſſe, cum in litteris ad Florimundum Raymundum ſcribens, disjectam & comminutam ſtatuam ſibi ipſe gratulatur. Oculis omnia luſtravimus accurate, nec quicquam de illa ſtatua aut videre, aut reſcire potuimus. Rem poſtea maturius examinavit Illuſtriſſimus Abbas Jocobus Miganellus, atque ænigma ſolvit in litteris, quas per Magliabeium nobis tranſmitti curavit. Quippe ſtatuam illam fabuloſæ Johannæ, quæ poſt refectam ſub hæc noviſſima ſecula baſilicam, obtinente fabula, fabricata fuerat; demum Clementis* VIII. *pontificatu, cooperante cum Magno Duce ad Baronii preces Archi-Epiſcopo loci Cardinale Tarugio, non penitus*

qui

quidem fuiſſe comminutam: Sed mutatis forma muliebris lineamentis, ex fœmina factam Zachariæ Pontificis figuram, appoſito ZACHARIÆ nomine, ne qua ſuſpicio in poſterum hac de re obſervatam ſtatuæ materiam ſuboriri poſſet. En vera ac genuina facti hiſtoria.

(ſ) Patet extremum membrum propoſitionis noſtræ exemplo *Huſſi*, quem, dum interrogarent Patres, utrum agnoſceret hunc articulum in ſuis: *nemo ſcire poteſt, an Papa ſit caput Eccleſiæ à DEO electum*, reſpondebat: *Verum hoc eſſe, Agnetis, quæ Papa facta fuit, exemplo liquet.* Obticebant Patres, neque quicquam reponebant, quod ſi vero excipiendi copiam habuiſſent, non intermiſiſſent ſane, quin ſtatim Huſſum, á ſententia ſua dejectum, miſeris modis excarnificaſſent.

Neque curamus ideo ſi quæ forte in circumſtantiis hiſtoriæ diſſenſiones reperiantur. Satisfacio namque Pontificiis de copiis Bellarmini lib. 2. de Rom. Pontif. c. 5. p. m. 159. *Nam ſæpiſſime accidit, ut conſtet de re, & non conſtet de modo, vel alia circumſtantia. Nam conſtat apud Chriſtianos, Chriſtum eſſe mortuum in cruce pro nobis: tamen maxima diſcordia eſt de tempore, quo mortuus eſt. Tertullianus libro contra Judæos: Clemens Alexandrinus libro primo Stromatum, & Lactantius lib.* IV. *divin. inſtitut. cap. 10. docent, Chriſtum mortuum anno 15. Tiberii, ætatis 33. & Tyberii 18. crucifixum. Onuphrius, Mercator, & aliquot alii recentiores anno ætatis ſuæ 34. Chriſtum paſſum eſſe volunt. Irenæus libr. 2. c. 39. contendit, Chriſtum fere ad annũ 50. perveniſſe proinde non ſub Claudio paſſum eſſe. Deinde, ac menſe, quo Chriſtus mortuus eſt, tanta eſt diſcordia Veterum & recentiorum, ut adhuc ſub judice lis ſit. Vide Clementem lib. I. Stromatum, ubi multas opiniones refert: at numquid propterea negabimus Chriſtum eſſe paſſum.* Neque deinde me movet, ſi alii Hiſtorici prætermiſerint aut Johannæ hujus inter Pontifices mentionem minus fecerint. Reſpondeo namque verbis & ipſius quoque Pontificii *Franc. Petrarchæ in Chroni-*

nico Anno 1428. Florentiæ excuſo: Iſte non ponitur in Catalogo Paparum, QUIA FUIT FOEMINA. Atq; hæc de Joanna Papiſſa.

Quare hodieque *nullus Paparum ipſi ſellæ B. Petri imponatur*, curioſus forte Lector quærere ſuſtineat, ſiquidem illam *ſupereſſe* etiamnum perceperit. Quæ illuc pertinent, cum ſelectiſſima ſint congeſta ab *omni elegantiarum Viro* W*agenſeilio noſtro*, cujus inſtinctu & autoritate hanc ſcriptionem nos ſuſcepiſſe olim, jamdum confeſſi ſumus, & pro præſtito quondam ex penu ſuo doctæ peregrinationis atque immenſæ lectionis ſubſidio decentes gratias agimus, *ex ejusdem, de materia parili, diſſertatione* cum Lectoris fructu ſubjiciemus. „ Divus Petrus, qui ſuo meri-
„ to nobis cum B. Chryſoſtomo homil. 9. de pænitent. audit
„ ἡ κοροφὴ τῶν ἀποςόλων, ὁ πρῶτος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ φίλος χρι-
„ ςοῦ: duas in hoc orbe, poſt ſe reliquiſſe, vulgo fertur Ca-
„ thedras; quorum altera ſenſu, altera ſolo intellectu, & eo
„ quidem ægre, percipitur. Prior, Sedile vetuſtum ligne-
„ um eſt, in quo S. Apoſtolus ſeſſitaviſſe dicitur; idque
„ Romæ (incertum quando) è Lateranenſi, ubi olim cuſto-
„ diebatur, in Vaticanam Baſilicam translatum, ne ætatis, aut
„ cariei vitio diſſolveretur, alia theca lignea auro & emblema-
„ tibus eleganter ornata undique opertum fuit; ita ut vete-
„ rem ſub nova latentem ſellam jam nonniſi per diductas rimulas
„ intueri liceat. Hoc autem eo, quo diximus modo, ornatum
„ Sedile, cum in Vaticani Templi primo, quod ad ſiniſtram in-
„ trantis ſeſe offert, Sacello, à multis annis cultum eſſet,
„ tandem Alexander VII. Pontifex, paulo ante obitum, in
„ Eccleſiæ illius chorum, transtulit, & in eximiæ elegantiæ
„ Thronum, quem Auguſtini, Ambroſii, Baſilii & Chryſoſtomi,
„ ingentes coloſſi, manibus ſuis in ſublime elevant, repoſuit;
„ opere fuſili ex ære, quod omnes Spectatores ex admiratione
„ rapit in ſtuporem. Cæterum, ſi fatendum quod res eſt, ſæ-

pe

„ pe mentem torſimus, ut conjecturando aſſequeremur, ecquid
„ cauſæ ſubeſſe queat, cur R. Pontifices eo ſedili nunquam
„ utantur: nam pridem abſtinuiſſe illos eodem, certum eſt,
„ & diſerte quoque Cornelius à Lapide ad Matthæi c. XXIII.
„ In lignea iſta cathedra, inquit, in qua ſedit S. Petrus, nullus
„ Pontificum amplius ſedet; Sed illa religionis ergo aſſerva-
„ tur. Nimirum, ratio utique poſcere videbatur, ut in publi-
„ cis functionibus, imprimis vero cum ampullas Bullæ Cœnæ
„ Dominicæ projicit Pontifex; aut in imis terris conſtitutus,
„ ibi ſurſum ſupra omnes Cœlos, Divos facit, in ea conſideret,
„ entheam, ſi quæ adhuc reliquiis Sanctorum vis ineſt, vir-
„ tutem aliquam inde contracturus, incurſurusque horrorem &
„ metum, animis etiam eminus eum aſpectantium. Neque eſt,
„ quod quis dicat, præ humilitate quadam, vereri Pontifices,
„ in ſedem tam ſacram corpus reclinare: nam ſi altera; de qua
„ mox acturi ſumus, quæque ſupra quam dici, aut cogitari po-
„ teſt, lignea hac potior cenſetur, quominus ſemper utatur,
„ nulla Papam prohibet religio; num nefas illi eſſet etiam ſe-
„ quiorem ligneam ſubinde adhibere? adde quod non ſatis di-
„ gnum Summorum Pontificum perſona eſt, multum cultus
„ reliquiis Sanctorum tribuere: Unde Marchantius in Horto
„ Paſtor. tr. 5. lect. 3. p. 415. Pontifex tanquam Chriſti Vica-
„ rius, etiam omnibus Sanctis ex ea parte cenſetur major, ut
„ notant Canoniſtæ, Abbas, & alii. Hinc dicit Zerola Epiſco-
„ pus Mironenſis, Papam non flectere genua ante aliquem San-
„ ctum, vel Sanctorum imagines, ſed ſolum ante Sanctiſſimum
„ Euchariſtæ Sacramentum, & crucem Domini, quæ adoran-
„ da ſunt adoratione latriæ: Dicitque obſervatum fuiſſe à Viris
„ doctis & piis, rituum obſervantiſſimis, quando Gregorius XIII.
„ tranſtulit corpus D. Gregorii Nazianzeni, à Monaſterio San-
„ ctimonialium Campi Martii, de Urbe ad ſuam Capellam

Digitized by Google

„ Gregorianam, cum veniſſet ad præſentiam corporis, non genu flexiſſe, ſed amplexatum fuiſſe loculum, ubi ſacra pignora aſſervabantur. In quo amplexu oſtendit quandam majeſtatem cum charitate conjunctam, reſpectu illius S. Epiſcopi: Sicut cum venit nobilis aliqua perſona ad domum Principis, ille ad demonſtrandum majeſtatem & charitatem amplectitur perſonam illam advenientem. Hactenus Marchantius. Atque ſi parum hoc cuique videbitur, his majora dabimus. Scilicet recens electus Pontifex, ut eſt audax, etiam ſuper illius φρικτȣ̃ (ſic Altare vocant Patres) χωρὶς ipſiſſima φρικωδεςάτῃ σιγμῇ, in quam corpus & ſanguis æterni Dei, quotidie reponuntur, conſidet, nec niſi in ſolum Alexandrum VII. nova hæc religio inceſſit, ut ſellam in medio Altaris locatam, inde paululum in cornu Evangelii dimoveret: Annotante id Thuldeno hiſt. Europ. Ennead. 1. lib. 4. p. 25. Denique quod caput eſt, dubio caret, quondam Pontifices, cum in Laterano, & nuda adhuc eſſet Petri Sella, ſtatim poſt electionem in ea ſediſſe. Naucl. t. 2. gener. 29. f. 132. Anno Domini 858. Benedictus III. patria Romanus eligitur: ſedit anno uno & aliquot menſibus, hic invitus attrahitur, & in Sede Petri collocatur apud Lateranum. Epiſtola quorundam Cardinalium de electione Victoris V. apud Radevicum, Friſing. l. 2. de reb. geſt. Frid. Imp. c. 56. Ad petitionem populi Romani, electione univerſi Cleri, aſſenſu etiam totius fere Senatus, & omnium Capitaneorum, Baronum, Nobilium, tam infra (vel intra) urbem, quam extra Urbem habitantium, noſtrum electum manto induimus; & intronizatum in ſede B. Petri collocavimus. Verum enim vero ſcrupulum, qui multum & diu male nos habuit, tandem exemit Autor Diarii Europæi Continuat. XII. p. 147. quando illi thecæ, Petrinæ Cathedræ, (nam de ea ſermonem inſtituendum

„ dum fuiſſe, norunt omnes, qui Vaticanum templum, ſug-
„ geſtu penitus deſtitutum, oculis uſurparunt) inſertum eſſe te-
„ ſtatur eburneum Emblema, in quo, quæ Hercules puer, cum
„ 50. Theſpii filiabus, nocte quadam fecerat, graphice ſint ex-
„ ſculpta. Quæ ſi ita ſe habent, fortaſſe Romanæ Aulæ Aſſe-
„ clæ, etiam non ſine providentia factum dicent, quod Ponti-
„ fices hanc cathedram deinde non aſcenderint, neque enim
„ Petri Succeſſorem, Deique Vicarium, ea decet, ſed reginam
„ aliquam:

De l' empia Babilonia, ond' è fuggita
Ogni vergogna, ond' Ogni ben è fori;
Albergo di dolor, madre d' errori:

„ Ut illa Poetarum Italorum nobiliſſimi Petrarchæ, quan-
„ do ſanctum officium, eadem ex divino Odarum libro, omni-
„ bus modis ſublata vult, & ſpoliat, mutilat, lacerat, quemquem
„ vetuſtum Codicem nanciſcitur, nobis igitur vindicare li-
„ ceat. Quid vero, ſi quis huc accommodet Chriſti prædictio-
„ nem, & τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἑστάναι dicat?
„ Res magna eſt! Sapientioribus id arbitrandum relinqui-
„ mus.

§. VIII. Pontifex demum inauguratus domumque re-
verſus, veſtibus exuendus, a Cardinale quodam excipitur hac ac-
clamationis ſolennis formula: ***Ad multos annos.*** Vi-
dit, vidit iteratam hanc ἀντικειμένου ſurrogationem Dux ipſe &
autor Eccleſiæ ſuæ, qui habet ἱερωσύνην ἀπαράβατον (vel ipſo
Eſtio in h. l. intranſibile, transferri in alium neſcium) Hebr. VII.
v. 24. CHRISTUS PONTIFEX ET MAXIMUS ET UNICUS

Digitized by Google

atque indignatus eſt. Audivit annorum ἀνόμου factam publico nomine prorogationem pietas noſtra & ingemuit:

O DEUS immortalis, Miſerator omnium Clementiſſime ac multum miſericors, Pater ingenite, Fili unigenite, utriusque æterne Spiritus! te verum numen poſcimus ſupplices, quotquot clara in luce Evangelii tui collocare es dignatus, fac tandem iniquitatem agnoſcant doleantque ſuam, denuo a me humillimo Evangelii Miniſtro ad menſuram Spiritus declaratam, qui ΠΑΝΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ ΘΕΟΝ ΗΣΕΒΑΣΜΑ ſupergredi neq; dum verentur. Colluſtra eos tandem radio diviniori, ut abſtineant ab homine, cujus nares Spiritus armat: ut parcant in honorem graſſari Salvatoris JESU & Apoſtoli, Vicariatum ſomniare intermittant, erroribus nuncium mittant, Imperatori Auguſtiſſimo, cui tutelam veritatis atque victricium armorum propriam Gloriam devote precamur, ſerio

ſe

Digitized by Google

ſe ſubmittant. Firma in Evangelicæ doctrinæ Canonica profeſſione potentiſſimos Reges, ſereniſſimos Principes ac Duces, Reſpublicas inclytas, inque iis Hamburgum florentiſſimum fac civitatem Dei, id eſt hoſpitium propitii tui numinis ac verbi intemerati perennare. Acue denique animos noſtros ad manſvetudinem, & ſuffice nobis luculentisſima documenta, quibus Romanæ ſedi, ſalva tamen veritate, quæ prima nobis Lex eſt, mitem placidamque mentem uſque approbemus, ita ut demum aliquando intelligant, nos commiſerationis pleniſſimos eſſe, ſalutem ipſorum, qui ſedi præſunt & ſubſunt, vere nobis cordi eſſe, atque adeo apud te eandem nos jugiter deprecari. Quod ſi vero, alme DEUS! contumaci impietate & impotenti Antichriſtianismi ſtudio radii tui colluſtrationem ſanæque & ſobriæ admonitionis lucem pertinaciter

ex-

excludere perſeverent, cauſæ nihil dicimus; quin propter electos tuos contractiores reddere dies hos pergas, & tandem Dominii tui aſſertor immenſus SPIRITU ORIS TUI CONFICIAS ILLEGITIMUM ET INGRUENTE ADVENTUS ULTIMI APPARITIONE OMNINO ABOLERE INSISTAS.

II. Theſ. II. v. 8.

Statui

Digitized by Google

Stanti ad limen mihi pedemque jam referenti gratiſſimæ Conjunctiſſimi Collegæ MORHOFII litteræ perferuntur, egregiam coronidem operis nobis ſuppediantes: *Transmitto Tibi elegans illud Joſephi Scaligeri in Romanam curam epigramma, quod inter ejus opera non legitur, & de quo vehementer ringitur in poſthumis ſuis diſſertationibus Gallicis Balzacus. Forte & Magoragius in doctisſima illa Oratione ſua de Auro, qua ſalſe exagitat Clerum Romanum quæque non comparet inter ejus edita, uſui eſſe poſſet; ſed jam non eſt ad manus.*

JOSEPHI SCALIGERI, J. CÆS. F. BENEDICTI VERONENSIUM PRINCIPIS N.

SCAZON IN CURIAM ROMANAM.

Spurcum cadaver priſtinæ venuſtatis,
Imago turpis puritatis antiquæ.

Tur-

Nec Roma Romæ compos, ſed tamen Roma,
Sed Roma, quæ præſtare non potes Romam,
Sed quæ foveris fraude, quæ foves fraudem.
Urbs prurienti quæ obſoletior ſcorto,
Et obſoleti more pruriens ſcorti,
Quæ pene victa face proſtitutarum
Te proſtituta vincis, & tuum facta es
Tibi Lupanar in tuo lupanari.
Vale pudoris urbs inanis & recti,
Tui pudoris nominisque decoctrix
Turpis litura non merentium rerum,
Ocelle quondam, nunc lacuna fortunæ,
Negotioſa mater otioſiorum.
Vale nefanda, conſtuprata, corrupta,
Inceſta cœlibum Quiritium manceps,
Contaminata: quippe quid tuos mirer
Putere mores, quando vita computret.

FINIS.

Digitized by Google

Q. B. V.

TITULUM PONTIFICIS ROM.

SERVI SERVO-RUM,

DISSERTATIONE HISTOR. THEOLOGICA,

Conſenſu Summe Rev. Facult. Theol. in Acad. WIT-TEBERGENSI

Sub

PRÆSIDIO

JO. FRIDERICI MAYERI,

S. THEOL. DOCT. & PROFESS. P. FACULT. THEOL. h. t. DECANI ALUMNO-RUM ELECTORALIUM EPHORI & TEM-PLI O O. SANCTORUM PRÆPOSITI SUBSTITUTI,

Eruditorum examini exponet,

M. PAULUS. Gottfried Röber,

Freibergenſis Miſnicus, Alum. Elect.

d. 10. Octobr. A. M. DC. LXXXV.

L1 . JE.

Digitized by Google

JESU FORTUNANTE.

INGRESSUS.

Pontificis R. Superbia Occaſio hujus diſſertationis. Veniæ à B. Lectore petitio.

M*Arcellus Corcyrenſium Epiſcopus, Sacrarum Ceremoniarum Lib. III. Sect. I. cap. 2. inter turgida faſtuque vano pleniſſima, Pontificiorum Scholæ adprobata (quæ Philoſophus prima diceret) principia, iſtud quoque axioma ponit: Pontifex Romanus nemini reverentiam facit. Quo ipſo non ita pridem lecto, in iſtam cogitationem incidi, non eſſe eam curiæ Romanæ mentem, quam vulgo præ ſe ferre illa quotidie intelligitur. Gloriatur ibi Pontifex* Servi Servorum *titulo: at eo ipſo abjectiſſimum ſe vocans, cupit maximus haberi; quippe qui nemini reverentiam facit (cit. Marcello teſte) neque adſurgendo, neque caput inclinando; quibus certe ultimus officiorum locus adſcribendus eſt; quæque ita copulata humanitatis*

nexu

Digitized by Google

nexu ſunt, ut cuique, non amico tantum, ſed & adverſariis ſolvenda veniant. Quæ cum Pontifex hominibus neget, qualia ab illo poteris exſpectare ſervitia? Certe non cohærent illa, ut, qui ſervus ſervorum *eſt & dicitur, ad reverentiam nulli homini præſtandam teneri affirmetur. Non ergo quiſquam ex Pontificiis nobis paraſiticis ſuis fraudibus imponet, ut illum ipſum titulum modeſtiam gerentis indicare aſſeramus; cui ſatis aperta rei veritas repugnat: ſed potius ſub nomine hoc fraudulentas* ὑποκρίσεως *artes deliteſcere nos profitemur. Quod ipſum ut paulo nunc uberius diſpiciamus, utut aliquanto brevius jam olim expoſuerimus, movent nos ſæpius repetitæ amicorū preces, quæ, ſi pietati dandum aliquid putamus, multum apud animum noſtrum valere debent; & ipſius etiam materiæ raritas; quippe quā nulli Pontificiorum, quorum res hic tamē agitur, ex profeſſo tractatam eſſe ſcimus. Tu autem Jehova, qui Rex Regum & Dominus es Dominantium, mihi, ſervo tuo Spiritum ingenuitatis atque libertatis ſapientiæque clementisſime largire; quod ut fiat, mi Ieſu, etiam atque etiam expeto.*

CAP. I.

Summa.

SErvi Etymologia (1) an à ſervando dictus? duplex ſententia. (a) quod in bello iſtiusmodi homines ſervarentur ſententia Pomponii, Florentini &c. (2) Lex Militaris captivorum mortem concedebat. (3) Notatur Grotius & Arnoldus Vinnius JCtus. (4) Adſtipulatur hujus etymologiæ rationi Auguſtinus, Ludovicus Vives. (5) judicium de hujus notis in Auguſtinum. (6) Dion. Chryſoſtomi locus expenditur. (7) Servi iidem ac mancipia. (8) (b) quod domum ſervarent, opinio Caſp. Barthii. (9) ſervare pro cuſtodire uſurpatum. (10) Feſtus ſervos à cervis deducit; dies feſtus ſervorum quis? ex Seneca, Alexandro ab Alex. & Lipſio. (11) Græcum vocabulum nonnulli volunt eſſe Servi nomen. Servi Homonymia, (12) vel Naturalis. (13) vel Legalis, tum jure gentium. (14) per captivitatem, & per nativitatem (15) tum jure Civili (a) per venditionem quæ duplex, vel quando quis ſeipſum vendit, vel quando captivus venditur. Modus triplex apud Romanos ſervos vendendi. Servi venales in pectore titulum gerebant, qui eſſent, diſcebant Grammaticam, ut carius venderentur. Lambinus Lambino conciliatur (16) (b) per pœnam ingratitudinis. Perezius J.C. emendatur. (17) Et hæ ſervitutes perfectæ. (18) Servitus imperfecta quæ. Servi qui Senecæ, (19) deſcriptio Servorum, (20) Pictura Apellis Servi.

1 CIrca ſervi etymologiam autores non conſentiunt. *Pomponii* L. 239. §. 1. ff. de V. S. illa ſunt: *Servorum adpellatio ex eo fluxit, quod Imperatores captivos vendere, ac per hoc ſervare nec occidere ſolent.* Junge §. 3. J. de Jur. perſ. & l. 4. §. 2. ff. de ſtatu hominum. *Lege enim militari Veteribus omnes captivos necare erat conceſſum.* Egregie illuſtrat hoc illud Virgilii:

2 *At belli ſaltem captivam lege necaſſes;*

Etiam Pyrrhus apud Senecam Troad.

Lex nulla capto parcit aut pœnam impedit.

Et ille apud Virgilium X. Æneid. v. 525.

Per

Per patrios manes, per ſpes ſurgentis Juli,
Te precor; hanc animam ſerves natoque Patrique.

Horatius quoque Epiſtolar. Lib. I. ep 16. ad Quinctium:

Vendere cum poſſis captivum, occidere noli.

Et Donatus in Terrentii Adelph: Act. 2. Sc. I. ita ſcribit: *Servi*
dicti, qui ſervati ſunt: cum eos occidi oporteret jure belli, quod τὸ
oporteret per *liceret* exponit magnus *Grotius*, quem de hâc mi-
litari conſuetudine evolvas *Lib.* III. de *Jure belli & Pacis cap.*
IV. n. 10. ſeqq. p. m. 460. & in not. *ad h. l p. 466.* Ubi tamen o- 3
biter monendus es B. L. verba nonnulla hanc bellicam Legem
probantia, adduci à Grotio ex Auguſtini Lib. I. de Civit. DEI
cap. 2. quæ tamen in ipſo Auguſtini textu planè non compa-
rent:. ſequentia autem Grotii de aſylis apud Auguſtinum ha-
bes: Hujus etiam negligentiæ, quam in Grotio notamus, in-
cuſandus quoque erit *Arnoldus Vinnius* Juris olim Profeſſor in
Academia Lugdunenſi, qui in Commentario ad §. 3. I. de Jur.
Perſ. pag. 24. fideliſſimè hunc locum (Auguſtino tributum) ex
Grotio exſcripſit. Subſcribit interim huic Etymologiæ ipſe 4
Auguſtinus, cujus de Civitate DEI lib. XIX. cap. XV. p. m.
806. hæc ſententia: *Nuſquam Scripturarum legimus ſervum,*
antequam hoc vocabulo Noe juſtus peccatum filii vindicaret. No-
men itaque iſtud culpa meruit, non natura. Origo autem vocabuli
Servorum in Latina lingua inde creditur ducta, quod hi, qui jure
belli poſſint occidi, à victoribus cum ſervabantur, ſervi fiebant:
à ſervando appellati, quod etiam ipſum ſine peccati merito non eſt.
Non abit ab Auguſtino *Jo. Lud. Vives* in Notis, (quas tam bonas 5
eſſe ajunt, quam vinum poteſt eſſe Dominicum aut Conſulare,
judice Philippo Caroli in Animadverſ. Agellian. Libr. I. cap. I.
Animadverſ. IV. p. m. 5. Profeſſore prius Altorffino, pòſt Apo-
ſtata, docente hoc Arnoldo Prof. Norbergenſi, ex B. Ruperti
notula marginali ad Animadverſ. Carolinar. Animadverſ. Libr.
V. cap. I. Animadv I. p. m. 810.) ad locum citatum p. m. 809.

Digitized by Google

Eadem hæret opinio Leonhard. Coqueo ad eundem Auguſtini
locum p. m. 810. quemadmodum & ad Lib. III. cap. 19. p. 335.
Et Dio Chryſoſtomus Orat. IX. citatus Coqueo, ex hac ipſa ſer-
vatione ſervorum originem realem aſſerit his civitate donatis:
6 *Nam qui primi facti ſunt Servi, non veriſimile eſt ex ſervis
natos à principio, ſed ex latrociniis & bello captos atque ſic coactos
7 eſſe ſervire capientibus.* Itaque ad horum mentem non abit à
ſervi ſignificatione *mancipium*, ab eo dictum, quod ab hoſtibus
manu capiatur. Quod non ſolum Florentinus in l. 4. §. 3. de
ſtat. hominum, ſed & Juſtinianus § 3. J. de Jur. Perſonarum ad-
probat. *Servi ex eo appellati, quod Imperatores captivos vendere
ac per hoc ſervare ſolent: qui etiam mancipia dicti ſunt, eò quod
8 ab hoſtibus manu capiuntur.* Aliam vero hujus originis ratio-
nem profert Celeberrimus Caſpar Barthius Adverſar. Comen-
b tar. lib. XVIII. cap. 9. p. 908. *Servare limina dictum ut Plauto
in Aulularia domi ſervare. Unde ſanè ſervos dictos arbitror, velu-
ti Dominis abſentibus ſervantes aut alioqui ſuppellectili ſervanda
velut affixos. Non verò à ſervando ex bellis, quod Juris Conſultis
placet, cum inde minima pars ſervorum ſit. Pluribus ob indigenti-
am manui ſubditis quàm bello paratis. Si quidem penitus origines
rimari malis quam Romanas victorias, quibus ambitioſi homines ni-
9 hil non deberi voluerunt.* Sententiam Barthianam firmare vi-
dentur quamplurimi Authorum loci *verbum ſervare cum praeſ-
ſe & cuſtodire* permutantes. Sic in Eunucho Terentius

Solus ſannio ſervat domi.

Et Valerius Flaccus lib. VIII.

Servabo parumper
Ipſa nemus, longum interea tu pone laborem.

Et in veteri Inſcriptione illa notiſsima:

Heic eſt ſepulchrum haud pulchrum pulcrai fœminæ
Nomen parentis nominarunt Claudiam.

Ser-

Sermone lepido, dum autem inceſſu commodo
Domum ſervavit, lanam fecit, Dixi, ABI.

Neque aliter Cornelius Nepos in Cimone cap. 4. n. 1. p.m.
125. *Fuit tanta liberalitate, cum compluribus locis prædia hortosque haberet, ut nunquam in eis cuſtodem impoſuerit fructus ſervandi gratia.* Feſtus vero aliam hujus vocabuli etymologiam 10
adferre ſtudet ita ſcribens: *Servorum dies feſtus* (hunc diem feſtum exponat nobis Seneca Epiſt. 47. p. m. 462. *Inſtituerunt diem feſtum* inquit, *quo non ſolum cum ſervis Domini veſcerentur, ſed quo utique honores illis in domo gerere, jus dicere permiſerunt.* Alex. ab Alex. Genial. Dier. Lib. III. cap. 19. p. m 280. *Idus Auguſti, ſervi & mancipia atque omnis famulatus feſtos obſervarunt, quod Servius Tullius ancilla genitus in lucem tunc editus fuiſſet: quo tempore uxoribus caput lavare felix fauſtumq; putabatur.* Adde etiam *J. Lipſii Saturnal.* lib. I. c. 11.) *vulgo exiſtimatur Idibus Auguſti; quod eo die Servus Tullius natus ſervâ ædem dedicaverit in Aventino, cujus tutelæ ſint cervi, quorum celeritate fugitivos vocent*
ſervos. Nonnulli ex Græcia Servi arceſſunt natales; Enim- 11
verò h. l. in re exigua non juvat eſſe tam prolixum, remitto B. L. de hâc poſteriori etymologia ad Magni Scaligeri Conject. p.
85. Potius ad variam Servi acceptionem accedo, qui vel *Natu-* 12
ralis Philoſopho vel *Legalis* eſt, 1. Politic. c. 3. & 4. p. m. 23. ſeqq. ed. P. Rami. *Naturalis* dicitur, qui præ mentis ſtupiditate ad familiam regendam ineptus, & ad miniſteria exſequenda à naturâ magis inſtructus, quam ad edenda conſilia, cujus ingenii Moſcovitas & Turcas eſſe plurimi adfirmant. Vide de hâc naturali ſervitute elegantisſimum Busbequii Commentarium Epiſt. 3.
Legalis, quem Politicæ cauſæ ſervum fecere; lege autem Servi 13
dupliciter fiunt *Gentium jure* & *jure Civili* (An hujusmodi Servitus juri naturæ conſona ſit? Vide quæ hinc inde Magnus *Grotius* diſputat *Lib.* II. de *Jure Belli & Pacis* c. V. §. 27. p. 159. *Libr.* II. *c.* 5. 22. §. 11. *p. m.* 386. *Lib.* III. *cap.* VII. §. 1. *p. m.* 490. *ſeqq.*) Jure Gentium

14 tium bellorum conditione (*a*) per *Captivitatem.* Sic Jagello Poloniæ Rex Anno Chriſti 1430. in publicis decrevit Comitiis captum capientis Servum eſſe debere, vide Varmienſem Antiſtitem Martin. Cromerum L. 19. Hiſt Polon. (*b*) *nativitatem* (ubi an partus ex Servis editus patrem an matrem ſequatur conſ. *Grotium lib.* II. de Jure Belli & Pacis *cap.* V. §. 29. & eundem *lib.* III. *cap.* VII. *n.* 5. *p. m.* 490.) quando ex mancipiis liberi naſcun-
15 tur. Vel fiunt Jure Civili, (a) *venditione,* cum liber homo major viginti annis ad pretium participandum ſeſe venundari paſſus eſt §. 4. J. d. Jur. Perſ. l. 5. §. 1. ff. de ſtat. Hom. quibus hæc pœna à legibus impoſita, quod, quamvis ingenui fuerint nati, nihilominus ad libertatem proclamare nequeant: cum inæſtimabilem libertatem iſte homo, pretio, æſtimabilem reddiderit. Vel *venditione* aliquis Servus fit, cum is, cui per captivitatem ſervile jugum impoſitum, certa aliqua pecuniæ ſumma alteri venditur: qui triplici ceremonia apud Romanos vendebantur, videlicet ſub haſta, in corona & ſub pileo, de quibus ita Wolffg. Lazius Commentar. Reip. Rom. Lib. XII. c. 5. p. m. 902. *Conſtat enim ſervos triplici ceremonia venditos, videlicet ſub haſta, in corona & ſub pileo: Primo modo per auctionem, ut alia omnia, quæ per ſectionem, expectando qui plura offerret. De quo ritu dictum à nobis eſt fuſius libro hujus Oper.* 2. *cum de ærario loqueremur: & lib.* 8. *cum arma Romana explicaremus. Et ſic intelligendus eſt locus Ciceronis de leg. Agraria: Num obſcurum videtur prope haſtam præconis inſectari Cneji Pompeji exercitum. Plautus in Moſtell. vel iſti, qui trium nummorum cauſa ſubeunt ſub haſta: id eſt, venduntur. Meminerunt hujus conſvetudinis* & *Jure Conſ. l.* 2. *de Orig. jur. Ita Salasſios Alpinos ſub haſta vendidiſſe, de ſeipſo Cæſar in Comment. tradit. Quod Strabo pariter de Terentio Varrone animadvertit. Hunc vero morem á Lacedæmoniis tractum Plinius author eſt. Venio ad ſecundum ritum venditionis, quæ in vel ſub corona fiebat. Qui jure namque belli capti erant, hi coronis inſigniti proſtabant. De*

quo

quo Cæſar 3. Gallici belli: itaque omni Senatu necato, reliqui ſub corona vendidit, ea pecunia in publicum redigitur. Et lib. 8. ejusdem: Pollio ſententia fuit, puberes verberatos necari conjuges liberosq; ſub corona lege belli venire. Et rurſus lib. 9. Hi omnes ſub jugum miſſi, ſociis Samnitium nihil cautum, ad ſeptē millia ſub corona veniere. Et hactenus de ſecundo ritu venditionis. Succedit tertius, qui erat, ſervos ſub pileis vendere, quod fiebat, cum emptori venditor præſtaret. Autore Cælio Sabino Jure conſ. Cujus rei cauſam eſſe ait, quod hujusmodi conditionis mancipio inſignia eſſe in vendendo deberent, ut emptores errare & capi non poſſent, neque lex vendendi opperienda eſſet, ſed oculis perciperent, quodnam eſſet mancipiorum genus. Atque Servi hi vænales, titulum qui qualesque eſſent ex ædilitio edicto, ad pectus gerebant, vide quæ J. Lipſius annotat ad Epiſt. XLVII Senecæ n. 20. p. m. 461. utque majori venirent pretio *in Grammaticis*, Muſicis aliisq; artibus liberalibus informabantur. Hinc Terentius in Eunucho de Chærea Servo, fac periculum in literis, fac in palæſtra, fac in muſicis &c. Vide Dionyſium Lambinum in Not. ad Horatii Lib. II. Epiſtol. 2. ad Jul. Florum in verſus hos:

Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis & tecum ſic agat: hic &
Candidus & talos à vertice pulcher ad imos
Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles
Literulis Græcis imbutus idoneus arti
Cuilibet &c.

Cui tamen non contrariatur, quod ipſe Lambinus ad Horatii Satyrar. Lib II. Sat. VII. p. m 185. ſcribat, *Servis non conceſſum fuiſſe audire Philoſophos*, reſpondet enim tàm ipſe Horatius l. c. Davum ita loquentem inducens

-- manum ſtomachumque teneto
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.

quam ipſe etiam Lambinus ad hæc Poetæ verba in ſequentem modum commentatus: de *Criſpino Philoſopho Sat 3. lib. 1 in extr. ne me Criſpini ſcrinia Lippi compilaſſe putes. Sed cur ſe à Criſpini janitore eductum eſſe dicit, non ab ipſo Criſpino? quia ſervis non licebat cum ingenuiis audire Philoſophos, neque ullos alios ingenuarum artium Magiſtros publicè profitentes, quæ igitur Davus à Criſpino diſcere non potuit, ab ejus janitore item ſervo didicit.* Inſtitutionem ergò publicam â privata in hoc negotio diſcernamus, quo ipſa reliqua convenient. Vel Civili jure aliquis Servus fit ex pœna *ingratitudinis*, cum libertus in Patronum ingratus extiterit, tunc namque Patrono jus revocandæ libertatis tollendæque & univerſa promerita ſua abrogandi, lege donatur l. 2. C. de Lib. & eorum lib. quod Athenienſibus quoque legibus ſtatutum erat, Vid. Val. Max. Lib. II. cap. 6. n. 6. & Alexandr. ab Alexandro Lib. III. Genial. Dier. c. 20. ex quâ Autorum allegatione Antonium Perezium Prof. Juris Lovanienſem emenda, qui Commentario ad dictum L. 2. Val. Maxim. l. 2. c. 2. & Alexandrum Lib. I. c. 2. falsò allegat. Alios ſervitutum imponendarum modos v. g. per ſententiam judicis, quando aliquibus loco ſupplicii ob delictum ſervitus ſtatuitur, lubens hic prætereo. In quæ omnia Servorum genera jus vitæ & necis Domini poſſidebant; Vide *Grotium* de Jure belli & Pacis Lib. 2. cap. 5. §. 25. Horumque officia ex parte Seneca Epiſt. 47. ità deſcribit: *Non tanquam hominibus; ſed illis tanquam jumentis* (de Servis loquitur) *abutimur: quod cum ad cœnandum diſcubuimus, alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit, alius pretioſas aves ſcindit: pectus & clunes, certis ductibus circumferens eruditam manum, in fruſtra excutit. Infelix, qui huic uni rei vivit, ut altilia decenter ſecet, niſi quòd miſerior eſt, qui hoc voluptatis causâ docet, quàm qui neceſſitatis diſcit. Alius vini miniſter in muliebrem modum ornatus, cum ætate luctatur. Non poteſt effugere pueritiam, ſed retrahitur, jamque*

que militari habitu glaber, deſtrictu pilis, aut penitus evulſis, totâ nocte pervigilat: quam inter ebrietatem Domini ac libidinem dividit, & in cubiculo vir, & in convivio puer eſt. Alius, cui Convivarum cenſura permiſſa eſt, perſtat infelix, & exſpectat, quos adulatio & intemperantia aut gulæ aut linguæ revocet in craſtinum. Adjice obſonatores, quibus dominici palati notitia ſubtilis eſt: qui ſciunt, cujus rei illum ſapor excitet, cujus delectet aſpectus, cujus novitate nauſeabundus erigi poſſit, quid jam ipſâ ſatietate faſtidiat, quid illo die eſuriat.
Quorum hominum ſervitus ſub nomine perfectæ ſervitutis 17
Grotio l. c. venit, cujus definitionem accuratam ſi deſideras, adi Philoſophum Lib. I. Polit. c. 3. & 4. *Sed præter perfectam ſervitutem, de qua egimus*, (loquor cum Grotio §. 30. l. c.) *ſunt & imperfectæ, ut quæ aut in diem ſint, aut ſub conditione, aut ad res certas. Talis eſt libertorum, ſtatu liberorum, nexorum, addicto-* 18
rum glebæ ſeptem annorum ſervitus apud Hebræos, & altera ad Jubilæum usque: Seneſtarum apud Theſſalos; eorum quos manus mortuas vocant, ac poſtremò mercenariorum.* Atque hanc non aliam ſervitutem Seneca agnoſcit, Chryſippeam Servi definitionem adprobans Lib. III. de Beneficiis cap. 32. p. m. 299. ed. Lipſ. *Servus (ut placet Chryſippo) perpetuus mercenarius eſt.* O- 19
mnes autem Servi, ut hanc de Servis commentationem claudamus, in eo conveniunt, quod ſint perſonæ, Domino alicui miniſtrantes, & inferioris à Domino conditionis, à quibus & reverentia, obedientia, demiſſio & ſubjectio, fidelitasque requiritur. Quorum virtutes Apelles ſic delineavit, ut illis tri- 20
buerет aſininas aures (promptitudinem in audiendo mandato) nares porcinas (alacritatem in percipiendo eo, quod è re Domini eſſe poſſit) manus omni inſtrumentorum genere refertas (ad omnia ſubeunda opera promtiſſimam voluntatem) humeros patulos (ad onera ſuſtinenda virtutem) macilentum ventrem (vitæ frugalitatem) pedes cervinos (corporis agilitatem) labia duobus ſeris obſerata (animi fidelitatem). Atque nota-

* rectius ſex annorum Grotius dixiſſet.

Digitized by Google

notatis his in plano res omnis erit poſita. B. Lector, quidnam *Servus Servorum* ſit. Servus ſcilicet infimus, abjectiſſimæque conditionis. Et tantum de Servis in genere.

C A P. II.

Summa.

(1) SErvus Servorum quis primus? Chanaan. An Pontificis R. anteceſſor. (2) Reſponſio Ruperti, Dianæ & Cornelii à Lapide. (3) Damaſus Papa an primꝰ hujus tituli uſurpator? (4) judiciũ de Epiſtolis Pontificalibꝰ: illas ſpurias & adulterinas eſſe ex Dav. Blondello oſtenditur; id etiam variis argumentis probatur. (5) demonſtratur hanc Damaſi epiſtolam ſuppoſititiam eſſe, ex ſubſcriptione Coſſ. Stiliconis, cum decennio poſt mortem Damaſi hic Stilico Conſul factus fuerit (6) Diaconus & Carriere Gregorium I. hujus nominis primum authorem adfirmant (7) narratur ex Carriere occaſio hujus tituli. (8) diſtinguitur inter titulum & hujus à Pontifice uſurpationem. (9) oſtenditur ex Barthio olim Epiſcopos, monachos & Antiſtites ſe vocaſſe ſervos ſorrorum Dei.

SEd an Servorum ſervi extiterint, dubitas Lector optime? Ingenuo enim quis non animo promtiori
1 præſtabit ſervitia, quàm ſervo? Aſt Romani Pontifices hunc ſibi vendicant titulum. Sic Gregorius Papa IX. in Decreta I. Prooemio: *Gregorius Epiſcopus Servus Servorum DEI dilectis Filiis &c.* Inquiramus ergo in primam hujus tituli originem. Ex ſacris oraculis patet, Gen. IX. Chanaano primum hoc epitheton fuiſſe tributum, debebat eſſe עבד עבדים *ſervus ſervorum*, ex imprecatione juſtiſſima irati Noe: vide *Novarinum* in Moſe expenſo ad h. l. *Joh. de la Haye* Tom. I. p. m. 362. *Bonfrerium* ad c. l. D. *Pareum*, *Rivetum*, aliosque hujus loci interpretes. Numquid jure hereditatis verò à Cha-
2 naano hunc titulum acceperit Romanus Pontifex? Vide Magnum & Æternum Theologorum Lumen, B. Schertzerum in Pole-

Digitized by Google

Polemicis Schefflerianis, tàm in gründlichen Beweiß/ p. 57. quàm daß ſich Scheffler die Suppen ꝛc. p. 29. Sed habent quod excipiant Pontificii. Ita enim Rupertus Tuitienſis in hunc locum: (Andr. Riveti verba profero Exerc. LXIV. in Gen. p. m. 300) *Non dixiſſe Noachum ſolùm, SERVUS erit, quo nomine etiam interdum bona & voluntaria ſervitus ſolet ſignificari, ſed SERVUS SERVORUM, quo additamento ſervitus extrema, imo ſervilis nequitia ſolet exprimi. Ne autem id Pontifici Romano præjudicaret, qui jam tum titulum illum aſſumſerat, addit, niſi, inquit, cum ſubjectione Dei, dum per egregiam humilitatem ſeipſum profitetur quis SERVUM SERVORUM DEI.* Eandem excuſationem tituli Servus Servorum *Dei* contra *Leonhardum Watamundum* pro cauſa Colonienſi, qui titulum hunc Caaniticum Pontifici Greg. XIII. objecerat adhibet *Diana* Tr. de Ador. ſum. Prof. Reſol. XVIII. p. m. 305. Tom. XI. Opp. Et Lovanienſis Academiæ Profeſſor celeberrimus Cornelius à Lapide ad Gen. cap. IX. p. m. 135. *Ridet Calvinus Papam, quod ex maledictione hac Chami, ſumſerit ſibi titulum, SERVUS SERVORUM. Sed errat: non enim Papa abſolutè ſe vocat Servum Servorum; ſed, ut rectè notat Rupert. cum addito, SERVUS SERVORUM DEI; idque facit ex pia animi ſubmiſſione: non ergò ex impio Chamo hoc nomen ſibi ſumſit Pontifex.* Sed ſit ita vocet ſe ſervum ſervorum Dei Pontifex Romanus quis amabo primus inter ipſos hanc titulum invenit? Damaſum Papam illum fuiſſe plurimi crepant, qui Anno poſt natum Chriſtum 365. Pontificatum adeptus, & A. 384. 3. Id. Decembris Romæ mortuus fuit ex *Onuphrii Panvinii* Veronenſis fratris Eremitæ Auguſtiniani Pontificum Chronici computatione; (quæ Chronologia Platinæ Pontificum vitis annexa ed. Colonienſ. Anno 1568. ed. Panvinii) Probant hoc ex epiſtola quadam Pontificali, quam ſcripſiſſe perhibent Damaſum Pontificem, cui hæc præmiſſa inſcriptio:

Da-

Digitized by Google

CAP. I.

Summma.

SErvi Etymologia (1) an à ſervando dictus? duplex ſententia. (a) quod in bello iſtiusmodi homines ſervarentur ſententia Pomponii, Florentini &c. (2) Lex Militaris captivorum mortem concedebat. (3) Notatur Grotius & Arnoldus Vinnius JCtus. (4) Adſtipulatur hujus etymologiæ rationi Auguſtinus, Ludovicus Vives. (5) judicium de hujus notis in Auguſtinum. (6) Dion. Chryſoſtomi locus expenditur. (7) Servi iidem ac mancipia. (8) (b) quod domum ſervarent, opinio Caſp. Barthii. (9) ſervare pro cuſtodire uſurpatum. (10) Feſtus ſervos à cervis deducit; dies feſtus ſervorum quis? ex Seneca, Alexandro ab Alex. & Lipſio. (11) Græcum vocabulum nonnulli volunt eſſe Servi nomen. Servi Homonymia, (12) vel Naturalis. (13) vel Legalis, tum jure gentium. (14) per captivitatem, & per nativitatem (15) tum jure Civili (a) per venditionem quæ duplex, vel quando quis ſeipſum vendit, vel quando captivus venditur. Modus triplex apud Romanos ſervos vendendi. Servi venales in pectore titulum gerebant, qui eſſent, diſcebant Grammaticam, ut carius venderentur. Lambinus Lambino conciliatur (16) (b) per pœnam ingratitudinis. Peregiius J C. emendatur. (17) Et hæ ſervitutes perfectæ. (18) Servitus imperfecta quæ. Servi qui Senecæ, (19) deſcriptio Servorum, (20) Pictura Apellis Servi.

CIrca ſervi etymologiam autores non conſentiunt.
1 *Pomponii* L. 239. §. 1. ff. de V. S. illa ſunt: *Servorum appellatio ex eo fluxit, quod Imperatores captivos vendere, ac per hoc ſervare nec occidere ſolent.* Junge §. 3. J. de Jur. perſ. & l. 4. §. 2. ff. de ſtatu hominum. *Lege enim militari Veteribus omnes captivos necare erat conceſſum.* Egregie illuſtrat hoc illud Virgilii:

2 *At belli ſaltem captivam lege necaſſes:*

Etiam Pyrrhus apud Senecam Troad.

Lex nulla capto parcit aut pœnam impedit.

Et ille apud Virgilium X. Æneid. v. 525.

Per

Per patrios manes, per ſpes ſurgentis Juli,
Te precor; hanc animam ſerves natoque Patrique.

Horatius quoque Epiſtolar. Lib. 1. ep 16. ad Quinctium:

Vendere cum poſſis captivum, occidere noli.

Et Donatus in Terrentii Adelph: Act. 2. Sc. 1. ita ſcribit: *Servi
dicti, qui ſervati ſunt: cum eos occidi oporteret jure belli, quod τὸ
oporteret* per *liceret* exponit magnus *Grotius*, quem de hâc mi-
litari conſuetudine evolvas *Lib.* III. de *Jure belli & Pacis cap.
IV. n. 10. ſeqq. p. m.* 460. & in not. *ad h. l. p.* 466. Ubi tamen o- 3
biter monendus es B. L. verba nonnulla hanc bellicam Legem
probantia, adduci à Grotio ex Auguſtini Lib. I. de Civit. DEI
cap. 2. quæ tamen in ipſo Auguſtini textu planè non compa-
rent: ſequentia autem Grotii de aſylis apud Auguſtinum ha-
bes: Hujus etiam negligentiæ, quam in Grotio notamus, in-
cuſandus quoque erit *Arnoldus Vinnius* Juris olim Profeſſor in
Academia Lugdunenſi, qui in Commentario ad §. 3. I. de Jur.
Perſ. pag. 24. fideliſſimè hunc locum (Auguſtino tributum) ex
Grotio exſcripſit. Subſcribit interim huic Etymologiæ ipſe 4
Auguſtinus, cujus de Civitate DEI lib. XIX. cap. XV. p. m.
806. hæc ſententia: *Nuſquam Scripturarum legimus ſervum,
antequam hoc vocabulo Noe juſtus peccatum filii vindicaret. No-
men itaque iſtud culpa meruit, non natura. Origo autem vocabuli
Servorum in Latina lingua inde creditur ducta, quod hi, qui jure
belli poſſint occidi, à victoribus cum ſervabantur, ſervi fiebant:
à ſervando appellati, quod etiam ipſum ſine peccati merito non eſt.*
Non abit ab Auguſtino *Jo. Lud. Vives* in Notis, (quas tam bonas 5
eſſe ajunt, quam vinum poteſt eſſe Dominicum aut Conſulare,
judice Philippo Caroli in Animadverſ. Agellian. Libr. I. cap. I.
Animadverſ. IV. p. m. 5. Profeſſore prius Altorffino, pòſt Apo-
ſtata, docente hoc Arnoldo Prof. Norbergenſi, ex B. Ruperti
notula marginali ad Animadverſ. Carolinar. Animadverſ. Libr.
V. cap. I. Animadv I. p. m. 810.) ad locum citatum p. m. 809.

Digitized by Google

Eadem hæret opinio Leonhard. Coqueo ad eundem Auguſtini locum p. m. 810. quemadmodum & ad Lib. III. cap. 19. p. 335. Et Dio Chryſoſtomus Orat. IX. citatus Coqueo, ex hac ipſa ſervatione ſervorum originem realem aſſerit his civitate donatis:
6 *Nam qui primi facti ſunt Servi, non veriſimile eſt ex ſervis natos à principio, ſed ex latrociniis & bello captos atque ſic coactos*
7 *eſſe ſervire capientibus.* Itaque ad horum mentem non abit à ſervi ſignificatione *mancipium*, ab eo dictum, quod ab hoſtibus manu capiatur. Quod non ſolum Florentinus in l. 4. §. 3. de ſtat. hominum, ſed & Juſtinianus §. 3. J. de Jur. Perſonarum adprobat. *Servi ex eo appellati, quod Imperatores captivos vendere ac per hoc ſervare ſolent: qui etiam mancipia dicti ſunt, eò quod*
8 *ab hoſtibus manu capiuntur.* Aliam vero hujus originis rationem profert Celeberrimus Caſpar Barthius Adverſar. Commen-
b tar. lib. XVIII. cap. 9. p. 908. *Servare limina dictum ut Plauto in Aulularia domi ſervare. Unde ſanè ſervos dictos arbitror, veluti Dominis abſentibus ſervantes aut alioqui ſuppellectili ſervandæ velut affixos. Non verò à ſervando ex bellis, quod Juris Conſultis placet, cum inde minima pars ſervorum ſit. Pluribus ob indigentiam manui ſubditis quàm bello paratis. Si quidem penitus origines rimari malis quam Romanas victorias, quibus ambitioſi homines ni-*
9 *hil non deberi voluerunt.* Sententiam Barthianam firmare videntur quamplurimi Authorum loci *verbum ſervare cum praeſſe & cuſtodire* permutantes. Sic in Eunucho Terentius

Solus ſannio ſervat domi.

Et Valerius Flaccus lib. VIII.

Servabo parumper
Ipſa nemus, longum interea tu pone laborem.

Et in veteri Inſcriptione illa notisſima:

Heic eſt ſepulchrum haud pulchrum pulcrai fœminæ
Nomen parentis nominarunt Claudiam.

Ser-

Digitized by Google

Sermone lepido, dum autem inceſſu commodo
Domum ſervavit, lanam fecit, Dixi, ABI.

Neque aliter Cornelius Nepos in Cimone cap. 4. n. 1. p.m.
125. *Fuit tanta liberalitate, cum compluribus locis prædia hortos-*
que haberet, ut nunquam in eis cuſtodem impoſuerit fructus ſer-
vandi gratia. Feſtus vero aliam hujus vocabuli etymologiam 10
adferre ſtudet ita ſcribens: *Servorum dies feſtus* (hunc diem fe-
ſtum exponat nobis Seneca Epiſt. 47. p. m. 462. *Inſtituerunt di-*
em feſtum inquit, *quo non ſolum cum ſervis Domini veſcerentur, ſed*
quo utique honores illis in domo gerere, jus dicere permiſerunt. Alex.
ab Alex. Genial. Dier. Lib. III. cap. 19. p. m 280. *Idus Auguſti,*
ſervi & mancipia atque omnis famulatus feſtos obſervarunt, quod
Servius Tullius ancilla genitus in lucem tunc editus fuiſſet: quo tem-
pore uxoribus caput lavare felix fauſtumq́; putabatur. Adde etiam
J. Lipſii Saturnal. lib. I. c. 11.) *vulgo exiſtimatur Idibus Auguſti:*
quod eo die Servus Tullius natus ſervâ ædem dedicaverit in Aven-
tino, cujus tutelæ ſint cervi, quorum celeritate fugitivos vocent
ſervos. Nonnulli ex Græcia Servi arceſſunt natales; Enim- 11
verò h. l. in re exigua non juvat eſſe tam prolixum, remitto B.
L. de hâc poſteriori etymologia ad Magni Scaligeri Conject p.
85. Potius ad variam Servi acceptionem accedo, qui vel *Natu-* 12
ralis Philoſopho vel *Legalis* eſt, 1. Politic. c. 3. & 4. p. m. 23. ſeqq.
ed. P. Rami. *Naturalis* dicitur, qui præ mentis ſtupiditate ad
familiam regendam ineptus, & ad miniſteria exſequenda à na-
turâ magis inſtructus, quam ad edenda conſilia, cujus ingenii Mo-
ſcovitas & Turcas eſſe plurimi adfirmant. Vide de hâc naturali
ſervitute elegantisſimum Busbequii Commentarium Epiſt. 3.
Legalis, quem Politicæ cauſæ ſervum fecere; lege autem Servi 13
dupliciter fiunt *Gentium jure* & *jure Civili* (An hujusmodi Servi-
tus juri naturæ conſona ſit? Vide quæ hinc inde Magnus *Groti-*
us diſputat *Lib.* II. de *Jure Belli & Pacis* c. V. §. 27. p. 159. *Libr.* II. *c.*
6. 22. §. *11. p. m. 386. Lib.* III. *cap.* VII. §. *1. p. m. 490. ſeqq.*) Jure Gen-
tium

14 tium bellorum conditione (*a*) per *Captivitatem*. Sic Jagello Poloniæ Rex Anno Chriſti 1430. in publicis decrevit Comitiis captum capientis Servum eſſe debere, vide Varmienſem Antiſtitem Martin. Cromerum L. 19. Hiſt Polon. *(b) nativitatem* (ubi an partus ex Servis editus patrem an matrem ſequatur conſ. *Grotium lib.* II. de Jure Belli & Pacis *cap.* V. §. 29. & eundem *lib.* III. *cap.* VII. *n.5.p.m.490.*) quando ex mancipiis liberi naſcun-

15 tur. Vel fiunt Jure Civili, (a) *venditione*, cum liber homo major viginti annis ad pretium participandum ſeſe venundari paſſus eſt §. 4. J. d. Jur. Perſ. l. 5. §. 1. ff. de ſtat. Hom. quibus hæc pœna à legibus impoſita, quod, quamvis ingenui fuerint nati, nihilominus ad libertatem proclamare nequeant: cum inæſtimabilem libertatem iſte homo, pretio, æſtimabilem reddiderit. Vel *venditione* aliquis Servus fit, cum is, cui per captivitatem ſervile jugum impoſitum, certa aliqua pecuniæ ſumma alteri venditur: qui triplici ceremonia apud Romanos vendebantur, videlicet ſub haſta, in corona & ſub pileo, de quibus ita Wolffg. Lazius Commentar. Reip. Rom. Lib. XII. c.5. p.m. 902. *Conſtat enim ſervos triplici ceremonia venditos, videlicet ſub haſta, in corona & ſub pileo: Primo modo per auctionem, ut alia omnia, quæ per ſectionem, expectando qui plura offerret. De quo ritu dictum à nobis eſt fuſius libro hujus Oper. 2. cum de ærario loqueremur: & lib. 8. cum arma Romana explicaremus. Et ſic intelligendus eſt locus Ciceronis de leg. Agraria: Num obſcurum videtur prope haſtam præconis inſectari Cneji Pompeji exercitum. Plautus in Moſtell. vel iſti, qui trium nummorum cauſa ſubeunt ſub haſta: id eſt, venduntur. Meminerunt hujus conſvetudinis & Jure Conſ. l. 2. de Orig. jur. Ita Salaſſios Alpinos ſub haſta vendidiſſe, de ſeipſo Cæſar in Comment. tradit. Quod Strabo pariter de Terentio Varrone animadvertit. Hunc vero morem á Lacedæmoniis tractum Plinius author eſt. Venio ad ſecundum ritum venditionis, quæ in vel ſub corona fiebat. Qui jure namque belli capti erant, hi coronis inſigniti proſtabant. De*

quo

Digitized by Google

quo Cæſar 3. Gallici belli: itaque omni Senatu necato, reliqui ſub corona vendidit, ea pecunia in publicum redigitur. Et lib. 8. ejusdem: Pollis ſententia fuit, puberes verberatos necari conjuges liberosq; ſub corona lege belli venire. Et rurſus lib. 9. Hi omnes ſub jugum miſſi, ſociis Samnitium nihil cautum, ad ſeptē millia ſub corona veniere. Et hactenus de ſecundo ritu venditionis. Succedit tertius, qui erat, ſervos ſub pileis vendere, quod fiebat, cum emptori venditor præſtaret. Autore Cælio Sabino Jure conſ. Cujus rei cauſam eſſe ait, quod hujusmodi conditionis mancipio inſignia eſſe in vendendo deberent, ut emptores errare & capi non poſſent, neque lex vendendi opperienda eſſet, ſed oculis perciperent, quodnam eſſet mancipiorum genus. Atque Servi hi vænales, titulum qui qualesque eſſent ex ædilitio edicto, ad pectus gerebant, vide quæ J. Lipſius annotat ad Epiſt. XLVII Senecæ n. 20. p. m. 461. utque majori venirent pretio *in Grammaticis*, Muſicis aliisq; artibus liberalibus informabantur. Hinc Terentius in Eunucho de Chærea Servo, fac periculum in literis, fac in palæſtra, fac in muſicis &c. Vide Dionyſium Lambinum in Not. ad Horatii Lib. II. Epiſtol. 2. ad Jul. Florum in verſus hos:

Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis & tecum ſic agat: hic &
Candidus & talos à vertice pulcher ad imos
Fiet, eritque tuus nummorum millibus octo
Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles
Literulis Græcis imbutus idoneus arti
Cuilibet &c.

Cui tamen non contrariatur, quod ipſe Lambinus ad Horatii Satyrar. Lib II. Sat. VII. p. m. 185. ſcribat, *Servis non conceſſum fuiſſe audire Philoſophos*, reſpondet enim tàm ipſe Horatius l. c. Davum ita loquentem inducens

-- manum ſtomachumque teneto
Dum, quæ Criſpini docuit me janitor, edo.

Mm quem

quam ipſe etiam Lambinus ad hæc Poetæ verba in ſequentem modum commentatus : de *Criſpino Philoſopho Sat 3. lib. 1 in extr. ne me Criſpini ſcrinia Lippi compilaſſe putes. Sed cur ſe à Criſpini janitore eductum eſſe dicit, non ab ipſo Criſpino? quia ſervis non licebat cum ingenuis audire Philoſophos, neque ullos alios ingenuarum artium Magiſtros publicè profitentes, quæ igitur Davus à Criſpino diſcere non potuit, ab ejus janitore item ſervo didicit.* Inſtitutionem ergò publicam à privata in hoc negotio diſcernamus, quo ipſa reliqua convenient. Vel Civili jure aliquis Servus fit ex pœna *ingratitudinis*, cum libertus in Patronum ingratus extiterit, tunc namque Patrono jus revocandæ libertatis tollendæque & univerſa promerita ſua abrogandi, lege donatur l. 2. C. de Lib. & eorum lib. quod Athenienſibus quoque legibus ſtatutum erat, Vid. Val. Max. Lib. II. cap. 6. n. 6. & Alexandr. ab Alexandro Lib. III. Genial. Dier. c. 20. ex quâ Autorum allegatione Antonium Perezium Prof. Juris Lovanienſem emenda, qui Commentario ad dictum L. 2. Val. Maxim. l. 2. c. 2. & Alexandrum Lib. I. c. 2. falsò allegat. Alios ſervitutum imponendarum modos v. g. per ſententiam judicis, quando aliquibus loco ſupplicii ob delictum ſervitus ſtatuitur, lubens hic prætereo. In quæ omnia Servorum genera jus vitæ & necis Domini poſſidebant; Vide *Grotium* de Jure belli & Pacis Lib. 2. cap. 5. §. 25. Horumque officia ex parte Seneca Epiſt. 47. ità deſcribit : *Non tanquam hominibus; ſed illis tanquam jumentis* (de Servis loquitur) *abutimur : quod cum ad cœnandum diſcubuimus, alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit, alius pretioſas aves ſcindit : pectus & clunes, certis ductibus circumferens eruditam manum, in fruſtra excutit. Infelix, qui huic uni rei vivit, ut altilia decenter ſecet, niſi quòd miſerior eſt, qui hoc voluptatis causâ docet, quàm qui neceſſitatis diſcit. Alius vini miniſter in muliebrem modum ornatus, cum ætate luctatur. Non poteſt effugere pueritiam, ſed retrahitur, jamque*

Digitized by Google

*que militari habitu glaber, deſtrictis pilis, aut penitus evulſis, totâ no-
cte pervigilat: quam inter ebrietatem Domini ac libidinem dividit,
& in cubiculo vir, & in convivio puer eſt. Alius, cui Convivarum
cenſura permiſſa eſt, perſtat infelix, & exſpectat, quos adulatio & in-
temperantia aut gula aut lingua revocet in craſtinum. Adjice obſo-
natores, quibus dominici palati notitia ſubtilis eſt: qui ſciunt, cujus
rei illum ſapor excitet, cujus delectet aſpectus, cujus novitate nauſea-
bundus erigi poſſit, quid jam ipâ ſatietate faſtidiat, quid illo die eſuriat.*
Quorum hominum ſervitus ſub nomine perfectæ ſervitutis 17
Grotio l. c. venit, cujus definitionem accuratam ſi deſideras,
adi Philoſophum Lib. I. Polit. c. 3. & 4. *Sed præter perfectam ſer-
vitutem, de qua egimus,* (loquor cum Grotio §. 30. l. c.) *ſunt &
imperfectæ, ut quæ aut in diem ſint, aut ſub conditione, aut ad res
certas. Talis eſt libertorum, ſtatu liberorum, nexorum, addicto-* 18
rum glebæ ſeptem * *annorum ſervitus apud Hebræos, & altera ad
Jubilæum usque: Seneſtarum apud Theſſalos; eorum quos manus
mortuas vocant, ac poſtremò mercenariorum.* Atque hanc non
aliam ſervitutem Seneca agnoſcit, Chryſippeam Servi defini-
tionem adprobans Lib. III. de Beneficiis cap. 32. p. m. 299. ed.
Lipſ. *Servus (ut placet Chryſippo) perpetuus mercenarius eſt.* O- 19
mnes autem Servi, ut hanc de Servis commentationem clau-
damus, in eo conveniunt, quod ſint perſonæ, Domino alicui
miniſtrantes, & inferioris à Domino conditionis, à quibus &
reverentia, obedientia, demiſſio & ſubjectio, fidelitasque re-
quiritur. Quorum virtutes Apelles ſic delineavit, ut illis tri- 20
bueret aſininas aures (promptitudinem in audiendo manda-
to) nares porcinas (alacritatem in percipiendo eo, quod è re
Domini eſſe poſſit) manus omni inſtrumentorum genere re-
fertas (ad omnia ſubeunda opera promtiſſimam voluntatem)
humeros patulos (ad onera ſuſtinenda virtutem) macilentum
ventrem (vitæ frugalitatem) pedes cervinos (corporis agilita-
tem) labia duobus ſeris obſerata (animi fidelitatem). Atque

* rectius ſex annorum Grotius dixiſſet.

 nota-

Digitized by Google

Polemicis Schefflerianis, tàm in gründlichen Beweiß/ p. 57. quàm daß ſich Scheffler die Suppen ꝛc. p. 29. Sed habent quod excipiant Pontificii. Ita enim Rupertus Tuitienſis in hunc locum: (Andr. Riveti verba profero Exerc. LXIV. in Gen. p. m. 300) *Non dixiſſe Noachum ſolùm, SERVUS erit, quo nomine etiam interdum bona & voluntaria ſervitus ſolet ſignificari, ſed SERVUS SERVORUM, quo additamento ſervitus extrema, imo ſervilis nequitia ſolet exprimi. Ne autem id Pontifici Romano præjudicaret, qui jam tum titulum illum aſſumſerat, addit, niſi, inquit, cum ſubjectione Dei, dum per egregiam humilitatem ſeipſum profitetur quis SERVUM SERVORUM DEI.* Eandem excuſationem tituli Servus Servorum *Dei* contra *Leonhardum Watamundum* pro cauſa Colonienſi, qui titulum hunc Caaniticum Pontifici Greg. XIII. objecerat adhibet *Diana* Tr. de Ador. ſum. Prof. Reſol. XVIII. p. m. 305. Tòm. XI. Opp. Et Lovanienſis Academiæ Profeſſor celeberrimus Cornelius à Lapide ad Gen. cap. IX. p. m. 135. *Ridet Calvinus Papam, quod ex maledictione hac Chami, ſumſerit ſibi titulum, SERVUS SERVORUM. Sed errat: non enim Papa abſolutè ſe vocat Servum Servorum, ſed, ut rectè notat Rupert. cum addito, SERVUS SERVORUM DEI, idque facit ex pia animi ſubmiſſione: non ergò ex impio Chamo hoc nomen ſibi ſumſit Pontifex.* Sed ſit ita vocet ſe ſervum ſervorum Dei Pontifex Romanus quis amabo primus inter ipſos hunc titulum invenit? Damaſum Papam illum fuiſſe plurimi crepant, qui Anno poſt natum Chriſtum 365. Pontificatum adeptus, & A. 384. 3. Id. Decembris Romæ mortuus fuit *ex Onuphrii Panvinii* Veronenſis fratris Eremitæ Auguſtiniani Pontificum Chronici computatione; (quæ Chronologia Platinæ Pontificum vitis annexa ed. Colonienſ. Anno 1568. ed. Panvinii) Probant hoc ex epiſtola quadam Pontificali, quam ſcripſiſſe perhibent Damaſum Pontificem, cui hæc præmiſſa inſcriptio:

Da-

Damaſus Servus Servorum DEI, atq; per gratiam ejus Epiſcopus Sanctæ Catholicæ Eccleſiæ Urbis Romæ, Stephano Archiepiſcopo Concilio Mauritaniæ & univerſis Epiſcopis Africanæ Provinciæ.

L*Ectis fraternitatis veſtræ literis* &c. &c. Enimvero quid de hac & omnibus in univerſum Centuriatores Pontificalibus illis epiſtolis ſentiendum ſit, Magdeburgenſes Pontificiorum filiis apertè exprobarunt. Et licet *Franciſcus Turrianus* Lojolita ſtylum adverſus hos ſtringeret, uberioris tamen veritatis producendis id anſam præbuit: Excepit enim hujus aculeos virilì animo in *Pſeudo-Iſidoro & Turriano Vapulante David Blondellus*, Vir inter Criticos, Philologos & Hiſtoricos primas tenens, argumentis invictis plane exponens, quod omnes hæ literæ Pontificum adulterinæ, ſpuriæ & ſuppoſitiæ ſint. Depromam ex multis, paucos admodum ſuppoſititii fœtus indices. 1.) in omnibus ferme Conſules ſub finem epiſtolæ falſò allegantur, quo ipſo Eminentiſſimo Cardinali Baronio & reliquis Pontificiorum Chronicis non ſine dedecore contradicitur: id quod Blondellus oſtendit Prolegom. c. 8. ſolvat hoc argumentum *Binius* ſi vir eſt, qui has epiſtolas annotationibus ſuis mactavit. 2.) Utuntur hæ epiſtolæ e. gr. Clementis, Evariſti & aliorum ſeculi I. Pontificum (loquor jam cum Pontificiis) verſione Hieronymi vulgata, Patris ſeculi IV. ad quod Turrianus reſpondere non poteſt, etiamſi interpolationem recentioris alicujus fingat, ſolidè hoc demonſtrat Blondellus cap. 9. 3.) Unus idemque ſtylus in his epiſtolis adhibitus unius autoris has literas eſſe facilè prodit, de quo Blondellus cap. 10. 4.) Et ille quidem ſtylus barbarus ac ſolœcus eſt, qui dictioni caſtiſſimæ Seculi I. II. & III. repugnat, ſic Evariſtus ep. 2. ſcribit: *Epiſcopi obediendi ſunt non detrahendi, portandi ſunt & amandi &c.* Calliſt. epiſt. 2.

&

& Euſeb. ep. 1. *nocere aliquem* &c. vide *Blondellum* Cap. XI. Cetera judicia fœtum ſpurium prodentia lubens tranſeo. Ad præſentem epiſtolam quod attinet, ad quam patroni provocant, vel maxime illa ex ſubſcriptione ſuſpecta eſt. 5

Data 8. Kalendas Novembr.
Flacio & Stilicone Viris
Clariſſ. Coſſ.

Numerantur hic Coſſ. Flavius & Stilico, quorum tamen conſulatus nunquam in Damaſi tempora incidit, *Mariano Scoto, Caſſiodoro* & *Greg. Haloandro* teſtibus. Mortuus enim Damaſus An. C. 382. Marcellino perhibente, vel certe ſi credamus Baronio & Onuphrio Anno Chr. 384. Stilico autem & Flavius Aurelianus alter ambove Anno Chr. 400. primum Conſules creati & An. Domini 405. cum Anthenio ſecundum Conſul factus Stilico: neceſſe ergo fuiſſet, ut decennio (& quod excurrit) poſt mortem hanc ſcripſerit Epiſtolam Damaſius.

Sunt vero qui uſurpationem hujus tituli Gregorium I. in Pontificibus ſibi primum vendicaſſe contendunt. *Greg. 1. honorifica nomina humilitatis ſtudio recuſans, & fugiens ſervus ſervorum Dei vocari voluit.* Ita *Azorius* Lojolita *P. 11. q. 4. c. 4. quæſito 2. ad finem.* Loquitur id etiam Joannes Diac. l. II. vitæ Greg. c. 1. & Franc. Carriere Aptenſis Minorita in Hiſt. Chronol. Pontif. Roman. p. m. 109. ed. ſecundæ cujus hæc: Anno „ Pontificatus 6. Corripit literis Joann. Patriarcham Conſtant. „ qui ſe Oecumenicum Patriarcham, ſeu univerſalis Eccleſiæ „ Epiſcopum ſcribebat; & Legatum Sedis Rom. Sabianum ab „ ejus communicatione avertit, ne ejus videretur ſuperbiæ fave„ re; accipitur autem univerſalis Patriarcha à Joanne pro no„ mine ſingularitatis, per quod alii Epiſcopi ſubſint ei, ut filii & „ Vicarii, & non ut fratres, & in adminiſtratione collegæ; quo „ quidem ſenſu ſolus Chriſtus eſt univerſale Eccleſiæ caput; „ ipſaque Eccleſia univerſalis dicitur toto orbe diffuſa, extra 6

quam

Digitized by Google

„ quam nulla poteſt eſſe Eccleſia ; & eâ ſignificati-
„ one negavit Gregorius ullum Rom. Pontificum illud ſibi no-
„ men aſſumpſiſſe. At vero alia eſt hujus nominis ſignificatio,
„ qua univerſale dicitur, hoc eſt, quod remanentibus partibus
„ integris ipſum ſupereminet ceteris ? qua ratione vetuit olim
„ Pelagius, & modo Gregorius aliquem inter Patriarchas dici
„ Oecumenicum. Hoc enim ſoli Romano convenit, & da-
„ tum eſt ab œcumenicis Conciliis, cùm id, quod verè ipſe eſt,
„ exprimatur, nempe quod ipſi cura Paſtoralis univerſi gregis
„ totius orbis concredita ſit, quam cum ſemper ubique, & in
„ omnes exercuiſſe nemo neſcit. Cur autem Gregorius ab-
„ horruerit ipſum nomen univerſalis Epiſcopi, ipſe declarat,
„ nempè quod faſtuoſum nimis videretur, & Chriſtianæ humi-
„ litati minimè congruens : Unde ne mireris ſi ſe univerſalem
„ dici negat, qui alia ad Imper. hoc eodem anno ſcriptâ Epiſto-
„ lâ neget etiam, ſe eſſe Sacerdotem, ſicuti olim Paulus 1. Cor. 15.
„ indignum ſe dixit vocari Apoſtolum : Ex humilitate ergo
„ SERVUM ſe SERVORUM DEI appellare inſtituit, quod &
„ ſucceſſores hactenus fecerunt. Epiſtolam verò illam, qua
Joannis Conſtantinopolitani ſuperbiam Gregorius caſtigat, refert Baronius *Tom.* VIII: *Annal. An. Chriſti* 595, Gregorii Papæ 6. Mauritii Imp. 10. n. 39. ſeqq. p. m.

Ad hoc enim, (*ſcribit ad Sabinianum Diaconum Apocriſarium Conſtantinopoli agentem,*) *usque pervenit, ut ſub occaſione Joannis Presbyteri geſta huc tranſmitteret, in quibus ſe pæne per omnem verſum* οἰκουμενικὸν *Patriarcham nominaret. Sed ſpero in omnipotentem DEUM, quia hypocriſin illius ſuperna Majeſtas ſolvet.* Addit idem Baronius ſub exordium ſequentis anni p. m. 102. *Gregorium tot fulminibus, quot literis Joannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſe amplius quam par erat efferentem percuſſiſſe.*

His

Hic verò titulum inter & ejus uſurpationem probe diſtinguendum. Titulum licet concedamus ante Gregorii tempora in uſu fuiſſe, Pontificem Romanum tamen illum ſibi impotenter vendicaſſe ſoli negandum videtur. Firmat eam ſententiam noſtram Critici Senatus Princeps Barthius Adverſar. Lib. 29. cap. 10. p. 1373. ita ſcribens: *Marculffus Monachus*: Domino celebrando, ac Reverendiſſimo Papæ Landerico, Marculffus ultimus ac viliſſimus omnium Monachorum, *Dei autem ſervum, ſeculi illius uſitato titulo; qui deinceps eo deſcendit, ut Epiſcopi ſummæ humilitatis gratia*, Servos Servorum DEI *ſe dicerent. Quem titulum primus inter Pontifices ſibi adſumſiſſe GREGORIUM I. notant Martinus Polonus & alii in Chronicis. Diedericus Epiſcopus Metenſis* Servum Servorum Domini, Imperatorum amatorem, *ſe vocat Epiſtola ad Carolum inter Gerberti XXXI. Deſiderius vetuſtiſſimus Cadurcenus Epiſcopus Epiſt. IV.* Domino Glorioſiſſimo atque piisſimo, ubique præcelſo ſanctæ Eccleſiæ Filio Sigeberto Regi, Deſiderius Servus Servorum Dei, atque per ejus gratiam Cadurcæ urbis Epiſcopus. *Idem Epiſt. X. Epiſt. XII. Eligius Epiſt. VI. earum quæ Deſiderio reſpondent, idem paulo aliter extulit Stephanus Presbyter Epiſt. ad Aunarium*: Patri Spirituali Aunario Stephanus omnium Servorum Chriſti famulus. Et idem Barthius Lib. XLII. p. m. 1893. ita loquitur: Servus Servorum *hodiè titulus dat Pontifici Maximo. Olim humilitatis affectatione quivis eum ſibi ſumebat Chriſtianus Antiſtes. Paulinus noſter*: Quapropter ego Paulinus licet indignus peccator omniumque Servorum Domini ultimus ſervus Aquileienſis ſedis Heſperiis oris accinctæ; cui Deo auctore deſervio, nomine non merito præſul. *Anaſtaſius Bibliothecarius*: Domino meo per omnia ſanctiſſimo, DEO honorabili Patri Spirituali ac Magiſtro Theodoſio Presbytero, Anaſtaſius Exiguus miſericordia Dei Presbyter, & Monachus, Servus Servorum DEI. Juvat conſentientem fere niſi quod commento

Digitized by Google

de Epiſtola Damaſi idem in dulgeat, nobiſcum hic legere *Theophil. Raynaudum in Onomaſtico Pontificum* p. 298. & 299.

„ Servus Servorum Dei S. Gregorius, & omnes deinceps
„ Pontifices. Arrogantiam Joannis Jejunatoris Conſtantino-
„ politani Patriarchæ, qui ſuperbum nomen Patriarchæ Oecu-
„ menici, ſive univerſalis aſſumpſerat, modeſtiæ inſigni ſpecimi-
„ ne contundere volens S. Gregorius, ut ſcribit Joannes Diaco-
„ nus lib. 2. de vita c. 1. & Anonymus apud Henricum Caniſium
„ tom. 6. antiquæ lection. nec non Aluarus Pelagius Libr. 2. de
„ planctu Eccleſiæ c. 13. itemque Archidiaconus & Joannes An-
„ dreas ad procemium ſexti Decretalium & Joannes de Anania
„ ad procemium primi Decretalium ac Genebrardus in Chro-
„ nico anno 604. aliique paſſim; (malè refragante Franciſco
„ Ferrario lib. 3. de antiq. Eccleſ. Epiſt. c. 1. Euſebium Emiſſe-
„ num tanto anteriorem S. Gregorio, in hanc rem allegante ho-
„ mil. in Dominic. 21. poſt Pent. cum ea homilia ſit Autoris La-
„ tini longe poſterioris:) dimiſſo eo ſplendido titulo, quem
„ uſurpare jure poterat, in ſenſu non excludente particulares
„ Epiſcopos, cœpit uſurpare titulum Servi Servorum DEI. Imi-
„ tatione forte Damaſi, qui ſe ita inſcripſerat, reſcribens Stepha-
„ no Carthaginenſi, & tribus Conciliis Africanis. Exemplo
„ Sanctiſſimi Gregorii, omnes deinceps Pontifices adhibuerunt
„ eum titulum non jam obiter ut Damaſus fecerat imitatione
„ ab aliis non expreſſus, ſed tanta conſtantia, ut reſcriptum quod
„ eo titulo careat, habeatur adulterinum, ut ſcripſit Joannes de
„ Anania ad procemium libri primi Decretalium. Et quanquam
„ ab eodem S. Gregorio informatus S. Auguſtinus Angliæ Apo-
„ ſtolus, inſcribebat ſe ipſe quoque Servum Servorum Dei, ut ha-
„ bent ejus acta, id quod etiam ſæpe facit Deſiderius Caturcenſis
„ in Epiſtolis; & eundem ſibi titulum adſcribit Diedericus
„ Aletenſis Epiſt. 31. inter Gerberti Epiſtolas, nec non S. Joan-
„ nes Eleemoſinarius in ſuo Teſtamento, & S. Auguſtinus in in-

ſcripti-

Digitized by Google

„ ſcriptione Epiſtolæ 121. quorum veſtigiis inſtitiſſe videtur S.
„ Bonifacius Epiſt. ad Fridadum Abbatem, conſtatque omnes
„ reipſa poſſe ac debere præferre, quod continetur hoc titulo.
„ Tamen uſus invaluit, ut in actu ſignato, nemo ſe Servorum
„ Dei ſervum appellet, præter Romanum Pontificem, qui ut ait
„ Gerſo lect. 3. de vita ſpirit. non ficta humilitate, ſed Metaphyſi-
„ ca & Morali ac Theologica veritate, ſervum ſe omnium no-
„ minat. Conſentaneé ad Originem hom. 6. in Eſaiam, & S.
„ Hieronymum in Epitaphio Nepotiani, qui docent, Epiſcopos
„ ad ſerviendum non ad dominandum aſſumi. Quod maxime
„ valet de Epiſcopo Epiſcoporum. Explodendus vero eſt Ca-
„ ſtaldus lib. de Imperatore quæſt. 43. in fine, ubi cum Joann. Fa-
„ bro ait, Papam per jocum ſe vocare ſervum ſervorum Dei.
„ Hoc falſo dicitur, nam ex animo & vere S. Gregorius eum lo-
„ quendi modum induxit, & uſurpant Succeſſores. Sicque im-
„ pletum videmus quod Chriſtus prædixerat: qui ſe exaltat
„ humiliabitur.

CAP. III.

Summa.

1) STatus Controverſiæ formatur 2) quorum Servorum DEI ſervus ſit Pontifex? Non hominum viatorum, 3) demonſtrat id ſuperbia erga Imperatorem, ſervitia Imperatoris, Pontifici exhibita 4) Contentio de nominis propoſitione 5) Non hominum Electorum, in hoc enim ipſius Pontificis poteſtas. 6) Canonizatio, conſiſtens ex 8. partibus. 7) Non Angelorum, major enim Angelis, imperat Angelis. 8) Nec Chriſti Servus eſt, Miſſam ſedens celebrat. 9) Eſt ille unus Dominus Eph. 4,5. 10) Deus ipſe eſt. 11) ab ejus judicio ad DEI judicium appellare abſurdum, quia in uno Conſiſtorio Collegæ DEus & Papa 12) Epilogus.

NUnc quo jure, quave injuria illum titulum Pontifex ſibi appoſuerit pernoſcite! Servum Servorum DEI (adjiciamus *Dei verbum* ut Ruperto & Cornelio à Lapide ſatisfiat) ſe appellat: Perſona ergo erit miniſtrans,

Digitized by Google

2 perſona ſervis Dei inſerviens. Quinam vero illi, qui in cenſum Servorum DEI veniunt? *Servi DEi ſunt Creaturæ;* Sunt a) Homines. Aſt horum ſervum non eſſe Papam Romanum, nemo non videt. Non me ad infimæ caveæ homines demittam ſed Summas majeſtates conſecrata capita Cæſares atque Reges in hanc ſcenam injuriam ſuam conqueſturos producam.

3 Refert Liber 1. Sacr. Ceremoniarum Sectione V. cap. 3. humanitatem qua adverſus Auguſtisſimum Rom. Imperatorem perfunguntur, ſi Diis placet! *In phano ſupra gradibus baſilicæ ante primam porticum ad dextram adſiendentibus, erigitur ſuggeſtus ornatus cum throno Pontificali & ſedibus Cardinalium, Prælatorum & Officialium. Supra quem ſuggeſtum Pontifex pluviali & mitra precioſis indutus adſcendit cum ordinibus curiæ paulo ante quam Cæſar appareat. Electus Imperator cum ſuis omnibus ſervato ordine ut eqvum deſcendit, per gradus adſcendit ſuggeſtum. Et ut primum Pontificem videt, detecto capite illum genu tangens terram veneratur. Et iterum cum appropinquat ad gradus ſedis genu flectit, demum ad Pontificis pedes pervenit, illos in reverentiam Salvatoris devotè oſculatur. Pontifex hilari vultu Cæſarem adſpiciens, ad oſculum manus & oris recipit. Tum Cæſar iterum genu flexus auri maſſam ad pedes Pontificis offert habetque verba ad Pontificem gratias agens pro honore ſuſcepto &c.* Egregium vero ſervi eximii ſpecimen! Non his multo abſimilia leguntur c. 3. Sect. II. Lib. c. *Cum Papa per ſcalam, quam ſuperius diximus, adſcendit eqvum, major Princeps, qui præſens adeſt, etiamſi Rex eſſet, aut Imperator, ſtaphum equi Papalis tenet, & deinde ducit eqvum per frænum aliquantulum. Si Imperator aut Rex ſoli eſſent, id eſt non eſſet alius Rex, dignior à dextra, alius á ſiniſtra frænum teneret.* Et paulo pòſt: *Si vero Pontifex non equo, ſed ſella veheretur, quatuor majores Principes, etiamſi inter eos Imperator aut quivis maximus Princeps adeſſet, in honorem Salvatoris Chriſti ſellam ipſam cum Pontifice humeris ſuis portare aliquantulum debent.* Sequenti Sectione Imperator aut Rex dat Papæ aquam manibus, idque flexo genu: Primum ferculum infert menſæ: datur tamen hoc dignitati Impe-

periali, quod culinam non ingrediatur. Vide pluribus P. Molinæum de Monarchia Pontif. Temporali p. m. 74. Illud vero non eſſe menſuram nominis implere, ſed potius diverſa forma ſe noſcendum præbere pueris quoque noviſſe datum eſt & qui nondum ære lavantur. an hæc ſervum decent? Quis unquam fando audivit Servum cum Domino contendiſſe de nominis præmittendi honore. Cum ſervo tamen hæc poſſe ſtare confidit Pontifex. Epiſtola exſtat in hanc rem diſſerta Friderici Imperat. ad Hadrianum II. Pont. ap. Jo. Baleum p. 218. in vitis Pontif.

Hadriani ad Cæſarem litteræ.

„ HAdrianus Epiſcopus, Servus Servorum DEI, Friderico Imperatori ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Lex divina, ſicut parentes honorantibus longævitatem promittit; ita maledicentibus patri & matri, ſententiam mortis intendat. Veritatis voce docemur, quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. Quapropter dilecte in Domino fili, ſuper prudentiam tuam non mediocriter admiramur, quod beato Petro & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, non quantam deberes, reverentiam exhibere videris. In literis enim ad nos miſſis, nomen tuum noſtro præponis: in quo inſolentiæ, ne dicam arrogantiæ, notam incurris. Quid dicam de fidelitate beato Petro & nobis à te promiſſa & jurata, quomodo eam obſerves? Cum ab his qui Dii ſunt, & filii excelſi omnes (Epiſcopis videlicet) homagium requiris, fidelitatem exigis, & manus eorum ſacratas manibus tuis innectis, manifeſtè nobis factus contrarius? Cardinalibus à latere noſtro directis, non ſolum Eccleſias, ſed & Civitates Regni tui claudis. Quid dicam? Reſipiſce ergo, reſipiſce, tibi conſulimus. Quia dum à nobis conſecrationem & coronam merueris, dum inconceſſa captas, ne conceſſa perdas, nobilitati tuæ timemus. Vale. Ad has Pontificis literas Imperator ita reſpondit;

Fride-

Friderici Cæſaris Reſponſum.

„ FRidericus DEI gratia Romanorum Imperator ſemper Au-
„ guſtus, Hadriano Rom. Eccleſiæ Pontifici, omnibusque
„ adhærere volentibus iis, quæ cœpit Jeſus facere & docere S.
„ D. Lex juſtitiæ unicuique quod ſuum eſt reſtituit. Non enim
„ Parentibus noſtris derogamus, quibus in hoc regno debitum
„ exhibemus honorem, à quibus (videlicet Progenitoribus no-
„ ſtris) & Regni dignitatem ſuſcepimus, & coronam. Nunquid
„ tempore Conſtantini, Sylveſter Regalis aliquid habuiſſe di-
„ gnoſcitur? Sed ejus pietatis conceſſione libertas data eſt Ec-
„ cleſiæ, pax reſtituta, & quicquid Regalis Papatus veſter habere
„ dignoſcitur, largitione Principum donatur. Unde cum R.
„ Pontifici ſcribimus, jure ex antiquo nomen noſtrum præpo-
„ nimus, & ad juſtitiæ normam eidem nobis ſcribenti concedi-
„ mus. Revolvite annales: & ſi lectum neglexiſtis quod aſſe-
„ rimus, illic invenitur. Ab his autem, qui Dii ſunt per adopti-
„ onem, & Regalia noſtra tenent, cur Homagium & regalia Sa-
„ cramenta non exigamus? cum ille noſter & veſter inſtitutor,
„ ab homine Rege nihil accipiens, ſed omnia bona omnibus con-
„ ferens, tamen pro ſe & Petro cenſum Cæſari perſolvit, & ex-
„ emplum vobis dedit, ut & vos ita faciatis? Docet itaque vos,
„ dicens: diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Aut igi-
„ tur regalia nobis dimittant: aut ſi hæc ſibi utilia judicave-
„ rint, tunc quæ DEI, DEO; quæ Cæſaris, Cæſari perſolvant, Car-
„ dinalibus utique veſtris clauſæ ſunt Eccleſiæ & non patent Ci-
„ vitates. Quia non videmus eos Prædicatores, ſed prædato-
„ res: non pacis corroboratores, ſed pecuniæ raptores: non
„ orbis reparatores, ſed auri inſatiabiles corraſores. Cum autem
„ viderimus eos, quales requirit Eccleſiæ portantes pacem, illu-
„ minantes patriam, aſſiſtentes cauſæ humilium in æquitate:
neceſ-

„ neceſſariis ſtipendiis & commeatu eos ſuſtentare non differe-
„ mus. Humilitatis autem (quæ eſt cuſtos virtutum) & man-
„ ſvetudinis noſtræ non minimam notam incurritis, cum hu-
„ jusmodi quæſtiones religioni non multum conferentes, ſecu-
„ laribus perſonis proponitis. Provideat itaque paternitas ve-
„ ſtra, ne dum talia movet, quæ indigna ducimus, offendiculum
„ ponat illis, qui velut ad imbrem ſerotinum ori veſtro aures ſu-
„ as arrigere feſtinant. Non enim non poſſumus reſpondere
„ auditis, cum ſuperbiæ deteſtabilem beſtiam usque ad ſedem
„ Petri reptaſſe videamus, paci Eccleſiæ ſemper bene providen-
„ tes. Valete.

His recte penſitatis ægre, credo, ſe ab aſſentiendo continebit lector, quare pergo & ſiqui objiciant, hominum electorum, ſanctorumq; & in æterna vita viventium Dei ſervorum ſervum Pontificem eſſe, tueantur cauſam meam ipſi Scriptores Pontificii *Marchantius in Horto Paſtorum tract.* 5. Lect. 3, p. 415. *Pontifex tanquam Chriſti Vicarius, etiam omnibus Sanctis ex ea parte cenſetur major, ut notant Canoniſtæ Abbas & alii. Hinc dicit Zerola Epiſcopus Minorenſis, Papam non flectere genua ante aliquem Sanctum vel Sanctorum imagines, ſed ſolum ante ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum & Crucem Domini, quæ adoranda ſunt adoratione latriæ: Dicitque obſervatum fuiſſe à Viris doctis & piis, rituum obſervantiſſimis, quando Gregorius XIII. tranſtulit corpus D. Gregorii Nazianzeni à Monaſterio Sanctimonialium Campi Martii, de Urbe ad ſuam Capellam Gregorianam, cum veniſſet ad præſentiam corporis non genu flexiſſe, ſed amplexatum fuiſſe loculum, ubi ſacra pignora adſervabantur. In quo amplexu oſtendit Majeſtatem cum charitate conjunctam, reſpectu illius S. Epiſcopi: Sicut cum venit nobilis aliqua perſona ad domum Principis, ille ad demonſtrandum Majeſtatem & charitatem amplectitur perſonam venientem.* Hæc Marchantius. Quid? quod ſanctorum, quos ipſe conſecrat, fingit refingit, non ſervus ſed Dominus perhiberi jure poſſit? Canoniza-

Digitized by Google

tio ſane ſive Relatio inter Divos eſt in manu Pontificis ? quam
6 8. capitibus incluſit Angelus Rocca de canon. Sanct. c. 38. I. *mandatum, ut omnes credant talem eſſe beatum*, II. *ut invocari poſſit in publicis precibus*, III. *ut in nomen ejus ædificentur Eccleſiæ*, IV. *ut celebretur officium & Sacrificium Miſſæ in honorem ejus*, V. *ut dies feſti ei conſecrentur*. VI. *ut ejus imagines omnes venerentur*, VII. *ut reliquiæ eorum cultu religioſo adorentur*. VIII. *ut ad eas peregrinationes religioſæ fiant*. Reſtant Angeli adminiſtratorii illi genii, & horum forte adeo ſervum ſe Pontifex adpellitat. Diver-
7 ſum docent verba illa Concionis, cujusdam Monachi in Concilio Rhemenſi Anno 1131. habitæ coram Innocentio II. *ap. Baron.* Ann. 1131. n. 48. *Plus quam Angelus hic* (Pontificem intelligit) *Cui enim Angelorum dixit aliquando Deus quodcunque ligaveris ſuper terram. Præter DEUM non eſt ſimilis ei nec in cælo nec in terra*. Solvat hunc nodum Bulla quædam ipſius Pontificis *Clementis* VII. quæ ſibi in Angelos imperium ſumſit: *Mandamus Angelis Paradiſi, quatenus animam à purgatorio penitus abſolutam in Paradiſi gloriam introducant*. Ex his, Lector Candide, arbitrare utrum ſervorum Dei ſervus ſit Pontifex Romanus: & qui hos nomine dignus habeatur cum tantum abſit ut Servis DEI famulari velit, ut & DEI amicum ac familiarem ſe perhibeat. ſed heus Pontifices! Neſciebam vos eſſe tam familiares. Neque Chriſto ſemper adſurgit Pontifex, ſed ſedens celebrat Miſſam referente *Mornæo* Myſterio iniquitat. p. m 27. Eſt ille unus Dominus; ſic
8 enim *Franciſcus Panigarola* Lect. *adverſ. Hæret. Part.* I. Lect. 2. ad Paul Epheſ. IV. εἷς Κύριος Unus Dominus: *Quid hic dicitis Calviniſtæ ? verum eſt nobis agnoſcendum eſſe Unum Dominum. Sed Dominum illum eſſe DEUM aut JEſum Chriſtum, ô miſeri, quan-*
9 *tum fallimini! quod DEUM ſpectat, una igitur eſſet Eccleſia Chriſtianorum, Judæorum & Turcarum: Si Chriſtum dicatis una igitur Eccleſia erit Arianorum, Macedonianorum, Manichæorum, Pelagianorum, veſtra & noſtra, quia omnes confitemur unum Chriſtum*. Ergo

Digitized by Google

go Papa eſt ille unus Dominus, de quo loquitur Paulus. Familiarem Dei optimi maximi eſſe jamjam dixi, in uno enim Senatu & Papa & Deus de rebus divinis collatis ſententiis fidiſſimè deliberant: ita ut abſurdum ſit, ab ejus judicio ad Dei judicium provocare. Docet hoc *Auguſtinus Triumphus de Ancona quæſt. VI. art. I. Cum adpellatio ſemper fiat à minori judice ad ſuperiorem ſicut nullus eſt major ſeipſo, ita, nulla adpellatio tenet facta à Papa ad Deum, quia unum Conſiſtorium eſt ipſius Papæ & ipſius Dei, cujus Conſiſtorii claviger & oſtiarius eſt ipſe Papa. Nullus ergo poteſt appellare à Papa ad Deum.* Atque hunc de Ancona librum inſignem Sanderus pronunciat lib. VII. de viſib. Monarch. Vide pluribus A. Rivetum Caſtigat. Notat. in Epiſt. ad Balſac. cap. VII. p. m. 310. Tom. III. Op. Riv. Quid ergo ſine re titulus? Larva eſt ſub quo latet Dominus Dominantium fatente id ipſum *Jaſone* citante Magn. *Ziegl. Not. ad jus Canon.* p. m. 718. *Sic* enim verba ſeſe habent ap. *Ziegl.* l. c. *Hodierni monachi non magis ſervi ſunt, quam Papa ſervorum ſervus eſt, quippe qui ſub abjecto hoc nomine Dominus Dominantium eſſe affectat, ut bene animadvertit Jaſon L. reſcripta C. de precib. Imp. Of.* Claudam hoc Schediaſma præſens diſticho Alex. à Turre Canon. Later. radio 24. Mareſio L. I. Antichr. revelat. c. 23. adducto.

Servierant Tibi Roma olim Domini Dominorum,
Servorum Servi nunc Tibi ſunt Domini.

TANTUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. B. V.

Diſſertatio Anti-Grotiana.

Num

Dogma Papiſtarum ſit

PONT. ROM. ESSE DEUM.

Digitized by Google

JESU FORTUNANTE!

CAP. I.

Lemmata.

(1) HUgonis Grotii in religione amplitudo & deſultorium ingenium. (2) Namque Calvinianus primum natus, (3) mox Arminianus, (4) ad carceres perpetuos damnatur (5) ope uxoris liberatur, epigramma Barlæi (6) favet deinde Socinianis, exemplum adducitur. (7) Pontificiæ denique aulæ Patronus. (8) Religio Pontif. an Catholica. (9) Excuſat Miſſam & orationes pro defunctis. (10) Papam non vult eſſe AntiChriſtum. (11) Scripti Grotiani de AntiChriſto cenſorem (12) quid de Appendice Grotii ſentiendum, (13) Pontifex Rom. ex mente Grotii non improbat Clericorum conjugium (14) neque & communionem ſub utraque (15) neque ſcripturarum lectionem prohibet (16) occaſio præſentis diſſertationis. (17) Locus qui controvertitur, ſubjicitur (18) Grotii infortunatům fatum in aulâ Pontificia (19) idem Bellarmini erat. Jo. Ad. Scherzeri laus. (20) Heriberti Rosvveydi ſententia adverſus Caſaubonum (21) Deus quandoque pro fortunatiſſimo homine (20) aut in re aliqua excellentiſſimo uſurpatur (23) formatur controverſiæ Status.

HUgonem Grotium (contra quem diſſertatio ne præſenti venire ſtat ſententia) cum nomino, quilibet portentoſæ religionis virum, dextrè ita judicante *Meurſio*, ſibi animo concipiat. Sic enim religioni deditus erat, nulli ut contradiceret, omnium abſurdiſſima dogmata ſi non defenderet, emolliret tamen & toleranda arbitraretur. Qua tamen immodeſtâ modeſtiâ parum gratiæ apud religionum ſuarum Patronos promeruit. Paternam religionem (malè reformatam puta) in juventute propugnabat, Magiſtratûs ſui *Pietatem* publico ſcripto celebrabat, ſed quo præmio? Arminianis cum favere cœpiſſet, illiuſque ſectæ propullulantis errorum cauſam cum ageret, quorum pietatem

Digitized by Google

vindicaverat, horum decreto (vide *ſententias, Edicta, Judicia ab Ordin. general. Belg. & Synodo Nation. lata in publicæ pacis & Eccleſiarum Reformatarum Perturbatores, quæ edita ſunt Dordraci Ann. 1619.*) in Synodo Dordracena (Calvinianæ ſanguinolentiæ indice conf. *Crudelem Iniquitatem Synodi Dordrac.* quæ *Epiſcopio* Autore conſcripta eſt *To. II. Opp. Epiſc. Part. II.* p. m. 5. ejuſdem *Antidotum ibid. p. 18.* Adde *Caſp. Barlæi Fidem Imbellem* in epiſtol. Eccleſiaſt. Arminianor. *p. m. 606. ſeqq.*) ad infames ac delibato ſcurrarum flori dicatos carceres & perpetuos quidem, damnatur: ex quibus tamen ingenio & felici uxoris aſtu- 4
tia liberatur. Quam eleganti hoc epigrammate Caſp. Barlæus, Grotii in Arminianâ hæreſi ſocius, decantat:

Diſcite jam Belgæ, Pietas quid poſſit & uxor,
Quam faciat gratas docta virago vices.
Fœmina capta manet dimiſſo læta marito
Miraturque ſuos ingenioſa dolos.
Non humeris fert illa Virum, fraus vilior iſta eſt:
Aſſeribus tantas mancipat uxor opes. 5
Devehit impoſitum fatalis machina pondus,
Jamque minor parvâ Grotius æde latat.
Non audita canam, ignaro portatur ab hoſte,
Ipſaque cuſtodum dextera præbet opem.
Capta fuit ligno fallacis Breda carinæ,
Liberat hic captum lignea ciſta virum.
Secula magnanimas ſileant antiqua maritas
Omnibus his majus GROTIA nomen habet.

Depropenſo ipſius in *Judæos* aliàs, aliàs in *Socinianos* alioſque

Digitized by Google

animo heic loqui non fert animus. Videri illuc poteſt *Magnif. Calovius in Commentariis Bibliorum AntiGrotianis paſſim*, huc referatur veteratoria tergiverſatio, qua male pertinacem impugnatorem agit Grotius, & dum videri vult claſſicum canere, potius eandem inflare tubam deprehenditur, de *ſatisfactione* Chriſti quippe Cap.3. *quando acceptilationem* Socinianam deteſtatur, & alio verbo *legis relaxatione* acriter defendit inter quæ certe illud diſcrimen, quod Poeta indigitat:

Montibus inquit erant & erant in montibus illis;

& licet hoc de ſatisfactione libro Socini Sociis bellum indixerit, mox tamen ne illorum odium in ſe provocaret, ſilentio ſuo ad Crellii refutationem æternas fecit inducias, imò & gratias
7 egit pro reſponſo, vide epiſt. *H.Grotii ad Joh. Crellium* ſcriptam 10. Maj. Ann. 1621. *T. IV. Opp. Crellii*) inque alios animo non heic loqui advocabimus. Enimverò illud patrocinium, quod Grotius circa iſtam religionem ſuſcepit, quæ jure monopolico Catholicæ titulum ſibi vendicat, cui tamen illum ut Nonnæ defloratæ virgini (*B. Hulſemann. Anti Hager. diſp.* VI *de Eccleſ. p.m.* 260.) aut ut Novatianis (*Cyprian. ep. ad Jubaj.*) aliisque Hæ-
8 reticis (*Salvian. L.V. de Provid. Auguſt. Lib. IV. de util. cred.*) non invidemus. Quo fervore ſacrificium Miſſæ non excuſat? Conf.
9 *Sacrificium Euchariſtiæ Chriſtianæ ab Hugonis Grotii corruptelis & conciliatione cum Sacrificio Anti-Chriſtiano vindicatum Celeberrimi Hulſemanni*, quæ argumenta non adducit ad retinendas preces pro defunctis? lege illarum deſtructionem ap. *Joh. Tobiam Majorem D. & Prof. Jenenſ. in diſſert. Anti-Grot. de hâc materiâ.* Quid de Grotiano ſcripto, cujus argumentum *Anti-Chriſtus* eſt
10 dicendum? Apologia eſt Romanorum Pontificum, cujus argutiæ eo tendunt ab hoc titulo Romana Beſtia ut liberetur, contra verò Simon Magus & Cajus Caligula in illius locum ſuccedant. Vide hujus fœtus exploſiones & deriſiones apud

viros

Digitized by Google

viros fortiſſimos è Calvinianis *Hyppolyti Frontonis Caracottæ* (ſub
quo nomine *Molinæus* latere creditur,) *Samuelis Mareſii*, &
Joh. Cocceji, e noſtris Communis Præceptoris *Magni Hulſeman-* 11
ni Breviarii extenſi cap. XXII. Legas Appendicem ad Com-
mentarium de Anti-Chriſto, quam Frontini refutationem mi-
ſit ſuffixam *annotationibus in Libb. Evangelior.* & contremiſces
ad Grotii ingenium & mentem Papiſticam; mirum enim in 12
modum Pontificiæ Eccleſiæ Sanctitatem celebrat, ut ad hanc
omnes reliquas Eccleſias convocaret. Inſcriptio mentem pro-
dit: *Appendix ad Interpretationem Locorum Novi Teſtamenti,
quæ de AntiChriſto agunt aut agere putantur. In qua via ſterni-
tur AD CHRISTIANAM CONCORDIAm.* Si interdictionem
conjugii Clericorum Romanæ Eccleſiæ Grotio objicias, hanc
reſponſionem dabit p. 62. *Conjugium tanti facit Papa*, ut *quia* 13
*individuum eſt inter Chriſtianos, eoque Chriſti cum Eccleſia conjun-
ctionem adumbrat rem ſanctam & myſterium id vocet. Nemo ob con-
jugium à baptiſmo aut à communione arcetur, nemo à ſpe ſalutis ob
id abſcinditur. At ſi in familia mea, opera uti malim cœlibum, quàm
conjuges habentium, erone ideo nuptiarum prohibitor & Apoſtolo con-
trarius? Non arbitror. Idem facit Eccleſia. Cœlibes ſi caſtimoniam
benè præſtent aptiores eſſe aliis ad Eccleſiaſticas functiones docet Chri-
ſtus Matth. 19. 12. Paulus 1. Cor. VII. 7. 8. 26. Quid hic eſt Papæ impu-
tandum? Tuetur morem, quem recepit jam occidens: quem Africa
etiam tum ſollicitè obſervavit, quo tempore cum ſede Romana acerri-
mas habebat diſputationes.* Audis Pontificiæ cauſæ Patronum?
Communionem ſub una ſi in Eccleſia Romana juſtè vitupe-
ras, en Grotius ſcrupulum eximet l. c. *Communio ſub utroque
ſymbolo ſicut inſtitutioni congruit, ita & morem pro ſe habet veteris* 14
*Eccleſiæ. Utitur ea quoties vult Chriſtianiſſimus Francorum Rex &
Monachi non pauci, Papa non propibente. Neque tamen ita abſolutè
neceſſarium id judicavit antiquitas, ut non exempla exſtent aliquas
ob cauſas ſumtæ Euchariſtiæ ſub hoc tantùm aut illo tantùm ſymbolo.
Si cauſa quæratur cur mos ille vetuſtior & generalior deſierit, nihil a-
liud*

Digitized by Google

liud quam populi negligentiam quandam reperies. Papa autem à
Græcis, à Maronitis & aliis ab oriente presbyteris dari laicis Sacra-
mentum antiquiori more patitur & probat. Et certum eſt ſi nihil
obſtet aliud in hoc ad reſtituendam unitatem moram non fore, quod
etiam ex Tridentini Concilii Actis apparet. Egregiam hujus pallo-
ris ceruſſam! Diſplicet fortè Tibi prohibitio lectionis ſcriptu-
rarum? nec Grotius colore deſtituetur, quo maculam hanc
15 vel tegat, vel pulchram efficiat ita verò ille: p. 64. *Scripturas*
ſacras hic ab omnibus legi video. Video eas in Gallicam Belgicam-
que linguam transfuſas jam pridem, probantibus magiſtris Sorbo-
nicis & Lovanienſibus: (Sed quomodo gratiam inibis GROTI
cum hæreticorum malleo Alphonſo de Caſtro qui Lib. I. cont.
Hær. cap. 13. hoc nomine Reges Hiſpaniæ laudat, quod ver-
naculas verſiones prohibuiſſent. Actum certe nunc eſt quo-
ad hanc partem de Regum Hiſpaniæ laude) *Video populo præ-*
legi Evangelii & *epiſtolarum partes eas, in quibus pietatis tota do-*
ctrina abundè continetur. Nulla alia in re Grotium ingenium
ſuum exercuiſſe putares, quàm in ſola hac fraudulentarum expo-
ſitionū inventione. Eluſit tamen omnes has fraudes celebris Cal-
vinianus *Jacobus Laurentius* peculiari libro cui titulū fecit: *Hugo*
16 *Grotius Papizans*. Placuit & mihi ex hac Grotiana Appēdice thema
aliquod ſeligere cum Illuſtrisſimi GERSDORFFII præſentiam
aliquo cum ſtudiorum meorum ſpecimine colere decreverim,
cujus tamen elaborationem B. L. me non diſſentiente extempo-
ralem & merito quidem vocabis. Arrident itaque hæc (explica-
to nuper *Servi Servorum* titulo peculiari diſſertatione) verba p.
17 61. *Ego Paparum peccata & fædas in ipſas adulationes non defen-*
dam. Neq; tamen æquum eſt Oratorias aut Panegyricas ὑπερβολὰς
pro dogmatibus ſumi. Papæ ipſi non tales ſibi ſumunt titulos, ſed illum
modeſtisſimum, Servi Servorum Dei, cum Conſtantinopolitanus Πα-
τριάρχην *ſe ſcribat* οἰκουμενικὸν, *Alexandrinus* Κριτὴν τοῖς οἰκουμένης:
Neq; vero Papæ Deo ſe æquant aut Chriſto: imò ne Petro quidem cujus
ita

Digitized by Google

ita ſe dicunt in ſede ſucceſſores eſſe ut donis à DEO datis multo ſe Petro minores agnoſcant. Ac valde velim eos non modo in ſuis verbis modum retinere, ſed & aliorum de ſe verbis modum imponere, Trajani exemplo quem ſic laudat maximus ante Domitiani adulator Martialis

Fruſtra blanditiæ venitis ad me
Attritis miſerabiles labellis
Dicturus Dominum Deumq; non ſum &c.

Quis Grotio accuratior vel ex Pontificiorum filiis modeſtiæ pa-
palis præco? Debuiſſet certè Romana curia huic novo militi
magnis ſtipendiis animum augere, & liberalitate ſua eum ad plu-
ra hujus generis ſtratagemata provocare; quemadmodum *Joan-* 18
nem Fabrum, Eccium, Cochlæum &c. ob ſcriptam Auguſtanæ Con-
feſſionis confutationem, per *Petrum Paulum Vergerium* Juſtino-
politanum Epiſcopum Pontificis tunc temporis ad Ferdinandum
Legatum (qui ad noſtra poſtmodum caſtra tranſiit; vide *Sleidan.*
Comment. *de Stat. Rel.* Lib. XXI. *p. m.* 650.) olim, ut fortiter a-
gerent donis animaverat, Canonicatum enim Ratisbonenſem
Eccius *Sleidanus Lib. VII. de Stat. Rel. p. m. 182.* Epiſcopatum Vien-
nenſem Faber *Sleidan. l. c. p.* 199. laboris præmium acceperant:
vel, uti per galerum Cardinalitium Luciani Batavi (hoc enim ti-
tulo Delrio Eraſmum veneratur) Eraſmi Roterodami operam
conducere ſategerat, quem tamen ipſe recuſavit vide *Eraſmum*
Lib. XXV. epiſtol. ep. 35. Enimverò noverca Grotio fortuna erat,
pro favore aulæ Romanæ incurrit odium. Docet hoc *Franci-*
ſci Magdaleni Ordin. prædicat. Monachi & Rom. Sacr. congregat. Jud.
Secret. Index expurgatorius, ubi à ſacra Indicis expurgatorii con-
gregatione *Grotianum fœtum de Jure Belli & Pacis* interdictum
fuiſſe facto decreto Romæ IV. Februarii Anno 1627. diſcimus.
Peſſimum certè fatum cetera non degeneris filii proſcriptionem
& exilia ab eo commeruiſſe, in cujus ſervitiis inſomnes plurimas

Digitized by Google

noctes egerit. Fatum tamen omnibus Pontificiis Paraſitis digniſſimum! quod & *Bellarmino* Patrono Pontificiæ omnipotentiæ at quanto! (qui dominum Papæ indirectum circa temporalia *Lib. V. de Rom. Pontifice* acriter defendit, quod Scriptum tamen Sorbona flammis dignum judicavit, à quibus liberatum fuit intercesſionibus Reginæ vide ſis *Thuanum Tom.* IV. *Lib.* III. *fol.* 132. & Vivam Bibliothecam ambulatoriumque Muſæum, Incomparabilem *Scherzerum*, Academiæ noſtræ æternum decus in eruditionis inexhauſtæ collegio, quod in Bibliothecæ ſuæ exactiſſimæ Autoribus exponendis h. t. occupatur Cod. VII. Tit. Opp. Bellarmini) accidit. Refert certè *Fuligattus Lib.* II. *de Vita Bellarmini cap.* VII. *Vivente Bellarmino, qui tamen cum Legato Sixti* V. *in Galliis erat, opera ejus inhibita & donec damnoſa ejicerentur, catalogo Librorum prohibitorum usque ad mortem Pontificis inſerta fuerunt.* Confer & magnum alias Bellarminianæ eruditionis admiratorem (ſola excepta cauſa Regia) *Barclajum de Poteſtate Princip. cap.* 13. *fol.* 101. Sed redeo ad Grotium, & ipſum ambitionis & faſtus Papalis penſitabo patrocinium. Hyperbolas vocat panegyricas, quas dogmatum inſtar non defenderet Ecclesia Pontificia: eandem huic morbo medicinam quærit circumforaneus iſte *Heribertus Rosweydus* Soc. Jeſu Theol. *in Lege talionis* XII. *Tabb. Tab. V. p. m.* 77 *Mirum verò tam delicati te eſſe ſtomachi, qui VICE-DEUM cùm à Pontificiis tibi de Pontifice proponitur concoquere non poſſis, cum tamen ad hæc Criticorũ ſcitamenta: cum DEUS, cum Divi è Criticorum grege quipiã proponuntur, minimè ſtomachus tuus nauſeet. Legiſtin' de Scaligero amico tuo, ab amico Lipſio dictum? Genus DEORUM. An excidit illud, quod quidam è veſtris* (*Heinſius lib.* I. *eleg.* 1.)

Jam mihi Burdenos mens eſt deducere Divos:
Haud capiunt tantos ſecula noſtra DEOS.
O animæ o divum genus, Hunniadumq; nepotes:

Memi-

Meminiſtin' Poetam ceciniſſe ?

Scaliger ille DEVS, qui multa emendat & auget.

Et tamen quis iſte Scaliger ? Ut non omnino malum eum fuiſſe Philologum negari non poſſit, cum toties Patroclianas ſellas, cum Stercutios, cum Cloacinas ſcripta ejus oleant, facilè ipſe ſe prodit, ex quorum Deorum genere fuerit. Nulla interea hic Criticis nauſea oboritur, cum oris tam impuri homo DEUS vocatur: mellea hæc nomenclatio, & ſeſamo ſparſa: at verò cum Pontifex à quopiam Vice-DEUS dicitur, ſtatim mollicellis, delicatulis Criticis ſtomachus evertitur. Non 21
hic inficias ibimus, Dei vocabulum à ſcriptoribus claſſicis uſurpari ſæpiſſimè pro homine fortunatiſſimo, cujus mens ſibi perſuaſit ad fortunæ ſuæ cumulum nihil quidquam deeſſe, hoc ſenſu *Plautus Curcul. Act. 1. Scen. III. v. XI* DEUS SUM ſcribit, vide *Taubmann. ad hunc Pl. l.* & apud *Terentium* Pamphilus *Hecyra Act. V. Scen.* IV. 3. fortunam ſuam exprimit: DEUS SUM, SI HOC ITA EST. & Propertio L. II. Eleg. 29. ſimiliter uſurpatur;

Intereat qui nos non putat eſſe Deos.

Græcorum quoque proverbium μὴ ζήτει θεὸς γένεσθαι eò intendiſſe teſtis eſt proverbiorum compilator (ob quem laborem tamen *Philippo Caroli* exoſus vide ejus cenſuras Eraſmianas *in Animadverſ. Agell Lib.* I. *c.* 8. *p. m.* 60. *Lib.* VII. *cap.* 20. *p. m.* 378. *Lib.* II. *cap.* 23. *p. m.* 158. *Lib. X. cap.* VIII. *p. m.* 408.) *Eraſmus* Tit. Bonæ fortunæ *p. m.* 1893. ed. nov.

Nec me latet Virum in aliqua arte aut ſcientia excellentem ac ſummum, DEUM in illa re, antiquis dictum fuiſſe, 22
fatetur hoc *Cicero lib. 2. de Orat. In quo tu mihi videris DEUS.* Comprobat *Terentius Adelph IV. Scen. I. v. 19. Laudarier te audit libenter, facio te apud illum DEUM.* Clarum hoc facit *Quintilianus* Lib. I. Inſtitut. Oratorior. c. X. p. m. 60. ed. Pariſ. *Nam & ſapientem formantes eum, qui ſit futurus conſummatus undique*

& (ut dicunt) mortalis quidam DEUS, non modo cognitione cæle-
ſtium vel mortalium putant inſtituendum &c. Et ex recentiorum
imitatione exemplum ut proferam, in aprico eſt quod Lojoli-
ta N. *Serarius*, Præceptoribus ſuis in orientalibus literis Scali-
gero & Jan. Druſio titulum *divinorum Grammaticorum* (quod
licet per ludibrium ipſe agat, ſeriò tamen rei veritas juſſerat)
non denegaverit. Veniat itaque nunc in quæſtionem an hu-
juſmodi Oratoriis hyberbolis Pontifex Romanus Deus à ſuis
23 ſalutetur, an verò Romanæ Eccleſiæ Doctores ſeriò defen-
dant Pontif. Romanum verè Deum eſſe. Quæratur an ſola
verborum mundicies & concinnitas, ſit Pontificem Deum vo-
cari, an verò Dogma Pontificium. Diſpiciatur an hunc ti-
tulum ſibi ipſi ſumſerit Pontifex, an verò tantùm amoris &
cultus gratia ab aliis ipſi tribuatur. Nos, Pontificiorum ſe-
rium dogma eſſe ut credamus, 3. cumprimis movent funda-
menta, (1.) quod ipſi Pontifices hunc titulum deſiderent, (2.)
quod in libris dogmaticis reperiatur & pro dogmate vendite-
tur (3.) quod in ejus defenſione ſcriptores Pontificiorum publi-
ci plurimum ſint ſolliciti.

C A P. II.

Lemmata.

(1) LUtherus ſuis an ſit Deus? adducitur Card. Hoſius & Staniſl. Reſcius. (2) refutantur propriis Lutheri verbis. (3) Vocis Papæ ridicula originatio Gabrielis Bielis. (4) Papa ipſe titulum Dei deſiderat, oſtenditur id (a) ex illius admiſſione & adplauſu, (5) tolerat ipſum in ſcriptis & monumentis publicis. (6) exemplum Sixti IV. (7) Alexandri VI. (8) Julii II. in Concilio Lateranenſi. (9) Leonis X. in eòd. concilio, horrenda ſcripturæ perverſio. (10) Gregorii XIII. in Staplet. ſcript. (11) Pauli V. Myſterium in nomine ex Apoc. XIII. 18 Stoliditas Bellarmini, & abſurda hebraica Ordographia. (12) Urbani VIII. in Juſti Ryequi dedicat. (13) Innocentii X. adducitur ſcriptum impudentiſſimum. (14) (b) ex honoris divini receptio-

ne,

Digitized by Google

ne, adorari vult in electione, (15) quare triplicem coronam uſurpat. (16) (c) ex hujus tituli propria uſurpatione, exemplum Martini V. (17) Papa ipſa eſt Eccleſia, (18) E. dogma erit Pontificem Romanum eſſe Deum.

STanislaus Hoſius, R. E. Cardinalis, Major Pœnitentiarius, Epiſcopus Varnienſis, & Pii IV. quondam ad Concilium Tridentinum legatus, curiæ Romanæ mancipium, quod vel ex eo diſcas, nullum ipſi vel glorioſius vel magis ſalutare nomen tribui potuiſſe quam ſi Papiſta fuerit adpellatus, (ſimile & Jeſuitæ *Lorini* judicium eſt *ad Actor. c.* 20. *v.* 30.) quemadmodum hoc in teſtamento ſuo revelavit, quod ſuffixum eſt Opp. Theolog. Tom. II. p. m. 483. Nam qui Papiſta non eſt, Sathaniſta ipſi vocatur, ſic enim ſcribit: *Quicunque tecum Pie Pontifex non colligit, ſpargit; qui Chriſti non eſt, Anti-Chriſti eſt, qui Papiſta non eſt, Sathaniſta eſt. loc. cit. Teſtam.* Cardinalis hic, Evangelicæ veritati addictis aliquid ut opponeret, mendacia excogitabat, & illorum Doctrinam ſola authoritate Lutheri ſuffultam eſſe, quem Deum venerentur, adfirmabat. Unicum è multis exemplum proferam, *in confutatione Prolegom. Brentii, quæ Tom.* I. *Opp habetur Lib.* I. *de Legitim. Judicib. Rer. Eccleſiaſt. p. m.* 493. ita ſcribit. *Sed irrefragabile teſtimonium* Idoli veſtri Islebienſis *non poſſum quin producam. Nam illi fidem quin habeatis indubitatam, cauſam dicere non poteſtis, præſertim cum DEI verbum non aliud agnoſcatis, niſi quod ab illo ſcribitur. Audiatis igitur* DEUM veſtrum *loquentem: Mundus inquit in dies fit deterior* &c. *Habesne quod ei poſſis contradicere, cujus verba nihil aliud ſint judicio veſtro, niſi verba DEI? Si mentiri poteſt* DEUS veſter, *mentiri poteſt hæc ſcribens de vobis Lutherus: qui nusquam ſcripſit verius, quam ubi, quem fructum attulerit doctrina ſua, planum fecit univerſo orbi.* Idem facit calumniæ Hoſianæ hæres *Staniſlaus Reſcius* (cujus labori debemus ſecundum Hoſian. Opp. Tomum) qui in præfat. dedicat. Tom. II. Opp. Hoſii ad Stephanum I. Poloniæ R. inter alia heroica & admiranda Hoſii facinora & hoc celebrat. *Quoties in Regis civitatibus*

Digitized by Google

templa Deo ſacrata, ut in iis Deo ſuo *Luthero & Calvino ſacra facerent, appetiverunt hæretici? ſed obſtitit illorum conatibus Hoſius.* Ergò cujus Papiſtas ob ſummam Papæ autoritatem nos accuſamus, illius ob maximam Lutheri venerationem ipſi nos viciſſim poſtulant. Enimvero nunquam divinam hanc venerationem ipſe Lutherus deſideravit; quis ullus Papiſtarum divinam infallibilitatem & dictatoriam poteſtatem Lutherum ſibi arrogâſſe poterit demonſtrare? Recuſat hoc Lutherus; deteſtatur hoc publicis ſcriptis, & quousque autoritas ejus ſuſcipienda ſit, his verbis To. II. Jen. fol. 104. declarat: **Wahr iſts/daß du ja bey Leib und Seel nicht ſolt ſagen/ich bin Lutheriſch oder Päbſtiſch/ denn derſelb iſt keiner für dich geſtorben/noch dein Meiſter/ ſondern allein Chriſtus und ſolt dich Chriſten bekennen; Aber wenn du es dafür hälteſt/ daß des Luthers Lehr Evangeliſch und des Pabſts Un-Evangeliſch ſeye: So muſtu den Luther nicht ſo gar hinwerffen/ du wirffeſt ſonſt ſeine Lehre auch mit hin/die du doch für Chriſtus Lehr erkenneſt/ ſondern alſo muſtu ſagen/ der Luther ſey ein Bub oder Heiliger da liegt mir nichts dran/ ſeine Lehre aber iſt nicht ſein/ ſondern Chriſtus ſelbſt/ denn du ſieheſt/ daß die Tyrannen nicht damit umbgehen/ daß ſie nur den Luther umbbringen ſondern die Lehre wollen ſie vertilgen/und von der Lehre wegen taſten ſie dich an/und fragen dich/ ob du Lutheriſch ſeyeſt. Hie muſtu warlich nicht mit Rohr-Worte redẽ/ſondern frey Chriſtum bekeñen/ es habe ihn Luther/ Claus/ oder Georg geprediget/ die Perſon laſſe fahrẽ/aber die Lehr muſtu bekeñen.** An ergò DEUM terreſtrem in Luthero colimus? an hunc tanquam religionis novæ Magiſtrum, cujus dicta, oracula, & tanquam novæ fidei dogmata ſuſcipimus? an ergò Lutheranorum

DEUS

DEUS Lutherus dicendus? ſed hæc alibi prolixius deducentur. Alios ergò mendaciorum quærant his abſterſis colores. Veritas ipſa loquitur Pontificem Romanum ſuis DEUM eſſe, & quid mirum, mirandum quid Papa eſt, *Stupor Mundi*, *non DEUS, non homo, ſed utrumque* (vide Hug. Grot. Papizant. Jacob. Laurentii p. 19. verba hæc ex ſcriptis Pap. add.) vel nomen Papæ id indicat, quod titulo monopolico ſibi hodiè Pontifex R. attribuit, (primus id fecit Gregorius VII. in Synodo Romana, vide *Lorinum* in Act. 16. & *Azorium* Inſtit. Part. II. L. V. cap. ult. adde *Thomam Mortonum in Cauſa Regia* Cap. I. Sect. XI. p. m. 15.) de hujus enim vocis Origine *Gabriel Biel* Lect. XXIII. *in Sacrum Canonem Miſſæ* p. m. 145. ed. Brix: *Nomen Papa in Scripturis non invenitur: ſed ſumtum dicitur ab interjectione Papæ! quæ admirationis affectum importat, unde eis propriè convenit, qui in converſatione ſunt admirabiles vita ſanctitate & doctrina: ad quem ſenſum Dominus Jeſus Chriſtus noſter Summus eſt Papa: de quo ſcribitur Eſaiæ: Et vocabitur nomen ejus admirabilis.* Papæ certè illud Papæ non denegaremus, vera modo eſſent, quæ de ſemetipſo Romanus Pontifex præſumit. Hujus enim menti hæc invaſit opinio, ſe Deum eſſe, & quemlibet huic ſpeculationi debere adſurgere. Non hic in Pontificem injurii ſumus, de quo nos optimo jure adverſus Hoſium conquerebamur; ubi enim & in quo loco Pontifex hoc nomen & hanc autoritatem ſibi tribuere videns vel publicè vel privatim hoc deteſtatus eſt? Neque tamen hic Grotii ſola autoritate contenti vivere valemus, ſtatuentis, Pontificem ſibi hos titulos non ſumere; Nam hoc non ſufficit, ſi enim illos tolerat, quis invictè eum horum titulorum complacentiæ non poſtularet? Certè ſi Papali modeſtiæ hic titulus officeret nonne interdictis luxurantiũ paraſitorũ adulationibus limites ponere poſſet? Quorſum expurgatorii Indices? an ad Patres ſolos caſtrandos adinventi? quis librorum cenſorum labor? ariſtarchi ad hæc encomiorum monſtra quare non adhibent manus? Sed vivitur

ex

Digitized by Google

ex Papæ moribus, & cum hic de ejuſmodi blasphemiis ſibi gratuletur, majori encomio librum his abſurdis plenum præ cæteris cohoneſtant. Alia certe mens ſanctis fuit; Non Johannes ſilentio quæſtionem comprobabat an Chriſtus eſſet, expreſſis reponebat verbis: ὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χιςρός Joh. I. 20. Adorationem ſibi non convenientem Angelus non admittit ſed his verbis recuſat. Ορα μή: σύνδȣλός σȣ εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σȣ τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τȣ̃ Ἰησȣ̃ τῷ Θεῷ προσκύνησον Apoc. XIX. 10. Si itaque frontem ſerenam qua hunc honorem & hos titulos legit & excipit, Si aures benevolentiſſimas, quibus præſens multoties audivit, Si clementiſſimam mentem, qua paraſitos conpenſavit, R. Pont. penſitamus, an argumentum aliud nobis quærendum erit, ut adſtruamus ipſum his titulis delectari, illos deſiderare, illos ſibi ſumere, imò firmiter tenere, ex officii ratione ſibi velle competere. Sixtum IV. celebrem illum ſcortationis (anceps v. ſum Cardinal. aut alius bresbyter in Papatu an tale crimen committere poſſit? *gloſſa* enim *Canonis abſit cauſa XI. quæſt. 3. Si omnes*, liberos hac excuſatione omnes pronunciat: *Si clericus complectatur mulierem; interpretabitur quod benedicendi cauſa hoc faciat*) Patronum, accepimus, placidiſſimo vultu in arcu triumphali qui in primo ejus ad urbem acceſſu ipſi à R. Populo erigebatur, hanc inſcriptionem legiſſe:

Oraclo vocis mundi moderaris habenas
Et meritò in terris crederis eſſe DEUS!

Ubi frons tua Sixte? Quantæ verò impudentiæ Alexandrum VI. fuiſſe arbitremur, qui æquo animo & adplaudente quidem hanc ſuperſtitioſi Oratoris *Angeli Politiani* vocem ferre potuit *in Orat. pro Orator.* Senenſ. *Profecto jure divino caput omnes tibi ſancte Pater, & genua inclinamus, omnesque Tibi tanquam ipſi Domino Jeſu Chriſto obtemperamus, tantamque tuam, Beatiſ-*

ſime

Digitized by Google

ſime Pater, eſſe poteſtatem fatemur, ut judicia quoque tua firma immobiliaque permaneant, quaſi Deus ipſe per te judicet. Candidatorum mortis numerum jam augebat Julius II. in Seſſ. IV. Concilii Lateranenſis (*quæ ultima Seſſio* erat ut loquuntur acta Concilii Lateranenſ. *in qua intervenerat perſonaliter ſanctiſſimus Dominus noſter Julius* II. *qui etiam tunc infirmabatur aliqualiter*) & huic ambitioni nondum repudium dederat, ſed à Chriſtophoro Marcello Oratione in illa Seſſione habita blasphemas has voces æqua mente admittebat: Hinc merito conqueri poteſt Eccleſia & tanquam omnium mater, obortis lacrymis exclamare: *Filios enutrivi, ipſi autem ſpreverunt me; væ mihi miſeræ & infelici ex quo dignitatis culmine iniquorum manibus detracta ſum? quo pacto meus mutatus eſt color, offuſcatus nitor, cæleſtis pulchritudo terrenis ſordibus inquinata? His lamentationibus & querimoniis ad tuos ſanctiſſimos devoluta pedes in hunc modum opem implorare videtur:* Terras *& maria circuivi & nullum præter* TE JULI *Pontifex beatiſſime, qui me magis diligeret dignitatemque meam & ſalutem magis curaret inveni. Tua ſub ditione defenſa ſum, protecta, mirum in modum aucta. Et paulo poſt: Cura Pater beatiſſime, ut ſponſa tuæ forma, decorque redeat & pulchritudo. Cura ut valetudo hæc quæ totum invaſit orbem abſcedat. Cura ut grex tibi commiſſus optimis ac ſpiritualibus alimentis alatur & vivat. Cura fluctuanti naviculæ in alto à diris agitatæ ventis, ſalutis portus illuceat. Cura ut ovile unum fiat quod modo eſt in partes diviſum. Cura denique ut ſalutem, quam dediſti nobis & vitam & Spiritum non amittamus. Tu enim Paſtor, Tu medicus, tu gubernator, tu cultor,* tu DENIQUE ALTER DEUS IN TERRIS. Hæc Marcellus Julio II. præſenti: omnia hæc verba (in quibus quot apices tot in Deum injuriæ) comprobante. *Vide Tom.* IV. *Conciliorum per Laur. Surium* p. m. 569. Obſtupeſcit 8
certè, quicunque exſecrandam illam blasphemiam legit, qua in eodem Lateranenſi Concilio Seſſ. VI. Julio II. vita functo no-
vum electum Papam Epiſcopus Modruſienſis Simon Begnius Le- 9
onem X. excepit, neq; tamen ipſe Leo obſtupuit; verba ſic ſonant:

Digitized by Google

Sed ne fleveris filia Sion, quia ecce (NB. NB.) *venit Leo de tribu Juda, radix David. Ecce ſuscitavit Tibi Deus Salvatorem, qui ſalvabit Te de manibus vaſtantium & populum Dei de manu perſequentium liberabit. Te LEO BEATISSIME Salvatorem exſpectavimus, te liberatorem venturum ſperavimus. Ad Te pro acceptis cladibus pro perperam geſtis* (NB. NB.) *gementes, pro malorum fine & futuræ ſpe victoriæ læti & hilares clamamus:* (NB. NB.) *Impugna impugnantes nos. Apprehende ſcutum & gladium & exurge in adjutorium noſtrum.* (NB. NB.) *Conclude adverſus eos qui nos perſeqvuntur & tabernaculum ſponſæ tuæ, quod manus impiorum polluerunt, vindica, ut ſicut Chriſtianus populus te ſolum verum Pontificem veneratur; ita & Chriſtiani nominis hoſtes te religioſiſſimum metuant, te potentiſſimũ contremiſcant.* Contremiſco certè ad has blaſphemas voces! Neque tamen in hanc earum inſolentiam animadverſum fuit à Pont. R.; Sed illa ipſa oratio tanti æſtimata fuit, ut in Conciliorum Tomis ejus memoria quam maxime longa efficeretur, & ut ſummum ſc. Leonis pudorem qui orationis actui interfuerat, innueret, vide ipſam *Concil. Lateranenſ. Seſſ. VI. p. m. 589. To. IV. Concilior.* Simili modo cum Leone agit in eodem Lateranenſ. Concilio *Antonius Puccius Cameræ Apoſtolicæ* Clericus, Oratione Seſſione IX. habita: ubi ab initio divinam Leonis Majeſtatem ſe ferre non poſſe publicè fatetur. Quam orationem poſtmodum Leoni quoque inſcripſit his verbis: *Et cum abs re fore duxeram, ut quam adſtantibus voce protuleram, eam literis tibi uni,* (NB.) *a quo omnium ſalus unice pendet, perpetuò dedicarem.* Idem in Gregorium
10 XIII. *Thomas Stapletonus* præfat. ad Ipſ. *Principior. fid. doctr.* quoque ſtatuit: *Supremum in terris numen eum* appellitans. Sed an
11 ſilentio prætereundi honores & tituli *Paulo V. Pontifici* delati ab eoque recepti? hi enim parum convenientem Grotii excuſationem eſſe cordatè loquentur. Libros Romæ Bononiæque impreſſos Pontificioque nomini inſcriptos intelligo, quorum frontiſpicium blaſphemiæ non adſvetos oculos ferit miſere his ver-

verbis; *Paulo V. VICE-DEO*, *Chriſtianæ Reipublicæ Monarchæ invictisſimo, & Pontificiæ Omnipotentiæ conſervatori acerrimo.* Sed ne myſterium in vocibus his *Paulo V. Vice-Deo* abſconditum L. B. quod Pontificii prodiderunt, Pontifexque ipſe horum titulorum acceptione comprobavit & plurimi eruditorum obſervarunt, te lateat, obiter iſtud adjicio: Computa numerum literarum

paVLo V. VICe Deo.

& numerus 666: prodibit, atque hic numerus eſt numerus nominis Anti Chriſti, docet hoc Johannes Apoc. c. XIII. v. 18. *Hic ſapientia eſt. Qui habet intellectum computet numerum beſtiæ: numerus enim hominis eſt, & numerus ejus ſexcenti ſexaginta ſex.* Et quid in hac computatione eſt quod accuſes? nil ad hæc verba additur, nihil omittitur, nihil in ipſa ſcriptione mutatur. Dolemus certè inſaniam *Guilielmi Lindani*, qui pari modo ex nomine Marthini Lutheri numerum nominis Anti-Chriſti eruere ſtuduit, ſed 1) non ſcribendum dicit *Marthinus Luther*, ſed *Martinus Lauter* 2) literas latinas accipiendas eſſe pro numeris more Græcarum & Hebraicarum, vide *Bellarm. To.* I. *Opp. Libr.* III. *de Rom. Pontiſ. Cap. X. p. m.* 871. Qui ſane divinator ſi cœlitus delapſus habendus eſt, ex cœlo lunæ cecidit. Dolemus abſurdam *Roberti Bellarmini* Profeſſoris olim lingvæ S. in Acad. Lovanienſi (ſed valde ridiculi, ſuſcipiebat enim hoc munus Profeſſorium, cum ne quidem ullius literulæ in Lingua S. ab initio cognitionem haberet. Vide Fulgatt) poſteà Cardinalis, Orthographiam, qua David per כ ſcribit ut in Davidis Chytræi nomine numerum quoq; hunc oſtenderet, quæ Grammatica enormitas flagris caſtiganda eſſet in puero, qui vel ſemel Pſalterium inſpexiſſet judice *Gisberto Voetio Deſperata cauſa Papatus* Lib. I. Sect. V. p. m. 55. Conf. Ipſ. *Bellarmin.* l. c. Neque tamen Paulus V. has voces quibus tanquam Anti-Chriſtus ab omnibus celebratur, proſcripſit, d. tanquam honoratiſſima tulit encomia, quin imo paſſus

Digitized by Google

eſt imaginibus ſuis ut ſubſcriberetur *Pauli ter Optimi*, *ter Maximi ſacra imago* vide Laurent. H. Grot. Papizant. p. m. 19.

12 Tuam nunc adeo urbanitatem Urbane VIII. qui inter Urbanos quidem tuis non es primus, primus tamen inter urbaniſſimos, & an in hac celebrata urbanitate tua Grotius aliquod præſidium invenerit perſpicio; ſed *inurbanus* merito dicendus es, quod eadem titulorum monſtra receperis. Inurbanitatem hanc tuam loquitur civis tuus, Canonicus tuus, *Juſtus Rycquius, in ſyntagmate ſuo de Anno ſeculari Jubileo*; hic enim poſtquam nomini tuo ſyntagma ſuum inſcripſiſſet, te tam inurbanum eſſe, ut Dei nomen & honores tibi imaginareris fatetur. Hinc ex vitioſiſſima veſtra hypotheſi ſanctos quosdam ſibi quærendos eſſe arbitratur, tuam gratiam ſibi precibus & interceſſionibus ut concilient; hanc enim dedicationi tuæ ſubjicit epiſtolam: ILLUSTRISS. AC REVEREND. D. D. FRANCISCO BARBERINO S.R.E. CARDINALI AMPLISSIMO.

Exprimant alii alia Honeſtatis, aut Utilitatis exempla Franciſce, Cardinalis illuſtriſſime! Ego apud cœleſtes Principes, *cœleſtia imitari conabor. Sicuti enim Deum acceſſuri Divum aliquem piè adhibemus, precum noſtrarum internuncium futurum: ita libellum hunc DEI VICARIO SANCTISSIMO offerendum, prius ad TE mittere placuit, ut INTERCESSORIS ei vice fungaris.* An hoc cum laude illa convenit, quam *Rom. Hay* Ord. S. Benedict. Imperal. Monaſt. Ochſenhuſani in Svevia Presbyter Theologus in Aſtro inextincto præfat. tibi tribuit: *quilibet ingentes ſtatuas in animo ſuo tibi Pontifex erigit, religioſè dedicat & inſcribit: HIC URBANITATEM FECIT URBANIOREM.* Sed divinos titulos ſibi arrogare ſi hoc Urbani urbanitatis fuit, lubens fatebor valdè urbanitatem fuiſſe ab eo extenſam, neque adeo intra modum ſtetiſſe, quod vitio proximum merito habetur. Sed Urbanus certè hic agreſtis eſt; bene enim *Polyd. Vergilius de Invent. rerum* Libr. IV. cap. X. p. m. 295. *primus honor Romano Pontifici habetur, ut ſi minus*

pu-

Digitized by Google

pulchro boneſtetur nomine, ei ſtatim creato liceat mutare. Verbigratia non extra jocum dictum ſit, ſi homo maleficus ante fortè fuerit, ut Bonifacius adpelletur, ſi timidus Leo, ſi ruſticus Urbanus, ſi improbus Innocentius.

Anne verò Tu Innocens X. Vir tui nominis fuiſti, & circa hanc inſaniam innocentiam tuam declaraſti? peſſimus omnium certè fuiſti, flammis quod non adjudicaris impudentiſſimum illud tibi ſcriptũ elogium, cujus copiam dat oculatus teſtis *Laurentius Banck Romæ Triumph. fol. 233.* 13

Annagramma ſeu Elogium Dignisſimi nominis
CARDINALIS PAMPHILII

„ Florentiam & Neapolim Kalendis Auguſti tranſmiſſum ac
„ Romæ divulgatum & oblatum Illuſtriſſimo Domino
„ MARCHIONI CASSANO JUSTINIANO
„ Per Patrem Melchiorem Incophorum Jeſuitam & Mecœ-
„ natem optimum.

„ Eminentiſſime & Reverendiſſime Domine
„ CARDINALIS PAMPHILI

„ (1.) Philius Dei (ſuperlativus Amor Patris, quia φίλτατος
„ ideò Philius dictus) ex æterna ejus charitate qua ſe Deo Patri
„ obtulit in amantiſſimum interceſſorem, ac Mediatorem Dei
„ & hominum ab inſtanti conceptionis in utero B. Virginis, fa-
„ ctus fuit Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchi-
„ ſedech, ac Primus Pontifex Optimus Maximus.

„ 2. Sed Philius fuit Philius non Pamphilius.

„ 3. Fuit Interceſſor Dei & Hominum.

„ 4. Non fuit univerſalis mediator Angelorum & Hominum
„ ſeu Pamphilius.

„ 5 Si ex nominis analogico, æternoque anagrammate præ-
„ ſagire licet myſterium aliquod in tempore: Tu ab æterno
„ prædeſtinatus es, eſſe Pamphilius in terris, ac dici Pamphi-
„ lius, æmulus filii DEI in cœlis.

Digitized by Google

„ 6. Pamphilius ergo eris. Univerſalis nimirum reconci-
„ liator angelorum & hominum in terris hoſtiliter pugnan-
„ tium, Regum ac populorum.

„ 7. Quod præſtabis non niſi electus in Pontificem Optimum
„ Maximum.

„ 8. In cujus fauſtiſſimum augurium, Evangelus ego, felix-
„ que nuncius ter Sanctos pedes Eminentiæ veſtræ ex nunc
„ deoſculor.

„ Quod etiam Græcè ſcripſi, decem ab hinc annis in græcâ
„ noſtrâ Acad. Baſilianâ, in Columbæ veſtræ ſtemmate τὰ τῆς
„ εἰρήνης σύμβολα, Rex pacificus eris & clementiſſimus.

Orator ter genu flexus Italo-græcus

Ego Jo. Baptiſta Catumſyritus.

Videat nunc Grotius, quæ Pontificiorum de Papa ſuo mens ſit! neque aliis perſuadeat Pontifices ipſos ſibi non ſumere hos titulos. Quare enim tolerant? quare permittunt? certè Petri deberent imitari exemplum, cujus ſucceſſores ſe eſſe gloriantur, hic cum divinum honorem ſibi deferri videret à Corne-
13 lio, renuebat dicens: ſurge & ego ipſe homo ſum Act. X. 25. Sed non ſolos tolerat titulos Pontifex, quin contra Petri exemplum adorationem exigit. Adorationes pedum pàpalium ter ſanctorum ſupra ſalutatorum prolixè hic non enarrabo, ſuperſedere me hoc labore fecit *Joſeph. Stevanus Epiſcopus Vaſtenſis* homo Papiſta in peculiari de *Oſculat. Pedum Papalium* libello, quo oſcula religioſa pedum Divinitatis Pontificum monumẽta ſatis aperte deprædicat. Addamus quæ *Chriſtophorus Marcellus Lib.* I. *Sacrar. Ceremoniar. Sect. V. c.* III. *habet.* Triplici coronâ quàre incedat exponit gloſſâ decretal *Gisberto Voetio* deſp. cauſæ Papatus Lib. I. Sect. IV. p. m. 22. citata, *in terris ſcilicet trinitatem ut præſentet; aut trinam in cælo, terra & inferno poteſtatem ſuam ut declaret*, vide prolixum hujus triplicis co-

Digitized by Google

coronæ juxta inſtitutum ſuum Commentatorem *Carolum Paſchalium* Lib. IX. *de Coronis* cap. 14. collatis Gv. *Durando Ration.* divinor. officiorum. Lib. III. c. 13. & *Cornelio à Lapide* in 1. epiſt. Petri Cap. II. v 8. è Calvinianis *Voetio* Lib. I. D. C. Sect. III. & *Thoma Mortono* in cauſa Regia Cap. I. Sect. 31. Anne verò harum rerum adeò ignarus fuit Grotius, ut illum ex novo orbe, aut ex ſpelunca Endymionum prodiiſſe arbitrareris, cum ſcriberet, Papas ſibi hos titulos non ſumere, non Deo ſe æquare; Sed ſatis diu aliis immorati ſumus Pontifices Romanos hoc encomio honorantibus, producamus & proprias Pontificum de his titulis & honoribus confeſſiones. *Nicolaus* Papa in epiſtola ad Michaelem Imperatorem, quæ habetur *diſt.* 96. Juris Canon. & quidem *c. ſatis evidenter* ita ſcribit: *Satis evidenter oſtenditur à ſeculari poteſtate nec ligari prorſus nec ſolvi poſſe Pontificem, quem conſtat à pio Conſtantino DEUM appellatum, nec poſſe Deum ab hominibus judicari manifeſtum eſt.* An hæc mirandum Themidos antiſtitem & jurisprudentiæ Oraculum latere potuerunt? Fide *P. Molinæi* celebris inter Calvinianos Doctoris, inſolentiſſimas Martini V. voces adferam, quas in *Novitate Papiſmi* adverſus Cardinal. Perronium adducit *Lib.* I. *cap.* 14. *p. m.* 49. verſ. germ. è gallico idiomat. **Im Jahr 1423. hat Pabſt** Martinus V. **ein** Concilium **zu Siena in Italien gehalten / in den** acten **deſſelben** Concilii **ſtehen die** Inſtructiones, **die beſagter Pabſt** Martinus V. **ſeinen Geſandten / ſo er an den Käyſer zu Conſtantinopel / geſchickt / gegeben. In denſelben gibt er ſich dieſe Titul. Der Allerheiligſte und Allerſeeligſte / der das himmliſche Regiment führet / welcher der Herr auff Erden / iſt ein** *Succeſſor Petri*, **der Chriſt des Herrn / der Meiſter des gantzen Erd-Kreyſes / der Vater der Könige / das Liecht der Welt / der oberſte Hohe-Prieſter** Martinus, **befiehlet ſeinen Geſand-**

ſand-

ſandten &c. laudata poſtmodum Legati fide addit Pontifex: **Welcher (Geſandte) nicht kommen war ſeinen Willen zu thun/ſondern den Willen des Herrn Pabſts/ der ihn geſandt hatte.** Neque *Molinæus* id ſine autoritate facit, provocat enim alio in loco *Lib.* I. *c.* 37. *p.m.* 154. ad expreſſum exemplar. **Dieſe** Inſtructiones **ſeynd auff den** Concilio **zu** Senis **in Italien / welche** Anno 1612. **zu Pariß gedruckt / concipiret worden.** En ipſorum Pontificum calculum! en Grotii lapſum Hiſtoricum, qui totam ipſius machinam pro velanda Deitate Pontificum conſtructam ſimul implicat atque convellit. Nihil itaque impedit, quo minus credamus, à toto Romano ordine credi Pontificem Romanum eſſe Deum & vel ex hoc fundamento, quod ipſe Pontifex hunc titulum toleraverit, adfectaverit, & uſurpaverit,

17 hic enim Eccleſiæ eſt caput, cujus ſenſui, omne Eccleſiæ membrum, (ſi effugere nomen hæretici velit) ſenſum ſuum debet ſubjicere, ut prolixè *Tannerus demonſtrat, ſ. per tot.* probat. Hôc ipſo Eccleſiæ Romanæ Biblia continentur. Quod ergò ipſe ſtatuit, tanquam biblicum dogma adſumendum eſt. Sic enim publicè Pater *Fabricius* Romæ apud S. Andream Anno 1583. d. 3. Auguſti exclamabat. *Hæretici ſemper hæretica in nos urgent Biblia; Nos Biblia habemus Pontificem Romanum, quem ſequentes errare & decipi non poſſumus. Papa enim ſeipſum interpretari poteſt. Biblia autem nequaquam, ideò tutius illius decretis, quam hujus obſcuritatibus confidere poſſumus.* Hic eſt qui falli nequit, qui omnia inſtinctu agit divino, cujus facta tanquam divina ſuſcipienda ſunt, loquatur *Joh. de Pariſ.* de poteſtate Reg. & papali. *Omne factum ſanctiſſimi patris interpretari debemus in bonum, & ſiquidem fecerit furtum, vel aliud, ex ſe malum, interpretari debemus, quod ex divino inſtinctu fiat.* Adde locum Politiani ſupra citatum. Non itaque ſalva

Digitized by Google

va pietate & erga R. Ecccleſ. obſervantia, Pontifice ipſo credente ſe Deum eſſe, & talem non uno modo ſe perhibente, de hujus divinitate ulli è Romano ordine dubitare licet.

CAP. III.

Lemmata.

1) II. Fundamentum autoritas juris Canonici, 2) lis an hujus juris ſcientia utilior ſit Epiſcopo, an verò Theologiæ? 3) deciſio *Panormitani.* 4) ſententia Claudii Eſpencæi, hujus fata. 5) peccatum in Spiritum S. committit, jus Canonicum qui non obſervat. 6) Tribuit hoc jus Pontifici nomen Dei, obſervat idem gloſſa. 7) Tribuit ipſi majeſtatem divinam, jus in conſcientias 8) diſpenſationem in jura divina ſententia Innocentii III. gloſſæ, Capiſtrani, nota VVittakeri 9) poteſtatem in hominum ſalutem 10) Imperium in Reges ſententia Tertulliani, Petri, & Optati. 11) III. fundamentum.

QUo honore Jus Canonicum (quod & adverſus Gro- 1
tium argumenta præſenti capite ſuppeditabit) à Pontificiis colatur, vel ex ea intelligas controverſia, quæ olim mota fuit, *utra ſcientiarum Epiſcopo ſit utilior juris Canonici, an Theologia*? Attende enim ad illius ſo- 2
lutionem quam *Hoſtienſis & Panormitanus ſup. cap. 1. de affinit. & conſangu. dant: ubi hæretici graſſantur utiliorem eſſe Theologiam, ubi non, Jus Canonicum.* Quod tamen reſponſum Cajetano 3
diſplicuit 2, 2. quæſt. 185. art. 3. Deplorat illius litis occaſionem cordatus inter Pontificios Theologus (ſed ob hoc à Cardinalitia dignitate excluſus vide *Thuanum* l. 16. Hiſtor. p. 624. 643. atque obeliſcis paſſim notatus ab *Indicibus expurgatoriis Luſitanico & Hiſpanico) Claudius Eſpencæus* Digreſſion. Lib. II. cap. 9. p. m 199. *Et nos proh dolor! ex pacificis in litigioſos degeneravimus, eaque eſt hodierna Sacerdotiorum praxis, ut quæri ſeriò ſoleat, Theologusne an Canoniſta ad Epiſcopatum aptior?* Conf. eundem *Eſpencæum comment. ad cap. 1.* Ep. ad Tit. & è Calvinianis *Joannem Rainoldum* Academiæ Oxonienſis Profeſſorem Controverſiar.

ſiar. Pontificiar. Extraordinar. in elegantiſſimo *de Romanæ Eccleſiæ Idololatria* ſcripto Lib. I. cap. I. p. m. 41.

Sed quam venerationem exſpectent Pontificum decreta, ipſum Jus Canonicum exponet; ita verò illud *Decreti* P. II. *cauſ.*
5 25. *qu.* 1. C. violatores: *Violatores Canonum voluntarii graviter à ſanctis patribus judicantur, & à Sancto Spiritu (inſtinctu cujus, ac dono ditati ſunt) damnantur; quoniam blaſphemare Spiritum Sanctum non incongruè videntur, qui contra eosdem ſacros Canones non neceſſitate compulſi ſed libenter, ut præmiſſum eſt, aliquid aut protervè agunt, aut loqui præſumunt aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præſumtio manifeſtè unum genus eſt blaſphemantium Spiritum Sanctum, quia ut jam prælibatum eſt, contra eum agit, cujus nutu & gratia ſancti Canones editi ſunt.*

Quod ſi igitur Jus Canonicum tanti fuerit, conveniendi nobis erunt Canones, qui ſi Pontificem Deum eſſe doceant, dubitare amplius nefas ſit, & dogmatis rationem eam ſententiam obtinuiſſe & pro nobis contra Grotium eos pronunciaſſe.
6 Atqui ſic decernit *Nicolaus Papa*; cujus decretum ſupra quoque adduximus, diſt. 96. c. ſatis evidenter à nemine Pontificem Rom. judicari poſſe, quod DEUS ſit. Quid eo confeſſo luculentius? Neque illam procacitatem gloſſa imminuit aut diſſimulavit, ſed ſupra hæc decreta auxit, illorum immodeſtiam immenſum quantum fovens atque promovens, adeo, ut mentione Domini Papæ facta, DEI epitheton adhibuerit: ut *in Clement. proœm. In Extravag. Joann. 22. c. cum inter in Decretal. c. inter corporal. de translat. prael.* aliisque in locis, legere eſt. Expendimus deinde
7 quæ huic nomini divino addat præterea divina attributa, jus quippe in conſcientias ipſi tribuit, cui refragari aut obloqui nefas ſit, licet videant homines, ſe à Pontifice ſuo in gehennam præcipitari; ita enim loquitur diſtinctione 40. C. ſi Papa: *Si Papa ſuæ & fraternæ ſalutis negligens deprehenditur inutilis & remiſſus in operibus ſuis & inſuper a bono taciturnus, quod magis officit*

ſibi

Digitized by Google

ſibi & omnibus, nihilominus innumerabiles populos catervatim ſecum ducit primo mancipio gehennæ cum ipſo plagis multis in æternum vapulaturus, Hujus culpas (NB.) *iſtic redarguere præſumit mortalium nullus: quia cunctos ipſe judicaturus à nemine eſt judicandus.* Largitur ipſi diſpenſationem in omnia jura. Sic Innocentius III decret de Conceſſ Præbend tit. 8 cap. *Propoſuit.*
Licet autem intentionis noſtræ non ſit inveſtituras, de vacaturis fa- 8
ctas, contra canonum inſtituta ratas habere, qui (NB.) *ſecundum plenitudinem poteſtatis de jure poſſumus ſupra jus diſpenſare.* Explicat hæc verba *gloſſa* in hunc ſenſum: *Papa enim diſpenſare poteſt cōtra Apoſtolum, contra Teſtamentū contra vota & juramenta*, & alibi ad c. 15. qv. 6. c. Authoritatem. *Dico quod Papa poteſt diſpenſare contra jus naturale & contra Apoſtolum.* Et *Capiſtranus* Libr. *de Papæ & Eccleſ* autoritate fol. 95. *Papa diſpenſare poteſt contra autoritatem Apoſtoli, quia Papa eſt major Apoſtolo*, (ad quem locum optimè Gv. Witakerus annot. Si Papa major eſt Apoſtolo verbum DEI proferente, tum certè DEO ipſo major eſt, quia quod præcipit Apoſtolus DEUS præcipit: non ergo illius ſed DEI præcepta ſunt. *In prælectionibus de ROMANO PONTIFICE Controverſ. VI. An Papa ſit Anti-Chriſtus qv. 5. p. m. 676.*
Salutem hominum Pontificis poteſtati apponit. Extrav. de majorit. & obed. c. unam ſanctam. In Extrav. Comm. *Subeſſe*
Romano Pontifici, omni humanæ creaturæ dicimus, definimus & 9
pronunciamus omninò eſſe de neceſſitate ſalutis. Arrogat JusCan.
ipſi ſupremam poteſtatem in ipſos Reges, quos tamen Tertul- 10
lianus in Apologet. *à DEO ſecundos*, poſt *DEUM primos* dicit, quibus Spiritus S. *ὑπερέχουσαν* poteſtatem 1. Pet. 2. v 13 adſcribit. Adducam ex plurimis locis unicum decret. Greg. de majorit. & obed c. ſolicitæ. *Præterea noſſe debueras, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cæli, luminare majus, ut præeſſet diei: & luminare minus, ut præeſſet nocti: utrumque magnum, ſed alterum majus. Ad firmamentum igitur cæli, h. e. univerſalis eccleſiæ, fecit*

Digitized by Google

Deus duo magna luminaria, id eſt duas inſtituit dignitates, quæ ſunt pontificalis autoritas & regalis poteſtas: ſed illa quæ præeſt diebus, id eſt ſpiritualibus, major eſt, quæ vero carnalibus minor. Ut quanta eſt inter ſolem & lunã tanta inter Pontifices & reges differentia cognoſcatur. Confer. an non hæc cum illis, quæ Optatus Lib. 3. contra Parmenian. ſcribit: *Super Imperatorem non eſt niſi ſolus DEUS*, optime conveniant. Atque (alia hujus Juris ſcita paraſitica ut ſicco nunc pede tranſeam) hoc de *P*ontifice Romano adverſus H. Grotium Juris Canonici eſt judicium promulgatum exſtantiſſimũq;.

31 Tertium fundamentum nunc quoque adducendum foret, quod Doctorum publicorum ſcriptis, quibus *P*ontificiam divinitatem ementiunur, continetur. Certè quicunque iſtorum fidem Pontificis R. infallibilem adſtruit, quicunque ipſi jus referendi in divos, quod *Canonizationem* appellant, vendicat, is *P*apã DEUM aliquẽ facit; Jam in eo *P*apales cuncti occupantur; ſed nunc quidẽ inſtituti ratio non permittit, ut id fuſius exſequamur, fiet id Deo volente peculiari de *Canonizatione*, quem molior, commentario.

S. D. G.

Digitized by Google